Jurisprudență

Luminița Cristina Stoica

Împrumutul, comodatul și creditul bancar

Practică judiciară

- Proba împrumutului
- Clauza penală, dobânda
- Anularea clauzelor abuzive
- Plata ratelor
- Executarea garanțiilor

Editura Hamangiu
2010

II 64.578

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BIBL. CENTR. UNIV.
„M. EMINESCU" IAŞI
II 64.578

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Împrumutul, comodatul și creditul bancar

Practică judiciară

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Copyright © 2010
Editura Hamangiu SRL

Toate drepturile rezervate **Editurii Hamangiu**
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată
fără acordul scris al **Editurii Hamangiu**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
STOICA, LUMINIŢA CRISTINA
Împrumutul, comodatul şi creditul bancar : practică judiciară / Luminiţa Cristina Stoica. - Bucureşti : Editura Hamangiu, 2010
Index
ISBN 978-606-522-352-3

336.7(498)

Editura Hamangiu:
Bucureşti, Str. Col. Popeea
nr. 36, sector 5
O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax:
021.336.0443
031.805.8020
031.805.8021

Vânzări:
021.336.01.25
0788.724.564
0724.364.369

E-mail:
redactie@hamangiu.ro
distributie@hamangiu.ro

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Luminița Cristina Stoica
Judecător la Tribunalul București

616376

Împrumutul, comodatul și creditul bancar

Practică judiciară

ALE

000004 83982
BCU Iasi

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

9 SEP. 2011

Cuvânt-înainte

Împrumutul de consumaţie, comodatul (împrumutul de folosinţă) şi creditul au devenit convenţii extrem de folosite în societatea contemporană, generând, mai ales în contextul actual social şi economic, frecvente situaţii litigioase.

Lucrarea cuprinde o selecţie la zi a hotărârilor judecătoreşti reprezentative în materia acestor contracte, teme generoase, dar neabordate suficient până în prezent în culegerile de jurisprudenţă.

Sunt analizate aspectele practice referitoare la noţiunea, caracterele juridice, validitatea contractului de comodat, obligaţiile comodatarului, stingerea efectelor comodatului, validitatea şi executarea contractului de credit, proba împrumutului de consumaţie, obligaţiile împrumutatului, validitatea împrumutului; sunt redate totodată recursurile pronunţate în interesul legii în materie.

Hotărârile judecătoreşti selectate, unele dintre ele publicate pentru prima oară, sunt în multe cazuri urmate de note şi comentarii, de trimiteri la alte soluţii jurisprudenţiale sau doctrinare, indicându-se, totodată, textele legale aplicabile şi eventualele modificări legislative.

Luminiţa Cristina Stoica

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Abrevieri

I. Abrevieri generale

alin.	– alineatul
art.	– articolul
B.C.	– Buletinul Casaţiei
C. civ.	– Codul civil
C. proc. civ.	– Codul de procedură civilă
C.A.	– Curtea de Apel
C.D.	– Culegere de decizii
C.S.J.	– Curtea Supremă de Justiţie
ed.	– ediţia
I.C.C.J.	– Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie
O.G.	– Ordonanţa Guvernului
O.U.G.	– Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului
p.	– pagina
pct.	– punctul
P.R.	– revista Pandectele Române
R.R.D.	– Revista română de drept
s. civ.	– Secţia civilă
s. civ. şi de propr. int.	– Secţia civilă şi pentru cauze privind proprietatea intelectuală
s. civ., min. şi fam.	– Secţia civilă şi pentru cauze cu minori şi familie
s. civ., mun., asig. soc., min. şi fam.	– Secţia civilă, de muncă şi asigurări sociale, pentru minori şi familie
s. com.	– Secţia comercială
s. com., cont. adm. şi fisc.	– Secţia comercială, de contencios administrativ şi fiscal

BCU IAŞI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

S.U.	– Secţiile Unite
SA	– societate pe acţiuni
SC	– societate comercială
SRL	– societate cu răspundere limitată
Trib.	– Tribunalul
www.scj.ro	– site-ul oficial al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie

II. Culegeri de practică judiciară

C.A. Braşov, C.P.J. civ. 2003-2004 – Curtea de Apel Braşov, Culegere de practică judiciară în materie civilă 2003-2004, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005

C.A. Bucureşti, C.P.J. civ. 1999 – Curtea de Apel Bucureşti, Culegere de practică judiciară în materie civilă 1999, Ed. Rosetti, Bucureşti, 2001

C.A. Bucureşti, C.P.J. civ. 2006 – Curtea de Apel Bucureşti, Culegere de practică judiciară în materie civilă 2006, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2008

C.A. Bucureşti, C.P.J. civ. 2007 – Curtea de Apel Bucureşti, Culegere de practică judiciară în materie civilă 2007, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2009

C.A. Bucureşti, P.J.C. 2003-2004 – Curtea de Apel Bucureşti, Practică judiciară comercială 2003-2004, Ed. Brillance, Colecţia Lex Expert, Piatra Neamţ, 2005

C.A. Cluj, B.J. 2005 – Curtea de Apel Cluj, Buletinul Jurisprudenţei 2005, Ed. Sfera, Cluj, 2006

C.A. Cluj, B.J. 2007 – Curtea de Apel Cluj, Buletinul jurisprudenţei 2007, Repertoriu anual, Culegere de practică judiciară în materie comercială, de contencios administrativ şi fiscal pe anul 2007, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2008

C.A. Cluj, B.J.C.P.J. 2004 – Curtea de Apel Cluj, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară 2004, Ed. Lumina Lex, București, 2005

C.A. Craiova, B.J.C.P.J 2001 – Curtea de Apel Craiova, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară 2001, Ed. Lumina Lex, București, 2003

C.A. Craiova, B.J.C.P.J. 2000 – Curtea de Apel Craiova, Buletinul jurisprudenței, Culegere de practică judiciară 2000, Ed. Lumina Lex, București, 2003

C.A. Craiova, B.J.C.P.J. 2001 – Curtea de Apel Craiova, Buletinul Jurisprudenței, Culegere de practică judiciară 2001, Ed. Lumina Lex, București, 2003

C.A. Iași, C.P.J. 2006 – Culegere de practică judiciară pe anul 2006, Ed. Hamangiu, București, 2007

C.A. Pitești, B.J. 2002-2003 – Curtea de Apel Pitești, Buletinul Jurisprudenței 2002-2003, Ed. All Beck, București 2004

C.A. Ploiești, B.J.C.P.J. – Curtea de Apel Ploiești, Culegere de practică judiciară în materie civilă și penală pe anul 2001, Ed. Lumina Lex, București, 2004

C.A. Timișoara, B.J. 2006 – Curtea de Apel Timișoara, Buletinul jurisprudenței 2006, Ed. C.H. Beck, București 2007

C.P.J. com., cont. adm și fisc. 2006 – Curtea de Apel Brașov, Culegere de practică judiciară în materie comercială, de contencios administrativ și fiscal pe anul 2006, Ed. Hamangiu, București, 2007

Contracte speciale, Locațiunea, închirierea locuințelor, antrepriza – L.C. Stoica, Contracte speciale. Locațiunea, închirierea locuințelor, antrepriza. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, București, 2010

Contractele comerciale, P.J., ed. a 2-a – C. Cucu, M. Gavriș, Contractele comerciale, Practică judiciară, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2008

Daunele-interese în materie comercială, ed. a II-a – A.-M. Mateescu, Daunele-interese în materie comercială, ed. a II-a, Ed. Hamangiu, București, 2009

Trib. București, C.P.J. 1998 – Culegere de practică judiciară pe anul 1998, Ed. All Beck, București, 2000

BCU IASI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Cuprins

Capitolul I. Contractul de împrumut 1

Secţiunea 1. Proba contractului 1

1. Lipsa îndeplinirii cerinţei multiplului exemplar şi a menţiunii „bun şi aprobat". Efecte juridice 1
2. Proba convenţiei de împrumut. Contestarea contractului. Neformularea unei cereri reconvenţionale. Lipsa stipulării unei dobânzi convenţionale. Acordarea dobânzii legale 4
3. Început de dovadă scrisă. Cumul între dobândă şi indexarea cu indicele de inflaţie 12
4. Aspecte probatorii. Început de dovadă scrisă. Prescripţia dreptului material la acţiune. Intervenţia compensaţiei 18
5. Admisibilitatea probei cu martori în contra a ceea ce cuprinde actul autentic. Acordul părţilor în sensul derogării de la regulă, conform art. 1191 alin. (3) C. civ. 26
6. Imposibilitate morală de încheiere a înscrisului constatator. Criterii de apreciere 32

Secţiunea a 2-a. Obligaţiile împrumutatului 34

7. Obligaţia de restituire. Plată făcută terţului 34
8. Neindicarea datei restituirii sumei împrumutate. Efecte juridice 36
9. Restituirea împrumutului. Ipotecă. Garanţi necomercianţi. Inaplicabilitatea prezumţiei de solidaritate 36
10. Clauza penală. Dobânda moratorie. Data de la care este datorată 39
11. Dobândă. Inexistenţa unei clauze exprese 41
12. Actualizarea sumei împrumutate. Aplicarea principiului nominalismului monetar 43
13. Moneda în care se face plata. Principiul nominalismului 48
14. Chitanţă liberatorie. Condiţii. Elemente de extraneitate. Competenţa instanţei române 49

15. Novaţia convenţiei de împrumut. Condiţii. Obligaţie imperfectă. Prescripţia dreptului material la acţiune 54
16. Garant plătitor. Achitarea ratelor împrumutului. Drept de creanţă inclus în activul succesoral 55
Secţiunea a 3-a. Validitatea contractului 62
17. Împrumut cu clauză penală. Vânzare-cumpărare cu pact de răscumpărare. Nulitate absolută. Dovada cauzei actului juridic 62
18. Clauză penală nelegală. Nulitate absolută 69
19. Simulaţie a împrumutului sub forma unei convenţii de vânzare-cumpărare. Cauză ilicită 71
20. Împrumut constatat prin act autentic. Invocarea lipsei cauzei. Aspecte probatorii 74
21. Invocarea nulităţii absolute pentru lipsa cauzei. Aprecierea probelor. Forţa obligatorie a contractului 83
Secţiunea a 4-a. Recursuri în interesul legii 86
22. Clauză penală. Nelegalitate 86

Capitolul al II-lea. Contractul de comodat 90
Secţiunea 1. Noţiune, caractere juridice, validitatea contractului 90
23. Distincţia comodatului faţă de locaţiune 90
24. Validitatea contractului de comodat. Nejustificarea de către comodant a titlului în baza căruia deţine imobilul. Operaţiune juridică speculativă. Consecinţe 93
25. Lipsa termenului de restituire. Condiţie pur potestativă. Nulitate 98
Secţiunea a 2-a. Obligaţiile comodatarului 99
26. Acţiune în restituirea bunului împrumutat. Pierderea posesiei de către comodatar. Calitate procesuală pasivă 99
27. Obligaţia de restituire. Condiţii. Deteriorarea bunului. Culpa comodatarului 107
28. Acţiune în evacuare. Neprevederea termenului de restituire a bunului. Satisfacerea trebuinţei comodatarului. Imposibilitatea compensării 109
29. Comodat fără termen. Imobil cu destinaţia de locuinţă. Cerere de evacuare mai înainte de a se fi îndestulat trebuinţa comodatarului ce s-a avut în vedere la încheierea

contractului. Dreptul la domiciliu prevăzut de art. 8 din Convenţia europeană a drepturilor omului ____ 114
30. Comodatar. Posibilitatea de a exercita acţiunea în evacuare ____ 117
Secţiunea a 3-a. Stingerea efectelor comodatului ____ *118*
31. Comodat cu termen. Acţiune în reziliere. Condiţii. Clauză privind încetarea contractului prin manifestarea de voinţă a comodantului. Efecte juridice ____ 118
32. Reziliere. Garanţie stabilită în monedă străină. Modalitatea de restituire ____ 121
33. Clauză de încetare anticipată. Validitate ____ 124
34. Expirarea termenului contractual. Modalitatea de notificare a concediului. Acţiune în evacuare. Posibilitatea invocării unui drept de retenţie ____ 126
35. Vânzarea imobilului ce face obiectul convenţiei de comodat. Inopozabilitatea comodatului faţă de terţul dobânditor. Răspunderea comodantului ____ 128

Capitolul al III-lea. Contractul de credit bancar ____ 131
Secţiunea 1. Validitatea contractului ____ *131*
36. Acţiune în constatarea nulităţii absolute a actelor adiţionale la contractul de credit bancar. Natura litigiului. Competenţă materială ____ 131
37. Credit bancar. Clauze abuzive. Sancţiune ____ 135
38. Posibilitatea modificării dobânzii în raport de „evoluţia pieţei monetar-financiare". Clauză abuzivă în sensul art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000. Directiva nr. 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986. Cererea consumatorului de reziliere a contractului de credit bancar pentru nevoi personale ____ 144
39. Credit garantat prin ipotecă convenţională. Cerinţa formei autentice, *ad validitatem*, a garanţiei. Nerespectare. Consecinţe ____ 155
40. Neacordarea sumei din contractul de credit. Nulitate. Novaţie. Cerinţe ____ 157
41. Reprezentarea prin aceeaşi persoană a părţilor cu interese contrarii. Consecinţe juridice ____ 158
42. Eroare-obstacol. Lipsa consimţământului. Nulitate ____ 160
43. Nedeterminarea cuantumului penalităţilor. Sancţiune ____ 162

Secțiunea a 2-a. Executarea contractului *163*
44. Plată parțială efectuată de garantul ipotecar. Dobânzi. Imputația plății 163
45. Recuperarea integrală a debitului restant. Dobânzi curse ulterior pronunțării sentinței de obligare la plata creditului. Inexistența autorității de lucru judecat 164
46. Credit bancar. Recuperarea sumei datorate. Identitate de părți. Autoritate de lucru judecat 166
47. Credit ipotecar. Inaplicabilitatea solidarității garantului cu debitorul. Reguli specifice pentru fidejusiune 168
48. Scrisoare de garanție. Fidejusor necomerciant. Aplicarea prezumției de solidaritate 171
49. Prescripția dreptului la acțiune privind plata ratelor. Penalități de întârziere. Incidența Legii nr. 313/1879 în materie comercială 174
50. Închiderea procedurii insolvenței și radierea societății debitoare. Consecințe asupra contractului de credit încheiat. Executarea garanțiilor 180
51. Pactul comisoriu de gradul IV. Intervenția instanței 184
Secțiunea a 3-a. Recursuri în interesul legii *188*
52. Contracte de credit bancar. Aplicarea în timp a legii. Caracterul de titlu executoriu 188

Index **193**

BCU IAȘI CENTRU

Capitolul I. Contractul de împrumut

Secțiunea 1. Proba contractului

I. Lipsa îndeplinirii cerinței multiplului exemplar şi a mențiunii „bun şi aprobat". Efecte juridice

C. civ., art. 1179, art. 1180, art. 1576

1. Potrivit prevederilor art. 1576 C. civ., împrumutul este un contract prin care una din părți dă celeilalte oarecare câtime de lucru cu îndatorire pentru dânsa de a restitui tot atâtea lucruri, de aceeaşi specie şi calitate. Din definiția legală a împrumutului rezultă că actul de împrumut este o convenție unilaterală, întrucât creează obligații doar pentru împrumutat, şi anume obligația de restituire a împrumutului, în aceeaşi cantitate şi calitate şi la termenele stipulate.

În cazul în care împrumutul se constată printr-un înscris sub semnătură privată, cerința multiplului exemplar nu se impune, întrucât, potrivit art. 1179 C. civ., aceasta există doar în cazul actelor sub semnătură privată ce constată convenții sinalagmatice, or, împrumutul este o convenție cu caracter unilateral.

2. Dispozițiile art. 1180 C. civ. dispun că actul sub semnătură privată prin care o parte se obligă către alta a-i plăti o sumă de bani sau o câtime oarecare, trebuie să fie scris în întregul lui de acela care l-a subscris, sau cel puțin acesta, înainte de a subsemna, să adauge la finele actului cuvintele „bun şi aprobat", arătând întotdeauna în litere suma sau câtimea lucrurilor şi apoi să iscălească.

Textul de lege dispune că în cazul actelor unilaterale ce constată obligații de plată, cum este cazul împrumutului de bani, înscrisul sub semnătură privată trebuie să poarte cel puțin formula „bun şi aprobat" şi semnătura celui care se obligă, ca măsură de protecție a acestuia. Nu este reglementată o formulă sacramentală, ci este necesar să rezulte fără dubiu că debitorul s-a obligat doar pentru suma înscrisă în cifre şi litere.

În speţă, convenţiile de împrumut poartă menţiunea că „prin semnarea prezentei recunosc primirea sumei de mai sus" şi semnătura ambelor părţi, precum şi a unui martor, astfel că au deplină putere doveditoare, rezultând fără dubiu că împrumuturile s-au perfectat în mod valabil, fiind îndeplinite cerinţele art. 1180 C. civ.

Chiar şi în lipsa formulei prevăzute de dispoziţiile art. 1180 C. civ., acţiunea reclamantului este dovedită, întrucât înscrisul este nul ca act constatator al împrumutului şi deci nu poate fi opus, pentru probaţiune, celeilalte părţi, însă valorează început de dovadă scrisă, ce poate fi completat cu martori şi prezumţii, iar operaţiunea juridică a împrumutului este perfect valabilă, cât timp s-a realizat tradiţiunea sumelor de bani.

C.A. Braşov, decizia civilă nr. 208/Ap din 15 martie 2004, în C.P.J. civ. 2003-2004

Prin acţiune s-a solicitat obligarea pârâţilor, în calitate de moştenitori la restituirea împrumutului contractat de antecesorul lor, potrivit cotelor ce le revin din moştenire. Prin sentinţa civilă nr. 1360/2003 a Judecătoriei Făgăraş s-a admis acţiunea civilă formulată de reclamant, împotriva pârâţilor şi, în consecinţă, pârâţii au fost obligaţi, în calitate de moştenitori ai defunctului B.G., la plata sumei de 7.212,56 Euro (echivalentul sumei de 13.776 DM) sau echivalentul în lei la data plăţii, potrivit cotelor de moştenire ce revin fiecăruia dintre ei, respectiv 2/8 parte pentru reclamant şi câte 3/8 părţi pentru fiecare din copiii defunctului, respectiv pârâţii.

Pentru a pronunţa această sentinţă, prima instanţă a reţinut că la data de 31 decembrie 1999 reclamantul a dat, cu titlu de împrumut, defunctului o sumă de bani, cu obligaţia pentru acesta din urmă de a restitui această sumă la data de 31 martie 2000. Cu acea ocazie s-a întocmit un act sub semnătură privată, intitulat „Chitanţă", în două exemplare, semnat de ambele părţi, precum şi de martorul J.L.

La data de 24 februarie 2000, reclamantul l-a împrumutat pe defunct cu o nouă sumă de bani şi s-a încheiat un alt act sub semnătură privată. Aceste sume de bani nu au fost restituite, întrucât a survenit decesul debitorului.

Potrivit art. 1180 alin. (1) C. civ., actul sub semnătură privată prin care o parte se obligă către alta de a-i plăti o sumă de bani sau o cătime oarecare, trebuie să fie scris în întregime de acela care s-a semnat, ori cel puţin acesta, înainte de a semna să adauge la sfârşitul actului

„bun şi aprobat" arătând întotdeauna în litere suma şi câtimea lucrurilor şi apoi să semneze.

Actele intitulate „Chitanţe" nu poartă menţiunea „bun şi aprobat", însă se menţionează că prin semnarea actului „se confirmă primirea întregii sume".

Împotriva acestei sentinţe au declarat apel pârâţii.

Apelul a fost considerat nefondat.

Potrivit prevederilor art. 1576 C. civ., împrumutul este un contract prin care una din părţi dă celeilalte oarecare câtime de lucru cu îndatorire pentru dânsa de a restitui tot atâtea lucruri, de aceeaşi specie şi calitate.

Din definiţia legală a împrumutului rezultă că actul de împrumut este o convenţie unilaterală, întrucât creează obligaţii doar pentru împrumutat, şi anume obligaţia de restituire a împrumutului, în aceeaşi cantitate şi calitate şi la termenele stipulate.

În cazul în care împrumutul se constată printr-un înscris sub semnătură privată, cerinţa multiplului exemplar nu se impune, întrucât, potrivit art. 1179 C. civ., această cerinţă există doar în cazul actelor sub semnătură privată ce constată convenţii sinalagmatice, or împrumutul este o convenţie cu caracter unilateral.

Prin urmare, sunt înlăturate apărările pârâţilor formulate în acest sens în apel.

Art. 1180 *C.* civ. dispune că actul sub semnătură privată prin care o parte se obligă către alta a-i plăti o sumă de bani sau o câtime oarecare, trebuie să fie scris în întregul lui de acela care l-a subscris, sau cel puţin acesta, înainte de a subsemna să adauge la finele actului cuvintele „Bun şi aprobat", arătând întotdeauna în litere suma sau câtimea lucrurilor şi apoi să iscălească.

Textul de lege dispune că în cazul actelor unilaterale ce constată obligaţii de plată, cum este cazul împrumutului de bani, înscrisul sub semnătură privată să poarte cel puţin formula „bun şi aprobat" şi semnătura celui care se obligă, ca măsură de protecţie a acestuia.

Nu este o formulă sacramentală, ci este necesar să rezulte fără dubiu că debitorul s-a obligat doar pentru suma înscrisă în cifre şi litere.

În speţă, convenţiile de împrumut poartă menţiunea că „prin semnarea prezentei recunosc primirea sumei de mai sus" şi semnătura ambelor părţi, precum şi a unui martor, astfel că au deplină putere doveditoare, rezultând fără dubiu că împrumuturile s-au perfectat în mod valabil, fiind îndeplinite cerinţele art. 1180 C. civ.

În apel nu se aduce nicio critică asupra greşitei aplicări a prevederilor art. 1180, în sensul că înscrisurile sub semnătură privată nu are valoarea cerută de lege, ci faptul că prin aplicarea art. 1180 C. civ. se înlătură apărarea formulată de prevederile art. 1179 C. civ. ori s-a arătat mai sus că aceste dispoziţii nu sunt incidente.

Chiar şi în lipsa formulei prevăzute de art. 1180 C. civ., acţiunea reclamantului este dovedită.

În lipsa unei atare formule, înscrisul este nul ca act constatator al împrumutului şi deci nu poate fi opus, pentru probaţiune, celeilalte părţi, însă valorează ca un început de dovadă scrisă ce poate fi completat cu martori şi prezumţii, iar operaţiunea juridică a împrumutului este perfect valabilă cât timp s-a realizat tradiţiunea sumelor de bani.

În speţă, înscrisul este completat cu declaraţia martorului, care a afirmat fără echivoc că însuşi antecesorul pârâtelor i-a confirmat că a primit sumele de bani înscrise în convenţii, astfel că dovada împrumutului s-a făcut fără putinţă de tăgadă.

În faţa menţiunii exprese că se recunoaşte primirea sumelor de bani prin semnarea actului, a faptului că semnătura de pe înscrisuri este a antecesorului pârâţilor, că s-a dovedit cu înscrisuri şi mărturia martorului primirea sumelor de bani, pârâţilor le revenea sarcina dovedirii că în realitate sumele de bani nu s-au predat.

În consecinţă, au fost înlăturate apărările din apel referitoare la valoarea declaraţiei martorului şi la sarcina dovedirii predării sumelor de bani.

2. Proba convenţiei de împrumut. Contestarea contractului. Neformularea unei cereri reconvenţionale. Lipsa stipulării unei dobânzi convenţionale. Acordarea dobânzii legale

C. civ., art. 1180, art. 1576, art. 1586, art. 1587

1. Sancţiunea nerespectării formalităţilor cerute de art. 1180 C. civ. în cazul contratelor unilaterale având ca obiect o sumă de bani este aceea că înscrisul este lipsit de putere probatorie, ceea ce nu afectează convenţia ca act juridic, ce se poate dovedi prin alte mijloace de probă, chiar cu martori şi prezumţii, pentru că, deşi nul ca înscris, acesta constituie totuşi un început de dovadă scrisă.

În consecinţă, înscrisul reprezentând început de dovadă scrisă se completează cu răspunsurile la interogatoriu ale părţilor şi cu

declarațiile martorilor, fiind astfel dovedite existența convenției de împrumut, precum și clauzele acesteia privind cuantumul sumei împrumutate și obligația de restituire a acesteia.

2. Aspectele învederate de pârât, relative la inducerea sa în eroare, la suma care în realitate ar fi fost împrumutată și la scopul pentru care actul s-a încheiat, nu au relevanță în cauză, în lipsa unei cereri reconvenționale care să pună în discuție valabilitatea contractului sau prin care să se ceară, eventual, constatarea simulației actului public.

3. Suma solicitată de către reclamanți cu titlu de dobândă de referință a B.N.R. aferentă anului 2006 nu poate fi acordată, întrucât nu a fost stipulată prin convenția părților, potrivit art. 1587 C. civ.

În consecință, reclamanții împrumutători sunt în drept doar la plata dobânzii legale, calculate de la data introducerii acțiunii, potrivit art. 1586 C. civ., ca urmare a nerestituirii sumei împrumutate la termenul stipulat.

Trib. Brașov, decizia civila nr. 798/R din 30 octombrie 2007, portal.just.ro

Prin sentința civilă nr. 132 din 4 aprilie 2007, pronunțată de Judecătoria Rupea, s-a admis în parte acțiunea civilă formulată și precizată de reclamanții P.H.A. si P.C. împotriva pârâtului A.I. în nume propriu și ca moștenitor al defunctei A.M., pârâtul fiind obligat să plătească reclamanților suma de 5.457.584 ROL (546 RON) cu titlu de împrumut nerestituit.

Restul pretențiilor reclamanților au fost respinse, iar pârâtul a fost obligat să achite reclamanților suma de 496.400 ROL (49,64 RON), reprezentând cheltuieli de judecată în limita pretențiilor admise.

În final, reclamanții au fost obligați în solidar să achite pârâtului suma de 1.000.000 lei (100 RON), cu titlu de cheltuieli de judecată în limita pretențiilor admise.

Pentru a pronunța această sentință, prima instanță a reținut următoarele:

Între reclamanți și soții A. a existat o înțelegere, în sensul ca reclamanții să achite ratele contractului nr. 50/1997 încheiat în baza Legii nr. 112/1995, taxele și impozitele aferente imobilului, urmând ca pârâții să le lase lor casa, sens în care s-au întocmit și cele două testamente autentificate sub nr. 1481 și nr. 1482 din 10 august 1998, prin care pârâții îi instituiau ca legatari universali pe reclamanți.

Pârâţii s-au răzgândit şi au revocat testamentele, astfel că la data de 11 februarie 2003 s-a întocmit actul sub semnătură privată intitulat „contract de împrumut", scris în totalitate de martora G.A.V. (declaraţia acesteia şi a celorlalţi martori), din care reiese că pârâţii au fost beneficiarii sumei de 1.200 USD, reprezentând contravaloarea ratelor, taxelor şi impozitelor datorate Statului începând cu februarie 1997 şi până în „prezent", pe care P.H. le-a achitat „în vederea cumpărării" imobilului situat în R., str. C., nr. X.

Pârâţii s-au obligat să restituie banii în termen de 3 ani, în caz contrar urmând a ceda folosinţa imobilului dobândit în baza contractului de vânzare-cumpărare nr. 50/1997.

Contractul este semnat de pârâţi şi de 4 martori.

Contractul având ca obiect o sumă de bani este unilateral, iar înscrisul doveditor, pentru a avea forţă probantă deplină ca înscris sub semnătură privată, trebuie să fie scris în întregime de către împrumutat sau cel puţin acesta să adauge, la finele actului, cuvintele „bun şi aprobat" ori o formulă similară, arătând în litere suma împrumutată şi să semneze.

În cauză nu au fost respectate aceste dispoziţii legale stabilite prin art. 1180 C. civ., înscrisul depus în cauză fiind nul ca înscris sub semnătură privată, neavând forţa probantă a unui astfel de înscris, ci valorând numai ca început de dovada scrisă.

Din probele administrate rezultă că actul a fost întocmit ulterior achitării sumelor cu titlu de rate, taxe şi impozite, ca atare, nu i se poate recunoaşte caracterul de înscris recognitiv, nefiind întrunite condiţiile prevăzute de art. 1189 alin. (1) C. civ. Aparenţa unui act recognitiv a convenţiei încheiate este determinată de menţiunea că „pârâţii sunt beneficiari ai împrumutului de 1.200 USD", ceea ce tinde la a dovedi că au împrumutat această suma la o dată anterioară, fără a se încheia un înscris.

Pentru a putea constitui o probă, acest înscris de care se prevalează reclamanţii trebuie să cuprindă, pe lângă obiectul datoriei, şi titlul primordial, ceea ce nu s-a făcut în cauză, ca atare, el nu poate fi avut în vedere ca dovedind un împrumut al sumei de 1.200 USD.

Pârâtul a recunoscut la interogatoriu că reclamanţii au achitat ratele pentru locuinţa cumpărată în baza Legii nr. 112/1995, însă nu şi avansul şi celelalte taxe aferente, precum şi taxele şi impozitele pentru casă, el fiind de acord să restituie aceşti bani, precizând totodată că i-ar fi „împrumutat".

Recunoaşterea făcută de pârât reprezintă o mărturisire judiciară menită să producă consecinţe juridice împotriva sa.

Instanţa a reţinut că reclamanţii au achitat, cu titlu de rate, taxe şi impozite, suma totală de 14.549.164 ROL, din care au primit deja suma de 9.091.640 ROL, rămânând o diferenţa de 5.457.584 ROL, în limita actelor doveditoare depuse.

În ceea ce priveşte dobânda adăugată de reclamanţi la această sumă, prima instanţă a apreciat că nu poate fi avută în vedere, deoarece nu a fost stipulată printr-o clauză expresă în contractul de împrumut.

Dispoziţiile O.G. nr. 9/2000 ar putea fi aplicate numai de la data introducerii cererii de chemare în judecată, potrivit art. 1586 C. civ., iar nu calculate pentru o perioadă anterioară introducerii cererii de chemare în judecată.

În consecinţă, instanţa a apreciat că pretenţiile reclamanţilor sunt întemeiate numai în parte, cu privire la suma de 5.457.584 ROL.

Capătul de cerere privitor la obligarea pârâtului să predea reclamanţilor folosinţa imobilului a fost apreciat nefondat, întrucât în cauză nu s-a făcut dovada existenţei unui raport juridic translativ sau constitutiv al vreunui drept real de proprietate sau dezmembrământ al dreptului de proprietate referitor la imobil. De asemenea, imobilul este supus interdicţiei de înstrăinare pe o perioada de 10 ani, fiind cumpărat de pârâţi în condiţiile prevederilor Legii nr. 112/1995.

Împotriva acestei sentinţe au declarat recurs reclamanţii P.H.A. şi P.C., criticând-o pentru nelegalitate şi netemeinicie.

Recursul este întemeiat.

Părţile au încheiat la data de 11 februarie 2003 un înscris sub semnătură privată, intitulat „contract de împrumut", în conţinutul căruia s-a stipulat că pârâţii A.I. şi A.M. – decedată pe parcursul soluţionării cauzei – sunt beneficiarii împrumutului de 1.200 USD, reprezentând contravaloarea ratelor, taxelor si impozitelor datorate statului începând cu luna februarie 1997 şi până în prezent, sume achitate de reclamantul P.H., pentru imobilul situat în localitatea R., str. C., nr. X. Prin acelaşi înscris, pârâţii au recunoscut că reclamantul a achitat integral ratele, taxele şi impozitele menţionate, aferente imobilului, în vederea achiziţionării acestuia de la pârâţi şi s-au angajat să restituie suma de 1.200 USD în termen de trei ani, în caz contrar obligându-se să cedeze folosinţa asupra imobilului reclamanţilor.

Din probele administrate în cauză (declaraţiile martorilor P.M., G.A.V. şi S.D. depuse la dosarul de fond), precum şi din recunoaşterile reclamanţilor, conţinute inclusiv în motivele de recurs, rezultă că

actul sub semnătură privată, intitulat „contract de împrumut", a fost încheiat ulterior achitării de către reclamanţi a ratelor, taxelor şi impozitelor aferente imobilului în litigiu, datorită neînţelegerilor apărute între părţi.

Astfel, scopul achitării de către reclamanţi a dărilor aferente imobilului proprietatea pârâţilor l-a reprezentat dobândirea în viitor de către aceştia a dreptului de proprietate asupra imobilului, conform testamentelor autentificate sub nr. 1481 şi 1482 din 10 august 1998.

Pârâtul A.I. a recunoscut la interogatoriu că după achitarea de către reclamanţi a ratelor, taxelor şi impozitelor aferente imobilului nu a mai fost de acord ca acesta să devină proprietatea reclamanţilor, deoarece aceştia nu au mai avut grijă de el şi de soţia sa, pârâţii intenţionând să lase imobilul unor rude, respectiv martorilor G.A.V. şi S.D., martorii confirmând aceste împrejurări. În consecinţă, pentru a se asigura că îşi vor recupera sumele de bani achitate pentru imobilul pârâţilor, s-a încheiat între părţi actul sub semnătură privată intitulat „contract de împrumut".

Martora G.A.V., propusă de pârât, semnatară a actului de împrumut în această calitate, a declarat că părţile s-au înţeles asupra sumei de 1.200 USD, sumă ce reprezintă taxele achitate de reclamanţi (rate pentru casă şi impozit pentru gradina şi casa pârâţilor), calculată la cursul dolarului.

Recurenţii-reclamanţi nu au susţinut niciodată existenţa unui înscris originar, pierdut ori distrus, pe care înscrisul sub semnătură privată invocat în cauză sa îl fi recunoscut. Drept urmare, argumentele relative la înscrisurile recognitive, prezentate de prima instanţă, nu au relevanţă în cauză şi sunt de prisos, deoarece, înscrisul sub semnătură privată invocat de reclamanţi nu este un înscris recognitiv şi nici nu s-a susţinut acest lucru de către părţile litigiului.

Pârâtul A.I. a susţinut prin întâmpinarea depusă la dosarul de fond că este neştiutor de carte şi că a semnat actul de împrumut ca urmare a inducerii sale în eroare de către reclamanţi.

Martora G.A.V., propusă de pârât, a declarat că ea a redactat înscrisul sub semnătură privată intitulat „contract de împrumut", că pârâtului A.I. i s-a citit conţinutul înscrisului şi că acesta l-a semnat, ajutând-o şi pe soţia sa să îl semneze.

Câtă vreme pârâtul A.I. a susţinut că este analfabet, este explicabilă imposibilitatea acestuia de a redacta înscrisul sub semnătură privată şi lipsa formulei „bun si aprobat", urmată de arătarea în litere a sumei, înainte de semnare.

Sancțiunea nerespectării formalității cerute de art. 1180 C. civ. este aceea că înscrisul este lipsit de putere probatorie, ceea ce nu afectează convenția ca act juridic, ce se poate dovedi prin alte mijloace de probă, chiar prin proba cu martori și prezumții, pentru că, deși nul ca înscris, acesta constituie totuși un început de dovadă scrisă.

Deși prima instanță a reținut în mod corect aceste aspecte, iar nulitatea la care s-a referit în considerente viza înscrisul, iar nicidecum convenția în sine (astfel că nu se pune problema pronunțării *plus petita*, după cum au susținut eronat recurenții), a omis să dea eficiență înscrisului, ca început de dovadă scrisă, prin coroborarea acestuia cu celelalte probe administrate în cauză.

Prin răspunsurile la interogatoriu, pârâtul A.I. nu a recunoscut primirea sumei de 1.200 USD, cu toate că însăși martora propusă de el a susținut că părțile au convenit cu privire la această sumă, pretinzând că a primit de la reclamanți numai suma de 7.000.000 ROL.

În consecință, înscrisul reprezentând început de dovada scrisă se completează cu răspunsurile la interogatoriu ale părților și cu declarațiile martorilor. Instanța apreciază că reclamanții au dovedit existența convenției de împrumut pe care au încheiat-o cu pârâții, precum și clauzele acesteia relative la cuantumul sumei împrumutate și obligația de restituire a acesteia.

Drept urmare, susținerile pârâtului, relative la cuantumul redus la 7.000.000 ROL al sumei împrumutate de reclamant, nu sunt probate.

Deși a susținut că a fost în eroare când a semnat actul, pârâtul nu a formulat cerere reconvențională prin care să solicite desființarea acestuia. Simpla sa apărare în acest sens nu a fost probată, câtă vreme martorul pe care l-a propus a declarat că actul i-a fost citit înainte de a-l semna. Oricum, în lipsa unei cereri reconvenționale, o astfel de apărare nu produce consecințe cu privire la valabilitatea înscrisului.

Aspectele relative la suma care în realitate ar fi fost împrumutată și la scopul pentru care actul s-a încheiat nu au relevanță în cauză, în lipsa unei cereri reconvenționale care să pună în discuție valabilitatea acestuia sau, eventual, a unei cereri în constatarea simulației actului public.

Câtă vreme a fost probată existența convenției de împrumut și clauzele acesteia, toate elementele invocate de pârât în apărare nu au relevanță, singurul aspect important fiind plățile efectuate de acesta.

Astfel pârâtul a susținut și a probat că a restituit reclamanților suma de 9.855.000 ROL (mandatele poștale de expediere a sumei), împrejurare recunoscută și de reclamanți, care, prin precizarea de

B.C.U. "M. EMINESCU" IAȘI

acţiune, au indicat suma pretinsă de la pârâţi, cu excluderea celei restituite. Prima instanţă a reţinut în mod eronat că pârâtul ar fi restituit suma de 9.091.640 ROL, în loc de suma de 9.855.000 ROL, care a fost precizată de ambele părţi şi care rezultă din totalizarea sumelor expediate cu mandatele poştale sus-menţionate.

Considerentele primei instanţe sunt contradictorii. Astfel, deşi instanţa reţine că înscrisul invocat de reclamanţi nu are forţa probantă a unui înscris sub semnătură privată şi nu probează convenţia de împrumut încheiată de părţi, obligă totuşi pârâtul să plătească reclamanţilor parte din suma pretinsă de aceştia în temeiul respectivului înscris, şi anume suma de 5.457.584 ROL, cu titlu de împrumut nerestituit. Or, în aceste condiţii, instanţa nu este consecventă. Fie trebuia să coroboreze începutul de dovadă scrisă cu celelalte probe administrate şi să aprecieze ca fiind probată convenţia cu toate clauzele prevăzute în conţinutul său, fie să înlăture în întregime înscrisul şi să aprecieze că nu s-a probat raportul juridic dedus judecăţii de reclamanţi.

Câtă vreme prima instanţă a obligat pârâtul la plata unei sume de bani cu titlu de împrumut nerestituit, a pornit de la premisa că între părţi s-a încheiat convenţia de împrumut, astfel că instanţa nu putea aprecia că suma împrumutată ar fi fost alta decât cea stipulată de părţi în contract, cu atât mai mult cu cât nici din celelalte probe nu a rezultat o altă sumă. Recunoaşterea făcută de pârât în sensul că suma împrumutată a fost de 7.000.000 ROL, iar nu de 1.200 USD, nu este confirmată de celelalte probe administrate în cauză, astfel că această mărturisire nu putea avea valoare probatorie absolută.

Recunoaşterea pârâtului nu este una sinceră, câtă vreme chiar prima instanţă a reţinut că reclamanţii au achitat, cu titlu de rate, taxe şi impozite, suma totală de 14.549.164 ROL, conform chitanţelor depuse la dosarul cauzei. În plus, dacă, într-adevăr, pârâtul ar fi împrumutat numai suma de 7.000.000 lei, astfel cum a pretins, nu se explică de ce ar fi restituit reclamanţilor, în mod voluntar, o sumă mai mare, de 9.855.000 ROL.

Ceea ce nu a înţeles prima instanţă este că reclamanţii au exprimat în moneda USD, raportat la cursul mediu de schimb al pieţei valutare din anul în care s-a efectuat plata, sumele achitate de aceştia în lei cu titlu de rate, impozite şi taxe aferente imobilului proprietatea pârâţilor conform chitanţelor depuse la dosarul de fond. Calculul s-a realizat în urma comunicării cursului mediu de schimb al pieţei valutare pentru

perioada în care reclamanții au efectuat plățile, de către B.N.R. – Sucursala B.

Potrivit precizării pretențiilor la fond, valoarea în moneda americană a acestor sume este de 1.069 USD (deși suma pretinsă inițial și rezultată din convenția probată era de 1.200 USD), din care reclamanții au scăzut suma de 9.855.000 ROL, restituită de pârâți și care în moneda americană de la momentul plății este de 296 USD. Drept urmare, reclamanții au pretins suma de 19.979.731 ROL, reprezentând 773 USD, o sumă mai mică decât cea solicitată inițial și probată ca fiind împrumutată (1.200 USD – 296 USD = 904 USD). Despre aceeași sumă mai mică, la care au adăugat și dobândă (suma totală solicitată) au făcut vorbire recurenții și prin motivele de recurs, relativ la această împrejurare, instanța urmând a face aplicarea principiului disponibilității.

Dobânda de referință a B.N.R. aferentă anului 2006 și care aplicată la suma pretinsă ar reprezenta 1.685.290 ROL nu poate fi acordată reclamanților, deoarece o astfel de dobândă nu a fost stipulată prin convenția părților, potrivit art. 1587 C. civ.

În consecință, reclamanții sunt în drept doar la plata de către pârât a dobânzii legale, calculată de la data introducerii acțiunii, potrivit art. 1586 C. civ., ca urmare a nerestituirii sumei împrumutate la termenul stipulat.

Deși prima instanță reține acest aspect, nu acordă dobândă legală motivat de faptul că reclamanții au solicitat-o de la o dată anterioară introducerii cererii de chemare în judecată. Considerentele instanței nu sunt întemeiate, deoarece, câtă vreme dobânzile au fost solicitate, faptul că reclamanții au indicat o perioadă mai mare de acordare a acestora nu ar fi împiedicat instanța să o restrângă la perioada prevăzută de lege.

Având în vedere toate aceste considerente, tribunalul a apreciat că recursul reclamanților este întemeiat, fiind admis, potrivit art. 312 alin. (2) și (3) C. proc. civ., raportat la art. 304^1 și art. 304 pct. 9 C. proc. civ., iar sentința civilă recurată a fost modificată în parte, în sensul că pârâtul A.I. va fi obligat să plătească reclamanților P.H.A. și P.C. suma de 1.997,97 lei RON (19.979.731 ROL), reprezentând contravaloarea a 773 USD, la cursul B.N.R. de 2,5847 lei RON/USD, conform precizării pretențiilor depuse de reclamanți la dosarul de fond, cu titlu de împrumut nerestituit.

În continuare, pârâtul a fost obligat să plătească reclamanților și dobânda legală, potrivit O.G. nr. 9/2000, aplicată la suma menționată

mai sus, începând cu data introducerii acţiunii – 20 martie 2006 – şi până la plata efectivă a sumei.

Celelalte dispoziţii ale sentinţei civile relative la admiterea în parte a acţiunii introductive astfel cum a fost precizată de reclamanţi şi la respingerea celorlalte pretenţii ale reclamanţilor ca neîntemeiate, au fost menţinute.

Astfel, pretenţiile relative la dobânda B.N.R. nu sunt întemeiate, după cum s-a argumentat mai sus, iar pretenţiile relative la predarea folosinţei imobilului au fost respinse de prima instanţă, fără ca acest aspect să fi fost criticat de către reclamanţi prin recursul declarat.

Faptul că recurenţii-reclamanţi au solicitat casarea sentinţei civile cu trimiterea cauzei spre rejudecare, iar instanţa de recurs a apreciat că nu sunt incidente în cauză motive de casare a hotărârii, ci doar de modificare a acesteia, nu poate conduce la respingerea recursului ca inadmisibil, astfel cum a susţinut intimatul-pârât prin întâmpinarea depusă. Aceasta deoarece sentinţa civilă este susceptibilă de a fi atacată cu recurs, faţă de dispoziţiile art 282[1] C. proc. civ. iar indicarea greşită a motivelor de recurs nu produce consecinţe juridice, după cum dispune art. 306 alin. (3) C. proc. civ., dacă este posibilă încadrarea lor într-unul dintre motivele prevăzute de art. 304. În plus, recursul fiind declarat împotriva unei sentinţe civile care nu poate fi atacată cu apel, nu este limitat la motivele de casare prevăzute de art. 304 C. proc. civ., instanţa putând să examineze cauza sub toate aspectele (art. 304[1] C. proc. civ.).

3. Început de dovadă scrisă. Cumul între dobândă şi indexarea cu indicele de inflaţie

C. civ., art. 1088, art. 1576, art. 1586

1. Înscrisul constatator al împrumutului este scris în întregime de către împrumutat şi semnat de acesta şi chiar dacă suma este scrisă doar în cifre, acest înscris reprezintă un început de dovadă scrisă care poate fi completat cu martori, iar proba testimonială administrată a demonstrat că reclamantul i-a dat pârâtei o sumă de bani.

În mod corect acest înscris s-a încheiat într-un singur exemplar pentru împrumutător, în speţă reclamantul, deoarece contractul de împrumut este un act juridic unilateral, dând naştere unor obligaţii numai în sarcina uneia dintre părţi, respectiv în sarcina

împrumutatului. Acordarea sumei de bani de către împrumutător împrumutatului reprezintă o condiție de încheiere a contractului de împrumut, iar nu o obligație a părților.

2. Cât privește solicitarea reclamantului de a i se restitui atât dobânzile legale, cât și indexarea sumelor împrumutate cu indicele de inflație, se constată că în contractele de împrumut nu s-au prevăzut dobânzi, astfel că reclamantul poate solicita, potrivit art. 1088 C. civ., doar dobânda legală pentru neexecutarea la scadență a obligației, însă numai de la data punerii în întârziere a pârâtei, în speță punerea în întârziere având loc la data introducerii cererii de chemare în judecată. Aplicarea indicelui de inflație la suma împrumutată reprezintă tot o contravaloare a prejudiciului suferit de creditor ca urmare a neexecutării la scadență a obligației de către debitor, iar daunele-interese moratorii nu se pot acorda de două ori.

Judecătoria Buzău, sentința civilă din 10 februarie 2009, portal.just.ro

Prin cererea înregistrată pe rolul acestei instanțe, reclamantul L.G.A. a solicitat obligarea pârâtei C.V. la plata sumei de 32.800 lei, împrumutată la data de 1 martie 2007, cu termen de restituire la data de 15 martie 2008 și a sumei de 24.000 lei, împrumutată la data de 1 septembrie 2007 cu scadență la data de 5 septembrie 2007, actualizarea sumelor cu indicele de inflație scurs între data scadenței și până la remiterea efectivă a sumelor, cu cheltuieli de judecată.

În motivarea cererii, reclamantul a arătat că reclamanta a fost colegă de serviciu cu el, lucrând în cadrul Policlinicii C.F.R. până în anul 2006, unde și reclamantul este angajat. Aceasta în repetate rânduri i-a cerut sprijinul, arătând că are nevoie urgentă de bani. A avut toată încrederea în ea, deoarece părea o persoană serioasă, responsabilă, astfel că a împrumutat-o ori de câte ori i-a solicitat. Inițial, împrumuta sume mici, 1.000, 2.000, 3.000 lei, pe care le restituia destul de repede, făcând ca prin această modalitate să aibă toată încrederea în angajamentele sale. La data de 1 martie 2007, acesta i-a solicitat un împrumut considerabil, arătând că are nevoie pentru a-și deschide un magazin. Ca să-i câștige încrederea, în aceeași zi a scris personal o chitanță pe care a și semnat-o în fața sa, în care a inserat cuantumul sumei și termenul la care i-o va restitui, de 15 martie 2007. Banii îi avea în casă din dorința de a-și achiziționa un spațiu de locuit. Dată fiind perioada scurtă în care i s-a promis restituirea, nici nu a ezitat

vreun moment să-i avanseze suma. După data de 15 martie 2007, reclamanta a revenit şi a mai solicitat în plus suma de 40.000 lei, invocând că-i trebuie la Partidul Conservator. A fost impresionat de rugăminţile acesteia, o cunoştea din presă ca membră de partid, consilier în cadrul Consiliului local Buzău şi şi-a închipuit ca reale afirmaţiile, deoarece se zvonea că şi posturile se plătesc. Pe data de 1 septembrie 2007 l-a implorat să suplimenteze împrumutul şi l-a asigurat că va primi nişte bani de la ziarul pe care-l conduce şi-i va returna întreaga sumă împrumutată. S-a dus acasă şi împotriva soţiei şi a părinţilor, a luat ultimii bani, suma de 24.000 lei, pe care i-a dat-o. Şi atunci a încheiat un înscris sub semnătură privată, pentru că era o zi de sâmbătă şi niciun notar nu lucra. Deoarece totuşi familia i-a dat de gândit, i-a spus doamnei că-i va da banii numai dacă va accepta să facă un contract în formă autentică. Aceasta nu a ezitat niciun moment, s-a prezentat în faţa notarului şi a semnat deliberat, cu voinţa sa contractul pe care azi îl denunţă ca fiind făcut în condiţii de presiune.

În drept, a invocat dispoziţiile art. 1576, art. 1584 C. civ., art. 274 C. proc. civ.

La termenul de judecată din data de 13 martie 2008, reclamantul a depus cerere prin care şi-a mărit câtimea obiectului cererii în sensul că a solicitat şi dobânda împrumutului pentru perioada scursă dintre data scadenţei împrumutului, martie 2007 şi până la data remiterii efective a datoriei.

Pârâta, prin întâmpinare, a solicitat respingerea acţiunii. A arătat că în realitate nu a împrumutat de la reclamant nicio sumă de bani pe care să nu o restituie. Începând din anul 2004 reclamantul i-a împrumutat în mai multe rânduri diverse sume de bani, de regulă mai mici, pe care nu a fost în măsură în acele momente să le restituie la termenele cuvenite. La aceste sume de bani împrumutate reclamantul îi percepea dobânzi foarte mari şi acesta a fost, practic, motivul pentru care nu a reuşit să restituie sumele împrumutate. De aceste sume de bani soţul ei C.V. nu a ştiut. Reclamantul L.G.A., care se ocupă cu cămătăria, a ameninţat-o în diverse rânduri şi a făcut presiuni asupra sa pentru plata acelor dobânzi foarte mari la sumele împrumutate. În principal, reclamantul a ameninţat-o că o va spune soţului ei despre sumele împrumutate, fără ştiinţa lui, a ameninţat-o că va da în presă acest aspect şi că va merge la locul său de muncă şi le va spune colegilor acest lucru. În aceste condiţii a fost nevoită să semneze cele două chitanţe de care reclamantul se prevalează. Sumele de bani trecute în cele două chitanţe nu reprezintă de fapt sume efectiv primite de ea, ci

dobânzi calculate de reclamant la sumele inițial împrumutate tot cu dobândă. Sumele inițial împrumutate au fost restituite integral, însă din cauza modului în care reclamantul îi calcula dobânda și dobândă la dobândă, a ajuns în imposibilitatea de a-i restitui aceste sume de bani. Chitanțele semnate de ea sub amenințare sunt lovite de nulitate, deoarece consimțământul a fost smuls prin violență psihică, iar în cauză devin incidente dispozițiile art. 955-957 C. civ. Cauza contractului de împrumut este una ilicită, Consideră că actele de împrumut, înscrisurile sub semnătură privată, de care se prevalează reclamantul sunt lipsite de cauză.

Analizând actele și lucrările dosarului, instanța reține următoarele:

La data de 1 martie 2008 a fost încheiat un înscris sub semnătură privată de către pârâta C.V., prin care se menționa că aceasta a luat împrumut suma de 328.000.000 ROL, suma fiind scrisă și în litere, de la L.G. la data de 1 martie 2007, ora 12,00 și se obligă să-i restituie suma împrumutată la data de 15 martie 2007, ora 18,00. La data de 1 septembrie 2007 s-a mai încheiat un înscris sub semnătură privată de către pârâta C.V., în care se menționează că pârâta se obligă să restituie suma de 240.000.000 ROL lui L.G. până la data de 5 septembrie 2007. Pârâta a recunoscut că a scris aceste înscrisuri și că le-a semnat, însă a susținut că sumele menționate în aceste înscrisuri reprezentau dobânzi pentru alte împrumuturi anteriore pe care le-a restituit. Martorul C.M. propus de reclamant a arătat că în septembrie anul trecut era împreună cu reclamantul și în acest timp a primit un telefon de la pârâtă, care i-a cerut să se întâlnească. A mers împreună cu reclamantul să se întâlnească cu pârâta la sediul unui ziar și pârâta i-a spus reclamantului că are nevoie de 300.000.000 ROL. Reclamantul i-a spus pârâtei că suma este prea mare și că îi datorează și alte sume de bani, însă pârâta i-a spus reclamantului că va vinde ziarul și-i va restitui întreaga datorie. Reclamantul a mers acasă și a luat o pungă de bani pe care i-a dat-o pârâtei.

Martorul a arătat că a fost de față când reclamantul i-a dat pârâtei o sumă de bani care se afla într-o sacoșă transparentă. Martorul l-a văzut pe reclamant întorcându-se cu o chitanță în care scria că pârâta recunoaște că a primit suma de 240.000.000 ROL. Martora M.M., care a fost colegă atât cu reclamantul, cât și cu pârâta, a declarat că pe 1 martie 2007 a mers în cabinet la reclamant și a văzut-o și pe pârâtă „care s-a precipitat" și după ce martora a intrat, a luat o sacoșă, în care se vedea că sunt mulți bani, a lăsat o hârtie pe masă și i-a spus reclamantului „mai scriu ceva în chitanța asta". Ulterior, martora a aflat că recla-

mantul a împrumutat-o pe pârâtă cu 32.000 RON, martora declarând că a văzut chitanţa. Instanţa constată că atât martorul C.M., cât şi martora M.M. arată aspecte de care au luat cunoştinţă cu propriile simţuri şi care confirmă faptul că, într-adevăr, reclamantul i-a dat pârâtei sumele menţionate în cele două înscrisuri sub semnătură privată. Cât priveşte susţinerea pârâtei că sumele menţionate în cele două înscrisuri sub semnătură privată, pe care ea însăşi recunoaşte că le-a scris şi le-a semnat, ar reprezenta doar dobânzi pentru împrumuturi anterioare, instanţa nu o poate reţine. Martora C.L. a arătat că a fost de faţă odată când reclamantul a sunat-o pe pârâtă l-a telefon şi reclamantul i-a spus pârâtei „să-mi aduci banii", însă martora a aflat că este vorba despre dobânzi, pentru că pârâta i-a spus acest lucru.

Şi martorul S.A. a asistat la o convorbire telefonică dintre reclamant şi pârâtă în care reclamantul îi cerea pârâtei să-i dea bani, însă acest martor a ajuns la concluzia că este vorba despre dobânzi din discuţiile purtate anterior cu pârâta. Instanţa nu poate reţine ca fiind adevărat faptul că acele sume reprezintă dobânzi, deoarece martorii cunosc acest fapt din relatările pârâtei şi nu au luat cunoştinţă de el prin propriile simţuri. Împrejurarea că reclamantul o suna foarte des pe pârâtă şi-i cerea banii nu reprezintă ameninţări şi presiuni la adresa pârâtei, deoarece este cert că pârâta a luat de la reclamant sume de bani pe care nu le-a restituit. Faptul că reclamantul o ameninţa la telefon pe pârâtă că dacă nu-i dă banii o va spune la soţul ei, care nu ştia despre împrumut, nu reprezintă o reală ameninţare pentru pârâtă şi oricum, dacă aceste ameninţări au fost făcute, au avut loc după ce suma a fost împrumutată, astfel că nu au avut nicio influenţă asupra consimţământului pârâtei la încheierea contractului de împrumut.

Instanţa constată că înscrisurile sub semnătură privată din data de 1 martie 2007 şi 1 septembrie 2007 au fost scrise de către pârâtă şi semnate de către aceasta într-un singur exemplar. Înscrisul încheiat la data de 1 martie 2007 îndeplineşte toate condiţiile de valabilitate prevăzute de art. 1180 C. civ. pentru actele unilaterale, cum este şi împrumutul de consumaţie. Astfel, el este scris în întregime şi semnat de către împrumutat, iar suma este scrisă atât în cifre, cât şi în litere. Înscrisul încheiat la data de 1 septembrie 2007 este scris în întregime de către împrumutat şi semnat de acesta şi chiar dacă suma este scrisă doar în cifre, acest înscris reprezintă un început de dovadă scrisă, care poate fi completat cu martori. Martorul C.M. a confirmat că în septembrie 2007 reclamantul i-a dat pârâtei o sumă de bani. În mod corect aceste înscrisuri s-au încheiat într-un singur exemplar pentru

împrumutător, în speță reclamantul, deoarece contractul de împrumut este un act juridic unilateral, dând naștere unor obligații numai în sarcina uneia dintre părți, respectiv în sarcina împrumutatului, în speță în sarcina pârâtei. Acordarea sumei de bani de către împrumutător împrumutatului reprezintă o condiție de încheiere a contractului de împrumut, și nu o obligație a părților. Așadar, înscrisurile sus-menționate reprezintă adevărate contracte de împrumut, care dau naștere obligației împrumutatului de a restitui la scadență suma menționată în actul de împrumut, potrivit art. 1584 C. civ.

Cât privește solicitarea reclamantului de a i se restitui atât dobânzile legale, cât și indexarea sumelor împrumutate cu indicele de inflație, instanța constată că în contractele de împrumut nu s-au prevăzut dobânzi, astfel că reclamantul poate solicita, potrivit art. 1088 C. civ., doar dobânda legală pentru neexecutarea la scadență a obligației, însă numai de la data punerii în întârziere a pârâtei. În speță, punerea în întârziere a avut loc la data introducerii cererii de chemare în judecată. Instanța apreciază că aplicarea indicelui de inflație la suma împrumutată reprezintă tot o contravaloare a prejudiciului suferit de creditor ca urmare a neexecutării la scadență a obligației de către debitor. Or, daunele-interese moratorii nu se pot acorda de două ori. În consecință, cât timp sumele împrumutate urmează a fi indexate cu indicele de inflație aplicabil la data plății efective, nu pot fi acordate și dobânzi legale. În condițiile în care pârâta nu a făcut dovada restituirii sumelor împrumutate, instanța apreciază că pârâta datorează sumele menționate în cele două înscrisuri sub semnătură privată, sume ce urmează a fi indexate în raport cu indicele de inflație aplicabil la data plății efective, pentru repararea prejudiciului suferit de către reclamant pentru executarea cu întârziere de către pârâtă a obligației de a restitui suma împrumutată.

Față de considerentele mai sus expuse, instanța apreciază cererea de chemare în judecată întemeiată, urmând să o admită și să oblige pârâta să restituie reclamantului suma de 32.800 lei, ce a făcut obiectul contractului de împrumut încheiat la data de 1 martie 2007 și a sumei de 24.000 lei, ce a făcut obiectul contractului de împrumut încheiat la data de 1 septembrie 2007, sumele vor fi indexate în raport cu rata inflației aplicabilă la data plății efective.

Potrivit art. 274 C. proc. civ., pârâta fiind în culpă procesuală, va suporta cheltuielile de judecată efectuate de către reclamant, constând în taxă judiciară de timbru, timbru judiciar și onorariu apărător.

4. Aspecte probatorii. Început de dovadă scrisă. Prescripţia dreptului material la acţiune. Intervenţia compensaţiei

C. civ., art. 1180, art. 1088, art. 1144, art. 1576
O.G. nr. 9/2000[1)], art. 3 alin. (3)
Decretul nr. 167/1958

1. Dispoziţiile de plată, ca înscrisuri ce stabilesc acordul de voinţă între părţi, sunt încheiate fără respectarea formalităţilor prevăzute de art. 1180 C. civ., astfel încât nu au forţa probantă a înscrisului sub semnătură privată, deoarece nu sunt scrise în întregime de către pârâtul împrumutat şi nu cuprind la final cuvintele „bun şi aprobat" ori o formulă echivalentă. În aceste condiţii, respectivele înscrisuri valorează numai un început de dovadă scrisă, care se completează cu declaraţiile martorilor şi răspunsurile la interogatoriu, cât şi cu executarea parţială voluntară a obligaţiei de restituire de către pârâtul împrumutat, ce reprezintă o recunoaştere a obligaţiilor de plată a împrumuturilor, pârâtul însuşi folosindu-se în proces de chitanţa parţială eliberată de creditoare.

2. În ceea ce priveşte prescripţia dreptului material la acţiune, cererea în restituirea împrumutului este supusă dispoziţiilor art. 7 alin. (2) din Decretul nr. 167/1958, care prevăd că, în obligaţiile „al căror termen de executare nu este stabilit, prescripţia începe să curgă de la data naşterii raportului de drept". Cum pârâtul are mai multe datorii faţă de reclamantă şi a efectuat o plată parţială pentru care reclamanta, în calitate de creditoare, a eliberat chitanţa liberatorie de obligaţie, această achitare echivalează cu o recunoaştere a dreptului reclamantei şi a întrerupt termenul de prescripţie.

3. Compensaţia este definită ca reprezentând un mod de stingere a obligaţiilor reciproce până la concurenţa celei mai mici dintre ele, iar pentru a opera, este necesar să fie îndeplinite anumite cerinţe: reciprocitatea obligaţiilor, creanţele să aibă ca obiect bunuri fungibile, creanţele ce urmează a se compensa să fie certe, lichide şi exigibile.

Dispoziţiile art. 1144 C. civ., referitor la compensaţia legală, statuează că aceasta operează de drept, în puterea legii şi chiar când debitorii n-ar şti nimic despre aceasta; cele două datorii se

[1)] Modificată prin Legea nr. 356/2002.

sting reciproc în momentul când ele se găsesc existând deodată şi până la concurenţa cotităţilor lor respective.

În cauză, s-au constatat îndeplinite cerinţele compensaţiei legale, creanţele părţilor, privind împrumuturi nerestituite, respectiv salariu, fiind reciproce, au ca obiect bunuri fungibile – sume de bani –, existenţa lor este dovedită şi necontestată din punct de vedere juridic, raportat la probele administrate, sunt determinate cu exactitate în valoarea lor şi au ajuns ambele la scadenţă.

Trib. Bucuresti, s. a III-a civ., decizia nr. 2271 R din 19 decembrie 2008, nepublicată

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Sectorului 4 Bucureşti sub nr. 11823/4/2007, la data de 21 decembrie 2007, reclamanta SC I.C. SRL a chemat în judecată pe pârâtul O.D., solicitând instanţei ca prin hotărârea ce o va pronunţa să dispună obligarea pârâtului la plata sumei de 2.400 lei, reprezentând împrumut acordat şi nerestituit, la plata dobânzii legale prevăzute de O.G. nr. 9/2000, calculată de la data introducerii acţiunii şi până la data plăţii întregului debit restant şi obligarea pârâtului la plata cheltuielilor de judecată.

În motivarea cererii, reclamanta a arătat că pârâtul a fost angajat al SC I.C. SRL în perioada 18 iunie 2003 – 1 octombrie 2006, în baza contractului individual de muncă nr. 2842. A precizat reclamanta că, ori de câte ori angajaţii săi aveau dificultăţi financiare, îi ajuta, împrumutându-le diverse sume de bani, în condiţii avantajoase pentru angajaţi şi în acelaşi mod a procedat şi cu pârâtul. La momentul când pârâtul a solicitat ajutor, invocând faptul că are numeroase probleme personale şi situaţia financiară nu-i permite să le facă faţă, reprezentantul legal al societăţii a dispus ca departamentul contabilitate să-i împrumute pârâtului sumele de bani solicitate, convenind cu pârâtul ca restituirea să se facă în momentul în care solicitarea reclamantei va fi expresă în acest sens.

Astfel, a arătat reclamanta, în perioada octombrie 2004 – septembrie 2006, în baza unor dispoziţii de plată emise de departamentul contabilitate, i-a împrumutat pârâtului suma de 3.400 lei, din care pârâtul i-a restituit suma de 1.000 lei la data de 29 septembrie 2006, rămânând astfel un debit restant de 2.400 lei. În luna octombrie 2006, pârâtul a demisionat din funcţia în care era încadrat la societatea reclamantă, situaţie în care reclamanta i-a pus în vedere să restituie suma de bani împrumutată, deoarece împrumutul i-a fost acordat doar pentru faptul că a avut calitatea de angajat al acesteia.

Ca urmare a acestei situaţii şi având în vedere că pârâtul nu a înţeles să îşi achite obligaţiile financiare faţă de societate, reclamanta l-a notificat prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire, în vederea restituirii împrumutului, demersuri care, de asemenea, au rămas fără rezultat.

În drept, reclamanta şi-a întemeiat cererea pe dispoziţiile art. 998-999 C. civ., art. 1576 şi art. 1584 C. civ.

La data de 22 ianuarie 2008, pârâtul a formulat întâmpinare, prin care a solicitat respingerea cererii de chemare în judecată ca neîntemeiată, arătând că a fost angajat al reclamantei până în luna octombrie 2006, moment la care a demisionat. Pârâtul a recunoscut că a fost împrumutat de către societate, dar la momentul la care a plecat nu avea nicio datorie. A arătat că pe statul de plată primea un salariu, însă primea un procent din valoarea lucrărilor pe care le efectua, astfel încât nu ştia cu exactitate câţi bani trebuie să încaseze în fiecare lună. Deoarece şeful lor pleca din societate în timpul săptămânii, convenţia era ca angajaţii să primească bani de la contabilă, iar pentru a se putea face dovada că au primit aceşti bani, pe formulare (dispoziţii de plată) semnau pentru suma primită, aşa încât şeful lor ştia cât şi când au primit suma respectivă, însă angajatul nu avea un duplicat al dispoziţiei de plată, dar recunoştea semnătura şi niciodată nu au existat neînţelegeri.

A mai precizat pârâtul prin întâmpinare că pe astfel de dispoziţii de plată s-a completat ulterior, la scopul plăţii, „împrumut". Cu privire la aceste dispoziţii de plată a solicitat pârâtul să se reţină următoarele: dispoziţia de plată din 28 noiembrie 2004, pentru suma de 15.000.000 ROL, nu este semnată de el; dispoziţia de plată din 21 septembrie 2005, pentru suma de 1000 RON nu este semnată de el; dispoziţia de plată din 2 iunie 2006 pentru suma de 2000 RON nu este semnată de el, iar semnătura sa apare pe o singură dispoziţie de plată din data de 12 iulie 2006.

A mai solicitat pârâtul să se constate că dispoziţiile de plată nu sunt scrise de el şi nu cuprind menţiunea „bun şi aprobat", nu menţionează termenul la care obligaţia devine scadentă şi nu pot reprezenta contract de împrumut, au fost „fabricate" ulterior demisiei sale, în scopul de a-l hărţui. Totodată, art. 7 alin. (2) din Decretul nr. 167/1958 se referă la obligaţiile al căror termen de executare nu este stabilit, fără a condiţiona incidenţa dispoziţiei de naştere a dreptului la acţiune, adică situaţiile vizate de art. 1582-1583 C. civ., ipoteze în care prescripţia începe să curgă de la data încheierii contractului. Prin urmare, a

solicitat să se constate că dreptul la acțiune al reclamantei cu privire la dispoziția de plată din 28 octombrie 2004 s-a prescris.

Prin sentința civilă nr. 3729 din 30 iunie 2008 a Judecătoriei Sectorului 4 București, s-a respins excepția prescripției dreptului la acțiune, invocată de pârât, ca neîntemeiată. S-a admis cererea formulată de reclamanta SC I.C. SRL în contradictoriu cu pârâtul O.D., a fost obligat pârâtul să achite reclamantei suma de 2400 RON, reprezentând împrumut nerestituit, plus dobânda legală calculată de la data înregistrării cererii de chemare în judecată pe rolul instanței, 21 decembrie 2007 și până la data plății întregului debit restant. A obligat pârâtul să plătească reclamantei suma de 1391 lei, cheltuieli de judecată.

Instanța de fond a reținut următoarele.

Pârâtul a fost angajat al SC I.C. SRL în perioada 18 iunie 2003 – 1 octombrie 2006, în baza contractului individual de muncă nr. 2842.

În perioada octombrie 2004 – septembrie 2006, pârâtul, în calitate de angajat, a primit cu titlu de împrumut din contabilitatea societății reclamante mai multe sume de bani, în baza dispoziției de plată din 28 octombrie 2004, pentru suma de 15.000.000 ROL, reprezentând împrumut, dispoziției de plată din 21 septembrie 2005, pentru suma de 1000 ROL, reprezentând împrumut, dispoziției de plată din 2 iunie 2006, pentru suma de 100 lei, reprezentând împrumut, dispoziției de plată din 12 iulie 2006, pentru suma de 800 lei, reprezentând împrumut, emise de Departamentul contabilitate, împrumuturi în sumă totală de 3.400 lei.

Din suma totală împrumutată, conform acestor dispoziții de plată, pârâtul i-a restituit reclamantei suma de 1.000 lei la data de 29 septembrie 2006, rămânând astfel un debit restant de 2.400 lei.

În luna octombrie 2006, pârâtul a demisionat din funcția în care era încadrat la societatea reclamantă, situație în care reclamanta i-a pus în vedere să restituie suma de bani împrumutată, deoarece împrumutul i-a fost acordat doar pentru faptul că a avut calitatea de angajat al acesteia. Reclamanta l-a notificat pe pârât prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire, în vederea restituirii împrumutului, demersuri care, de asemenea, au rămas fără rezultat.

Rezultă din declarațiile martorilor audiați la propunerea ambelor părți și din înscrisurile depuse la dosar că exista practica în cadrul societății de acordare a unor împrumuturi fără dobândă și fără stabilirea unui termen de restituire, către angajați, pe baza unor dispoziții de plată întocmite într-un singur exemplar, care se păstrează la reclamantă. La restituirea sumei împrumutate, reclamanta întocmește o

chitanţă în două exemplare dintre care unul se înmânează angajatului împrumutat.

Drepturile salariale ale angajaţilor se achitau lunar în două tranşe, avans şi lichidare, însă se întocmea stat pentru plata salariilor o singură data pe lună, la lichidare. Avansul din salariu reprezenta cam jumătate din salariul lunar, era înmânat întotdeauna de contabila societăţii, care scria de mână o chitanţă (fiţuică, formular tipizat potrivit declaraţiilor martorilor) într-un singur exemplar, pe care angajatul scria data, semnătura şi menţiona „am primit suma" ca avans pentru luna în curs.

Având în vedere dispoziţiile art. 1169 C. civ., cât şi restituirea de către pârât la data de 29 septembrie 2006 a sumei de 1000 RON pentru care i s-a eliberat chitanţa, reprezentând o parte din sumele împrumutate de la reclamantă, instanţa a constatat că apărările pârâtului formulate în ceea ce priveşte inexistenţa împrumutului sunt simple afirmaţii care nu sunt susţinute de dovezi.

Din statul de plată pe luna septembrie 2006 rezultă că pârâtul a avut un venit net de 298 RON, sumă încasată de reprezentantul reclamantei, care a semnat la primirea banilor, astfel cum recunoaşte şi în răspunsul la interogatoriu, pentru o datorie mai veche a pârâtului faţă de acesta, astfel încât sunt fără temei afirmaţiile pârâtului în sensul că suma de 1400 lei, pe care o datora reclamantei cu titlu de împrumut, a fost restituită prin faptul că nu a încasat salariul pe luna septembrie 2006.

Cu privire la dovada contractelor de împrumut, s-a reţinut că dispoziţiile de plată – ca înscrisuri doveditoare ale contractelor de împrumut – sunt încheiate fără respectarea formalităţilor prevăzute de art. 1180 C. civ., nu au forţa probantă a înscrisului sub semnătură privată, deoarece nu sunt scrise în întregime de către pârât şi nu cuprind la final cuvintele „bun şi aprobat" ori o formulă echivalentă, ci valorează numai ca început de dovadă scrisă, care este completată cu declaraţiile martorilor şi răspunsurile la interogatoriu, cât şi cu executarea parţială voluntară a obligaţiei de restituire de către pârâtul împrumutat, apreciată ca o recunoaştere a obligaţiilor de restituire a împrumuturilor care rezultă din folosirea de către pârât a chitanţei de plată parţială eliberate de creditor.

Instanţa de fond a apreciat suficientă redactarea înscrisurilor (dispoziţiilor de plată) într-un singur exemplar (pentru împrumutător), având în vedere că cerinţa multiplului exemplar (art. 1179 C. civ.) este prevăzută numai pentru contractele sinalagmatice, iar nu şi pentru cele unilaterale cum este împrumutul.

Având în vedere că împrumuturile i-au fost acordate pârâtului numai în considerarea calității de angajat al reclamantei, convenția părților fiind să restituie sumele împrumutate după posibilități ori la cererea expresă a reclamantei, faptul că sumele încasate cu titlu de drepturi salariale lunare erau sub limita împrumuturilor, cât și răspunsul pârâtului la întrebarea 15 din interogatoriu, în sensul că la data demisiei avea obligația de a restitui sumele împrumutate, s-a apreciat ca dată scadentă a împrumuturilor data demisiei, respectiv 1 septembrie 2006.

Cât privește excepția prescripției dreptului la acțiune, invocată de pârât, s-a reținut, referitor la acțiunea în restituirea împrumutului, că este supusă dispozițiilor art. 7 alin. (2) din Decretul 167/1958, care prevede că, în cazul obligațiilor „al căror termen de executare nu este stabilit, prescripția începe să curgă de la data nașterii raportului de drept". S-a apreciat că pârâtul are mai multe datorii față de reclamantă și a efectuat o plată parțială la data de 29 septembrie 2006, în valoare de 1.000 RON, referitor la care reclamanta, în calitate de creditoare, nu a precizat în chitanța liberatorie de obligație ce datorie a stins, însă a invocat în acest proces imputația plății, iar aceasta se va face după principiile înscrise în art. 1113 C. civ., și anume asupra datoriei mai vechi. Prin urmare, plata parțială efectuată de pârât echivalează cu o recunoaștere a dreptului reclamantei și a întrerupt termenul de prescripție, de la acea dată începând să curgă un nou termen de prescripție de 3 ani, care nu e împlinit la data cererii de chemare în judecată.

În temeiul dispozițiilor art. 1088 C. civ. și art. 3 alin. (3) din O.G. nr. 9/2000 (modificată prin Legea nr. 356/2002), instanța a obligat pârâtul să plătească reclamantei dobânda legală calculată de la data înregistrării cererii de chemare în judecată pe rolul instanței, 21 decembrie 2007 și până la data plății întregului debit restant.

Împotriva sentinței civile a declarat recurs, la data de 25 septembrie 2008, pârâtul O.D., criticând sentința pentru netemeinicie și nelegalitate.

În drept, recursul a fost întemeiat pe dispozițiile art. 304 pct. 9 C. proc. civ.

Prin decizia civilă nr. 2271 R din 19 decembrie 2008, Tribunalul București a admis recursul formulat de recurentul-pârât O.D., a modificat în parte sentința civilă recurată, în sensul că a respins acțiunea pentru suma de 298 lei RON și a menținut celelalte dispoziții ale sentinței recurate.

A reţinut instanţa de recurs că, astfel cum în mod corect a reţinut instanţa de fond, raportat la dovada contractelor de împrumut dintre părţi, dispoziţiile de plată depuse la dosar, ca înscrisuri ce stabilesc acordul de voinţă între părţi, sunt încheiate fără respectarea formalităţilor prevăzute de art. 1180 C. civ., astfel încât nu au forţa probantă a înscrisului sub semnătură privată, deoarece nu sunt scrise în întregime de către pârât şi nu cuprind la final cuvintele „bun şi aprobat" ori o formulă echivalentă. În aceste condiţii, respectivele înscrisuri valorează numai ca un început de dovadă scrisă, care se completează cu declaraţiile martorilor şi răspunsurile la interogatoriu, cât şi cu executarea parţială voluntară a obligaţiei de restituire de către pârâtul împrumutat, care reprezintă o recunoaştere a obligaţiilor de plată a împrumuturilor, pârâtul însuşi folosindu-se în proces de chitanţa parţială eliberată de creditoare.

Din chiar răspunsul recurentului-pârât la interogatoriu reiese că acesta recunoaşte că a împrumutat de la intimata-reclamantă suma de 24.000.000 ROL, din care învederează însă că a restituit 10.000.000 ROL, iar restul de 14.000.000 ROL reprezentau salariul său pe luna septembrie 2006, fără însă ca recurentul să dovedească în vreun fel această ultimă afirmaţie, iar din evidenţele contabile ale societăţii reieşind doar o sumă de 298 lei RON, aferentă lunii menţionate. Mai mult, dispoziţiile de plată privind sumele de 15.000.000 ROL, 1.000 lei RON, 100 lei RON, 800 lei RON, sunt semnate de către persoana care a primit sumele de bani menţionate, semnăturile fiind asemănătoare cu cea de pe dispoziţia din 12 iulie 2006, singura recunoscută de recurent. Mai este de observat că recurentul se contrazice în afirmaţiile sale, întrucât recunoaşte doar semnătura de pe înscrisul anterior menţionat, din 12 iulie 2006, pe care se consemnează valoarea de 800 RON, dar în acelaşi timp, la interogatoriu, recunoaşte achitarea unei sume mai mari, de 10.000.000 ROL, cu titlu de împrumut acordat, conform chitanţei depuse la dosar, atitudinea sa procesuală fiind, aşadar, una oscilantă şi nesinceră.

În plus, deşi martorii audiaţi la propunerea pârâtului au vorbit despre faptul că li se achitau sume mai mari de bani cu titlu de salariu decât cele din cartea de muncă, niciuna dintre probele administrate nu atestă valoarea concretă a unor sume de această natură şi nici că ar fi datorate recurentului, cu atât mai mult cu cât pe dispoziţiile de plată depuse la dosarul de fond se menţionează expres „împrumut". De asemenea, afirmaţiile martorilor, generice, în sensul că împrumuturile acordate se restituiau la următorul salariu, nu sunt de natură a face

dovada restituirii efective de către recurent a sumelor ce fac obiectul acțiunii, pretinse de intimata-reclamantă.

Se mai constată că, deși reclamanta și-a întemeiat acțiunea și pe dispozițiile art. 998-999 C. civ., care reglementează răspunderea delictuală, aceasta a invocat totodată și prevederile art. 1576 și art. 1584 C. civ., relative la contractul de împrumut, la care de altfel s-a raportat și instanța de fond.

Recursul recurentului-pârât este întemeiat cu privire la un singur aspect, cel referitor la faptul că reprezentantul reclamantei a recunoscut că a încasat salariul pârâtului în luna septembrie 2006, astfel încât în mod greșit instanța fondului a considerat că și pentru această sumă recurentul este dator către societate.

Așa cum reiese din răspunsul reclamantei la interogatoriu, în septembrie 2009 nu i s-a achitat salariul recurentului pentru că reprezentantul societății l-a încasat în contul unui împrumut personal, de 1.000 Euro, semnând pe statul de plată pentru ridicarea acestei sume, afirmații pe care instanța de fond le reține și ea în motivarea sentinței („Din statul de plată pe luna septembrie 2006 rezultă că pârâtul a avut un venit net de 298 RON, sumă încasată de reprezentantul reclamantei, care a semnat la primirea banilor, astfel cum recunoaște și în răspunsul la interogatoriu, pentru o datorie mai veche a pârâtului față de acesta, astfel încât sunt fără temei afirmațiile pârâtului în sensul că suma de 1.400 lei pe care o datora reclamantei cu titlu de împrumut a fost restituită prin faptul că nu a încasat salariul pe luna septembrie 2006").

Apreciază instanța că reclamanta nu a făcut niciun fel de dovadă a acestui împrumut, al cărui creditor era de altfel o persoană distinctă de drept, numitul M.L., acesta învederând că era vorba de o datorie personală. De asemenea, atât din răspunsul reclamantei la interogatoriu, cât și din statul de plată al lunii septembrie 2006, reiese că reclamanta se găsea datoare către pârât cu suma de 298 lei RON, cu titlu de salariu, iar recurentul a invocat această creanță proprie în fața instanței de fond.

Reține instanța că este definită compensația ca reprezentând un mod de stingere a obligațiilor reciproce până la concurența celei mai mici dintre ele, iar pentru a opera, este necesar să fie îndeplinite anumite cerințe: reciprocitatea obligațiilor, creanțele să aibă ca obiect bunuri fungibile, creanțele ce urmează a se compensa să fie certe, lichide și exigibile.

Dispoziţiile art. 1144 C. civ., referitor la compensaţia legală, statuează că aceasta se operează de drept, în puterea legii, şi chiar când debitorii n-ar şti nimic despre aceasta; cele două datorii se sting reciproc în momentul când ele se găsesc existând deodată şi până la concurenţa cotităţilor lor respective.

În cauză, se constată îndeplinite cerinţele compensaţiei legale, creanţele părţilor, privind împrumuturi nerestituite, respectiv salariu, fiind reciproce, au ca obiect bunuri fungibile – sume de bani –, existenţa lor este dovedită şi necontestată din punct de vedere juridic, raportat la considerentele ce preced, sunt determinate cu exactitate în valoarea lor şi au ajuns ambele la scadenţă, astfel încât instanţa, în temeiul art. 312 C. proc. civ., a modificat în parte sentinţa civilă recurată, în sensul ca a respins acţiunea pentru suma de 298 lei RON, în raport de care s-a reţinut incidenţa compensaţiei legale.

Notă: A se vedea, în ceea ce priveşte pct. 2, şi Trib. Suprem, Secţia civilă, decizia nr. 690 din 15 aprilie 1986, în Revista Română de Drept nr. 12/1986, p. 60, prin care s-a reţinut că, potrivit dispoziţiunilor art. 1576 C. civ., împrumutul este un contract prin care una din părţi dă celeilalte oarecare cătime de lucruri, cu îndatorirea de a restitui tot atâtea lucruri de aceeaşi specie şi calitate, iar potrivit art. 1584 şi 1585 alin. (2) din acelaşi cod, împrumutatul este dator să restituie lucrurile împrumutate la timpul stipulat. Dacă acesta nu a fost determinat, termenul de prescripţie extinctivă se împlineşte, pentru fiecare împrumut, în temeiul art. 3 din Decretul nr. 167/1958, după 3 ani de la data acordării fiecărui împrumut, iar nu de la ultimul act, cum s-a procedat în cauză.

5. Admisibilitatea probei cu martori în contra a ceea ce cuprinde actul autentic. Acordul părţilor în sensul derogării de la regulă, conform art. 1191 alin. (3) C. civ.

C. civ, art. 1191 alin. (3), art. 1576

Deşi dovada actelor juridice al căror obiect are o valoare ce depăşeşte suma de 250 lei nu se poate face decât prin act autentic sau prin act sub semnătură privată, iar dovada cu martori nu se va primi în contra a ceea ce cuprinde actul, aşa cum prevăd dispoziţiile art. 1191 alin. (1) şi (2) C. civ., părţile pot conveni să se poată face dovada cu martori, dacă aceasta priveşte drepturi de

care ele pot să dispună, în temeiul dispozițiilor art. 1191 alin. (3) C. civ.

Înscrisul autentic face dovada până la înscrierea în fals în ceea ce privește constatările personale ale agentului instrumentator, făcute în limitele atribuțiilor sale. Celelalte mențiuni înscrise pe baza declarațiilor părților, cum este și cea privind remiterea sumei împrumutate, fac dovada până la proba contrarie, care poate fi și una testimonială, conform acordului părților.

C.A. București, s. a IV-a civ., decizia nr. 1848 din 6 noiembrie 2007, în C.P.J. civ. 2007

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Sector 3 București, reclamanții C.P., CC. și C.F. au solicitat în contradictoriu cu pârâtul A.V. pronunțarea unei sentințe prin care să se constate nulitatea absolută a contractului de împrumut cu garanție imobiliară autentificat sub nr. 5553 din 31 august 1998 la BNP M.M.

În motivarea cererii, s-a arătat că reclamantul C.P. a declarat prin contractul de împrumut cu garanție imobiliară anterior menționat, că a primit de la pârâtul A.V., cu titlu de împrumut, suma de 6.620 dolari S.U.A., sumă ce urma să fie restituită tot în dolari, în rate egale pe o perioadă de 18 luni.

În acest contract s-a stipulat, la cererea pârâtului A.V., ca pentru fiecare zi de întârziere să fie percepută o penalitate de 0,4% din valoarea sumei împrumutate, începând cu data scadenței și până la ultimul act de executare silită.

S-a mai prevăzut, de asemenea, instituirea unei garanții imobiliare asupra giranților ipotecari C.C. și C.F., părinții reclamantului C.P.

S-a mai arătat în cuprinsul cererii că, în realitate, pârâtul A.V. nu a împrumutat cu suma de 6.620 dolari SUA pe reclamantul C.P., astfel că, față de această situație, obligația de restituire este o obligație fără cauză, sancționată cu nulitatea absolută, conform prevederilor art. 966 C. civ. cu trimitere la art. 948 pct. 4 C. civ.

Prin sentința civilă nr. 11166 din 19 decembrie 2005, instanța de fond a admis cererea formulată de reclamanți; a constatat nulitatea absolută a contractului de împrumut cu garanție imobiliară autentificat sub nr. 5553 din 31 august 1998 la BNP M.M.

Pentru a hotărî astfel, s-a reținut că împrumutul este un contract real și, prin urmare, nu se consideră perfectat decât în momentul primirii efective a bunului.

Faptul material al predării bunului poate fi dovedit cu orice mijloc de probă, indiferent de valoare, iar prin derogare de la prevederile art. 1191 alin. (2) C. civ., art. 1203 C. civ. permite orice dovadă, dacă se pune problema lipsei, falsităţii ori caracterului ilicit sau imoral al cauzei.

În speţă, coroborând declaraţiile martorilor audiaţi în cauză, respectiv P.L., T.V.C. şi F.P., instanţa a constatat că susţinerile reclamanţilor, în sensul că pârâtul nu le-a remis nicio sumă de bani, sunt întemeiate.

În aceste condiţii lipseşte unul din elementele ce intră în structura cauzei, respectiv scopul imediat, deoarece niciuna dintre părţi nu a avut în vedere primirea-predarea efectivă a vreunei sume de bani, ceea ce echivalează cu absenţa unui element esenţial al actului juridic, iar lipsa scopului imediat se restrânge şi asupra scopului mediat, lăsându-l fără suport juridic, astfel încât sancţiunea este nulitatea absolută.

Prin decizia civilă nr. 20/A din 10 ianuarie 2007 a Tribunalului Bucureşti, Secţia a III-a civilă, a fost admis apelul formulat de apelantul-pârât împotriva sentinţei civile nr. 11166 din 19 decembrie 2005, pronunţată de Judecătoria Sector 3 Bucureşti şi a schimbat în tot sentinţa în sensul că a respins acţiunea ca neîntemeiată, pentru următoarele considerente:

Tribunalul a constatat că prin contractul de împrumut autentificat sub nr. 5553 din 31 august 1998, reclamantul CP. a declarat că a primit de la pârât, cu acest titlu, suma de 6620 dolari SUA.

Potrivit dispoziţiilor art. 969-970 C. civ., clauzele contractuale au putere de lege între părţi şi se execută cu bună-credinţă, iar din interpretarea clauzelor contractului de împrumut încheiat în speţă, rezultă cu certitudine natura juridică a actului încheiat.

De altfel, înscrisul constatator, anterior menţionat, fiind încheiat în formă autentică, care, potrivit dispoziţiilor art. 1173 şi art. 1174 C. civ., are forţă probantă deplină asupra menţiunilor pe care le cuprinde, iar în cuprinsul acestuia, reclamantul a arătat că a luat cu împrumut suma de bani pe care se obligă să o restituie pârâtului în modul sus-menţionat, semnând personal în faţa notarului public pentru realitatea acestei declaraţii.

Fără a ţine seama de conţinutul în concret al contractului încheiat, de clauzele acestuia, precum şi de caracterul autentic al înscrisului, instanţa bazându-se doar pe coroborarea dispoziţiilor martorilor audiaţi în cauză, în mod greşit a apreciat ca dovedit motivul de nulitate referi-

tor la lipsa cauzei juridice a actului încheiat, cauză constând în neremiterea sumei împrumutate în realitate, către reclamant.

În ce privește excepția autorității de lucru judecat, invocată de apelanți în raport de hotărârile penale pronunțate în cauze anterioare, privitoare la aceeași situație de fapt, tribunalul a apreciat-o ca fiind neîntemeiată, întrucât aspectele penale care țin de caracterul penal al faptelor intimatului-pârât întreprinse în executarea obligațiilor asumate față de apelanți, nu pot fi analizate de instanța civilă și nici nu pot conduce la sancționarea cu nulitatea contractului de împrumut, decât în măsura în care la încheierea acestuia au fost înfrânte norme juridice imperative de drept civil, care sunt susceptibile de a atrage o astfel de sancțiune.

Instanțele penale, nefiind învestite cu soluționarea laturii civile a infracțiunilor pentru care au fost sesizate, iar deciziile acestora având putere de lucru judecat doar cu privire la existența faptei penale analizate și a persoanei trimise în judecată și a vinovăției acesteia în comiterea respectivei infracțiuni.

Pe parcursul soluționării apelului intimatul G.C. a decedat, fiind depus la dosar certificatul de calitate de moștenitor nr. 657/2006 și introduși în cauză moștenitorii acestuia: C.F., C.P. și P.M.

Împotriva menționatei decizii au formulat și motivat recurs în termen legal, reclamanții-intimați C.P., C.F. și P.M. pentru motivele prevăzute de art. 304 pct. 9 C. proc. civ.

În dezvoltarea acestora, s-a arătat că din actul de folosință al autovehiculului rezultă că nu a existat o plată pe loc a pretinsului împrumut, ci în rate, care s-au derulat în perioada decembrie 1998-februarie 2000.

Cele două acte, de vânzare-cumpărare și de împrumut cu garanție imobiliară, au fost făcute în paralel, nicidecum actul de vânzare-cumpărare nu a fost subsecvent sau subsidiar, așa cum pretinde instanța de apel.

Faptul că actul de împrumut cu garanție imobiliară este un contract de garantare a prețului convenit de părți drept preț al autoturismului înstrăinat, este recunoscut chiar de persoana care a autentificat actul, respectiv notarul M.M., care precizează că este încheiat pentru garantarea prețului convenit de comun acord de societate și fiecare taximetrist.

Vânzarea-cumpărarea ar fi trebuit să fie făcută la valoarea primită drept împrumut de la pârâtul A.V. către firma lui A.V.

Că plata autoturismului s-a făcut în rate rezultă din toate declaraţiile martorilor, din declaraţia notarului care a întocmit contractul de împrumut cu garanţie imobiliară, precum şi situaţia de plată a ratelor, scoasă din calculatorul societăţii.

Toate acestea duc la singura concluzie care se poate trage, respectiv că, contractul de împrumut este fictiv, că nu a existat o plată a vreunei sume de bani şi, prin urmare, cauza contractului este falsă, căci contractul a avut menirea doar de a garanta plăţile ratelor pentru autoturism.

În speţă, rezultă că nu a existat o plată a sumei de 6.620 lei, ci, astfel cum recunoaşte notarul, contractul ar fi fost menit să garanteze plata contravalorii autoturismului.

În aceste condiţii, lipseşte unul din elementele ce intră în structura cauzei, respectiv scopul imediat, deoarece niciuna dintre părţi nu a avut în vedere predarea-primirea efectivă a vreunei sume de bani, ceea ce echivalează cu absenţa unui element esenţial al actului juridic, iar lipsa scopului imediat se răsfrânge şi asupra scopului mediat, lăsându-l fără suport juridic, astfel încât sancţiunea este nulitatea absolută.

Analizând recursul formulat, în raport de criticile menţionate, Curtea a apreciat că acesta este fondat, pentru următoarele considerente:

Din argumentele aduse de recurenţi în susţinerea recursului lor, aceştia critică împrejurarea că instanţa de apel a făcut o greşită aplicare a legii în materia probării remiterii sumei de bani care constituie obiect al împrumutului, o astfel de probă administrată împotriva unei clauze dintr-un act autentic, putându-se realiza prin declaraţii de martori, aşa cum s-a întâmplat în cauză.

Sub acest aspect, Curtea a constatat că instanţa de apel a făcut o interpretare incompletă a dispoziţiilor art. 1191 C. civ, prin aceea că a omis să analizeze şi dispoziţiile alin. (3) al acestui articol, potrivit căruia „Părţile pot conveni ca şi în cazurile menţionate la alin. (1) şi (2) să se poată face dovada cu martori, dacă aceasta priveşte drepturi de care ele pot să dispună".

Deşi este adevărat că dovada actelor juridice al căror obiect are o valoare ce depăşeşte suma de 250 lei nu se poate face decât prin act autentic sau prin act sub semnătură privată, iar dovada cu martori nu se va primi în contra a ceea ce cuprinde actul, aşa cum prevăd dispoziţiile art. 1191 alin. (1) şi (2) C. civ, părţile pot conveni să se poată face dovada cu martori, dacă aceasta priveşte drepturi de care ele pot să dispună.

Este cunoscut că un înscris autentic face dovada până la înscrierea în fals în ceea ce privește constatările personale ale agentului instrumentator, făcute în limitele atribuțiilor sale. Celelalte mențiuni înscrise pe baza declarațiilor părților fac dovada până la proba contrarie.

Din cuprinsul contractului de împrumut cu garanție imobiliară autentificat sub nr. 5553/1998 de Biroul Notarului Public M.M. rezultă că „împrumutatul C.P. declară că a primit cu titlu de împrumut suma de 6620 dolari SUA", prin urmare, remiterea sumei care constituie împrumutul nu a fost constatată de către notar, ci a fost consemnată în actul autentic pe baza declarațiilor părților, astfel că, privitor la acest contract, mențiunile din actul autentic fac dovada până la proba contrarie.

Deși această probă contrară, realizată prin declarații de martori, nu putea fi primită împotriva unui act autentic, în raport de prevederile art. 1191 alin. (1) și (2) C. civ., în conformitate cu prevederile art. 1191 alin. (3) C. civ., părțile au înțeles să deroge de la această regulă, căci, la termenul din data de 9 mai 2005, atât reclamanții, cât și pârâtul au solicitat încuviințarea probei cu martori pentru dovedirea acestei împrejurări.

Prin această cerere părțile au convenit ca și împotriva unui înscris autentic să se poată face dovada cu martori, fiind vorba de drepturi de care ele puteau să dispună, deoarece dovada contrară împrejurării remiterii sumei împrumutate putea fi realizată chiar împotriva clauzelor unui act autentic pentru argumentele menționate anterior.

Chitanțele depuse în faza recursului, din care rezultă primirea de către A.V. a unor sume de la C.P., nu fac indubitabil dovada plății unui împrumut, căci C.P. declară că aceste sume constituiau tocmai ratele pentru plata autoturismului, plătite prin intermediul lui A.V., care nu îi dăduse nicio sumă de bani cu titlu de împrumut.

Deoarece în urma administrării probei cu martori s-a constatat că suma împrumutată nu a fost efectiv remisă, în mod corect prima instanță a dispus nulitatea absolută a contractului de împrumut cu garanție imobiliară autentificat sub nr. 5553 din 31 august 1998 la BNP M.M., apreciind că nu a fost îndeplinită condiția remiterii efective a sumei împrumutate, condiție de esența contractului de împrumut, care nu se consideră perfectat decât în momentul primirii efective a sumei ce formează obiectul împrumutului.

Pentru aceste motive și în temeiul art. 312 C. proc. civ., recursul a fost admis, modificată decizia recurată în sensul că a fost respins ca

nefondat apelul formulat de pârât împotriva sentinţei civile nr. 11166 din 19 decembrie 2005, pronunţată de Judecătoria Sector 3 Bucureşti.

Notă: A se vedea şi:

1. C.S.J., s. civ., decizia nr. 982 din 8 martie 2002, www.scj.ro, care subliniază că dovada contractului de împrumut se face în condiţiile art. 1191 şi urm. C. civ. şi presupune probaţiunea atât a acordului de voinţă, cât şi a remiterii materiale a bunului împrumutat. În lipsa dovezilor privind existenţa unei convenţii de împrumut, nu prezintă relevanţă împrejurarea că preţul cu care pârâtul a achitat apartamentul ar proveni de la reclamanţi.

2. C.S.J., s. civ., decizia nr. 1300 din 1 aprilie 2003, www.scj.ro, care stabileşte că, în conformitate cu dispoziţiile art. 1191 alin. (1) C. civ., dovada actelor juridice al căror obiect are o valoare ce depăşeşte suma de 250 de lei nu se poate face decât prin înscris autentic sau prin înscris sub semnătură privată. Aceste dispoziţii nu sunt imperative, părţile de comun acord putând să se abată de la ele, în condiţiile art. 1191 alin. (3), art. 1197 şi art. 1198 C. civ. De asemenea, sunt admisibile şi alte mijloace de probă decât înscrisurile, dacă pârâtul nu se opune la admiterea probelor solicitate de către reclamantă.

6. Imposibilitate morală de încheiere a înscrisului constatator. Criterii de apreciere

C. civ., art. 1198, art. 1576

De la regulile restrictive în ceea ce priveşte dovada actelor juridice, determinate prin dispoziţiile art. 1191 C. civ., există şi excepţia imposibilităţii morale de preconstituire a înscrisului, rezultând din relaţiile dintre soţi, rude apropiate, de prietenie etc.

Coroborând declaraţiile martorilor audiaţi în cauză cu înscrisurile depuse la dosar, s-a constatat că între părţi au existat relaţii de prietenie, care au făcut imposibilă preconstituirea unei dovezi scrise cu ocazia acordării împrumutului, dar şi faptul că acest împrumut a avut loc efectiv, impunându-se, aşadar, şi restituirea.

Trib. Prahova, decizia civilă nr. 1035 din 9 decembrie 2004, Culegere de practică judiciară 2004

Prin acţiunea înregistrată pe rolul Judecătoriei Ploieşti, sub nr. 17901/2003, reclamanţii O.C. şi O.E. au chemat în judecată pe pârâţii D.A. şi D.N., solicitând să se dispună obligarea acestora la

plata sumei de 85.000.000 lei, reprezentând împrumut nerestituit, reactualizată şi cheltuieli de judecată.

Reclamanţii au arătat că în cursul lunii octombrie 2001 au împrumutat pârâţilor suma de 45.000.000 lei, pe care aceştia s-au obligat să o restituie cel mai târziu în decurs de un an de la data acordării împrumutului.

Datorită faptului că O.C. a fost coleg de serviciu mai mulţi ani şi prieten de familie cu pârâtul D.N., a fost în imposibilitatea morală de a încheia un înscris cu pârâţii.

Reclamanţii au mai precizat că, în luna decembrie 2001, pârâţii le-au mai solicitat un împrumut de 40.000.000 lei, sumele urmând să fie investite în firma pe care aceştia o deţin, iar pentru a câştiga încrederea că vor restitui banii, au angajat-o pe reclamanta O.E. câteva luni la această societate comercială, promiţându-le că le vor cesiona o parte din părţile sociale şi vor deveni asociaţi.

Judecătoria Ploieşti, prin sentinţa civilă nr. 3922/2004, a respins acţiunea, reţinând că reclamanţii nu au făcut dovada imposibilităţii morale a preconstituirii unui înscris şi nici a predării sumei solicitate ca împrumut, întrucât martorii audiaţi nu au putut face referire la aşazisele relaţii de prietenie dintre părţi, astfel încât nu sunt aplicabile dispoziţiile art. 1198 C. civ.

Împotriva acestei sentinţe au declarat recurs reclamanţii, motivat de faptul că instanţa de fond şi-a întemeiat soluţia numai pe depoziţiile martorilor, făcând abstracţie de proba cu înscrisuri administrată în cauză, actele depuse fiind relevante pentru dovedirea existenţei relaţiilor de natura celor care determină imposibilitatea morală a preconstituirii unui înscris, iar lista mişcărilor contului bancar atestă că au retras bani în valorile şi la datele când s-a acordat împrumutul.

Recursul a fost apreciat ca fondat.

Din lista mişcărilor contului bancar al reclamanţilor s-a constatat că aceştia au retras, la data de 23 noiembrie 2001, suma de 36.884.680 lei, iar la data de 13 decembrie 2001, suma de 40.000.000 lei.

Din copia paşaportului depus de reclamant la dosar a rezultat că acesta a revenit din străinătate în ţară cu câteva zile înainte de data primului împrumut, iar din carnetul de muncă coroborat cu adeverinţa eliberată de SC U. SA a rezultat că reclamantul şi pârâtul au fost colegi de serviciu, împrejurare relatată şi de martori.

Coroborând declaraţiile martorilor audiaţi în cauză, cu actele depuse la dosar, instanţa de recurs a constatat că între părţi au existat relaţii de prietenie, care au făcut imposibilă preconstituirea unei dovezi scrise

cu ocazia acordării împrumutului, dar şi faptul că acest împrumut a avut loc efectiv.

Recursul a fost admis, iar sentința civilă atacată a fost modificată în sensul admiterii acțiunii.

Notă: A se vedea şi Trib. Dâmbovița, decizia civilă nr. 90 din 30 iulie 2004, în Culegere de practică judiciară 2004, prin care recursul formulat de reclamant a fost admis, a fost casată sentința instanței de fond şi au fost obligați pârâții la restituirea sumei de 3.750 dolari S.U.A.

Instanța de recurs a constatat că, având în vedere declarațiile martorilor audiați, în sensul că s-ar fi restituit 3.500 dolari S.U.A., prima instanță a admis în parte cererea, intimații fiind obligați doar la plata sumei de 250 dolari S.U.A.

A mai constatat că dovada restituirii împrumutului nu s-a făcut în condițiile art. 1191 C. civ., deşi recurentul a ridicat această excepție la fond; instanța de fond a apreciat greşit că la pretinsa restituire a sumei de 3.500 dolari S.U.A. reclamantul ar fi refuzat să semneze o chitanță, apreciindu-se că este vorba de încredere reciprocă.

Nu au fost produse dovezi din care să rezulte imposibilitatea încheierii unui act care să ateste restituirea sumei şi instanța de fond nu a ținut seama de contradicțiile dintre susținerile pârâților în întâmpinare şi depozițiile celor doi martori şi nici nu a rezultat că recurentul ar fi acceptat ca dovada plății să se facă cu martori.

Secțiunea a 2-a. Obligațiile împrumutatului

7. Obligația de restituire. Plată făcută terțului

C. civ., art. 969, art. 973, art. 1096, art. 1576, art. 1584

În virtutea principiului forței obligatorii a contractelor, consacrat prin dispozițiile art. 969 C. civ., pârâta împrumutată avea obligația de a respecta clauzele contractuale stipulate, executând prestația asumată, la termenul stabilit, iar conform principiului relativității efectelor actelor juridice, stabilit de prevederile art. 973 C. civ., îndeplinirea obligației se face față de partea cocontractantă, plata făcută unui terț nefiind de natură să-l exonereze pe debitor de sarcina restituirii împrumutului.

C.A. Craiova, s. civ., decizia nr. 4055 din 28 iunie 2001, în B.J.C.P.J. 2001, p. 100

Prin sentința civilă nr. 4930 din 27 martie 2000, pronunțată de Judecătoria Craiova, a fost admisă acțiunea reclamantei P.M., dispunându-se obligarea pârâtei P.C. să-i restituie împrumutul de 19.000.000 lei, reprezentând echivalentul a 2050 DM.

Pârâta a declarat apel, motivând că o parte din suma împrumutată a achitat-o, însă nu poate face dovada susținerilor sale, datorită dispariției înscrisurilor prin care s-a constatat îndeplinirea obligației.

Tribunalul Dolj, prin decizia civilă nr. 56 din 22 ianuarie 2001, a respins apelul declarat de pârâtă.

Ambele hotărâri au fost recurate de pârâtă, reiterându-se criticile formulate în apel.

Recursul nu este fondat.

Între părți a intervenit un contract de împrumut, consemnat prin înscrisul sub semnătură privată încheiat la 12 aprilie 1998, în baza căruia pârâta s-a obligat la restituirea sumei de 2050 DM, până la 31 mai 1998.

În virtutea forței obligatorii a contractelor, consacrată de dispozițiile art. 969 C. civ., pârâta avea obligația de a respecta clauzele contractuale stipulate, executând prestația asumată, la termenul stabilit, iar conform principiului relativității efectelor actelor juridice (art. 973 C. civ.), îndeplinirea obligației se face față de partea cocontractantă.

Temeiul obligației de restituire a împrumutului, la care este îndatorată pârâta, se regăsește în dispozițiile art. 1584 C. civ., iar susținerile sale că o parte din sumele împrumutate le-a restituit fiului reclamantei, în lipsa dovezii din care să rezulte că acesta a fost împuternicit de mama sa să primească bani în contul datoriei, nu o absolvă pe debitoare de obligația asumată contractuală.

În consecință, recursul este nefondat şi va fi respins.

Notă: A se vedea, în ceea ce priveşte obligația de restituire, şi:

1. Trib. Suprem, s. civ., decizia nr. 722 din 24 martie 1972, în C.D. 1972, p. 115, în cuprinsul căreia s-a arătat că, dacă într-un act (chitanță) se menționează în mod expres că suma de bani prevăzută în el a fost predată cu titlul de împrumut, nemenționarea obligației de restituire este fără relevanță juridică. Într-adevăr, după cum rezultă din dispoziția înscrisă în art. 1576 C. civ., obligația de restituire este consecința firească a contractului de împrumut, ceea ce înseamnă că ea trebuie subînțeleasă, chiar dacă nu a fost prevăzută în mod expres.

2. C.A. Bucureşti, s. a III-a civilă, decizia nr. 2364/2001, în Practică judiciară civilă 2001-2002, p. 113, prin care s-a statuat că, potrivit art. 1578 C. civ., în cazul împrumutului de bani, la scadență trebuie să

fie restituită suma împrumutată, iar creditorul nu poate fi obligat să primească o altă prestaţie decât aceea care i se datorează (art. 1100 C. civ.). Părţile raportului juridic obligaţional ar fi putut să schimbe obiectul acestui raport printr-o convenţie anterioară plăţii, în caz de novaţie obiectivă sau chiar în momentul plăţii, în caz de dare de plată. Neexistând consimţământul creditorului în acest sens, susţinerile debitorului că i-a oferit alte prestaţii în contul datoriei sunt lipsite de relevanţă.

8. Neindicarea datei restituirii sumei împrumutate. Efecte juridice

C. civ., art. 1576, art. 1582

În lipsa unui termen convenţional de restituire, instanţa este autorizată prin dispoziţiile art. 1582 C. civ. să dea împrumutatului un termen, ţinând seama de împrejurări, nefiind însă îndreptăţită să respingă acţiunea creditorului pe motiv că suma datorată nu este exigibilă.

Trib. jud. Hunedoara, decizia civilă nr. 732 din 29 iulie 1977, în R.R.D. nr. 5/1978, p. 58

Contractul de împrumut implică, potrivit art. 1576 C. civ., obligaţia de restituire, care, dacă nu a fost prevăzută în mod expres, este subînţeleasă.

În lipsa unui termen convenţional de restituire, instanţa este autorizată de art. 1582 C. civ. să dea împrumutatului un termen, ţinând seama de împrejurări. Ea nu este însă îndreptăţită să considere creanţa neexigibilă şi, ca atare, să respingă acţiunea de restituire a împrumutului, deoarece o asemenea soluţie ar însemna că niciodată creditorul nu ar putea să obţină restituirea, decât la data la care debitorul ar accepta să facă plata, ceea ce este inadmisibil.

9. Restituirea împrumutului. Ipotecă. Garanţi necomercianţi. Inaplicabilitatea prezumţiei de solidaritate

C. civ., art. 1657
C. com., art. 42 alin. (3)

Pentru garantarea împrumutului acordat s-a încheiat în speţă un contract de ipotecă, în care este înscrisă clauza renunţării la

beneficiul de discuțiune și diviziune, dar această clauză nu are ca efect răspunderea solidară a pârâților garanți și nici angajarea unei fidejusiuni.

Părțile nu au încheiat un contract de fidejusiune, pârâții persoane fizice fiind garanți ipotecari, iar nu fidejusori, astfel că sunt aplicabile dispozițiile art. 42 alin. (3) C. com., care înlătură răspunderea solidară pentru cazul în care una dintre părți nu este comerciant.

Prevederile art. 1657 C. civ., potrivit cărora fidejusiunea nedeterminată a unei obligații principale se întinde la toate accesoriile unei datorii, nu sunt aplicabile în cazul garanților ipotecari necomercianți, solidaritatea lor operând, în absența unei convenții contrare, doar în limitele garanției.

C.S.J., s. com., decizia nr. 3264 din 2 iulie 2003, în R.D.C. nr. 1/2005, p. 212

Prin sentința civilă nr. 1078 din 5 iulie 1999, Tribunalul Timiș a admis în parte acțiunea reclamantei B.R.C.R., obligând pârâții SC G.R. SRL, I.D., I.M., H.M.L., H.R.C. și H.V. să plătească în solidar dobânzile calculate pentru sumele neachitate, pentru care există un titlu executoriu – sentința civilă nr. 1166/1996 a Tribunalului Vâlcea – și a respins capătul de cerere având ca obiect plata penalităților de întârziere.

Reclamanta a declarat apel, susținând că instanța nu s-a pronunțat asupra capătului de cerere privind acordarea dobânzilor în continuare și netemeinic a fost respins capătul de cerere privind acordarea penalităților de întârziere. Împotriva aceleiași hotărâri au declarat apel și pârâții H.M.L., H.R.C. și H.V.

Curtea de Apel Timișoara, prin decizia nr. 37 din 19 ianuarie 2000, a admis apelurile, a desființat sentința civilă nr. 1078 din 5 iulie 1999 și a trimis cauza spre rejudecare Tribunalului Timiș.

Rejudecând cauza, Tribunalul Timiș, prin sentința civilă nr. 822 din 31 mai 2000, a admis acțiunea reclamantei față de pârâta SC G.R. SRL Timișoara, pe care a obligat-o la plata sumelor reprezentând dobânzi restante până la 5 iulie 1999 și penalități de întârziere, precum și la plata dobânzilor și penalităților de întârziere, în continuare, până la data achitării integrale a debitului.

Instanța a respins acțiunea față de ceilalți pârâți, reținând că pârâților persoane fizice nu le sunt aplicabile prevederile art. 42 alin. (1) C. com., pentru că ei nu sunt codebitori ai obligației comerciale, soli-

daritatea lor cu pârâta persoana juridică, care a contractat împrumutul, operând doar în limitele garanţiei, şi anume pentru suma împrumutată.

De asemenea, reclamanta nu a făcut dovada existenţei unei convenţii încheiate cu pârâţii persoane fizice, prin care aceştia să răspundă solidar cu pârâta societate comercială.

Reclamanta a declarat apel, solicitând obligarea pârâţilor persoane fizice, în solidar cu pârâta persoană juridică, la plata dobânzilor şi penalităţilor şi a criticat hotărârea deoarece instanţa de fond nu s-a pronunţat cu privire la cheltuielile de judecată.

Prin decizia nr. 521 din 10 mai 2001, Curtea de Apel Timişoara a respins apelul reclamantei, reţinând că în speţă sunt incidente dispoziţiile art. 42 alin. (3) C. com., iar garanţilor le revine răspunderea doar pentru ceea ce s-au obligat, neputându-se depăşi limitele garanţiei fără acordul acestora, iar în ceea ce priveşte cheltuielile de judecată, reclamanta nu a făcut dovada sumei pretinse.

Reclamanta a declarat recurs, solicitând, în temeiul art. 304 pct. 9 C. proc. civ., obligarea pârâţilor persoane fizice, în solidar cu pârâta persoană juridică, la plata dobânzilor şi a penalităţilor de întârziere, precum şi la plata dobânzilor şi penalităţilor ce vor curge în continuare, până la achitarea debitului, cu acordarea cheltuielilor de judecată.

În susţinerea recursului, reclamanta a arătat că instanţele au interpretat greşit clauzele contractului de ipotecă prin care s-a renunţat la beneficiul de diviziune şi discuţiune, de unde rezultă că s-a constituit şi ipotecă şi fidejusiune, răspunderea pârâţilor a fost limitată la sumele înscrise în contractul de împrumut, iar în decizie nu se face referire la poziţia celorlalţi pârâţi – I.D., I.M., S.I. şi S.L., ignorându-se dispoziţiile art. 1657 C. civ., potrivit cărora fidejusiunea nedeterminată a unei obligaţii principale se întinde la toate accesoriile datoriei.

Recursul este nefondat.

În contractul de împrumut din 1995 încheiat între reclamantă şi pârâta societate comercială, la art. 20 lit. e) se menţionează că garanţia contractului de împrumut este imobiliară. Pentru garantarea împrumutului s-a încheiat contractul de ipotecă, în care este înscrisă clauza renunţării la beneficiul de discuţiune şi diviziune, dar această clauză nu are ca efect răspunderea solidară a pârâţilor şi nici angajarea unei fidejusiuni.

Părţile nu au încheiat contract de fidejusiune, pârâţii persoane fizice fiind garanţi ipotecari, şi nu fidejusori, astfel că sunt aplicabile dispoziţiile art. 42 alin. (3) C. com., care înlătură răspunderea solidară pentru cazul în care una dintre părţi nu este comerciant.

Clauzele din contractul de împrumut au fost interpretate corect, în sensul că ipoteca a fost constituită pentru suma împrumutată şi nu există nicio convenţie prin care părţile să fi convenit o solidaritate între debitor şi garanţi.

Prevederile art. 1657 C. civ., potrivit cărora fidejusiunea nedeterminată a unei obligaţii principale se întinde la toate accesoriile unei datorii, deci şi la dobânzi şi penalităţi, nu sunt aplicabile în speţă, pârâţii persoane fizice semnând doar contractul de ipotecă, context în care fidejusiunea nu poate fi presupusă.

Curtea de Apel Timişoara a respins apelul declarat de reclamantă împotriva sentinţei civile nr. 822 din 31 mai 2000 a Tribunalului Timiş, fără a fi menţionaţi toţi pârâţii. Referirea la pârâţii H.M.R., H.RC., H.L. şi H.V. priveşte doar cheltuielile de judecată, iar nemenţionarea celorlalţi pârâţi nu are legătură cu soluţia pronunţată în apel.

În consecinţă, recursul a fost respins ca nefondat.

10. Clauza penală. Dobânda moratorie. Data de la care este datorată

C. civ., art. 1079, art. 1088, art. 1586

1. Penalităţile stipulate de părţi în contract au caracterul unei clauze penale, stabilite pentru întârzierea executării obligaţiei de restituire a sumei împrumutate. Această clauză este interzisă în contractele de împrumut, deoarece daunele-interese pentru executarea cu întârziere sunt egale cu dobânda, care este echivalentul pentru lipsa folosinţei banilor, aşa cum rezultă din dispoziţiile art. 1088 C. civ.

2. Având în vedere că împrumutul a fost contractat fără dobândă, este necesar un titlu executoriu, prin care să se stabilească, în condiţiile art. 1586 C. civ., dobânda de la data punerii în întârziere, conform art. 1079 C. civ., şi până la achitarea sumei. Dobânda moratorie fiind datorată doar din ziua cererii de chemare în judecată, rezultă că executarea acestei dobânzi este posibilă doar ca urmare a pronunţării unei hotărâri judecătoreşti.

C.A. Bucureşti, s. a IV-a civ., decizia nr. 3.154/1999, în C.P.J. civ. 1999

Prin sentinţa civilă nr. 18.336 din 17 noiembrie 1998, Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti a respins cererea de executare silită formulată

de creditoarea D.E. împotriva debitorului M.F., constatând că debitul de 3.196 dolari SUA a fost achitat, şi a dispus ridicarea inscripţiei ipotecare şi a comandamentului instituit asupra apartamentului proprietatea debitorului.

Sentinţa a rămas definitivă prin respingerea apelului declarat de creditoare, potrivit deciziei civile nr. 1.523 din 17 iunie 1999, pronunţată de Tribunalul Bucureşti, Secţia a IV-a civilă.

Împotriva deciziei a declarat recurs debitoarea, solicitând casarea acesteia în temeiul art. 304 pct. 8 şi pct. 11 C. proc. civ.

În dezvoltarea primului motiv de recurs, recurenta a susţinut că instanţa a interpretat greşit actul juridic dedus judecăţii, considerând că între părţi s-a încheiat un contract de împrumut cu dobândă. În opinia recurentei, instanţa a confundat dobânda cu penalităţile de 1% pe zi de întârziere, stabilite pentru neplata la termen a sumei, deşi regimul lor juridic este diferit.

Prin cel de-al doilea motiv, recurenta a susţinut că instanţa a apreciat în mod greşit lipsa titlului executoriu pentru penalităţile de întârziere, deoarece contractul său de împrumut încheiat cu debitorul a fost învestit cu formulă executorie în ansamblul său.

Curtea de Apel Bucureşti, Secţia a IV-a civilă, a respins recursul ca nefondat, pentru următoarele considerente:

Penalităţile stipulate de părţi în contract au caracterul unei clauze penale, stabilită pentru întârzierea executării obligaţiei de restituire a sumei împrumutate.

Această clauză este interzisă în contractele de împrumut, deoarece daunele-interese pentru executarea cu întârziere sunt egale cu dobânda, care este echivalentul pentru lipsa folosinţei banilor, aşa cum rezultă din dispoziţiile art. 1088 C. civ.

De asemenea, având în vedere că împrumutul a fost contractat fără dobândă, este necesar un titlu executoriu, prin care să se stabilească, în condiţiile art. 1589 şi 1586 C. civ., dobânda datorată de la data punerii în întârziere, conform art. 1079 C. civ. şi până la achitarea sumei.

Sub acest aspect, contractul nu reprezintă titlu executoriu, chiar dacă a fost învestit, deoarece dobânda nu este o creanţă certă şi lichidă, astfel că, în baza art. 379 C. proc. civ., instanţele au apreciat corect limitele titlului executoriu.

Notă: Astfel cum s-a arătat în doctrină, răspunderea împrumutatului pentru nerespectarea obligaţiei de restituire a sumei de bani cunoaşte următoarele particularităţi faţă de dreptul comun în materie contractuală:

daunele moratorii sunt constituite doar de dobânda legală, creditorul nu este ținut a face dovada pagubei suferite, iar punerea în întârziere a debitorului se poate face doar prin introducerea unei cereri de chemare în judecată, nu şi prin notificare. Dobânda moratorie (daune-interese pentru întârzierea la plată) nu poate fi solicitată decât pentru suma restantă la data introducerii acțiunii, chiar dacă partea din datorie achitată până la acel moment fusese plătită cu întârziere.

11. Dobândă. Inexistența unei clauze exprese

C. civ., art. 983, art. 1576

Clauzele unui contract trebuie să fie clare, exprese şi să exprime intenția părților de a se obliga, orice clauză neclară urmând a fi interpretată în favoarea celui care se obligă, respectiv a debitorului. Din cuprinsul convenției nu rezultă că părțile au determinat în mod expres şi plata unei dobânzi, astfel încât intimatei să i se poată imputa faptul neplății acesteia conform înțelegerii părților, iar prevederea în contract a sumei ce urma a fi restituită, diferită de suma împrumutată, nu echivalează cu stabilirea unei dobânzi.

C.A. Bucureşti, s. a VI-a com., decizia nr. 1492 din 10 octombrie 2003, în P.J.C. 2003-2004, p. 97

Prin acțiunea înregistrată sub nr. 21877/2002 pe rolul Tribunalului Bucureşti, Secția a VI-a comercială, reclamanta SC K. Ltd. a chemat în judecată pârâta SC C. SA, solicitând obligarea acesteia la plata sumei de 20.740,09 dolari SUA (694.233.033 lei), cu titlu de dobândă calculată până la data de 15 februarie 2002, conform contractului de împrumut extern nr. 897 din 27 iulie 1998, cu cheltuieli de judecată.

Prin sentința comercială nr. 7118 din 27 mai 2003, acțiunea reclamantei a fost respinsă ca nefondată.

Pentru a hotărî astfel, tribunalul a reținut că, deşi reclamanta îşi întemeiază acțiunea pe contractul de împrumut încheiat de părți, nu solicită dobânzi ce au fost convenite prin contract, ci dobânzi ce sunt în afara cadrului contractual.

Astfel, potrivit contractului, reclamanta a împrumutat pârâtei suma de 150.000 dolari SUA, părțile stabilind şi modalitatea de rambursare a sumei, respectiv în şase tranşe lunare a câte 27.500 dolari SUA, din contract rezultând că în acest fel părțile au convenit ca împrumutul să fie restabilit, incluzând rata de 25.000 dolari SUA şi dobânda de 10% din rata de 2.500 dolari SUA. În chiar cuprinsul acțiunii reclamanta a

arătat că pârâta a achitat cele şase tranşe lunare, astfel încât pretenţiile sale depăşesc cadrul contractual stabilit de părţi.

Împotriva acestei sentinţe reclamanta a formulat recurs, solicitând casarea soluţiei instanţei de fond şi admiterea acţiunii, cu cheltuieli de judecată.

Motivele invocate în susţinerea recursului vizează faptul că instanţa de fond a omis în totalitate actul adiţional încheiat de părţi, care prelungeşte perioada de acordare a împrumutului cu încă 24 de luni, fără a modifica celelalte clauze. În mod firesc, şi pentru această perioadă intimata datorează dobândă, ceea ce duce la concluzia că, atâta vreme cât perioada de rambursare s-a prelungit, şi dobânda este mai mare.

Se mai arată că instanţa de fond nu s-a pronunţat asupra răspunsului la interogatoriu al intimatei-pârâte şi asupra documentelor prin care aceasta recunoaşte obligaţia de a plăti o dobândă, contestând doar cuantumul acesteia. Prin procesul-verbal de conciliere directă intimata-pârâtă recunoaşte că, pe lângă datoria ce reprezintă ultima rată de credit, datorează şi dobânda restantă.

Intimata a depus întâmpinare prin care a solicitat respingerea recursului şi menţinerea ca legală şi temeinică a hotărârii atacate.

Analizând probele administrate în cauză, Curtea a constatat că recursul este nefondat, pentru următoarele considerente.

Obiectul contractului de împrumut nr. 897 din 27 iulie 1998 l-a constituit acordarea de către recurentă a sumei de 150.000 dolari SUA intimatei. Părţile au mai stabilit că împrumutul va fi rambursat în 12 luni de la acordare, după cum urmează: o perioadă de graţie de 6 luni, în rate de 27.500 dolari SUA fiecare, începând cu a 210-a zi de la acordarea împrumutului.

Ulterior, părţile au încheiat un act adiţional la contractul de împrumut, care cuprinde un articol unic, de prelungire a perioadei de rambursare a creditului cu 24 de luni, stipulându-se în mod expres că restul clauzelor rămân neschimbate.

Prin acţiunea ce formează obiectul cauzei recurenta-reclamantă a învederat că prin contract părţile au convenit plata unei dobânzi de 10% pe an (având în vedere că intimata avea de restituit suma de 165.000 dolari SUA, cât primise cu titlu de împrumut), obligaţie pe care intimata nu şi-a îndeplinit-o pentru ratele plătite în baza actului adiţional prin care s-a prelungit durata contractului şi care, implicit, a prevăzut această dobândă.

Pretenţiile recurentei sunt nefondate, neavând niciun temei contractual, situaţie reţinută în mod corect şi de către instanţa de fond.

Astfel, din cuprinsul contractului nu rezultă că părțile au stabilit în mod expres și plata unei dobânzi, astfel încât intimatei să i se poată imputa faptul neplății acestei dobânzi conform înțelegerii părților.

Clauzele unui contract trebuie să fie clare, exprese, să exprime intenția părților de a se obliga, orice clauză neclară fiind în favoarea celui care se obligă, respectiv a debitorului.

Așa cum s-a reținut mai sus, părțile nu au stabilit, nici în contract și nici în actul adițional ulterior, plata unei dobânzi de 10% pe an din suma acordată. Actul adițional prevede o singură dispoziție, în sensul prelungirii duratei contractului, stabilind în mod clar faptul că restul clauzelor rămân neschimbate. Deși instanța de fond nu a făcut referire în mod expres la acest act adițional, așa cum susține reclamanta, acest fapt nu are importanță, având în vedere lipsa de relevanță a înscrisului în raport de pretențiile recurentei.

Pretențiile reclamantei-recurente reprezintă o încălcare a principiului consensualismului prevăzut de art. 969-970 C. civ., temei de drept pe care chiar aceasta îl indică în acțiune.

Referitor la cel de-al doilea motiv de recurs, nici acesta nu poate fi primit, având în vedere că nici din înscrisurile indicate de recurentă și nici din răspunsurile la interogatoriu ale intimatei-pârâte nu rezultă că aceasta este de acord cu faptul că s-a prevăzut o dobândă distinctă în contract și pe care este obligată să o plătească, recunoașterea referindu-se la neplata ultimei rate de 25.000 dolari SUA și a dobânzii aferente acestei rate, respectiv 2.500 dolari SUA, în modalitatea prevăzută în contract.

Având în vedere cele arătate mai sus, în temeiul art. 312 alin. (1) C. proc. civ., Curtea a respins recursul ca nefondat.

12. Actualizarea sumei împrumutate. Aplicarea principiului nominalismului monetar

C. civ., art. 1578 alin. (2)

Întrucât nu s-a determinat convențional o „epocă a plății", nu sunt aplicabile prevederile art. 1578 alin. (2) C. civ., în conformitate cu care „întâmplându-se o sporire sau o scădere a prețului monedelor, înainte de a sosi epoca plății, debitorul trebuie să restituie suma numerică împrumutată și nu este obligat a restitui această sumă decât în speciile aflătoare în curs în momentul plății".

Debitorul nu se poate bucura de beneficiul restituirii sumei numerice împrumutate, deoarece, prin neplată un timp îndelungat, a urmărit să producă „o scădere a preţului monedelor" şi să-l păgubească astfel pe creditor. Textul citat se impune a fi interpretat în sensul că debitorul trebuie să restituie suma numerică împrumutată numai atunci când „scăderea preţului monedelor" a avut un caracter obiectiv şi neprevăzut de părţi la contractare, nu şi atunci când debitorul, într-o perioadă previzibil inflaţionistă, profitând de nestipularea termenului de restituire, nu a achitat voit suma timp îndelungat tocmai pentru a determina, prin neexecutarea obligaţiei, scăderea preţului banilor împrumutaţi.

I.C.C.J., s. civ., decizia nr. 2081 din 27 mai 2002, www.scj.ro

Tribunalul Hunedoara, Secţia civilă, prin sentinţa nr. 48 din 23 martie 2000, a admis în parte acţiunea reclamantei C.G. şi l-a obligat pe pârâtul A.D. să-i restituie suma de 68.515.000 lei, plus dobânda practicată de Banca Agricolă S.A. la depozitele persoanelor fizice la data introducerii acţiunii şi până la achitarea sumei datorate, fiind respinse celelalte pretenţii ale reclamantei.

Apelul promovat de reclamantă împotriva acestei sentinţe a fost respins ca nefondat, prin decizia nr. 103/A din 5 septembrie 2000, pronunţată de Curtea de Apel Alba Iulia, Secţia civilă.

Pentru a hotărî astfel, instanţele au reţinut şi motivat că, potrivit art. 1576 C. civ., împrumutul este un contract prin care o parte dă celeilalte o câtime de lucruri, cu îndatorirea pentru aceasta din urmă de a restitui tot atâtea lucruri, de aceeaşi natură şi calitate. Principala obligaţie a împrumutatului este de a restitui la scadenţă lucruri de acelaşi gen, cantitate şi calitate – art. 1584 C. civ., indiferent de eventuala sporire sau scădere a valorii lucrurilor din momentul încheierii contractului şi acela al plăţii.

În speţă, instanţele au reţinut că nu s-a încheiat un act scris în legătură cu suma împrumutată, ci s-a făcut un transfer de bani din contul reclamantei în cel al pârâtului, ambele conturi fiind deschise la Banca Agricolă SA, părţile contractante nestipulând clauze concrete în legătură cu data scadenţei şi consecinţele nerestituirii împrumutului.

De asemenea, s-a motivat în sensul că, în materie de împrumut, nu poate opera actualizarea sumei datorate în raport cu rata inflaţiei, pentru că, în conformitate cu art. 1578 C. civ., obligaţia ce rezultă dintr-un împrumut în bani este întotdeauna pentru aceeaşi sumă

contractată. Situația obligațiilor ce au ca obiect o sumă de bani este reglementată în mod special prin art. 1088 C. civ., care precizează că, într-un asemenea caz, daunele-interese pentru neexecutare nu pot cuprinde decât dobânda legală, acestea fiind datorate numai din ziua chemării în judecată, dobânda nereprezentând o despăgubire compensatorie pentru neexecutarea obligației de plată din partea debitorului, ci constituie o daună pentru plata cu întârziere.

Prin urmare, instanțele au apreciat că nu este posibilă, potrivit legii, obligarea pârâtului la plata unei sume de bani reprezentând valoarea actualizată a sumei de bani împrumutate și nerestituite, astfel cum a solicitat reclamantul, motiv pentru care acțiunea a fost admisă doar în parte.

Recursul declarat de reclamantă este fondat.

Contractul de împrumut este acel contract real prin care împrumutătorul transmite împrumutatului folosința sau proprietatea bunului împrumutat, împrumutatul fiind obligat, după ce se va folosi de el, să-l restituie în natura sa specifică sau să restituie bunuri de aceeași cantitate și calitate.

În dreptul nostru civil împrumutul poate fi de două feluri.

Primul este împrumutul de folosință (*comodatum*), în care caz trebuie restituit însuși bunul ce a fost remis, deoarece prin contractul de comodat se transmite numai folosința lucrului.

Al doilea, care interesează în speță, este împrumutul propriu-zis, cunoscut și sub denumirea de împrumut de consumație (*mutuum*), prin care se transmite însăși proprietatea bunului, cu obligația restituirii altui bun, de aceeași cantitate și calitate. Întotdeauna, obiectul contractului de împrumut de consumație îl formează bunurile consumptibile sau fungibile, în special banii.

Potrivit art. 1584 C. civ., principala obligație a împrumutatului este de a restitui lucrurile împrumutate în aceeași calitate și cantitate, și la timpul stipulat.

Speța dedusă judecății are însă particularitățile sale determinate de împrejurarea că împrumutul – operațiune necontestată de părțile în litigiu –, nu s-a realizat în mod obișnuit prin remiterea fizică a banilor de la împrumutător la împrumutat, ci aceasta a avut mai mult un caracter „intelectual", adică nefizic, nematerial, îndeplinit printr-o simplă operațiune bancară prin care reclamanta a transmis scriptic proprietatea banilor săi către pârât.

Specificitatea speței are corespondent și pe plan probatoriu, deoarece între părți nu s-a încheiat un act în înțelesul clasic de înscris

doveditor, astfel că nu s-a putut stabili termenul pentru care s-a dat împrumutul, dacă împrumutul a fost oneros sau cu titlu gratuit şi ce consecinţe au stabilit părţile în caz de neexecutare a obligaţiei de către debitor.

În orice caz, de particularităţile realizării împrumutului, a transmiterii sumei împrumutate şi de inexistenţa unor clauze minimale referitoare la termen şi consecinţele neplăţii a profitat din plin pârâtul, care, aproape timp de trei ani, nu a restituit suma primită, urmărind să beneficieze şi beneficiind chiar de efectele procesului inflaţionist specific perioadei de tranziţie către o economie de piaţă. El a primit împrumut o sumă de bani importantă ca valoare în 1996 şi a restituit, peste trei ani, doar aparent aceeaşi sumă, cu mult diminuată ca putere de cumpărare, şi, oricum, nu „în aceeaşi calitate şi cantitate", cum îl obliga art. 1584 C. civ.

În speţă, s-a încheiat un contract de împrumut, dar din motivele enunţate, clauzele lui nu pot fi aduse în justiţie. La aceasta se adaugă imprudenţa sau poate buna-credinţă a creditorului, de ele profitând patrimonial doar debitorul pârât.

Dacă totuşi s-a încheiat un contract, iar clauzele lui nu pot fi dovedite integral în justiţie, atunci sunt incidente regulile generale de interpretare a contractelor, una din acestea fiind stipulată în art. 970 alin. (2) C. civ., potrivit cu care convenţiile obligă nu numai la ceea ce este expres într-însele, dar la toate urmările, ce echitatea, obiceiul sau legea dă obligaţiei, după natura sa. Pe de altă parte, art. 981 C. civ. prevede principiul conform căruia clauzele obişnuite într-un contract se subînţeleg, deşi nu sunt exprese într-însul.

Cum, în speţă, pârâtul a primit suma împrumutată în anul 1996 şi nu a restituit-o timp de trei ani, perioadă în care puterea de cumpărare a banilor de care reclamanta a fost lipsită a fost serios erodată de procesul inflaţionist, cel puţin echitatea la care face trimitere art. 970 C. civ. impune obligarea împrumutatului de a restitui împrumutătorului o sumă de bani în aceeaşi calitate şi cantitate, adică la aceeaşi putere de cumpărare din momentul împrumutului.

Se constată, astfel, că, în speţă, instanţele au dat o interpretare greşită prevederilor art. 1578 alin. (2) C. civ., în conformitate cu care „întâmplându-se o sporire sau o scădere a preţului monedelor, înainte de a sosi epoca plăţii, debitorul trebuie să restituie suma numerică împrumutată şi nu este obligat a restitui această sumă decât în speciile aflătoare în curs în momentul plăţii".

Or, nefiind determinată convenţional o „epocă a plăţii", textul este inaplicabil în cauză, astfel că debitorul nu se poate bucura de beneficiul restituirii sumei numerice împrumutate, deoarece, prin neplată timp îndelungat, a urmărit să producă „o scădere a preţului monedelor" şi de a-l păgubi astfel pe creditor. Instanţele erau datoare să interpreteze textul citat în sensul că debitorul trebuie să restituie suma numerică împrumutată numai atunci când „scăderea preţului monedelor" a avut un caracter obiectiv şi neprevăzut de părţi la contractare, nu şi atunci când debitorul, într-o perioadă previzibil inflaţionistă, profitând de nestipularea termenului de restituire, nu a achitat voit suma timp îndelungat tocmai pentru a determina, prin neexecutarea obligaţiei, scăderea preţului banilor împrumutaţi.

Faţă de cele ce preced, hotărârile pronunţate în cauză se casează şi se admite în parte acţiunea, în sensul obligării pârâtului la plata sumei de 381.205.811 lei, reprezentând valoarea actuală a sumei împrumutate stabilită la suma de 449.720.811 lei, stabilită pe cale de expertiză contabilă, din care s-a scăzut suma de 68.515.000 lei plătită de pârât în timpul procesului.

De asemenea, va fi respins capătul de cerere privind dobânzile, deoarece, pe de o parte, din punct de vedere probatoriu nu s-a putut stabili dacă împrumutul a fost cu titlu oneros, iar, pe de altă parte, prin suma acordată reclamantei s-a compensat pierderea patrimonială determinată de neexecutarea obligaţiei de restituire.

Notă: A se vedea, în sens contrar, Trib. Bucureşti, Secţia a III-a civilă, decizia nr. 2110/1997, în Culegere de practică judiciară a Tribunalului Bucureşti 1993-1997, prin care s-a apreciat că în materie de împrumut nu se poate dispune actualizarea sumei datorate în raport de rata inflaţiei, întrucât, potrivit art. 1578 alin. (1) C. civ., „obligaţia ce rezultă dintr-un împrumut în bani este întotdeauna pentru aceeaşi sumă numerică arătată în contract".

Totodată, s-a reţinut că instanţa de fond a dispus în mod just, în raport cu prevederile art. 1088 C. civ., ca pârâtul-intimat să suporte şi dobânda la suma împrumutată, cu începere de la data introducerii acţiunii, considerându-se că acesta reprezintă momentul punerii în întârziere a pârâtului, în ceea ce priveşte neachitarea datoriei, aşa cum de altfel s-a obligat prin înscrisul sub semnătură privată, ataşat la dosar.

13. Moneda în care se face plata. Principiul nominalismului

C. civ., art. 1578

Împrumutătorul nu poate invoca nerestituirea sumelor împrumutate, pe motiv că plata nu s-a făcut în dolari SUA, deoarece principiul nominalismului monetar înscris în art. 1578 C. civ. are doar valoare supletivă, iar împrumutătorul, care a consimţit la primirea echivalentului în lei a sumei împrumutate, a înţeles să accepte schimbarea condiţiilor de restituire a împrumutului.

C.A. Iaşi, decizia civilă nr. 642 din 22 martie 2000, în C.P.J.C.C.A. Iaşi 2000

Recurenta care a acceptat restituirea în lei a sumei împrumutate intimatei nu poate invoca neexecutarea obligaţiei de plată de către aceasta, pe motiv că împrumutul s-a făcut în dolari SUA şi nici faptul că împrumutând mai multe sume în dolari SUA, intimata nu ştie la care dintre ele s-ar referi plata, din moment ce plata în lei efectuată de către aceasta, reprezentând echivalentul în dolari SUA a sumelor împrumutate, a stins integral obligaţia de restituire.

Astfel, recurenta a făcut dovada că a împrumutat intimatei, la data de 3 mai 1995, suma de 2075 dolari SUA, cu termen de restituire la data de 3 septembrie 1995 şi ulterior, alte două sume de câte 518 şi 300 dolari SUA, pentru restituirea cărora nu s-a fixat un termen, în total împrumutul cumulând suma de 2953 dolari SUA.

Potrivit actelor depuse la dosar de pârâtă, confirmate de recurentă, reclamanta a primit de la intimată suma de 9.000.000 lei. La data de 30 noiembrie 1995, pârâta a plătit suma de 4.000.000 lei, reprezentând, potrivit cursului de schimb, contravaloarea în lei a sumei de 1571 dolari SUA, iar la data de 20 decembrie 1995, a primit suma de 5.000.000 lei, echivalentul sumei de 1945 dolari SUA, în total recurenta primind de la intimată echivalentul sumei de 3516 dolari SUA.

Într-o atare situaţie, recurenta nu poate invoca nerestituirea sumelor împrumutate, pe motiv că plata nu s-a făcut în dolari SUA, deoarece principiul nominalismului monetar înscris în art. 1578 C. civ. are doar valoare supletivă, iar recurenta care a consimţit la primirea echivalentului în lei a sumei împrumutate, a înţeles să accepte schimbarea condiţiilor de restituire a împrumutului.

Pe de altă parte, nici nu se poate susține că restituirea astfel făcută nu determină care anume obligație s-a stins, față de împrejurarea că între părți au existat mai multe contracte de împrumut, atâta vreme cât plata integrală a împrumuturilor dovedite de recurentă semnifică stingerea tuturora, regulile privind imputația plății nemaioperând în cauză.

14. Chitanță liberatorie. Condiții. Elemente de extraneitate. Competența instanței române

C. civ., art. 1138, art. 1169
Legea nr. 187/2003[1)]
Legea nr. 105/1992

1. Raportat la dispozițiile art. 1138 şi art. 1169 C. civ., chitanța de mână invocată în cauză nu întruneşte condițiile de valabilitate ale unei chitanțe liberatorii privind restituirea parțială a împrumutului contractat de pârât, întrucât nu este datată, iar virarea banilor în contul reclamantului împrumutător s-a făcut la o dată anterioară chiar semnării contractului de împrumut. Prin urmare, nu există o legătură viabilă între contractul de împrumut şi această pretinsă chitanță liberatorie, care, nefiind datată şi neprecizând titlul cu care se face plata, nu are caracteristicile minimale ale unei chitanțe liberatorii, recunoscute ca atare din perspectiva normelor dreptului civil român.

2. Raportat la dispozițiile art. 4 lit. a) din Legea nr. 187/2003 şi la prevederile art. 149 pct. 4 din Legea nr. 105/1992, instanța română este competentă să soluționeze litigiul izvorât dintr-un contract de împrumut încheiat pe teritoriul României între doi cetățeni străini, cu domiciliul în străinătate, dar cu reşedință temporară în România.

C.A. Timişoara, s. civ., decizia nr. 1274 din 7 iunie 2006, în B.J. 2006, p. 95

Prin decizia civilă nr. 1174 din 13 mai 2005, Curtea de Apel Timişoara a respins apelul declarat de pârâtul P.C. împotriva sentinței civile nr. 42 din 17 ianuarie 2005 şi a încheierii de şedință din 10

[1)] Abrogată prin O.U.G. nr. 119 din 21 decembrie 2006 privind unele măsuri necesare pentru aplicarea unor regulamente comunitare de la data aderării României la Uniunea Europeană (M. Of. nr. 1036 din 28 decembrie 2006).

ianuarie 2005, pronunţată de Tribunalul Timiş în contradictoriu cu reclamantul R.R.

Prin această decizie, instanţa de apel a confirmat şi menţinut sentinţa tribunalului, care a admis acţiunea în despăgubiri a reclamantului, obligând pârâtul la plata sumei de 45.000 Euro, cu titlu de împrumut nerestituit.

Pentru a pronunţa această sentinţă, tribunalul şi-a analizat în primul rând competenţa, în raport cu dispoziţiile art. 149 pct. 4 din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internaţional privat, răspunsul dat de instanţă fiind afirmativ, reţinându-se că instanţa română este competentă să soluţioneze acest litigiu civil, întrucât competenţa îi aparţine în raport cu locul de naştere sau de executare a obligaţiei, fie în tot, fie în parte, derivată din contractul de împrumut dintre părţi, care s-a încheiat în România. Prin urmare, atât locul naşterii obligaţiei, cât şi cel al executării obligaţiei de restituire a împrumutului sunt în România.

Sub aspectul chestiunilor de fond, tribunalul a reţinut, în raport cu dispoziţiile art. 1584 C. civ., că între părţi s-a încheiat contractul de împrumut sub semnătură privată, în baza căruia reclamantul R.R. a împrumutat pârâtului P.C. suma de 45.000 Euro, sumă ce urma să fie restituită în rate.

Pârâtul a recunoscut că a încasat suma împrumutată, susţinând însă că a restituit 15.000 Euro, sumă pentru care reclamantul a şi eliberat o chitanţă liberatorie, de mână, prin care a confirmat primirea acestei sume, însă această chitanţă a fost contestată de către reclamant.

În acest sens, tribunalul a reţinut că această chitanţă nu face dovada deplină a faptului că suma de 15.000 Euro restituită face parte indubitabil din totalul sumei împrumutate, obiect al litigiului, şi aceasta pentru faptul că respectiva chitanţă nu este datată, iar virarea banilor în contul reclamantului s-a făcut la data de 25 aprilie 2002, dată ce este anterioară chiar semnării contractului de împrumut, ce reprezintă înscrisul constatator al creanţei ce a stat la baza promovării prezentei acţiuni.

Tribunalul a mai constatat că între părţi au existat atât relaţii personale, cât şi de afaceri, iar părţile au înţeles să tranşeze relaţiile personale prin încheierea contractului de împrumut sub semnătură privată, iar cele de afaceri prin încheierea unui contract de cesiune, ambele datate 18 martie 2003, motiv pentru care s-a înlăturat apărarea pârâtului, potrivit căruia ar fi restituit împrumutul, inclusiv prin cesionarea părţilor sociale pe care le deţinea la SC N.S. SRL

Împotriva acestei sentințe, precum și a încheierii de ședință din 10 ianuarie 2005, a declarat recurs (recalificat apel de către instanță), în termen, pârâtul P.C.

Reclamantul-intimat a depus la dosar întâmpinare, reiterând obiecțiile sale la apărările și excepțiile pârâtului, susținând că instanțele române și-au reținut corect competența, în raport cu dispozițiile art. 149 pct. 4 din Legea nr. 105/1992, acest text făcând referire la o competență alternativă, reclamantul având astfel posibilitatea de a alege competența instanței.

În plus, intimatul a mai arătat că a încercat rezolvarea litigiului pe cale amiabilă, însă fără rezultat, iar pârâtul nu a făcut dovada unei plăți valabile și ulterioare datei de 18 martie 2003. Semnarea în aceeași zi atât a contractului de împrumut, cât și a contractului de cesiune de părți sociale nu face decât să scoată în evidență existența unor raporturi distincte între părți.

Instanța de apel, analizând deopotrivă, atât argumentele pârâtului-apelant, cât și apărările reclamantului-intimat, a constatat că apelul este neîntemeiat, în esență, pentru considerentele reținute de primă instanță.

Împotriva acestei decizii a declarat recurs, în termen, pârâtul P.C., recursul fiind motivat în drept cu dispozițiile art. 304 pct. 8 și 9 C. proc. civ.

În dezvoltarea motivelor de recurs, pârâtul a reiterat motivele invocate în apel, susținând că tribunalul a soluționat în mod greșit excepția de necompetență a instanțelor române, întrucât art. 148 din Legea nr. 105/1992 prevede condițiile în care instanțele române urmează să soluționeze procesele civile ce conțin elemente de extraneitate, respectiv dintre o parte română și una străină, respectiv dintre persoane străine, fizice sau juridice și că art. 149 din Legea nr. 105/1992 trebuie interpretat numai prin prisma art. 148 din aceeași lege, în sensul că aceste texte nu au aplicabilitate, ambele părți litigante fiind cetățeni străini, cu domiciliul în străinătate, respectiv Italia.

În același context, pârâtul a mai susținut că, deși contractul s-a încheiat în Timișoara, România, părțile nu au înțeles să aleagă explicit dreptul aplicabil.

Sub aspectul chestiunilor de fond, pârâtul a solicitat ca instanța să ia act de faptul că împrumutul s-a restituit parțial, respectiv suma de 15.000 Euro, fapt recunoscut de către reclamant prin redactarea și eliberarea chitanței de mână, care face astfel dovada deplină a achitării acestei părți din împrumut.

Curtea, analizând recursul declarat de către pârât, prin prisma motivelor de fapt şi de drept invocate, cu aplicarea dispoziţiilor art. 299 şi urm. C. proc. civ. raportate la art. 312 C. proc. civ., a constatat că acesta este neîntemeiat, în cauză nefiind incidente motivele de modificare prevăzute de art. 304 pct. 8 şi 9 C. proc. civ.

Primul aspect analizat s-a referit la interpretarea şi aplicarea dispoziţiilor art. 148-149 din Legea nr. 105/1992, respectiv dacă instanţele române au sau nu competenţă în soluţionarea prezentului litigiu dintre doi cetăţeni italieni, cu domiciliul în Italia, dar cu reşedinţă temporară în România şi care au semnat un contract civil de împrumut pe teritoriul României, care s-a executat parţial pe teritoriul acestei ţări, cel puţin din punctul de vedere al încasării sumei împrumutate de către împrumutatul-pârât.

Sub acest aspect, Curtea a constatat că instanţele române sunt competente să soluţioneze acest litigiu, chiar dacă se impun anumite completări cu privire la motivarea legală a hotărârii judecătoreşti, din perspectiva incidenţei Legii nr. 187/2003 privind competenţa de jurisdicţie, recunoaşterea şi executarea în România a hotărârilor în materie civilă şi comercială pronunţate în statele membre ale Uniunii Europene, care înlocuieşte şi/sau completează Legea nr. 105/1992.

A constatat că sunt aplicabile dispoziţiile art. 4 lit. a) din Legea nr. 187/2003, care stipulează că persoana având domiciliul sau, după caz, sediul în România ori într-un stat membru poate fi chemată în judecată în faţa instanţelor din alt stat membru, respectiv în faţa instanţelor române, în materie contractuală, la instanţa statului pe al cărui teritoriu se află locul de executare. În sensul prezentului articol, prin loc de executare se înţelege, în cazul vânzării de mărfuri, locul unde au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile, iar în cazul prestărilor de servicii, locul unde au fost sau ar fi trebuit să fie prestate serviciile. Cum contractul de împrumut nu este nominalizat în mod explicit, prezenta dispoziţie se completează cu dispoziţiile art. 149 pct. 4 din Legea nr. 105/1992, potrivit dispoziţiilor de trimitere inserate în art. 1 alin. (2) din Legea nr. 187/2003, care stipulează că dispoziţiile Legii nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internaţional privat sunt aplicabile în măsura în care prezenta lege nu stabileşte o altă reglementare.

Sub aspectul chestiunilor de fond, Curtea a constatat că pentru a fi aplicabil motivul de modificare prevăzut de art. 304 pct. 8 C. proc. civ., este necesar ca instanţa de apel să fi interpretat greşit actul juridic dedus judecăţii ori să fi schimbat natura ori înţelesul

lămurit şi vădit neîndoielnic al acestuia, actul juridic fiind analizat în acest context din perspectiva unui *negotium juris.*

Pe de altă parte, pentru a fi aplicabil motivul de modificare prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ., este necesar să fie prezentate elemente care să conducă la concluzia că hotărârea pronunţată în apel este lipsită de temei legal ori a fost dată cu încălcarea sau aplicarea greşită a legii.

Sub aspectul primei chestiuni, recurentul s-a referit probabil la interpretarea contractului de împrumut, precum şi a chitanţei liberatorii, ambele în sensul de *negotium juris*, precum şi la interpretarea dată de instanţa de apel dispoziţiilor art. 1584 şi urm. C. civ., care reglementează contractul de împrumut, în particular obligaţiile împrumutatului, care se completează cu dispoziţiile art. 1138 C. civ. şi art. 1169 C. civ., în ceea ce priveşte chitanţa liberatorie.

Din acest punct de vedere, privind aspectele de fond, Curtea a constatat că primele două instanţe au aplicat şi interpretat corect textele legale menţionate, cu precizarea că actul de împrumut din 1 martie 2003, cât şi suma împrumutată nu au fost niciodată contestate. Singurele elemente rămase în litigiu se referă la valabilitatea şi relevanţa chitanţei liberatorii prezentate de pârâtul-recurent.

Sub acest aspect, Curtea a constatat, în raport cu dispoziţiile art. 1138 şi 1169 C. civ., că această chitanţă de mână nu întruneşte condiţiile de valabilitate ale unei chitanţe liberatorii privind restituirea parţială a împrumutului contract de pârât la 18 martie 2003 (15.000 Euro), în valoarea totală de 45.000 Euro, întrucât nu este datată, iar virarea banilor în contul reclamantului s-a făcut la data de 25 aprilie 2002, dată ce este anterioară chiar semnării contractului de împrumut, din 18 martie 2003. Prin urmare, nu există o legătură decelabilă şi viabilă între contractul de împrumut din 18 martie 2003 şi această pretinsă chitanţă liberatorie, care, nefiind datată şi neprecizând titlul cu care se face plata, nu are caracteristicile minimale ale unei chitanţe liberatorii, care să fie recunoscută ca atare din perspective normelor dreptului civil român.

Pentru aceste considerente, Curtea, în temeiul prevederilor art. 312 C. proc. civ., raportat la art. 304 pct. 8 şi 9 C. proc. civ., a respins recursul pârâtului.

Notă: În ceea ce priveşte chitanţa liberatorie, în materie de împrumut este consacrată şi o regulă specială, aplicabilă dobânzilor; astfel, conform prevederilor art. 1590 C. civ., „adeverinţa dată pentru capital,

fără rezervă a dobânzilor, este o prezumţie de plata lor şi scuteşte de dânsa". Aşadar, dacă împrumutătorul eliberează o chitanţă de primire a capitalului, fără a face menţiune în privinţa dobânzilor, se prezumă absolut că acestea au fost plătite.

15. Novaţia convenţiei de împrumut. Condiţii. Obligaţie imperfectă. Prescripţia dreptului material la acţiune

C. civ., art. 1128, art. 1130
Decretul nr. 167/1958, art. 1, art. 7

Sunt îndeplinite condiţiile unei novaţii obiective dacă debitorul încheie o convenţie prin care recunoaşte debitul, pentru care s-a împlinit termenul de prescripţie al dreptului material la acţiune şi se obligă să îl achite, parţial, în rate lunare, efectuând deja două plăţi. Faţă de intervenţia novaţiei, debitorul nu se mai poate prevala de prescripţia dreptului material la acţiune pentru obligaţia izvorâtă din raportul juridic iniţial.

Voinţa de a nova, chiar dacă nu este exprimată expres, în termeni sacramentali, rezultă neîndoielnic din conţinutul actului încheiat.

Trib. Bucureşti s. a VI-a com., decizia nr. 855 din 12 septembrie 2005, în Daunele-interese în materie comercială, ed. a II-a, p. 413

Prin sentinţa civilă nr. 2760/2005 a Judecătoriei Sectorului 2 Bucureşti, a fost respinsă excepţia prescripţiei dreptului material la acţiune, a fost admisă acţiunea formulată de B.P.R. împotriva pârâtului J.M. şi obligat pârâtul la plata sumei de 7.226.647 lei, reprezentând credit nerestituit şi dobânda aferentă creditului.

S-a reţinut de instanţă că prin convenţia nr. 5443 din 7 aprilie 2004, pârâtul s-a obligat să achite debitul datorat în baza contractului de împrumut, apreciindu-se că a intervenit o novaţie. S-a mai reţinut că pârâtul nu a făcut dovada că i-a fost viciat consimţământul prin dol. În temeiul Legii nr. 313/1879, instanţa a constatat nulă clauza penală stipulată în contractul de împrumut.

Împotriva hotărârii a declarat recurs pârâtul, care a arătat că din convenţia nr. 5443 din 7 aprilie 2004 nu rezultă că părţile au înţeles să facă o novaţie, recunoaşterea datoriei intervenind după intervenţia prescripţiei.

Verificând hotărârea recurată, prin prisma motivelor invocate, tribunalul a apreciat recursul ca nefondat, pentru motivele ce vor fi expuse, pe scurt, în continuare.

Prin convenția nr. 5443 din 7 aprilie 2004, debitorul s-a obligat să stingă datoria de 148.554.000 lei, prin plata sumei de 83.573.353 lei, în 8 rate lunare, începând cu data de 30 aprilie 2004. Obligația de plată a sumei de 148.554.000 lei fiind una imperfectă, se constată că a intervenit novația, prin transformarea acestei obligații într-o obligație nouă, pentru care termenul de prescripție nu s-a împlinit. De altfel, recurentul-pârât a achitat două rate, la 22 aprilie 2004 și 26 mai 2004.

Contrar celor susținute de recurent, tribunalul a reținut că această convenție nu este un contract accesoriu contractului de împrumut, fiind îndeplinite condițiile novației. Astfel, nu se mai pune problema că recunoașterea a intervenit după împlinirea termenului, întrucât este vorba de o obligație nouă, prin stingerea vechii obligații și înlocuirea cu un nou raport juridic obligațional, pentru care curge un nou termen de prescripție. Prin convenție s-a urmărit executarea contractului de împrumut și s-a stabilit modalitatea de plată, în scopul achitării debitului.

În temeiul art. 304^1 C. proc. civ., recursul a fost respins ca nefondat.

16. Garant plătitor. Achitarea ratelor împrumutului. Drept de creanță inclus în activul succesoral

C. civ., art. 728, art. 1576

Întrucât ratele împrumutului acordat reclamantei moștenitoare au fost suportate de către autoarea sa, în calitate de garant plătitor, în mod corect s-a reținut un drept de creanță al acesteia din urmă împotriva reclamantei moștenitoare, drept care se include în activul succesoral.

C.A. București, s. a IX-a civ. și de propr. int., decizia nr. 72/R din 7 februarie 2006, în P.R. nr. 3 din mai-iunie/2006, p. 88

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Sectorului 3 București sub nr. 7934/1998, reclamanta H.G. a chemat în judecată pe pârâtul N.M.I., solicitând instanței ca prin hotărârea ce se va pronunța să se dispună ieșirea din indiviziune a părților asupra bunurilor rămase de pe urma defunctei N.E., stabilirea masei bunurilor de împărțit și a cotelor succesorale.

Prin cererea reconvenţională înregistrată la data de 2 septembrie 1998, pârâtul-reclamant N.I. a contestat apartenenţa unor bunuri la masa succesorală şi a solicitat raportarea la masa succesorală a apartamentului, situat în Bucureşti, sector 3. S-a mai solicitat includerea în masa partajabilă a unei pianine şi a unui covor.

Prin cererea înregistrată la 12 noiembrie 1998, reclamanta-pârâtă a renunţat la cererea de partaj, solicitând doar stabilirea masei succesorale, constatarea calităţii de moştenitor a celor două părţi şi a cotelor ce i se cuvin.

Prin sentinţa civilă nr. 6309 din 5 iulie 2001, Judecătoria Sectorului 3 a admis acţiunea principală şi în parte cererea reconvenţională, a respins cererea de raportare a valorii pianinei, cât şi a sumelor de bani plătite pentru achitarea împrumutului la achiziţionarea apartamentului din Bucureşti.

S-a constatat deschisă succesiunea şi s-a reţinut calitatea de moştenitor a reclamantei cu o cotă de 3/4 şi a pârâtului cu o cotă de 1/4.

S-a constatat compunerea masei succesorale, respectiv 1/2 din bunurile mobile indicate în acţiune, 1/2 din apartamentul nr. 5 situat în Bucureşti şi 1/2 din împrejmuire de sârmă şi puţ.

S-a dispus ieşirea din indiviziune prin atribuirea către reclamant a cotei de 1/2 din imobil, cu obligarea acestuia la plata sultei de 5.425 dolari SUA.

S-a dispus atribuirea bunurilor mobile aflate în posesia reclamantului, fără obligare la contravaloare, datorită posesiei celorlalte bunuri mobile, de către pârâtă.

S-a dispus atribuirea către reclamant a 1/2 din construcţie cu obligarea la plata sumei de 5.160.000 lei, reprezentând contravaloarea cotei cuvenite.

În motivarea hotărârii s-a reţinut că pianina a fost donată în timpul vieţii defunctei către reclamanta-pârâtă, aceasta fiind bun ce intră în categoria cheltuielilor pe care părinţii le fac cu instruirea copiilor.

În ceea ce priveşte garsoniera, s-a reţinut că obiectul de raportat sunt sumele de bani pe care defuncta le-a donat în vederea achiziţionării garsonierei pe numele pârâtei.

S-a reţinut că pentru reactualizarea acestor sume nu sunt solicitate efectuarea unei expertize contabile, nefiind astfel posibilă calcularea sumelor donate, motiv pentru care instanţa a respins cererea ca neîntemeiată.

La împărţirea bunurilor imobile s-a avut în vedere raportul de expertiză efectuat în cauză.

Împotriva acestei hotărâri a declarat apel pârâtul, criticând sentința pronunțată sub aspectul greșitei respingeri de către instanță a cererii de raportare la masa succesorală a valorii pianinei cumpărate de apelant și defunctă pentru cei trei copii ai lor și a valorii garsonierei, a greșitei rețineri ca făcând parte din masa succesorală a unui puț ridicat de către pârât cu banii proveniți dintr-o moștenire și a greșitei pronunțări cu privire la bunurile mobile asupra cărora părțile s-au înțeles, instanța administrând în mod greșit proba cu expertiză tehnică de evaluare a bunurilor mobile.

De asemenea, apelantul a invocat excepția nulității sentinței, față de împrejurarea că din dosarul instanței de fond lipsește minuta întocmită în urma deliberării.

Prin decizia civilă nr. 90A din 23 ianuarie 2002, Tribunalul București a admis apelul declarat și a anulat sentința, urmând a stabili termen pentru judecarea în fond a cauzei.

În motivarea hotărârii, s-a reținut că soluția pronunțată de instanța de fond a fost consemnată numai în condica de ședință, astfel încât sentința pronunțată este lovită de nulitate în raport cu dispozițiile art. 258 C. proc. civ.

Prin decizia civilă nr. 1426 A din 30 iunie 2003, Tribunalul București, evocând fondul, a admis acțiunea principală și în parte cererea reconvențională, a respins ca nefondată cererea de raportare la masa succesorală a valorii pianinei și a sumelor de bani în cotă de 1/2 plătite pentru achitarea împrumutului la achiziționarea garsonierei.

S-a constatat deschisă succesiunea defunctei, precum și calitatea de moștenitoare a reclamantei, în calitate de fiică, cu o cotă de 3/4 și a pârâtului, în calitate de soț supraviețuitor, cu o cotă de 1/4.

S-a constatat că masa succesorală se compune din 1/2 din bunurile mobile în valoare totală de 6.858.000 lei, 1/2 din apartamentul în valoare de 7.100 dolari S.U.A. și 1/2 din împrejmuirea de sârmă și puț în valoare de 6.880.000 lei.

S-a dispus ieșirea din indiviziune a părților și atribuirea către reclamant a cotei de 1/2 din imobil, cu obligarea acestuia la plata sultei în valoare de 5.425 dolari S.U.A., atribuirea bunurilor mobile aflate în posesia reclamantului, către acesta, precum și a 1/2 din construcție, cu obligarea la plata suitei de 5.160.000 lei.

Pentru a pronunța această hotărâre, s-a reținut că reclamanta a înțeles să renunțe la cererea de partajare a bunurilor, conform declarației aflate la dosarul de fond, iar prin cererea reconvențională formulată de pârât, acesta a solicitat includerea în masa succesorală și a

altor bunuri, acesta achiesând în mod implicit la poziţia iniţială a reclamantei cu privire la ieşirea din indiviziune a părţilor în ceea ce priveşte bunurile din litigiu.

Referitor la ratele plătite de către defunctă pentru achitarea împrumutului la achiziţionarea garsonierei, s-a reţinut că din înscrisurile depuse la dosar, rezultă că imobilul nu a fost donat reclamantei, ci a fost cumpărat personal de către aceasta, defuncta fiind doar cea care a garantat împrumutul CEC.

În ceea ce priveşte calitatea de bun propriu a puţului construit de către pârât, s-a reţinut că în mod corect a fost inclus acesta în masa succesorală şi atribuit pârâtului, întrucât din probatoriile administrate nu a rezultat că acesta era bun propriu.

Împotriva acestei hotărâri a declarat recurs numitul N.C.B., în calitate de moştenitor al pârâtului N.I., criticând sentinţa pronunţată în sensul că instanţa de apel a acordat pârâtei mai mult decât s-a cerut, introducând în masa de partaj bunuri la care aceasta a renunţat.

Se mai arată că hotărârea a fost dată cu încălcarea dispoziţiilor legale privind stabilirea cotei legale la care avea dreptul pârâta cu privire la imobil.

S-a mai precizat că instanţa de apel nu s-a pronunţat asupra înscrisurilor care demonstrau că garsoniera cumpărată pe numele pârâtei a fost dobândită cu banii defunctei şi ai soţului său.

Prin decizia civilă 2786 din 19 decembrie 2003, Curtea de Apel Bucureşti a admis recursul, a casat decizia recurată şi a reţinut cauza pentru judecarea apelului.

Instanţa de recurs a reţinut că reclamanta nu a făcut o renunţare expresă cu privire la capătul de cerere prin care se solicita ieşirea din indiviziune, având în vedere că renunţarea nu poate fi şi implicită.

S-a apreciat că instanţa a acordat mai mult decât s-a cerut, întrucât s-a pronunţat asupra unei cereri cu care nu a fost învestită, respectiv asupra cererii de ieşire din indiviziune.

De asemenea, s-a reţinut că instanţa nu s-a pronunţat asupra unor dovezi administrate care erau hotărâtoare pentru dezlegarea pricinii, respectiv nu s-a analizat adresa CEC nr. 24870 din 12.11.1998, aflată la dosarul de fond, şi nici chitanţa sub semnătură privată de plată a ratelor împrumutului acordat reclamantei, aflată la dosarul de fond, aceste înscrisuri având un rol hotărâtor sub aspectul stabilirii activului succesoral.

Instanţa de recurs a considerat că cele două înscrisuri fac dovada suportării de către defuncta N.E. a unei părţi a împrumutului pentru achiziţionarea garsonierei, bun propriu, ceea ce dovedeşte existenţa

unui drept de creanţă al acesteia împotriva reclamantului, drept care se include în activul succesoral.

În rejudecarea pricinii, Curtea de Apel Bucureşti a pronunţat decizia civilă nr. 1999 din 15 octombrie 2004, prin care, evocând fondul, a admis acţiunea principală şi în parte cererea reconvenţională, a constatat deschisă succesiunea defunctei N.E., precum şi calitatea părţilor de moştenitori legali.

S-a constatat că masa succesorală se compune din 1/2 din bunurile mobile în valoare de 6.858.500 lei, bunurile mobile proprietatea exclusivă a defunctei în valoare de 4.250.000 lei, 1/2 din apartamentul în valoare de 7.100 dolari S.U.A., 1/2 din construcţia anexă executată pe terenul din comuna Tunari, în valoare de 6.880.000 lei şi suma de 19.652.500 lei sau 1193 dolari S.U.A., reprezentând contravaloarea dreptului de creanţă al defunctei împotriva reclamantei-pârâte.

În motivarea hotărârii, s-a reţinut necesară includerea în activul succesoral a sumei actualizate, reprezentând contravaloarea dreptului de creanţă al defunctei, decurgând din plăţile făcute de aceasta pentru achitarea garsonierei proprietatea reclamantei H.G., astfel cum acestea sunt consemnate în înscrisurile din dosarul de fond, apreciate de instanţa de recurs ca fiind hotărâtoare pentru soluţionarea cauzei.

S-a mai reţinut că din totalul sumei de 73.363 lei, dreptul de creanţă al defunctului este de 1/2, respectiv de 36.681 lei, restul de 1/2 aparţinând pârâtului N.I., care nu a formulat cerere pentru obligarea reclamantei la plata dreptului său de creanţă.

Având în vedere că în cuprinsul raportului de expertiză s-au reactualizat numai sumele achitate de către soţii N., nefiind luate în calcul şi sumele achitate de către reclamantă, instanţa a procedat la refacerea calculelor, prin utilizarea regulii de trei simplă şi având în vedere şi indicele de inflaţie aplicat de expert.

Prin încheierea din data de 3 decembrie 2004, s-a dispus îndreptarea greşelii materiale de calcul strecurată în decizia civilă nr. 1999/2004, în sensul că valoarea actualizată a dreptului de creanţă este de 84.866.311 lei, şi nu de 19.652.500 lei, cum greşit s-a consemnat în hotărâre.

În motivarea acestei hotărâri se arată că în cadrul operaţiunii de actualizare a sumei menţionate, prin refacerea parţială a calculelor propuse de expert, instanţa, printr-o greşeală materială de calcul, a omis să adauge sumei de 19.652.500 lei şi suma de 65.213.811 lei, reprezentând 1/2 din contravaloarea actualizată a sumei de 46.000.000 lei, plătită de defunctă cu titlu de avans.

Împotriva deciziei nr. 1999/2004, cât şi a încheierii de îndreptare a erorii materiale, a declarat recurs reclamanta-pârâtă, criticând cele două hotărâri pentru următoarele motive.

La rejudecarea apelului, în mod greşit instanţa nu a ţinut cont de toate probatoriile administrate în cauză în vederea stabilirii corecte a activului succesoral.

În acest sens, nu s-a ţinut cont de contractul de împrumut încheiat de recurentă cu CEC, cât şi de chitanţele depuse la dosar care făceau dovada achitării de către reclamantă a unei părţi a ratelor imobilului.

De asemenea, la rejudecare nu s-a ţinut cont nici de conţinutul contractului de vânzare-cumpărare autentificat din cuprinsul căreia rezultă că reclamanta personal (şi nu mama acesteia) a achitat preţul vânzării.

Se menţionează că, în mod greşit, i-a fost respinsă proba cu interogatoriu, cât şi proba testimonială, prin care acesta putea să dovedească că i-a restituit defunctei sumele cu care aceasta a contribuit la achitarea garsonierei.

Recurenta mai precizează că instanţa de rejudecare trebuia să aibă în vedere că în cuprinsul cupoanelor defunctei nu se făcea menţiunea că reţinerile privesc rate plătite în contul contractului de împrumut acordat.

În urma analizei actelor şi lucrărilor dosarului, a hotărârilor recurate, prin prisma şi a motivelor de recurs formulate, Curtea reţine următoarele considerente.

Astfel cum rezultă din conţinutul deciziei de casare nr. 2786 din 19 decembrie 2003, decizie obligatorie asupra problemelor de drept dezlegate, conform dispoziţiilor art. 315 pct. 1 C. proc. civ., instanţa de recurs a stabilit că, atât prin adresa CEC nr. 24870/1998, cât şi prin chitanţa sub semnătură privată aflată la dosarul de fond, s-a făcut dovada că ratele împrumutului acordat reclamantei au fost suportate de către autoarea sa, născând astfel un drept de creanţă al acesteia împotriva reclamantei, drept care se include în activul succesoral.

Prin urmare, în mod corect instanţa de apel a ţinut cont la pronunţarea hotărârii de aceste dispoziţii obligatorii, reţinând astfel dreptul de creanţă al defunctei împotriva reclamantei-pârâte.

De altfel, cele două înscrisuri avute în vedere de către instanţa de recurs se coroborează şi cu conţinutul contractului de împrumut încheiat între recurenta-reclamantă H.G. şi CEC, în cuprinsul căruia se menţionează că defuncta N.E. are calitatea de garant plătitor, calitate în care acesta s-a obligat să achite ratele şi dobânzile creditului obţinut de fiica sa.

Se constată, de asemenea, că, față de conținutul deciziei de casare, instanța de apel în mod corect a respins cererea de administrare a probei cu interogatoriu și a probei testimoniale.

Curtea consideră că este nefondată și critica formulată de recurentă în sensul că, la rejudecarea apelului, nu s-a ținut cont de înscrisurile ce făceau dovada achitării unei părți a ratelor de către reclamantă, având în vedere că în cuprinsul considerentelor s-au analizat pe larg toate probatoriile administrate în cauză și s-a ținut cont și de înscrisurile depuse de reclamantă, instanța procedând chiar la refacerea calculelor din raportul de expertiză tocmai față de aceste înscrisuri.

De asemenea, în mod corect instanța de apel a reținut numai 1/2 din cuantumul sumelor achitate de către defunctă, având în vedere că cealaltă cotă de 1/2 din dreptul de creanță îi aparținea soțului acesteia, întrucât sumele au fost achitate în timpul căsătoriei, iar, pe de altă parte, pârâtul nu a formulat pretenții în legătură cu cota sa din aceste sume.

Curtea va respinge și apărarea recurentei, în sensul că în cuprinsul cupoanelor de pensie ale defunctei nu se face mențiunea că reținerile privesc ratele plătite în contul contractului de împrumut, având în vedere că din conținutul adresei CEC nr. 24870/1998 rezultă fără echivoc faptul că defuncta a achitat aceste sume în calitate de garant plătitor, iar reținerile și virările au fost efectuate de la Oficiul de Pensii sector 3, pe numele defunctei, începând cu noiembrie 1985, până în decembrie 1992.

În ceea ce privește încheierea de îndreptare a erorilor materiale, Curtea reține că aceasta a fost pronunțată în mod temeinic și legal de către instanța de apel, cererea încadrându-se în dispozițiile art. 281 C. proc. civ., întrucât dintr-o greșeală de calcul instanța a omis să adauge sumei de 19.652.500 lei și suma de 65.213.811 lei, deși din cuprinsul considerentelor hotărârii rezulta valoarea totală a creanței defunctei, respectiv suma de 73.363 lei.

Având în vedere toate aceste considerente, Curtea, în temeiul dispozițiilor art. 313 C. proc. civ., a respins recursul ca nefondat.

În temeiul dispozițiilor art. 274 C. proc. civ., a obligat recurenta la plata cheltuielilor de judecată către intimat, în sumă de 400 RON.

Secţiunea a 3-a. Validitatea contractului

17. Împrumut cu clauză penală. Vânzare-cumpărare cu pact de răscumpărare. Nulitate absolută. Dovada cauzei actului juridic

C. civ., art. 968
Legea nr. 313/1879
Legea nr. 61/1931[1)]

1. Din probele administrate rezultă că încheierea contractului de vânzare-cumpărare a fost stabilită de împrumutător ca o garanţie a restituirii împrumutului, astfel încât actul juridic încheiat are semnificaţia unui pact de răscumpărare, interzis prin dispoziţiile art. 4 din Legea nr. 61/1931 şi care, alături de clauza penală, prohibită în contractele de împrumut, conform art. 1 al Legii nr. 313/1879, atrage sancţiunea nulităţii absolute a actului.

2. Cauza falsă, ilicită sau imorală, respectiv frauda la lege, rezultă din împrejurări de fapt care pot fi dovedite prin administrarea probei testimoniale, chiar dacă actul juridic a îmbrăcat forma unui înscris autentic, nefiind incidentă interdicţia de a dovedi cu martori, în contra sau peste ceea ce cuprinde actul scris, stabilită prin dispoziţiile art. 1191 C. civ.

C.A. Cluj, s. civ., mun., asig. soc., min. şi fam., decizia nr. 1226/A din 21 mai 2004, în B.J.C.P.J. 2004, p. 152

Prin sentinţa civilă nr. 4465 din 2 decembrie 2003 a Judecătoriei Zalău, s-a respins acţiunea formulată de reclamanţii B.F. şi B.I., împotriva pârâţilor P.M. şi P.A., având ca obiect anularea contractului de vânzare-cumpărare autentificat sub nr. 11 din 3 ianuarie 2001 de Biroul Notarului Public E.T.

Pentru a pronunţa această sentinţă, prima instanţă a avut în vedere următoarele considerente.

[1)] Legea nr. 61/1931 contra cametei (M. Of. nr. 770 din 02 aprilie 1931) a fost abrogată prin Decretul-lege nr. 1700/1938 pentru stabilirea dobânzilor şi înlăturarea cametei (M. Of. nr. 102 din 5 mai 1938), abrogat prin Decretul-lege nr. 311/1954 pentru stabilirea dobânzii legale (B. Of. nr. 38 din 09 august 1954), abrogat la rândul său prin Legea nr. 7/1998 privind declararea ca abrogate a unor acte normative (M. Of. nr. 9 din 13 ianuarie 1998).

Prin acțiunea înaintată de reclamanți, aceştia au solicitat anularea contractului de vânzare-cumpărare autentificat prin încheierea nr. 11 din 3 ianuarie 2001 de Biroul Notarului Public E.T. şi a se dispune anularea înscrierilor privind intabularea dreptului de proprietate al pârâților.

În motivarea acțiunii, reclamanții au arătat că au împrumutat de la numitul P.R., cumnatul pârâților, suma de 3.000 dolari S.U.A., cu o dobândă de 10%. În vederea garantării împrumutului, s-a încheiat contractul de vânzare-cumpărare care se impune a fi anulat, având în vedere că datoria a fost achitată.

Contractul de vânzare-cumpărare s-a încheiat în formă autentică, obiectul acestuia fiind vânzarea apartamentului reclamanților, cu suma de 60.000.000 lei, achitată în întregime de cumpărători, iar din cuprinsul contractului reiese că pârâții-cumpărători au intrat în posesia imobilului la data încheierii contractului.

S-a apreciat că actul a cărui anulare se solicită, fiind încheiat în formă autentică, a presupus consimțământul vânzătorilor cu privire la bunul imobil vândut, iar reclamanții nu au făcut dovada vreunei cauze care să antreneze anularea contractului de vânzare-cumpărare. Contractul de vânzare-cumpărare autentic nu putea fi combătut în fața instanței de judecată decât prin înscrierea în fals.

Împotriva sentinței au declarat apel reclamanții, considerând-o nelegală şi solicitând ca, după suplimentarea probațiunii, să se admită apelul şi să se schimbe sentința, în sensul admiterii acțiunii.

În motivarea apelului se arată că prima instanță a soluționat cauza fără a administra nicio probă, iar refuzului pârâților de a răspunde la interogatoriu nu i s-a acordat nicio semnificație. Faptul că pârâții au refuzat nejustificat să răspundă la interogatoriu putea fi apreciat, în sensul dispozițiilor art. 225 C. proc. civ., ca o mărturisire deplină sau ca un început de dovadă în folosul reclamanților. Prin înscrisurile depuse de reclamanți, aceştia au făcut dovada că au plătit împrumutul pentru a cărui garantare s-a încheiat contractul de vânzare-cumpărare a apartamentului.

Prin întâmpinare, pârâții au solicitat respingerea apelului ca nefondat, cu cheltuieli de judecată.

În apel s-a suplimentat probațiunea, audiindu-se martorii P.M.V., V.A., B.C.O. şi C.Ş., s-au luat interogatoriile pârâților şi, de asemenea, s-au depus înscrisuri.

Ca urmare a examinării probelor administrate, Curtea reține următoarea stare de fapt.

În cursul lunii ianuarie 2000, reclamanţii au împrumutat de la numitul P.R. suma de 3.000 dolari S.U.A., cu o dobândă lunară de 10%. La încheierea împrumutului nu s-a fixat o dată de restituire a acestuia, urmând a se plăti lunar dobânda, iar împrumutul propriu-zis să fie restituit în timp. Împrumutătorul P.R. a făcut presiuni asupra reclamanţilor să încheie contract de vânzare-cumpărare a apartamentului proprietatea acestora, în formă autentică, ameninţându-i că-i va scoate în stradă. Contractul de vânzare-cumpărare s-a încheiat cu pârâţii, rude cu P.R. (aspect recunoscut de pârâţi la interogatoriu).

Pârâţii-cumpărători nu au intrat în posesia imobilului şi până la promovarea acţiunii nu au solicitat predarea acestuia, deşi în contractul de vânzare-cumpărare se menţiona că intră în posesie la 3 ianuarie 2001.

Conform chitanţei depuse în dosarul de apel, la 30 martie 2001 s-a plătit lui P.R., prin martorul C.Şt., suma de 5.000 dolari S.U.A., menţionându-se că a mai rămas neachitată suma de 2.500 dolari S.U.A. Prin Western Union reclamantul B.I. a trimis lui P.R. suma de 2.100 dolari S.U.A.

Din această stare de fapt rezultă că numitul P.R. a încheiat cu reclamanţii un contract de împrumut cu clauză penală, dobânda de 120% pe an (10% pe lună) pentru sume în valută fiind una ce depăşeşte cu mult dobânda practicată de băncile comerciale, care, pentru sume în valută, este între 6-8% pe an.

Conform art. 1 al Legii nr. 313/1879, clauza penală în contractele de împrumut este şi va rămâne anulată. Fie că este vorba de clauză penală stipulată ca atare, în mod expres, fie că este vorba de clauze penale deghizate sau tacite, sancţiunea este aceeaşi, respectiv nulitatea absolută.

Un astfel de contract este şi contractul de împrumut încheiat cu reclamanţii, de numitul P.R, respectiv un contract lovit de nulitate absolută în privinţa clauzei penale care stipula o dobândă de 120% pe an.

În ceea ce priveşte natura contractului încheiat de reclamanţi cu pârâţii, având ca obiect apartamentul nr. 4 din Bl. SB7, situat în municipiul Zalău, str. Dumbrava Nord, acesta este o vânzare cu pact de răscumpărare.

Existenţa pactului de răscumpărare se reţine din depoziţiile martorilor, care au confirmat că încheierea contractului de vânzare-cumpărare a fost pusă de împrumutător ca o garanţie a restituirii împrumutului.

Prima instanţă a apreciat că actul, fiind unul autentic, face dovada deplină cu privire la consimţământul vânzătorilor la încheierea contractului de vânzare-cumpărare.

Prin însuşi conţinutul acţiunii, reclamanţii, în mod implicit, au invocat nulitatea contractului ce derivă din aceea că el a constituit, de fapt, nu o vânzare, ci o garanţie a restituirii împrumutului. Faţă de această situaţie, instanţa ar fi trebuit să administreze probe pentru a dovedi cauza falsă, ilicită sau imorală, frauda la lege, aspecte ce pot fi dovedite cu martori, fiind vorba de împrejurări de fapt, chiar atunci când convenţia a fost constatată prin înscris autentic. În asemenea cazuri nu operează interdicţia de a dovedi cu martori, în contra sau peste ceea ce cuprinde actul scris, stipulată de dispoziţiile art. 1191 C. civ.

Vânzarea cu pact de răscumpărare, prevăzută de art. 1371-1387 C. civ., a funcţionat ca un instrument de credit, însă s-a dovedit că operaţiunile de acest gen ascundeau în majoritatea cauzelor împrumuturi cămătăreşti, a căror restituire împreună cu dobânzile aferente era garantată real cu bunul ce forma obiectul contractului. Ca urmare, art. 1371-1387 C. civ. au fost abrogate prin art. 4 alin. ultim din Legea nr. 61/1931 contra cametei, care a instituit sancţiunea nulităţii absolute a contractului de vânzare-cumpărare cu pact de răscumpărare.

Aceeaşi sancţiune a nulităţii absolute a acestui contract a fost reiterată prin dispoziţiile art. 13 din Decretul-lege nr. 124/1938 pentru stabilirea dobânzilor şi înlăturarea cametei.

În succesiunea actelor normative, prin Decretul nr. 311/1954 pentru stabilirea dobânzii legale (în prezent, abrogat prin Legea nr. 7/1998), la art. 7 se stipula că Decretul-lege nr. 124/1938, precum şi toate dispoziţiile contrare prezentului decret se abrogă. Abrogarea expresă a Decretului-lege nr. 124/1938 nu a înlăturat sancţionarea cu nulitatea absolută a vânzării cu pact de răscumpărare, aceeaşi sancţiune fiind instituită anterior prin art. 4 din Legea nr. 61/1931, prevedere ce nu este contrară Decretului nr. 311/1954, fiind în vigoare şi astăzi.

Validitatea unui contract este condiţionată, potrivit art. 948 pct. 4 C. civ., de o cauză licită. Cu referire la cauză, art. 968 C. civ. prevede: „cauza este nelicită când este prohibită de legi, când este contrarie bunelor moravuri şi ordinii publice".

În cauză, acordarea împrumutului în valută de către numitul P.R., cu o dobândă excesiv de oneroasă şi încheierea vânzării cu pact de răscumpărare în scopul garantării împrumutului, sunt convenţii lovite de nulitate absolută, clauza penală fiind interzisă în contractele de împrumut, iar vânzarea-cumpărarea are o cauză prohibită de lege, conform art. 4 din Legea nr. 61/1931.

În temeiul dispoziţiilor art. 296 teza a II-a C. proc. civ., a fost admis apelul, schimbată în tot sentinţa şi, în consecinţă, a fost admisă acţiunea civilă formulată de reclamanţii B., constatându-se nulitatea

absolută a contractului de vânzare-cumpărare, autentificat prin încheierea nr. 11 din 3 ianuarie 2001 a Biroului Notarului Public E.T.

Notă: 1. A se vedea şi C.A. Alba Iulia, Secţia civilă, decizia nr. 1.208 din 22 mai 2003, în Buletinul Jurisprudenţei - Culegere de practică judiciară pe anul 2003, eurolex, prin care s-a reţinut că pârâţii-apelanţi au împrumutat de la reclamanţi o sumă de bani, iar prin încheierea contractului de vânzare-cumpărare s-a urmărit garantarea restituirii împrumutului, iar nu înstrăinarea imobilului.

S-a apreciat că, potrivit dispoziţiilor art. 948 C. civ., condiţiile generale esenţiale pentru validitatea unei convenţii sunt capacitatea de a contracta, consimţământul valabil al părţii ce se obligă, obiectul şi cauza.

Cauza actului juridic, pentru a fi valabilă, trebuie să întrunească cumulativ următoarele cerinţe: să existe, să fie reală, să fie licită şi morală.

Art. 966 C. civ. prevede în mod expres că obligaţia fără cauză nu poate avea niciun efect, iar din probele administrate – acte şi martori – rezultă că scopul urmărit de părţi la încheierea convenţiei nu a fost acela de transmitere, respectiv de dobândire a proprietăţii asupra imobilului litigios, ci acela de a garanta cu imobilul împrumutul acordat pârâţilor de către reclamant.

Este adevărat că actul de vânzare-cumpărare a fost încheiat de părţi în formă autentică, însă această împrejurare nu pune actul juridic la adăpost de acţiunile în anulare pentru vicii de consimţământ, lipsă de capacitate, fraudarea legii sau cauză falsă, aşa cum este cazul în speţă, împrejurări ce pot fi dovedite prin orice mijloc de probă, inclusiv martori.

2. A se vedea şi C.A. Piteşti, Secţia civilă, decizia nr. 260/R din 18 februarie 2003, în Buletinul Jurisprudenţei 2002-2003, prin care s-a statuat că, potrivit art. 1576 C. civ., împrumutul este un contract prin care una din părţi dă celeilalte oarecare câtime de lucruri sau bani, cu obligaţia împrumutătorului de a restitui bunuri de aceeaşi specie şi calitate, precum şi în aceeaşi cantitate, la termenul stabilit. Stipularea în contract a unei clauze ilicite, care schimbă natura juridică a contractului de împrumut, atrage nulitatea absolută a acestei clauze.

Prin acţiune, reclamanta a solicitat să se constate, în baza împrumutului acordat pârâtei, că este proprietara apartamentului în litigiu. În convenţia încheiată între părţi, s-a menţionat că, în situaţia în care pârâta nu restituie în termen de 30 de zile suma de 14.000.000 lei, reclamanta va rămâne proprietara apartamentului. Or, această clauză, inserată în convenţie, este lovită de nulitate absolută, fiind încălcate dispoziţiile art. 1576 şi art. 1578 C. civ., deoarece obligaţia ce rezultă dintr-un împrumut în bani este totdeauna pentru aceeaşi sumă nume-

rică stabilită în convenție, împrumutatul având obligația de a-i restitui bunuri de aceeași specie și calitate.

3. A se vedea, în sens contrar, cu privire la incidența prevederilor art. 4 din Legea contra cametei nr. 61/1931, C.A. București, Secția a III-a civilă și pentru cauze cu minori și de familie, decizia nr. 442 din 6 martie 2007, în Partajul judiciar, p. 106, prin care s-a reținut că, deși a calificat corect convenția părților ca fiind o vânzare cu pact de răscumpărare, instanța de apel a reținut în mod nelegal nulitatea acesteia în baza art. 4 din Legea contra cametei nr. 61/1931.

Vânzarea cu pact de răscumpărare a fost reglementată de Codul civil, prin art. 1371-1387, ca o varietate a vânzării-cumpărării, care conținea însă o clauză de răscumpărare, ce constituia, în fapt, o condiție rezolutorie.

Dispozițiile Codului civil privitoare la încheierea contractelor de vânzare cu pact de răscumpărare au fost abrogate prin art. 4 al Legii contra cametei nr. 61/1931, text prin care s-a interzis expres încheierea unor astfel de contracte, instituindu-se sancțiunea nulității lor: „Contractele de vânzare cu pact de răscumpărare și anticreză ce se vor încheia între părți după data promulgării legii de față sunt nule de drept, iar dispozițiile art. 1371-1387 C. civ., art. 1697-1703 C. civ. se abrogă".

Legea contra cametei nr. 61/1931 a fost abrogată prin art. 16 al Decretului-lege din 5 mai 1938 pentru stabilirea dobânzilor și înlăturarea cametei, care însă a preluat, în art. 13, dispozițiile prevăzute în art. 4 din legea abrogată; astfel, art. 13 din Decretul-lege nr. 124/1938 prevedea: „Contractele de vânzare cu pact de răscumpărare și anticreză ce se vor încheia între părți, după data publicării decretului de față, sunt nule de drept, iar dispozițiile art. 1371-1387 C. civ., art. 1697-1708 inclusiv C. civ. și articolele corespunzătoare din codurile civile în vigoare în teritoriile unite se abrogă".

La rândul lui, Decretul-lege nr. 124/1938 a fost abrogat prin Decretul nr. 311/1954, care nu a mai reluat în nicio dispoziție a sa interdicția de încheiere a contractelor de vânzare cu pact de răscumpărare prevăzută în actul normativ abrogat; în plus, este de menționat că după abrogarea Decretului-lege nr. 124/1938 nu a mai fost adoptat niciun alt act normativ care să interzică expres încheierea contractelor de vânzare cu pact de răscumpărare.

Din examinarea succesiunii dispozițiilor legale privitoare la stabilirea dobânzii legale și la combaterea cametei, redate anterior, rezultă că, la data încheierii convenției părților – 14 februarie 2003, vânzarea cu pact de răscumpărare nu mai era interzisă expres de lege, nemaifiind în vigoare niciunul din textele care au instituit în timp această interdicție – art. 4 din Legea contra cametei nr. 61/1931 încetându-și aplicabilitatea odată cu abrogarea întregii Legi contra cametei din 1931 prin Decretul-lege nr. 124/1938, iar art. 13 din Decretul-lege nr. 124/1938

încetându-şi aplicabilitatea odată cu abrogarea întregului Decret-lege nr. 124/1938 prin Decretul nr. 311/1954.

Prin urmare, reţinând nulitatea convenţiei părţilor, în baza art. 4 din Legea contra cametei nr. 61/1931, în condiţiile în care acest text de lege, care instituia sancţiunea nulităţii de drept a contractelor de vânzare cu pact de răscumpărare, era abrogat la data încheierii convenţiei ce i-a fost aplicat şi în condiţiile în care la acea dată nu mai era în vigoare niciun alt text legal care să instituie o asemenea sancţiune, instanţa de apel a pronunţat o hotărâre lipsită de temei legal, susceptibilă de modificare, potrivit art. 304 pct. 9 C. proc. civ.

Aşa cum s-a arătat deja, interzicerea expresă prin lege a contractelor de vânzare cu pact de răscumpărare a subzistat doar până la adoptarea Decretului nr. 311/1954, astfel că numai până la acel moment instanţele învestite cu litigii în care era pus în discuţie un contract de vânzare cu pact de răscumpărare puteau să constate caracterul său ilegal şi să îl declare nul prin simpla trimitere la dispoziţia legală de interzicere a vânzării cu pact de răscumpărare.

Desigur că neprevederea în Decretul nr. 311/1954 sau în alt act normativ ulterior a interdicţiei de încheiere a contractelor de vânzare cu pact de răscumpărare nu a însemnat repunerea în vigoare a dispoziţiilor abrogate din Codul civil referitoare la vânzarea cu pact de răscumpărare. Dar, pentru că încheierea acestui tip de contract nu mai este interzisă expres de lege, la examinarea regimului său juridic trebuie avute în vedere dispoziţiile legale generale privitoare la încheierea contractelor, altfel spus, contractul de vânzare cu pact de răscumpărare nu poate fi declarat nul decât în condiţiile dreptului comun, pentru cauză falsă, conform art. 966 C. civ. – atunci când se dovedeşte că, în realitate, cauza contractului nu o constituie contraprestaţia celeilalte părţi, înscrisă în contract, ci instituirea unei garanţii pentru restituirea unui împrumut – sau, după caz, pentru cauză ilicită, conform art. 968 C. civ. – atunci când se dovedeşte că vânzătorul a ajuns să încheie contractul determinat fiind de dificultăţi materiale, de care cumpărătorul a profitat, în sensul că s-a implicat activ în speculareа acestei situaţii.

Or, în speţă, nulitatea convenţiei părţilor nu putea fi reţinută nici potrivit dreptului comun, pentru că aşa cum susţine recurentul, probele administrate în cauză atestă că intenţia urmărită de părţi la încheierea contractului a fost aceea de a vinde, respectiv de a cumpăra, şi nu de a institui o garanţie pentru restituirea vreunui împrumut, iar la încheierea contractului, cumpărătorul nu a speculat dificultăţile materiale în care se afla vânzătorul spre a-l determina să contracteze; astfel, martorele comune ale părţilor, care au semnat înscrisul sub semnătură privată constatator al convenţiei, N.A. şi I.L., asistând la tratativele părţilor în vederea încheierii contractului, au relatat că aceste tratative au vizat o

vânzare-cumpărare, iar nu un împrumut şi că iniţiativa contractării a avut-o pârâta G.D., care i-a făcut o ofertă de vânzare reclamantului, întrucât se afla într-un impas financiar, încheierea contractului realizându-se însă fără nicio constrângere din partea reclamantului cumpărător.

Aşa fiind, soluţia de constatare a nulităţii convenţiei de vânzare cu pact de răscumpărare, încheiată de pârâta G.D. cu reclamantul, care a stat la baza admiterii apelului pârâtei, nu-şi are acoperire legală nici din punctul de vedere al dreptului comun, deoarece cauza falsă sau ilicită, prefigurată ca motiv de nulitate a convenţiei părţilor prin apărările de fapt formulate de pârâta G.D. la fond şi în apel, nu a fost dovedită.

Concluzionând, Curtea constată că hotărârea instanţei de apel, argumentată pe nevalabilitatea convenţiei deduse judecăţii, este lipsită de temei legal, ceea ce demonstrează temeinicia celui de-al doilea motiv de recurs, în limita căruia motivul de modificare prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ. este operant.

În consecinţă, în temeiul art. 312 alin. (3) C. proc. civ. raportat la art. 304 pct. 9 C. proc. civ., Curtea a admis recursul şi a modificat decizia atacată, în sensul respingerii apelului pârâtei G.D., ca nefondat.

18. Clauză penală nelegală. Nulitate absolută

C. civ., art. 966, art. 968, art. 1088
Legea nr. 313/1879
O.G. nr. 9/2000, art. 9

Clauza penală inserată de părţi în convenţia de împrumut, potrivit căreia, în cazul nerestituirii sumei de bani împrumutate la scadenţă, proprietatea imobilului debitorului se transmite către împrumutători, este lovită de nulitate absolută, sancţiunea impunându-se în lumina dispoziţiilor din Legea nr. 313/1879, încă în vigoare, precum şi faţă de prevederile art. 9 din O.G. nr. 9/2000.

C.S.J., s. civ., decizia nr. 785 din 27 februarie 2003, în P.R. nr. 5/2004, p. 26

Reclamantul L.D.S. a chemat în judecată pârâta B.D., solicitând să se constate intervenită între părţi vânzarea-cumpărarea imobilului situat în Eforie Nord, format din construcţie neterminată, amplasată pe un teren concesionat. S-a motivat că, la data de 3 aprilie 1998, reclamantul a împrumutat pârâtei suma de 45 milioane lei, cu scadenţa la 27 iunie 1998. În contract s-a stipulat clauza potrivit căreia, în caz de nerestituire a sumei, se va transmite reclamantului-creditor proprie-

tatea imobilului. Pârâta nu a restituit suma şi, deşi notificată, nu s-a prezentat în faţa notarului pentru a perfecta vânzarea-cumpărarea imobilului.

Tribunalul Constanţa, prin sentinţa civilă nr. 838 din 18 decembrie 2000, a respins acţiunea, reţinând, în esenţă, că stipularea în contractul de împrumut a unei clauze vizând transmiterea proprietăţii către creditor nu constituie o „convenţie legal făcută" în sensul prevederilor art. 969 C. civ., fiind bazată pe o cauză ilicită, întrucât este prohibită de lege.

Apelul declarat de reclamant a fost respins ca nefondat prin decizia nr. 213 din 3 iulie 2001 a Curţii de Apel Constanţa.

Împotriva acestei decizii a declarat recurs reclamantul L.D.S., susţinând că ambele instanţe au considerat în mod eronat ca fiind nulă clauza penală, fără a verifica textul Legii nr. 313/1879; în realitate, clauza, expresă, clară şi imperativă, inserată în contract, nu este lovită de nulitate; ea reprezintă voinţa părţilor şi modalitatea prin care creditorul se asigură că va fi dezdăunat în caz de neexecutare a obligaţiei de către debitoare.

Potrivit definiţiei legale date de art. 1066 C. civ., clauza penală este „aceea prin care o persoană, spre a da asigurare pentru executarea unei obligaţii, se leagă a da un lucru în caz de neexecutare din parte-i".

În speţă, pârâta „dând asigurare" că va restitui la scadenţă suma împrumutată, „s-a legat" ca, în caz de neexecutare a obligaţiei, să transfere reclamantului proprietatea asupra bunului imobil.

Aşadar, definiţia legală a clauzei penale este neechivocă asupra naturii stipulaţiei pe care recurentul-reclamant doreşte să o valorifice prin acţiune. Ea nu este o garanţie imobiliară, aşa cum în mod greşit a susţinut reclamantul, întrucât nu are niciunul dintre caracterele specifice acestora.

Pe de altă parte, în raport de definiţia dată contractului de împrumut prin art. 1576 şi art. 1584 C. civ. şi de dispoziţiile art. 966 şi art. 968 C. civ. cu privire la nevalabilitatea cauzei actului juridic, în mod întemeiat curtea de apel a reţinut şi motivat că stipulaţia cuprinsă în contractul de împrumut contravine naturii juridice a acestuia, întrucât, prin norma imperativă din art. 1088 C. civ., „la obligaţiile care au ca obiect o sumă oarecare, daunele-interese pentru neexecutare nu pot cuprinde decât dobânda legală, afară de regulile speciale în materie de comerţ, de fidejusiune şi societate".

De altfel, a existat o preocupare mai veche şi constantă a legiuitorului de a interzice clauza penală în contractul de împrumut, sens în

care încă prin Legea nr. 313 din 20 noiembrie 1879 „pentru anularea clauzei penale din oarecari contracte" s-a statuat: „clauza penală aflată în contracte de împrumuturi (...) este şi va rămâne anulată. Judecătorul, în caz de împrumut, va putea condamna numai la plata dobânzii prevăzute de art. 1589 C. civ.".

Această reglementare, care nu a ieşit niciun moment din vigoare şi în legătură cu care nu s-ar putea susţine că ar fi desuetă, este în concordanţă şi cu actualul regim juridic al dobânzii, configurat prin O.G. nr. 9/2000, care, în art. 9, precizează că „în raporturile civile obligaţia de a plăti o dobândă mai mare decât cea stabilită în condiţiile prezentei ordonanţe este nulă de drept".

În consecinţă, corect curtea de apel a reţinut că, atât sub imperiul legii vechi, cât şi al noii reglementări, clauza penală convenită de părţi în contractul de împrumut, în sensul transmiterii proprietăţii imobilului de către debitoare în cazul neachitării sumei la scadenţă, este lovită de nulitate absolută.

Principiul libertăţii contractuale, ca şi cel al forţei obligatorii a contractului, invocate de reclamantul-recurent, nu pot conduce la o altă concluzie, întrucât numai convenţiile „legal făcute" au putere de lege între părţile contractante (art. 969 C. civ.), iar potrivit prevederilor art. 5 din acelaşi cod: „nu se poate deroga prin convenţii sau dispoziţii particulare la legile care interesează ordinea publică şi bunele moravuri".

Aşa fiind, recursul declarat de reclamant a fost respins ca nefondat.

Notă: A se vedea, în acelaşi sens, C.A. Piteşti, s. civilă, decizia nr. 260/R din 18 februarie 2003, în Buletinul Jurisprudenţei 2002-2003, p. 11.

19. Simulaţie a împrumutului sub forma unei convenţii de vânzare-cumpărare. Cauză ilicită

C. civ., art. 968

Părţile în litigiu au încheiat în realitate un contract de împrumut, iar nu unul de vânzare-cumpărare, operaţiunea juridică fiind determinată de manoperele dolosive exercitate de procuratorul reclamantului, care, în mod frecvent, încheiase asemenea acte cu diverse persoane aflate în dificultate financiară.

Convenţia părţilor se bazează pe o cauză ilicită, dovedindu-se că vânzătorii împrumutaţi au încheiat-o determinaţi de gravele probleme materiale pe care le aveau şi de care cumpărătorul a profitat, achiziţionând un bun de o valoare economică însemnată la un preţ derizoriu.

C.A. Ploieşti, s. civ., decizia nr. 2319 din 11 septembrie 2001, în B.J.C.P.J. Ploieşti 2001, p. 34

Prin sentinţa pronunţată, instanţa a admis acţiunea reclamantului şi a dispus evacuarea pârâţilor. Prin aceeaşi sentinţă, instanţa a respins cererea reconvenţională privind constatarea nulităţii absolute a contractului de vânzare-cumpărare referitoare la imobilul în litigiu.

Pentru a pronunţa sentinţa, instanţa a reţinut că, la 30 ianuarie 1996, reclamantul a cumpărat de la pârâţi, printr-un înscris sub semnătură privată, o garsonieră cu preţul de 4.000.000 lei, pârâţii asumându-şi obligaţia de a elibera locuinţa la 29 februarie 1996. Refuzând îndeplinirea acestei obligaţii, reclamantul a formulat acţiunea în evacuarea pârâţilor.

Prin întâmpinare, pârâtul a arătat că actul încheiat cu reclamantul este, în realitate, un contract de împrumut, în timp ce soţia pârâtului a formulat o cerere reconvenţională, solicitând anularea convenţiei, cu motivarea că semnătura de pe chitanţă nu-i aparţine şi că, deci, consimţământul acesteia la vânzarea bunului comun lipseşte.

Pornind de la conţinutul convenţiei şi de la concluziile expertizei grafice, prin care s-a constatat că semnătura de pe înscrisul sub semnătură privată aparţine reclamantei din cererea reconvenţională, instanţa de fond a conchis că reclamantul este proprietarul garsonierei, că actul în temeiul căruia o deţine este legal şi că pârâţii-vânzători nu şi-au respectat obligaţia asumată de a elibera spaţiul la 29 februarie 1997, fapt care justifica evacuarea acestora.

Tribunalul, prin decizia pronunţată după administrarea unor probatorii suplimentare, a admis apelurile pârâţilor, a schimbat sentinţa atacată, în sensul respingerii acţiunii formulate de reclamant şi a admiterii cererii reconvenţionale a pârâtei privind constatarea nulităţii absolute a contractului de vânzare-cumpărare privind garsoniera.

Tribunalul a reţinut că prima instanţă a interpretat greşit actele şi lucrările dosarului, deoarece, în realitate, între părţile în litigiu s-a încheiat un contract de împrumut, şi nu un contract de vânzare-cumpărare, iar chitanţa a fost întocmită ca urmare a manoperelor dolosive exerci-

tate de procuratorul reclamantului, care, în mod frecvent, încheiase asemenea acte cu diverse persoane aflate în jenă financiară.

În schimbarea soluției instanței de fond, s-a mai avut în vedere faptul că, în cauză, convenția părților se bazează pe o cauză ilicită, dovedindu-se că vânzătorii au încheiat-o determinați de gravele dificultăți materiale în care se aflau și de care cumpărătorul a profitat, situație în care sunt incidente dispozițiile art. 968 C. civ., potrivit cărora „obligația este ilicită atunci când este contrară bunelor moravuri".

Curtea de apel a respins recursul reclamantului.

Respingând critica vizând încălcarea dispozițiilor art. 294 C. proc. civ., în condițiile în care cererea privind constatarea nulității absolute a convenției pentru cauză ilicită nu a fost formulată, instanța de recurs a reținut, din conținutul reconvențională, că pârâții au înțeles să susțină că, de fapt, convenția încheiată cu reclamantul este de cu totul altă natură decât aceea a vânzării-cumpărării garsonierei, dovedindu-și aserțiunile cu probele testimoniale.

Cât privește greșita administrare a probei testimoniale peste cuprinsul înscrisului, critica este neîntemeiată. În speță, s-a tins a se proba cauza ilicită la încheierea convenției dintre părți, situație în care proba testimonială este pe deplin permisă.

Instanța de apel a reținut în mod corect că, în realitate, părțile au încheiat un contract de împrumut, și nu unul de înstrăinare a imobilului, chitanța întocmită de aceștia cu acea ocazie fiind, de fapt, consecința manoperelor dolosive ale procuratorului reclamantului și cumnatului acestuia, care, în mod frecvent, așa cum o atestă și actul de inculpare sub aspectul infracțiunii de înșelăciune, acordă sume de bani sub formă de împrumut și, profitând de naivitatea celor cu care încheie aceste acte, întocmește chitanțe având ca obiect vânzarea-cumpărarea unor imobile, pretinzând că, de fapt, ar fi vorba de garanții pentru asigurarea restituirii sumelor împrumutate.

În dosarul cauzei, recurenții au mai depus în sprijinul celor susținute în actul de inculpare și plângerea adresată parchetului, aparținând unei alte persoane pentru fapte de înșelăciune săvârșite în mod asemănător.

Chiar în condițiile în care constatarea nulității absolute a fost solicitată de pârâtă, cu motivarea că semnătura de pe act nu-i aparține, susținere infirmată prin concluziile expertizei grafice, în realitate, așa cum s-a arătat mai sus, actul de vânzare-cumpărare ascundea, de fapt, un împrumut. Instanța de apel a dat o interpretare corectă raporturilor dintre părți atunci când a făcut în cauză aplicarea art. 968 C. civ., care

stabileşte că obligaţia este ilicită atunci când contravine bunelor moravuri.

În speţă, este evident că de situaţia materială dificilă a pârâţilor, împrejurare probată cu martori, a profitat reclamantul-cumpărător, care a speculat această împrejurare, achiziţionând un bun de o valoare economică însemnată la un preţ derizoriu.

Nu este întemeiat nici motivul de recurs potrivit căruia instanţa de apel ar fi omis să se pronunţe cu privire la restituirea prestaţiilor reciproce ale părţilor, deoarece intimatul-reclamant nu a formulat o atare cerere în eventualitatea admiterii acţiunii reconvenţionale, în afara faptului că o asemenea cerere nu putea fi formulată în apel fără să se producă încălcarea art. 294 C. proc. civ.

20. Împrumut constatat prin act autentic. Invocarea lipsei cauzei. Aspecte probatorii

C. civ., art. 948, art. 960, art. 967, art. 1173, art. 1576

Potrivit art. 967 alin. (2) C. civ., „cauza este prezumată până la dovada contrarie", astfel încât reclamanţii aveau obligaţia de a administra probe pertinente şi concludente spre a răsturna această prezumţie legală relativă, în condiţiile în care au susţinut prin cererea de chemare în judecată că nu a existat o cauză a contractului de împrumut, lipsind contraprestaţia.

Actul autentic are deplină credinţă în privinţa oricărei persoane despre dispoziţiile şi convenţiile ce constată, potrivit art. 1173 C. civ., iar contractul de împrumut analizat a fost redactat de către notarul public, respectiv citit şi semnat de către reclamanţi, care au şi restituit o parte din suma împrumutată, părţile încheind ulterior (tot în formă autentică) şi un act adiţional la convenţia iniţială.

Împrejurarea că părţile contractante şi-au îndeplinit sau nu obligaţiile asumate ţine de executarea convenţiei, atrăgând, eventual, răspunderea lor civilă contractuală, dar nu este de natură a afecta valabilitatea actului juridic.

Nu este relevant, din punctul de vedere al existenţei cauzei contractului de împrumut, scopul pentru care reclamanţii urmau să utilizeze suma împrumutată, cauza unui astfel de contract fiind – pentru împrumutaţi – aceea de a-şi procura o sumă de bani necesară la un anumit moment.

De altfel, contractul de împrumut este un contract real unilateral, iar nu unul sinalagmatic, astfel încât el nu implică o contra-

prestație din partea împrumutătorului, predarea sumei împrumutate constituind chiar un element al perfectării convenției (al realizării acordului de voință), fără a da naștere vreunei obligații ulterioare în sarcina creditorului (împrumutătorului).

C.A. Bucureşti, s. a IX-a civ. şi propr. int., decizia nr. 636/R din 27 octombrie 2006, în P.R. nr. 5/2007, p. 165

Prin cererea înregistrată sub nr. 8715 din 14 august 2003, la Judecătoria Sectorului 3 Bucureşti, reclamanții C.G. şi C.L. au chemat în judecată pe pârâtul A.V., solicitând ca, prin hotărârea ce se va pronunța, să se constate nulitatea absolută a contractului de împrumut cu garanție imobiliară autentificat sub nr. 2276 din 1998 la BNP F.N., pentru neîndeplinirea condițiilor prevăzute de art. 948 pct. 2 şi 4 C. civ., cu referire la art. 960 şi art. 966 C. civ. şi, ca urmare, şi a actului adițional la contractul de împrumut autentificat sub nr. 2797/2001, la acelaşi BNP.

În motivare, se arată, în esență, că prin contractul de împrumut menționat, reclamanții au declarat că au primit de la pârâți, cu titlu de împrumut, suma de 7.110 dolari S.U.A., ce urma să fie restituită în rate egale într-o perioadă de 18 luni, începând cu data de 30 ianuarie 1998.

De asemenea, în contract s-a stipulat, la cererea pârâtului, ca pentru fiecare zi de întârziere să fie percepută o penalitate de 0,4% pe zi.

Au susținut reclamanții că, în realitate, pârâtul nu le-a împrumutat suma menționată, astfel că obligația de a-i restitui suma de 7.110 dolari S.U.A. este o obligație fără cauză, sancționată cu nulitate absolută, conform prevederilor art. 966 C. civ., cu trimitere la art. 948 pct. 4 C. civ.

Se mai arată că, în realitate, reclamantul C.G. a cumpărat de la SC T.V. (administrată de A.V.) un autoturism D.E., cu prețul de 21.700.000 lei, în condițiile în care reclamantul era angajatul societății menționate, iar pârâtul, în calitate de patron al firmei, i-a impus lui şi celorlalți angajați ai societății să încheie contract de împrumut cu pârâtul, motivând că acest contract reprezintă doar o formalitate şi o garanție că nu se va răzgândi reclamantul şi nu va folosi mașina pentru o altă firmă. Pentru că risca să rămână fără serviciu în situația în care nu ar fi fost de acord cu propunerea pârâtului, reclamantul a acceptat să semneze contractul în condițiile menționate, nefiind informat de către notarul public cu privire la consecințele semnării unui astfel de act, care era deja redactat la momentul la care reclamantul s-a prezentat în fața notarului.

Totodată, reclamanţii au arătat că înţeleg să solicite, pe cale de excepţie, nulitatea clauzei penale prevăzute în acest contract, ca fiind nulă de drept, conform dispoziţiilor Legii nr. 313/1879.

Pentru plăţile făcute către pârât în baza contractului de împrumut, acesta nu a eliberat reclamanţilor chitanţă de fiecare dată, deşi autoturismul a fost plătit integral.

Cu privire la actul adiţional la contractul de împrumut, se arată că reclamantul a fost nevoit să-l încheie, pentru că mai mulţi dintre colegii lui se aflau în situaţie asemănătoare şi, deşi formulaseră plângeri penale împotriva lui A.V., nu reuşiseră să fie ajutaţi de către organele de cercetare.

Faţă de faptul că împrumutul este un contract real pentru a cărui perfectare este necesară remiterea bunului, iar obligaţia de restituire nu poate lua naştere decât după încheierea efectivă a contractului, solicită reclamanţii ca acţiunea lor să fie admisă şi să se constate nulitatea absolută a contractului de împrumut şi a actului adiţional la acesta.

În drept, au fost invocate prevederile art. 948 pct. 2 şi 4 cu referire la art. 960 şi art. 966 C. civ., art. 1200 şi art. 1203 C. civ. şi art. 111 C. proc. civ.

Pârâtul A.V. a formulat întâmpinare, prin aceasta solicitând respingerea acţiunii ca neîntemeiată. A arătat pârâtul că înmânarea sumei către reclamanţi s-a făcut la data întocmirii actului notarial, în caz contrar fiind greu de crezut că reclamanţii ar fi declarat în faţa notarului că au primit suma.

Consideră pârâtul că dovada acordării împrumutului o constituie şi faptul că, după câteva zile, reclamanţii şi-au cumpărat un autoturism de la SC C.T.V. SRL, maşina fiind achitată integral.

S-a mai arătat că, potrivit art. 1173 C. civ., actul autentic are deplină credinţă în privinţa oricărei persoane despre dispoziţiile şi convenţiile ce constată, iar contractul de împrumut cu garanţie imobiliară a fost redactat de către notarul public şi a fost citit, semnat şi însuşit de către reclamanţi, care au şi restituit o parte din suma împrumutată.

Faţă de solicitarea de a se constata nulitatea clauzei penale, arată pârâtul că, în actul adiţional autentificat sub nr. 2797 din 2001, se stipulează expres că „părţile înţeleg să stingă orice alte pretenţii contrare acesteia", astfel că nu se mai impune discutarea legalităţii acestei clauze penale.

Prin sentinţa civilă nr. 4608 din 24 mai 2005, pronunţată de Judecătoria Sectorului 3 Bucureşti, a fost admisă acţiunea, constatându-se

nulitatea absolută a contractului de împrumut cu garanție imobiliară autentificat sub nr. 2276 din 27 august 1998 la BNP F.N., precum și a actului adițional la contractul de împrumut cu garanție imobiliară, autentificat sub nr. 2797 din 19 noiembrie 2001 la BNP F.N.

A fost obligat pârâtul la plata sumei de 3.177.000 lei, cheltuieli de judecată în favoarea reclamanților.

Pentru a dispune astfel, instanța a reținut, în esență, că, din coroborarea declarației martorului propus de reclamanți, cu lipsa nejustificată a pârâtului la interogatoriu, se constată că susținerile reclamanților, în sensul că pârâtul nu le-a remis nicio sumă de bani, sunt întemeiate. Părțile au avut reprezentarea clară a faptului că, în realitate, reclamanții nu vor primi, iar pârâtul nu va da vreo sumă de bani, fiind conștiente de actul simulat la care au recurs și de consecințele lui. În aceste condiții, lipsește unul dintre elementele ce intră în structura cauzei, respectiv scopul imediat, deoarece niciuna dintre părți nu a avut în vedere primirea-predarea efectivă a vreunei sume de bani, ceea ce echivalează cu absența unui element esențial al actului juridic, iar lipsa scopului imediat se răsfrânge și asupra scopului mediat, lăsându-l fără suport juridic, astfel încât sancțiunea este nulitatea absolută.

Având în vedere principiul anulării actului subsecvent ca urmare a actului inițial, a constatat instanța că și actul accesoriu contractului de împrumut cu garanție imobiliară, respectiv actul adițional, este lovit de nulitate absolută.

Împotriva acestei sentințe a declarat apel pârâtul.

În motivare, s-a arătat, în esență, că pentru termenul de judecată din 12 aprilie 2005 (referitor la care prima instanță a reținut lipsa nejustificată a pârâtului la interogatoriu), avocatul ales depusese o cerere de amânare pentru imposibilitatea de prezentare, iar pârâtul nu s-a putut prezenta din motive de sănătate.

A susținut apelantul că, prin administrarea probei cu martori în contra unui înscris autentic, coroborat cu aplicarea prevederilor art. 1203 C. civ., instanța a pronunțat o hotărâre cu încălcarea și aplicarea greșită a prevederilor art. 1191 alin. (2) C. civ.

Referitor la depoziția martorului M.G., s-a arătat că este o probă indirectă, martorul nefiind de față și, mai mult decât atât, martorul a fost subiectiv în relatările sale, el fiind în relații de dușmănie cu pârâtul, în condițiile în care între aceștia există un litigiu similar celui de față.

În ceea ce priveşte probele administrate de pârât, instanţa de fond nu s-a pronunţat asupra acestora şi nici nu a luat în considerare apărările formulate prin întâmpinare.

De asemenea, a susţinut apelantul-pârât că suma pe care a împrumutat-o reclamanţilor a fost remisă efectiv la data semnării actului, în cuprinsul căruia reclamanţii au declarat că au primit suma împrumutată, iar ulterior, aceştia au şi restituit parţial suma împrumutată şi au fost de acord cu încheierea unui act adiţional de reeşalonare a sumei rămase.

Intimaţii-reclamanţi au formulat întâmpinare, pe această cale susţinând netemeinicia criticilor aduse hotărârii apelate.

Au susţinut intimaţii că prima instanţă a făcut o corectă analiză a probelor administrate, apelantul-pârât nefăcând dovada predării sumei menţionate în contract, iar simpla susţinere a acestuia că i-au restituit o parte din această sumă nu poate forma convingerea că intimaţii ar fi primit vreo sumă de bani.

Prin decizia civilă nr. 686/A din 22 martie 2006, pronunţată de Tribunalul Bucureşti, Secţia a III-a civilă, a fost admis apelul, dispunându-se schimbarea în tot a sentinţei apelate, în sensul respingerii acţiunii ca neîntemeiată.

Pentru a dispune astfel, instanţa a reţinut, în esenţă, că lipsa pârâtului la interogatoriu a fost coroborată cu depoziţia singurului martor audiat în cauză, martor a cărui obiectivitate poate fi pusă sub semnul întrebării, atât timp cât acesta a arătat că, la rândul său, s-a aflat în proces cu pârâtul. Pe de altă parte, pertinenţa probei testimoniale, în raport de natura autentică a actului în discuţie şi în raport de dispoziţiile art. 1191 C. civ., este discutabilă, atât timp cât, în faţa notarului public, părţile şi-au asumat în mod liber consimţământul la încheierea actului în litigiu.

Astfel, a apreciat instanţa că reclamanţii nu au putut dovedi că obligaţia asumată în contractul de împrumut este lipsită de cauză, prin lipsa contraprestaţiei şi, ca atare, nu poate interveni nulitatea absolută a actului juridic. Cauza nu a fost nici falsă, întrucât nu există eroare asupra motivului determinant, prezenţa părţilor, conţinutul declaraţiilor şi primirea împrumutului sunt constatări personale ale notarului, care fac dovada până la înscrierea în fals.

Împotriva acestei decizii au declarat recurs intimaţii-reclamanţi.

În motivare, se arată, în esenţă, că:

– instanța de apel nu a ținut cont de nicio probă depusă de reclamanți la dosar și a interpretat complet greșit actul juridic dedus judecății, schimbând complet înțelesul acestuia;

– în speță, intimatul-pârât nu a făcut dovada predării sumei menționate în contractul de împrumut cu garanție imobiliară, simpla susținere a acestuia că reclamanții au plătit o parte din suma menționată neputând forma convingerea că aceștia din urmă ar fi primit vreo sumă de bani, ci – astfel cum au susținut reclamanții – că sumele respective le-au plătit cu convingerea că intimatul-pârât le va vinde mașina promisă;

– proba cu martori este admisibilă față de motivul de nulitate invocat, și anume lipsa cauzei, atât dispozițiile legale, cât și practica judiciară permițând dovedirea acestei situații cu orice mijloc de probă (inclusiv martori);

– martorul M.G. a obținut prin hotărârea definitivă și irevocabilă anularea contractului încheiat de acesta cu intimatul-pârât, însă acesta a declarat că nu se află în dușmănie cu intimatul;

– martorul menționat a fost coleg cu apelantul și a avut încheiat același tip de contract, la același notar și la un interval de timp scurt față de data la care a fost încheiat contractul a cărui nulitate se invocă în cauză;

– motivul pe care l-a avut în vedere intimatul-pârât la încheierea contractelor de împrumut cu garanție imobiliară, la trei notari diferiți, inclusiv contractul a cărui nulitate a fost invocată de către reclamanți, este explicat în declarația intitulată „Note", pe care notarul M.M. a dat-o în fața organelor de cercetare penală, în sensul că respectivele contracte reprezentau doar o garanție pentru mașinile pe care intimatul-pârât dorea să le vândă;

– la termenul de judecată fixat pentru administrarea probei cu interogatoriul reclamanților-recurenți în fața instanței de apel, aceștia nu au fost, potrivit susținerilor lor, citați corect prin înmânarea citațiilor în mod direct, ci au fost citați prin „așa-zisa afișare care, în realitate, nu a fost realizată";

– instanța de apel nu a acordat un termen pentru depunerea de concluzii scrise;

– la data de 22 martie 2006, ambii apărători ai apelanților au depus o cerere de amânare pentru cauză de boală, fiind singura cerere de acest gen depusă;

– intimatul-pârât A.V. nu s-a prezentat la termenele de judecată din apel şi este îndoielnică realitatea afecţiunii şi modul de obţinere a adeverinţei medicale aflate la dosarul din apel;

– instanţa de apel nu a verificat şi nu a apreciat faptul că intimatul-pârât nu a făcut dovada predării banilor şi nu a dat o interpretare legală probelor depuse la dosarul de fond.

În drept, sunt invocate prevederile art. 299 C. proc. civ. şi urm.

Intimatul A.V. a formulat întâmpinare, susţinând pe această cale netemeinicia criticilor aduse deciziei civile apelate. Se arată că recurenţii vorbesc de declaraţii presupus a fi date de alţi notari decât cel care a autentificat actele a căror nulitate se invocă în speţă şi de procese desfăşurate între martorul M.G. şi intimat în argumentarea motivului de recurs, potrivit căruia instanţa nu ar fi interpretat corect actul dedus judecăţii.

De asemenea, consideră intimatul că recurenţii nu au precizat, în cadrul celui de-al doilea motiv de recurs, care este legea încălcată sau aplicată greşit în pronunţarea deciziei recurate.

Totodată, arată recurentul că recurenţii-reclamanţi nu s-au înscris niciodată în fals în ceea ce priveşte contractul de împrumut.

Analizând recursul în raport de actele şi lucrările dosarului, de criticile formulate şi de exigenţele art. 304 C. proc. civ., Curtea constată caracterul fondat al acestuia.

Considerentele avute în vedere sunt următoarele.

Instanţa de apel, admiţând apelul şi schimbând în tot hotărârea primei instanţe, în sensul că a dispus respingerea acţiunii formulate de reclamanţii-recurenţi ca neîntemeiată, a analizat susţinerile reclamanţilor privind motivele de nulitate a contractului de împrumut încheiat cu pârâtul numai parţial, respectiv numai în ceea ce priveşte lipsa cauzei.

Prin cererea de chemare în judecată, reclamanţii au invocat nulitatea absolută a respectivului contract de împrumut, susţinând, pe de o parte, că prin acesta şi-au asumat o obligaţie lipsită de cauză, pentru că nu au primit suma pe care s-au obligat să o restituie pârâtului, iar, pe de altă parte, că este nulă de drept clauza penală potrivit căreia, pentru fiecare zi de întârziere în restituirea sumei datorate, se percepe o penalitate de 0,4%, în raport de prevederile Legii nr. 313/1979.

Acest mod de analiză şi soluţionare a fondului cauzei de către instanţa de apel contravine exigenţelor art. 129 alin. ultim C. proc. civ., potrivit căruia instanţa era obligată să se pronunţe cu privire la toate

cererile reclamanților, respectiv cu privire la toate cauzele de nulitate a actului a cărui ineficacitate a fost susținută de aceştia.

Astfel fiind, Curtea constată că situația reținută se circumscrie motivului de recurs prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ., normă în raport de care critica formulată de către recurenți sub acest aspect apare ca fiind întemeiată.

Referitor la susținerea recurenților potrivit căreia instanța de apel ar fi interpretat greşit actul juridic dedus judecății (întemeiată pe dispozițiile pct. 8 al art. 304 C. proc. civ.), Curtea apreciază că este nefondată, instanța analizând pricina în raport de actul juridic invocat de părți şi de probele pe care acestea au înțeles să le administreze în legătură cu condițiile în care convenția a fost încheiată.

Din dezvoltarea acestui motiv de recurs, nu reiese, de altfel, în ce ar consta eroarea instanței de apel în ceea ce priveşte interpretarea actului juridic dedus judecății, recurenții rezumându-se la expunerea modului în care s-a derulat procesul în fazele anterioare de judecată, respectiv prezentarea cererilor de probatorii pe care le-au formulat şi de poziția adoptată de către pârât în proces.

Or, asemenea susțineri nu se circumscriu motivului de recurs invocat de către recurenți (art. 304 pct. 8), ci tind, practic, la o reapreciere a materialului probator de către instanța de recurs.

Cât priveşte cererea de amânare formulată, pentru termenul de judecată din data de 22 martie 2006 de către domnii avocați D.A. şi D.S.O., Curtea constată că a fost în mod corect respinsă de instanța de apel, în condițiile în care, la dosarul constituit pentru faza de judecată respectivă, nu se regăsea o împuternicire dată acestora de vreuna dintre părțile în proces şi, în consecință, raportat la exigențele art. 156 coroborat cu art. 68 alin. (1)-(2) C. proc. civ., instanța nu putea dispune o amânare la cererea unor persoane a căror legătură cu procesul nu era dovedită.

Adeverința medicală depusă de către pârât în faza instanței de apel, care conține recomandarea de repaus pentru o perioadă anterioară acestei faze de judecată (11-15 aprilie 2004) nu este relevantă în aprecierea asupra legalității deciziei recurate, de vreme ce instanțele nu au dat vreo eficiență respectivului act în pronunțarea soluției criticate.

Referitor la citarea reclamanților pentru termenul de judecată din data de 22 martie 2006, Curtea constată că aceasta s-a realizat prin afişare la uşa locuinței, acest mod de îndeplinire a procedurii de citare fiind conform cu exigențele art. 92 alin. (4) C. proc. civ. Ca atare,

critica potrivit căreia citarea „corectă" s-ar fi realizat numai prin înmânarea citaţiilor către reclamanţii-recurenţi este nefondată.

În ceea ce priveşte neacordarea unui termen de către instanţa de apel, pentru depunerea de concluzii scrise, Curtea reţine că recurenţii nu au formulat o asemenea solicitare, iar cererea de amânare formulată de către cei doi avocaţi menţionaţi anterior nu era de natură a atrage incidenţa prevederilor art. 156 alin. (2) C. proc. civ., câtă vreme nu aveau calitate de reprezentanţi ai părţilor.

În consecinţă, nu se poate reţine că, prin pronunţarea deciziei civile recurate, s-a adus atingere dreptului de apărare al recurenţilor-reclamanţi, hotărârea fiind dată cu respectarea acestui drept, dar şi a limitelor prevăzute de art. 723 C. proc. civ., potrivit căruia „drepturile procedurale trebuie exercitate cu bună-credinţă şi potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege".

În ceea ce priveşte cauza contractului de împrumut, Curtea reţine că, potrivit art. 967 alin. (2) C. civ., „cauza este prezumată până la dovada contrarie", astfel încât reclamanţii-recurenţi aveau obligaţia de a administra probe pertinente şi concludente spre a răsturna această prezumţie legală relativă care operează în favoarea pârâtului, în condiţiile în care au susţinut – prin cererea de chemare în judecată – că nu a existat o cauză a contractului respectiv, lipsind contraprestaţia.

În condiţiile în care părţile au perfectat contractul de împrumut în formă autentică şi, mai mult chiar, au încheiat ulterior (tot în formă autentică) un act adiţional la acesta, în conţinutul acestor acte juridice fiind expres declarată voinţa reclamanţilor de a împrumuta o sumă de bani de la pârât şi primirea sumei, cât şi obligaţia acestora de a o restitui la termenele convenite, respectiva convenţie a devenit izvor de drepturi şi obligaţii între părţi, potrivit dispoziţiilor art. 969 C. civ., coroborate cu art. 1576 C. civ.

Împrejurarea că părţile contractante şi-au îndeplinit sau nu obligaţiile asumate prin convenţia astfel perfectată ţine de executarea convenţiei, atrăgând, eventual, răspunderea civilă contractuală a părţilor, dar nu este de natură a afecta valabilitatea actului juridic.

Nu este relevant, din punctul de vedere al existenţei cauzei contractului de împrumut, scopul pentru care reclamanţii urmau să utilizeze suma împrumutată, cauza unui astfel de contract fiind – pentru împrumutaţi – aceea de a-şi procura o sumă de bani necesară la un anumit moment.

De altfel, contractul de împrumut este un contract real unilateral, iar nu unul sinalagmatic, astfel încât el nu implică o contraprestaţie

din partea împrumutătorului, predarea sumei împrumutate constituind chiar un element al perfectării convenției (al realizării acordului de voință), fără a da naștere vreunei obligații ulterioare în sarcina creditorului (împrumutătorului).

Față de aceste considerente, Curtea a apreciat ca nefondate criticile referitoare la soluția instanței de apel privind capătul de cerere referitor la nulitatea contractului de împrumut pentru lipsa cauzei și, în consecință, a menținut această soluție.

În consecință, în raport de concluziile reținute și de dispozițiile legale menționate, precum și de prevederile art. 312 alin. (1) și (3) C. proc. civ., a fost admis recursul.

A fost casată în parte decizia civilă recurată și s-a dispus trimiterea cauzei spre rejudecare, în apel, cu privire la capătul de cerere referitor la constatarea nulității cauzei civile.

Au fost menținute celelalte dispoziții ale deciziei civile recurate.

21. Invocarea nulității absolute pentru lipsa cauzei. Aprecierea probelor. Forța obligatorie a contractului

C. civ., art. 966, art. 967, art. 969, art. 1576

Potrivit dispozițiilor art. 966 C. civ., obligația fără cauză sau fondată pe o cauză falsă sau nelicită nu poate avea niciun efect, sancțiunea operantă fiind nulitatea absolută. Existența cauzei este prezumată până la dovada contrarie, conform dispozițiile art. 967 alin. (2) C. civ.

Înțeleasă, în esență, ca fiind scopul imediat al încheierii unei convenții, în contractul de împrumut bănesc, contract real, unilateral, cauza se concretizează pentru împrumutat în predarea efectivă, în obținerea sumei împrumutate. Or, în contractele de împrumut încheiate de părți se menționează că sumele împrumutate sunt cele arătate, precum și obligația corelativă de restituire, astfel că obligația de restituire există în mod valabil în aceste limite.

Potrivit art. 969 C. civ., contractul are forță obligatorie între părțile contractante, dând naștere la obligații ce trebuie executate întocmai potrivit clauzelor contractuale. Prin urmare, susținerile recurentului cu privire la „lipsa contraprestației", cauză imediată necesară valabilității contractului, sunt neîntemeiate, fiind nedovedită afirmația acestuia în sensul că suma stipulată în contracte ar acoperi o dobândă cămătărească reprezentând o încercare de

fraudare a legii prin stipularea unei dobânzi mai mari decât dobânda legală.

C.A. Cluj, s. civ., mun., asig. soc., min. şi fam., decizia nr. 2588/R din 18 noiembrie 2005, în B.J. 2005

Prin sentinţa civilă nr. 665 din 5 februarie 2004 pronunţată de Judecătoria Baia Mare, a fost respinsă acţiunea civilă formulată de reclamantul L.S.N. împotriva pârâtului P.G., având ca obiect constatarea nulităţii absolute a contractului de împrumut.

Împotriva sentinţei judecătoriei a declarat apel reclamantul L.S.N., solicitând admiterea apelului şi modificarea sentinţei, în sensul admiterii acţiunii.

Prin decizia civilă nr. 2433/A din 8 decembrie 2004 a Curţii de Apel Cluj, s-a respins ca nefondat apelul.

Împotriva acestei hotărâri a declarat recurs în termen legal reclamantul, invocând dispoziţiile art. 304 pct. 9 şi 10 C. proc. civ.

Prin decizia civilă nr. 2588/R din 18 noiembrie 2006, Curtea de Apel a respins ca nefondat recursul reclamantului reţinând următoarele:

Recurentul invocă dispoziţiile art. 304 pct. 10 C. proc. civ., care permit modificarea unei hotărâri recurate atunci când instanţa nu se pronunţă asupra unui mijloc de apărare sau asupra unei dovezi administrate, hotărâtoare pentru dezlegarea pricinii, însă condiţiile acestui caz de modificare nu sunt îndeplinite în speţă.

Astfel, în contractele de împrumut se menţionează, în conformitate cu declaraţia dată de părţile contractante în faţa notarului, sumele împrumutate şi respectiv primite, precum şi obligaţia de restituire, din declaraţia părţilor rezultând că cele cuprinse în cele două acte exprimă voinţa lor, având puterea doveditoare a înscrisului autentic, forţă probantă absolută până la înscrierea în fals, astfel că orice încercare de a proba cu martori împotriva conţinutului înscrisului autentic este prohibită prin dispoziţiile art. 1191 alin. (2)C. civ.

Prin urmare, înlăturarea depoziţiei martorului B.E. este justificată prin prisma dispoziţiilor legale menţionate.

În ce priveşte motivul de recurs prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ., Curtea reţine următoarele:

La data de 1 septembrie 2000 şi respectiv la 22 aprilie 2002, părţile în litigiu au încheiat actele juridice denumite „contract de împrumut", materializate în forma înscrisului autentificat prin încheierea nr. 3188 din 1 septembrie 2000 de notarul public V.M.B. respectiv cu nr. 1332 din 22 aprilie 2002 al aceluiaşi notar public, acte prin care reclaman-

tul, în calitate de împrumutat, a luat, cu titlu de împrumut, sumele de 900 DM şi respectiv 3000 Euro.

Prin clauze exprese s-a stipulat în cele două contracte faptul că s-au predat banii, debitorul obligându-se să restituie creditorului sumele împrumutate, până la data de 25 noiembrie 2000, suma de 900 DM şi până la 30 mai 2002, suma de 3000 Euro.

Ceea ce contestă reclamantul este cuantumul obligaţiei de restituire din primul contract, afirmând existenţa valabilă a contractului doar pentru 500 DM, efectiv împrumutată, negând realitatea diferenţei de 400 DM şi respectiv 3000 Euro, susţinând că pentru aceste sume operează sancţiunea nulităţii absolute pentru lipsa cauzei, a contraprestaţiei.

Este adevărat că, potrivit dispoziţiilor art. 966 C. civ., obligaţia fără cauză sau fondată pe o cauză falsă sau nelicită nu poate avea niciun efect, sancţiunea operantă fiind nulitatea absolută.

Existenţa cauzei este prezumată până la dovada contrarie, conform dispoziţiile art. 967 alin. (2) C. civ. Înţeleasă, în esenţă, ca fiind scopul imediat al încheierii unei convenţii, în contractul de împrumut bănesc, contract real, unilateral, cauza se concretizează pentru împrumutat în predarea efectivă, în obţinerea sumei împrumutate. Or, în contractele de împrumut încheiate de părţi se menţionează că sumele împrumutate sunt cele arătate, precum şi obligaţia corelativă de restituire, astfel că obligaţia de restituire există în mod valabil în aceste limite.

Potrivit art. 969 C. civ., contractul are forţă obligatorie între părţile contractante, dând naştere la obligaţii ce trebuie executate întocmai potrivit clauzelor contractuale. Prin urmare, susţinerile recurentului cu privire la „lipsa contraprestaţiei", cauză imediată necesară valabilităţii contractului, sunt neîntemeiate, fiind nedovedită afirmaţia recurentului în sensul că suma stipulată în contracte ar acoperi o dobândă cămătărească reprezentând o încercare de fraudare a legii prin stipularea unei dobânzi mai mari decât dobânda legală.

În consecinţă, s-a respins recursul ca nefondat, conform art. 312 alin. (1) C. proc. civ.

Secţiunea a 4-a. Recursuri în interesul legii

22. Clauză penală. Nelegalitate

C. civ., art. 5, art. 969, art. 1084, art. 1089 alin. (2), art. 1589
O.G. nr. 9/2000, art. 1, art. 2, art. 3 alin. (1) şi (2),
art. 5 alin. (1), art. 6, art. 10 alin. (1)
Legea nr. 313/1879

Clauza penală prin care se stabileşte obligaţia restituirii la scadenţă a sumei împrumutate, sub sancţiunea penalităţilor de întârziere, pe lângă dobânda contractuală convenită sau pe lângă dobânda legală, contravine prevederilor legii.

I.C.C.J., S.U., decizia nr. 11 din 24 octombrie 2005,
în M. Of. nr. 123 din 9 februarie 2006

În aplicarea dispoziţiilor art. 1, art. 2 şi ale art. 3 alin. (1) şi (2) din O.G. nr. 9/2000, aprobată prin Legea nr. 356/2002, referitoare la clauza penală prin care se instituie obligaţia restituirii la scadenţă a sumei împrumutate, sub sancţiunea penalităţilor de întârziere, pe lângă dobânda contractuală convenită sau pe lângă dobânda legală, instanţele judecătoreşti s-au pronunţat în mod diferit.

Astfel, unele instanţe au considerat că obligaţia împrumutatului de a restitui la scadenţă suma împrumutată, sub sancţiunea penalităţilor de întârziere, pe lângă dobânda contractuală stabilită sau dobânda legală, corespunde prevederilor legale.

În motivarea acestui punct de vedere s-a relevat că, din moment ce este stipulată în contract, clauza penală produce consecinţe juridice în temeiul art. 969 C. civ., potrivit căruia convenţiile legal făcute au putere de lege între părţile contractante. S-a mai învederat că această clauză nu poate fi considerată nelegală sau imorală, cât timp, prin prevederea ei în contract, se urmăreşte sancţionarea debitorului în cazul neîndeplinirii obligaţiei privind respectarea termenului de rambursare a ratelor creditului.

Ca urmare, aceste instanţe, întemeindu-se pe dispoziţiile art. 6 şi ale art. 10 alin. (1) din O.G. nr. 9/2000, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 356/2002, s-au pronunţat în sensul obligării debitorului la restituirea sumei datorate, a dobânzii convenite sau a dobânzii legale, precum şi a penalităţilor de întârziere.

Alte instanțe au obligat debitorul la restituirea sumei împrumutate și la plata dobânzii convenite sau a celei legale, precum și a penalităților de întârziere, dispunând, totodată, reactualizarea acestor sume în raport cu rata inflației.

În motivarea acestui punct de vedere s-a arătat că obligațiile asumate prin contractul de împrumut cu privire la plata ratelor datorate, a dobânzilor și a penalităților de întârziere au deplină valabilitate, deoarece, fiind convenite legal între părți, au putere de lege între acestea, conform art. 969 alin. (1) C. civ.

În fine, alte instanțe, dimpotrivă, au considerat că este nulă clauza penală prin care sunt prevăzute penalități de întârziere, în afara dobânzii contractuale sau a celei legale, apreciind că o asemenea clauză este prohibită de lege. Ca urmare, prin hotărârile pronunțate de aceste instanțe, debitorul a fost obligat să plătească doar sumele nerestituite creditorului, precum și dobânzile curente restante.

În justificarea acestui punct de vedere s-a motivat că, în raport cu prevederile Legii nr. 313/1879, care nu a fost abrogată și nici nu a căzut în desuetudine, clauza penală în contractele de împrumut este interzisă. S-a mai relevat că, atât timp cât dispozițiile legale care nu permit prevederea clauzei penale în contractele de împrumut sunt de ordine publică, potrivit art. 5 C. civ., nu se poate deroga de la aceste dispoziții prin convenții.

Aceste din urmă instanțe au interpretat și au aplicat corect dispozițiile legii.

Într-adevăr, potrivit art. 1 din O.G. nr. 9/2000 privind nivelul dobânzii legale pentru obligații bănești, astfel cum a fost aprobată prin Legea nr. 356/2002, „părțile sunt libere să stabilească, în convenții, rata dobânzii pentru întârzierea la plata unei obligații bănești".

Prin art. 2 din aceeași ordonanță se prevede că, „în cazul în care, potrivit dispozițiilor legale sau prevederilor contractuale, obligația este purtătoare de dobânzi, fără să se arate rata dobânzii, se va plăti dobânda legală", iar în art. 3 este reglementat modul de stabilire a dobânzii legale în materie comercială.

Pe de altă parte, în conformitate cu art. 5 alin. (1) din ordonanța menționată, „în raporturile civile dobânda nu poate depăși dobânda legală cu mai mult de 50% pe an".

În același sens, în reglementarea dată prin art. 1089 alin. (2) C. civ., „clauza prin care, de mai înainte și în momentul formării unei convenții alta decât o convenție comercială, se va stipula dobânda la

dobânzile datorite pentru un an sau pentru mai puţin, ori mai mult de un an, sau la alte venituri viitoare, se va declara nulă".

Tot astfel, prin Legea nr. 313 din 20 februarie 1879, ale cărei dispoziţii sunt în vigoare şi constituţionale, potrivit Deciziei Curţii Constituţionale nr. 524 din 2 decembrie 1997, s-a prevăzut la art. 1 că este anulată clauza penală din contractele de împrumut sau prestaţiuni în natură, precum şi că: „Judecătorul, în caz de împrumut, va putea condamna numai la plata dobânzii prevăzute în art. 1589 C. civ., sau în caz de alte obligaţiuni, la daune-interese, conform art. 1084 C. civ.".

Or, potrivit art. 1589 alin. (1) C. civ., „se defige o dobândă de cinci la sută pe an pentru afacerile civile şi de şase la sută pe an pentru cele comerciale, în toate cazurile unde nu s-a hotărât de părţi cuantumul ei".

Ca urmare, prevederile art. 1 din O.G. nr. 9/2000, astfel cum a fost aprobată prin Legea nr. 356/2002, potrivit cărora „părţile sunt libere să stabilească, în convenţii, rata dobânzii pentru întârzierea la plata unei obligaţii băneşti", nu îngăduie decât practicarea de dobânzi limitate în raporturile civile, conform prevederilor art. 5 alin. (1) din aceeaşi lege, la posibilitatea de a depăşi dobânda legală cu cel mult 50% pe an.

Rezultă deci că nu există temei legal care să permită stabilirea, în cadrul raporturilor civile, a altor dobânzi decât a celor convenite prin contract, al căror cuantum nu poate depăşi dobânda legală decât cu cel mult 50% pe an, sau de sancţiuni constând în penalităţi de întârziere.

Aşa fiind, clauza penală prin care se stabileşte obligaţia restituirii la scadenţă a sumei împrumutate, sub sancţiunea penalităţilor de întârziere, pe lângă dobânda contractuală convenită sau pe lângă dobânda legală, având o cauză nelicită, în raport cu dispoziţiile art. 5 şi ale art. 968 C. civ., contravine prevederilor legii.

În consecinţă, în temeiul dispoziţiilor art. 25 lit. a) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, şi ale art. 329 alin. (2) şi (3) C. proc. civ., urmează a se admite recursul în interesul legii şi a se decide în sensul că orice clauză penală prin care se stabileşte obligaţia restituirii la scadenţă a sumei împrumutate, sub sancţiunea penalităţilor de întârziere, pe lângă dobânda contractuală convenită sau pe lângă dobânda legală, contravine prevederilor legii.

Notă: A se vedea Înalta Curte de Casație și Justiție, s. com., decizia nr. 3636 din 3 decembrie 2008, www.scj.ro, prin care s-a apreciat că, în speță, clauza penală prin care se stabilește obligația restituirii la scadență a sumei împrumutate sub sancțiunea penalităților de întârziere, pe lângă dobânda contractuală convenită sau pe lângă dobânda legală, având o cauză nelicită, în raport cu dispozițiile art. 5 și ale art. 968 C. civ., contravine prevederilor legii.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul al II-lea. Contractul de comodat

Secțiunea 1. Noțiune, caractere juridice, validitatea contractului

23. Distincția comodatului față de locațiune

C. civ., art. 1411, art. 1561

De esența contractului de comodat este caracterul său gratuit (art. 1561 C. civ.). Față de clauza contractuală „noi, părțile, evaluăm folosința apartamentului la suma de 12.000.000 lei", convenția părților nu este una de comodat, întrucât folosința nu a fost transmisă cu titlu gratuit, ci una de locațiune, pentru validitatea căreia nu se cere stabilirea chiriei numai pe unități de timp, contravaloarea folosinței putând fi apreciată și global.

Judecătoria Sector 1 București, sentința civilă nr. 12575 din 21 septembrie 2007[1)]*, în Contracte speciale, Locațiunea, închirierea locuințelor, antrepriza, p. 183*

Prin acțiunea înregistrată pe rolul Judecătoriei Sectorului 1 București, la data de 2 martie 2007, reclamanții P.M. și T.T. au chemat în judecată pe pârâții C.I.C., G.G. si N.W., solicitând instanței ca prin hotărârea ce o va pronunța să constate nulitatea absolută a contractului de comodat autentificat sub nr. 1185 din 29 iunie 2000, să fie evacuați pârâții C.I.C. și G.G. din imobilul situat în București, str. L.T. nr. 46, sector 1, cu cheltuieli de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamanții au arătat că sunt proprietarii imobilului menționat, în temeiul deciziei civile nr. 1027 din 6 decembrie 2004 a Curții de Apel București, prin care s-a constatat nulitatea absolută a contractului de vânzare-cumpărare nr. 1582 din 20 noiembrie 1996, încheiat între fosta chiriașă cumpărătoare în temeiul Legii nr. 112/1996, pârâta N.W. și SC Herăstrău Nord. Prin sentința civilă

[1)] Devenită irevocabilă prin neapelare.

nr. 1877 din 1 februarie 2006, pronunţată de Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti, s-a admis acţiunea reclamanţilor şi s-a dispus evacuarea pârâtei N.W. Cu ocazia punerii în executare a sentinţei mai sus arătate, s-a constatat că în imobil locuiau şi pârâţii C.I.C. şi G.G., în temeiul unui contract de închiriere al cărui termen a expirat la 23 februarie 2007 şi al unui contract de comodat lovit de nulitate. În drept, acţiunea a fost întemeiată pe dispoziţiile art. 111 C. proc. civ, art. 480 C. civ. În dovedire, reclamanţii au solicitat administrarea probei cu înscrisuri.

Reclamanţii şi-au modificat acţiunea, arătând că solicită să se constate încetarea de drept a contractului de comodat autentificat sub nr. 1185 din 29 iunie 2000, iar nu nulitatea acestuia.

Prin sentinţa civilă nr. 12575 din 21 septembrie 2007 s-a admis în parte acţiunea principală, s-a admis în parte cererea de intervenţie principală, s-a dispus evacuarea pârâţilor din imobilul situat în Bucureşti, strada L.T. nr. 46, sector 1, s-a respins capătul de cerere privind constatarea încetării de drept a contractului de comodat, ca neîntemeiat şi s-a luat act că nu s-au solicitat cheltuieli de judecată.

În motivare, instanţa a reţinut că prin decizia civilă nr. 1027 din 6 decembrie 2004 a Curţii de Apel Bucureşti, s-a constatat nulitatea absolută a contractului de vânzare-cumpărare nr. 582 din 20 noiembrie 1996, încheiat între fosta chiriaşă cumpărătoare în temeiul Legii nr. 112/1996, pârâta N.W. şi SC Herăstrău Nord, cu privire la imobilul situat în Bucureşti, str. L.T. nr. 46, sector 1. Prin sentinţa civilă nr. 1877 din 1 februarie 2006, pronunţată de Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti, s-a admis acţiunea reclamanţilor şi s-a dispus evacuarea pârâtei N.W. din imobilul menţionat.

Cu ocazia punerii în executare a sentinţei civile nr. 1877 din 1 februarie 2006, pronunţată de Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti, s-a constatat că în imobil locuiesc şi pârâţii C.I.C., în temeiul contractului de închiriere autentificat sub nr. 262 din 23 februarie 2001, respectiv G.G., potrivit contractului de comodat autentificat sub nr. 1185 din 29 iunie 2000.

În ceea ce priveşte capătul de cerere privind constatarea încetării de drept a contractului de comodat, se reţine de către instanţă cu prioritate, în vederea stabilirii naturii juridice a convenţiei depuse la dosar, că printr-un astfel de contract o persoană, numită comodant, remite spre folosinţa temporară unei alte persoane, numită comodatar, un lucru determinat, cu obligaţia acestuia din urmă de a-l restitui în natură, în individualitatea sa.

De esenţa contractului de comodat este caracterul său gratuit (art. 1561 C. civ.); în cauză, se poate observa că în cuprinsul contractului de comodat autentificat sub nr. 1185 din 29 iunie 2000, se arată că „noi, părţile, evaluăm folosinţa apartamentului la suma de 12.000.000 lei". Faţă de această clauză contractuală, apreciază instanţa că în cauză, indiferent de denumirea arătată, convenţia părţilor nu este una de comodat, întrucât folosinţa nu a fost transmisă cu titlu gratuit, ci una de locaţiune, pentru validitatea căreia nu se cere stabilirea chiriei numai pe unităţi de timp, contravaloarea folosinţei putând fi apreciată şi global, ca în litigiul de faţă.

Suntem, aşadar, în prezenţa unui contract de locaţiune, încheiat între pârâţii G.G., locatar şi N.W., locator pe durată nedeterminată, transmiterea folosinţei având la bază contractul de vânzare-cumpărare nr. 582 din 20 noiembrie 1996, încheiat între fosta chiriaşă-cumpărătoare în temeiul Legii nr. 112/1996, pârâta N.W. şi SC Herăstrău Nord, care însă a fost anulat prin decizia civilă nr. 1027 din 6 decembrie 2004 a Curţii de Apel Bucureşti.

Dacă se desfiinţează sau se desface titlul locatorului în baza căruia consimţise la locaţiune, se desface corelativ şi contractul de locaţiune, căci locatorul nu mai este în măsură să asigure locatarului folosinţa lucrului. În literatura juridică s-a admis, pe lângă derogările expres stabilite de lege, şi o altă derogare importantă de la regula mai sus enunţată, şi anume teoria proprietarului aparent, potrivit căreia contractul de închiriere încheiat de către proprietarul aparent cu un locatar de bună-credinţă îşi păstrează efectele ca şi un contract ce ar fi fost încheiat cu proprietarul real, adică în condiţiile dreptului comun.

În cauză, se constată că la data de 29 iunie 2000, când s-a încheiat contractul de locaţiune („comodat") în discuţie, pârâtului G.G. i se putea aplica, până la proba contrară, prezumţia de bună-credinţă, întrucât nu se anulase încă titlul de proprietate al pârâtei N.W., iar G.G. nu fusese parte în procesul având ca obiect constatarea nulităţii.

În aceste condiţii, se constată că pârâţii menţionaţi au semnat un contract de închiriere fără termen, situaţie în care locaţiunea ia sfârşit prin denunţarea unilaterală de către oricare dintre părţi (locul locatorului N.W. fiind preluat de proprietarii reclamanţi, respectiv intervenienţi). Cererea de chemare în judecată pentru evacuare constituie manifestarea neechivocă a voinţei de denunţare a contractului, termenul de preaviz fiind acoperit de timpul necesar soluţionării litigiului, aşadar, în cauză, contractul de locaţiune („comodat") a încetat, însă ca urmare a denunţării unilaterale de către reclamanţi, motiv pentru care

instanţa a respins capătul de cerere privind constatarea încetării de drept a contractului de comodat, ca neîntemeiat.

În ceea ce priveşte contractul de închiriere autentificat sub nr. 262 din 23 februarie 2001, reţine instanţa că termenul locaţiunii a fost fixat pentru şase ani, astfel încât la data de 23 februarie 2007 acesta a expirat. În condiţiile în care pârâta C.I.C. a rămas în continuare în folosinţa lucrului, a operat tacita relocaţiune, în condiţiile primului contract, dar care se consideră încheiat fără termen. În aceste condiţii, potrivit regulilor generale, contractul încetează prin denunţarea unilaterală de către oricare dintre părţi, reţinându-se că şi în această situaţie introducerea acţiunii de către reclamanţi are această valoare, a denunţării.

Faţă de considerentele mai sus expuse, constată instanţa că niciunul dintre pârâţi nu mai justifică un titlu pentru ocuparea imobilului situat în Bucureşti, str. L.T. nr. 46, sector 1, titlu care, pentru pârâta C.I.C., nu poate fi reprezentat de către promisiunea bilaterală de vânzare-cumpărare depusă la dosar, în temeiul căreia s-au născut doar dreptul de a cumpăra imobilul în viitor şi obligaţia corelativă de a vinde, dar care nu transmite folosinţa legală a bunului în lipsa manifestării de voinţă a proprietarului.

Întrucât pârâţii nu mai justifică un titlu legal pentru ocuparea spaţiului în litigiu, văzând şi dispoziţiile art. 480 C. civ., potrivit cărora dreptul de proprietate este un drept absolut, exclusiv şi perpetuu, care conferă titularului exerciţiul liber şi nestingherit al tuturor prerogativelor sale – posesia, folosinţa şi dispoziţia – afară de cazul în care dreptul este dezmembrat prin voinţa acestuia din urmă, instanţa a admis în parte acţiunea principală şi cererea de intervenţie principală şi a dispus evacuarea pârâţilor din imobilul situat în Bucureşti, strada L.T. ap. 1, sector 1.

24. Validitatea contractului de comodat. Nejustificarea de către comodant a titlului în baza căruia deţine imobilul. Operaţiune juridică speculativă. Consecinţe

C. civ., art. 948, art. 1560

Contractul de comodat este acea convenţie prin care o persoană, numită comodant, remite spre folosinţă temporară şi gratuită unei alte persoane, numită comodatar, un lucru determinat, cu obligaţia acestuia din urmă de a-l restitui la termen în natură, în individualitatea sa. În cazul convenţiei menţionate, nu este

necesar ca partea comodantă să aibă calitatea de proprietar, putând fi orice altă persoană care justifică însă un titlu în baza căruia deține imobilul (de exemplu – uzufructuar, locatar).

Întrucât la data încheierii contractului de comodat între pârâți era în desfăşurare litigiul privind evacuarea comodantului, atât acesta, cât şi pârâta comodatar, al cărei preşedinte şi reprezentant este tot primul pârât, au avut, la data încheierii convenției dintre ele, cunoştință de calitatea de proprietar a reclamantului, consfințită printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, precum şi de faptul că titlul în baza căruia pârâtul persoană fizică deținea folosința imobilului nu mai exista, întrucât acesta refuzase încheierea unui nou contract de închiriere cu reclamantul; fiind contestat în justiție dreptul său de folosință, acest drept nu putea fi temei pentru transmiterea folosinței în continuare către o altă persoană.

O astfel de operațiune juridică, în care părțile unei convenții acționează, în deplină cunoştință de cauză, în dauna adevăratului titular al dreptului transmis şi în vederea fraudării acestuia, are un caracter speculativ şi este determinată de o cauză ilicită, determinând aplicarea sancțiunii nulității absolute a contractului de comodat încheiat în acest mod.

Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti, sentința civilă nr. 7784 din 18 mai 2007, nepublicată

Prin acțiunea înregistrată pe rolul Judecătoriei Sectorului 1 Bucureşti, reclamantul M.O. a chemat în judecată pe pârâții N.V. şi L.I.R., solicitând instanței ca prin hotărârea ce o va pronunța să constate nulitatea absolută a contractului de comodat nr. 20 din 1 octombrie 2002, încheiat între pârâți, să fie obligată pârâta L.I.R. să lase reclamantului în deplină proprietate şi posesie imobilul situat în Bucureşti, B-dul A. nr. 5, sector 1, să fie evacuată pârâta din imobilul menționat, cu cheltuieli de judecată.

În motivarea cererii, reclamantul a arătat că prin sentința civilă nr. 2945 din 12 martie 1997, pronunțată de Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti, irevocabilă, a fost admisă acțiunea formulată de reclamant în contradictoriu cu pârâții CGMB şi SC Herăstrău Nord, fiind obligați aceştia să lase în deplină proprietate şi liniştită posesie reclamatului imobilul situat în Bucureşti, b-dul A. nr. 5, sector 1. Pârâtul N.V., convocat în vederea încheierii unui nou contract de închiriere, în temeiul prevederilor din O.G. nr. 40/1999, a contestat calitatea de proprietar a reclamantului, refuzând încheierea contractului de închiriere

sau părăsirea spațiului respectiv, iar în anul 2002 a dat în folosința pârâtei L.I.R. imobilul menționat, asupra căruia nu avea niciun titlu.

Prin sentința civilă nr. 7784 din 18 mai 2007, s-a admis acțiunea, s-a constatat nulitatea absolută a contractului de comodat nr. 20 din 1 octombrie 2002, a fost obligată pârâta L.I.R. să lase în deplină proprietate și posesie reclamantului imobilul situat în București, sector 1, B-dul A. nr.5 și s-a dispus evacuarea pârâtei L.I.R. din imobilul menționat.

A reținut instanța că reclamantul M.A. are calitatea de proprietar al imobilului situat în București, str. A. nr. 5, sector 1, în temeiul sentinței civile nr. 2945 din 12 martie 1997, pronunțată de către Judecătoria Sectorului 1 București în dosarul nr. 10088/1996. În temeiul calității sale de proprietar, reclamantul i-a notificat pe chiriașii din imobil în vederea încheierii unor noi contracte de închiriere, printre care și pârâtul persoană fizică, încheindu-se astfel procesul-verbal din 12 aprilie 2000, iar ca urmare a refuzului pârâtului de a încheia o nouă convenție de locațiune, reclamantul a introdus la Judecătoria Sectorului 1 București, la data de 15 iunie 2000, o acțiune în evacuare a pârâtului N.V., pe calea ordonanței președințiale.

Prin sentința civilă nr. 12798 din 6 decembrie 2005, pronunțată de către Judecătoria Sectorului 1 București în dosarul nr. 12793/2000, s-a dispus evacuarea pârâtului N.V. din imobilul situat în București, Bd. A. nr. 5, sector 1. Prin decizia civilă nr. 126 din 16 ianuarie 2006, pronunțată de către Tribunalul București, s-a respins recursul declarat de pârât împotriva sentinței civile nr. 12798 din 6 decembrie 2005, pronunțată de către Judecătoria Sectorului 1 București (aspect care reiese din chiar motivarea contestației în anulare introduse de către pârât).

În timp ce pe rolul Judecătoriei Sectorului 1 București se afla dosarul nr. 12793/2000, pârâtul N.V. a încheiat cu pârâta L.I.R., al cărei președinte este, contractul de comodat nr. 20 din 1 octombrie 2002, pentru un termen de 10 ani, având ca obiect folosința gratuită a spațiului deținut de către pârât la etajul 1 al imobilului situat în București, Bd. A. nr. 5, sector 1.

Instanța a reținut că, potrivit dispozițiilor art. 948 C. civ., condițiile esențiale pentru validitatea unei convenții sunt: 1. capacitatea de a contracta; 2. consimțământul valabil al părții ce se obligă; 3. un obiect determinat; 4. o cauză licită. Contractul de comodat este acea convenție prin care o persoană, comodant, remite spre folosința temporară și gratuită unei alte persoane, comodatar, un lucru determinat, cu obligația acestuia din urmă de a-l restitui la termen în natură, în indivi-

dualitatea sa. În cazul contractului menţionat, nu este necesar ca partea comodantă să aibă calitatea de proprietar, putând fi orice altă persoană care justifică însă un titlu în baza căruia deţine imobilul (de exemplu – uzufructuar, locatar).

Se constată de către instanţă că, la data încheierii contractului de comodat nr. 20 din 1 octombrie 2002, era în desfăşurare litigiul privind evacuarea pârâtului, acţiunea fiind introdusă la data de 15 iunie 2000. În aceste condiţii, atât pârâtul N.V., cât şi pârâta L.I.R., al cărei preşedinte şi reprezentant este tot pârâtul N.V., au avut, la data încheierii convenţiei dintre ele, cunoştinţă de calitatea de proprietar a reclamantului, consfinţită printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă, precum şi de faptul că titlul în baza căruia pârâtul persoană fizică deţinea folosinţa imobilului nu mai exista, întrucât acesta refuzase încheierea unui nou contract de închiriere cu reclamantul; fiind contestat în justiţie dreptul său de folosinţă, acest drept nu putea fi temei pentru transmiterea folosinţei în continuare către o altă persoană.

O astfel de operaţiune juridică, în care părţile unei convenţii acţionează, în deplină cunoştinţă de cauză, în dauna adevăratului titular al dreptului transmis şi în vederea fraudării acestuia, are un caracter speculativ şi este determinată de o cauză ilicită, determinând aplicarea sancţiunii nulităţii absolute a contractului încheiat în acest mod, instanţa urmând a admite, aşadar, primul capăt de cerere, în contradictoriu cu ambii pârâţi.

Nu pot fi reţinute susţinerile pârâtei L.I.R. din întâmpinare referitoare la lipsa calităţii de proprietar a reclamantului, atâta vreme cât această calitate este consfinţită printr-o hotărâre judecătorească ce se bucură de autoritate de lucru judecat şi, în plus, prin sentinţa civilă nr. 12798 din 6 decembrie 2005, pronunţată de către Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti, s-a arătat încă o dată, în detaliu, că din cercetările efectuate de către organele de cercetare penală [cauza fiind suspendată în temeiul art. 244 alin. (1) pct. 2 C. proc. civ.], a rezultat că reclamantul M.O. şi-a justificat în mod legal calitatea de moştenitor al fostului proprietar al imobilului din Bucureşti, Bd. A. nr. 5, sector 1.

În ceea ce priveşte cel de-al doilea capăt de cerere, constată instanţa că acţiunea în revendicare este acea acţiune reală pornită de proprietarul neposesor împotriva posesorului neproprietar, constituind cel mai energic mijloc de apărare a dreptului de proprietate. Se impune a se ţine seama în cauză, pentru rezolvarea acestui capăt de cerere, şi de tratatele internaţionale la care România este parte şi care fac parte din dreptul intern, Constituţia României şi legile organice

care ocrotesc dreptul de proprietate, având în vedere că reclamantul nu se poate bucura de bunul său în prezent, la aproape zece ani de la admiterea acțiunii sale în revendicare. Astfel, potrivit art. 1 din Protocolul adițional nr. 1 la Convenția europeană a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, nimeni nu poate fi lipsit de bunul proprietatea sa decât pentru cauze de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional. Conform prevederilor art. 17 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, orice persoană are dreptul la proprietate și nimeni nu poate fi lipsit în mod arbitrar de proprietatea sa. De asemenea, dreptul de proprietate privată este garantat de prevederile art. 44 din Constituția României și de art. 480, art. 481 C. civ.

Constată, așadar, instanța că pârâta L.I.R., în condițiile în care contractul de comodat nr. 20 din 1 octombrie 2002 este nul absolut, nu mai justifică un titlu legal pentru ocuparea spațiului menționat. Văzând și dispozițiile art. 480 C. civ., potrivit cărora dreptul de proprietate este un drept absolut, exclusiv și perpetuu care conferă titularului exercițiul liber și nestingherit al tuturor prerogativelor sale – posesia, folosința și dispoziția – afară de cazul în care dreptul este dezmembrat prin voința acestuia din urmă, instanța apreciază că sunt întemeiate și capetele de cerere privind revendicarea, respectiv, în consecință, evacuarea, pentru lipsa titlului locativ al pârâtei.

Se mai impune a se preciza că înregistrarea sediului societății pârâte la adresa din București, sector 1, B-dul A. nr. 5, printr-o încheiere a Judecătoriei Sectorului 1 București, nu este de natură a acoperi nulitatea contractului de comodat; mai mult, susținerile pârâtei din întâmpinare, conform cărora înscrierea mențiunii privind sediul nu s-a făcut în temeiul contractului de comodat, ci în baza acordului „adevăratului proprietar al imobilului", sunt de natură a întări soluția de admitere a capetelor de cerere privind revendicarea și evacuarea, având în vedere că, astfel cum s-a și expus anterior, calitatea de proprietar a reclamantului este pe deplin dovedită, iar un alt titlu de proprietate, al unei persoane distincte, nu a fost înfățișat.

Notă: Prin decizia civilă nr. 1281 R din 28 mai 2010, Tribunalul București, Secția a III- a civilă (nepublicată), s-a apreciat că titlul comodantului trebuie să subziste pe toată durata comodatului. Desființarea titlului comodanților printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă lipsește de efecte contractul subsecvent de comodat, folosința acordată încetând a mai avea la bază un titlu valabil.

25. Lipsa termenului de restituire. Condiţie pur potestativă. Nulitate

C. civ., art. 1010, art. 1572

Conform art. 1572 C. civ., comodantul nu poate cere restituirea lucrului înainte de împlinirea termenului stipulat sau, dacă nu s-a prevăzut un termen, înainte de a se fi îndestulat trebuinţa comodatarului ce s-a avut în vedere la încheierea contractului.

Convenţia de comodat prin care comodantul a împrumutat comodatarilor mai multe bunuri de mobilier, până când aceştia îşi vor cumpăra altele, este încheiată sub condiţie pur potestativă, întrucât realizarea acesteia depinde de voinţa unei singure părţi, ceea ce echivalează cu lipsa intenţiei de a se obliga juridic.

Trib. Bucureşti, s. a IV-a civ., decizia nr. 3473/1998, în C.P.J. 1998, p. 18

Prin cererea înregistrată la data de 24 septembrie 1997, sub nr. 8.523/1997, pe rolul Judecătoriei Sectorului 4 Bucureşti, reclamantul a chemat în judecată pe pârâţii M.V. şi M.A., solicitând instanţei pronunţarea unei sentinţe prin care pârâţii să fie obligaţi să restituie reclamantului toate bunurile mobile menţionate expres la pct. b din cerere sau, în caz contrar, să fie obligaţi la plata contravalorii acestor bunuri, stabilită printr-o expertiză de specialitate.

Motivându-şi cererea, reclamantul a învederat că până în anul 1987 a locuit împreună cu pârâţii, folosind în comun bunurile mobile de mobilier şi de uz casnic care aparţineau reclamantului. După demolarea imobilului, întrucât urma ca părţile să se mute în imobile separate, reclamantul a permis pârâţilor să ia cu titlu de împrumut o parte din aceste bunuri, urmând a i le restitui după ce îşi vor cumpăra altele.

Prin sentinţa civilă nr. 6.527 din 26 iunie 1998, Judecătoria Sectorului 4 Bucureşti a respins acţiunea formulată de reclamant, ca fiind neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel, instanţa de fond a reţinut că între părţi a intervenit o convenţie de împrumut, prin care reclamantul împrumuta fiului său şi soţiei acestuia (pârâţii în cauza de faţă) mai multe bunuri mobile, pe durată nedeterminată, respectiv până când aceştia îşi vor cumpăra altele.

Cum în contract nu s-a prevăzut termenul de restituire a bunurilor împrumutate şi întrucât din probe nu a rezultat că pârâţii şi-ar fi cumpărat alte bunuri de acelaşi gen cu cele împrumutate, instanţa a apreciat cererea de restituire ca fiind neîntemeiată.

Împotriva acestei hotărâri a formulat apel reclamantul, criticând-o pentru nelegalitate şi netemeinicie.

Se arată în motivele de apel că soluţia instanţei de fond este contrazisă de probele existente la dosar, din care rezultă că reclamantul-apelant a împrumutat pârâţilor-intimaţi bunurile enumerate în acţiune, ea întemeindu-se pe o interpretare greşită a legii şi fără a se ţine seama de faptul că termenul de restituire este de fapt o condiţie pur potestativă.

Examinând actele şi lucrările dosarului, în lumina criticilor formulate, tribunalul a reţinut că apelul este fondat, pentru următoarele considerente:

Din probele administrate a rezultat că apelantul a locuit cu pârâţii (fiul şi nora sa) până în anul 1987, când imobilul a fost demolat, părţile mutându-se în apartamente separate.

Cu ocazia mutării, întrucât erau rude apropiate, s-a convenit ca reclamantul-apelant să dea pârâţilor-intimaţi mai multe bunuri de mobilier, până când aceştia îşi vor cumpăra altele.

Această situaţie de fapt, recunoscută şi de părţi, reprezintă în plan juridic o convenţie de împrumut, încheiată sub condiţie pur potestativă, condiţie a cărei realizare depinde de voinţa unei singure părţi, respectiv de voinţa exclusivă a pârâţilor.

Cum condiţia este nulă, deoarece echivalează cu lipsa intenţiei de a se obliga juridiceşte (art. 1010 C. civ.), tribunalul a apreciat că soluţia instanţei de fond, de respingere a acţiunii, este nelegală şi netemeinică.

Pentru toate aceste considerente, în baza dispoziţiilor art. 296 C. proc. civ., tribunalul a dispus admiterea apelului şi schimbarea în tot a sentinţei, în sensul obligării pârâţilor la restituirea către reclamant a tuturor bunurilor menţionate la pct. b din cererea introductivă de instanţă.

Secţiunea a 2-a. Obligaţiile comodatarului

26. Acţiune în restituirea bunului împrumutat. Pierderea posesiei de către comodatar. Calitate procesuală pasivă

C. civ., art. 1560

S-a admis în mod corect excepţia lipsei calităţii procesuale pasive a pârâtului, având în vedere că a fost făcută dovada faptului că tabloul în speţă nu se mai află în posesia sa, astfel că, raportat la

BCU "M. EMINESCU" IAŞI

obiectul acţiunii – obligarea la predarea bunului mobil – nu există identitate între persoana sa şi cel obligat în raportul juridic, în care dreptul corelativ constă în respectarea proprietăţii reclamantei.

În cazul contractului de comodat, când comodatarul refuză restituirea bunului, comodantul are drept de opţiune între două acţiuni, o acţiune reală în revendicare şi o acţiune personală care derivă din contract, ce nu poate fi formulată împotriva terţilor care ar deţine lucrul împrumutat. Când comodatarul nu se mai află în posesia bunului, întrucât l-a încredinţat unei alte persoane, comodantul va putea acţiona împotriva terţului pe cale oblică, subrogându-se în drepturile comodatarului, putând cere de asemenea despăgubiri de la comodatar. În speţă, acţiunea formulată este una reală, iar nu una izvorând din contract, neaplicându-i-se regulile speciale din materia creanţelor.

C.A. Bucureşti, s. a IX-a civ. şi de propr. int., decizia nr. 172/R din 24 martie 2009, nepublicată

Prin acţiunea înregistrată pe rolul Judecătoriei Sectorului 1 Bucureşti, la data de 3 decembrie 2003, reclamanta Muzeul Judeţean de Artă Prahova a solicitat în contradictoriu cu pârâţii Muzeul Naţional de Artă al României, Ministerul Culturii şi Cultelor, RA Administraţia Patrimoniului Protocolului de Stat obligarea acestora în solidar la predarea tabloului intitulat Flori (Trandafiri), autor D.G., cu plata cheltuielilor de judecată.

Reclamanta a arătat că tabloul menţionat este înscris în patrimoniul său, aşa cum rezultă din fişa de evidenţă având drept număr de inventar nr. 172, fiind o pictură în ulei pe placaj cu dimensiunile 0,410 x 0,337 cm.

În vederea organizării unei expoziţii aniversare a pictorului D.G., această lucrare a fost împrumutată fostului Muzeu R.S.R., la cererea acestuia, fără a mai fi ulterior restituită reclamantei.

Prin sentinţa civilă nr. 13104 din 12 decembrie 2005, Judecătoria Sectorului 1 Bucureşti a respins acţiunea ca neîntemeiată.

Prin decizia civilă nr. 1544 A din 3 octombrie 2006, Tribunalul Bucureşti, Secţia a IV-a civilă, a admis apelul formulat de reclamanta Muzeul Judeţean de Artă Prahova împotriva sentinţei civile nr. 13104 din 12 decembrie 2005 a Judecătoriei Sectorului 1 Bucureşti şi s-a dispus trimiterea cauzei spre rejudecare la aceeaşi instanţă.

S-a reţinut că în mod eronat prima instanţă a înlăturat reintroducerea în cauză a RA A.P.P.S. de către Tribunalul Bucureşti şi nu a

analizat acțiunea formulată de reclamanta menționată în contradictoriu cu toate părțile ce au format obiectul acțiunii, aceasta echivalând cu o necercetare a fondului dedus judecății.

Prima instanță, în rejudecare, prin sentința civilă nr. 17253 din 12 decembrie 2007, a admis, în parte, acțiunea formulată de reclamantul Muzeul Județean de Artă Prahova, în contradictoriu cu pârâții Muzeul Național de Artă al României, Ministerul Culturii și Cultelor, RA Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat, Ministerul Finanțelor Publice, a admis excepția lipsei calității procesuale pasive a pârâților Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Culturii și Cultelor, a respins acțiunea față de acești pârâți ca fiind formulată împotriva unor persoane fără calitate procesuală pasivă, a obligat pârâții Muzeul Național de Artă al României și RA Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat să restituie reclamantului lucrarea „Flori" (Trandafiri) de D.G. aflată la vila „Lac 1", a omologat raportul de expertiză întocmit de experta F.E.(I.).

În motivarea sentinței s-a reținut că tabloul „Flori" realizat de pictorul D.G. a fost predat în anul 1966, sub formă de împrumut, alături de alte două lucrări ale aceluiași autor către fostul Muzeu R.S.R., actualul Muzeu Național de Artă al României în vederea organizării unei expoziții retrospective, că dintre aceste trei lucrări doar două au fost restituite reclamantei, pictura solicitată prin acțiune nefiind restituită, cu toate că în anul 1968 reclamanta a solicitat printr-o adresă restituirea, că potrivit adresei nr. 806/1974 a fostului Muzeu R.S.R., lucrarea în litigiu a rămas în custodia fostei Gospodării de Partid, iar ulterior, în anul 1985 a fost predată Oficiului Economic Carpați.

Lucrarea a rămas la această unitate administrativă până în anul 1982, perioada sa de custodie fiind prelungită. Ulterior, reclamantei i s-a adus la cunoștință împrejurarea că s-a solicitat predarea custodiei către o altă instituție, respectiv Oficiul Economic Central Carpați, care s-a si realizat până în anul 1985.

Din anul 1990, reclamanta a prelungit custodia acestei lucrări, nefiind de acord cu transferarea acesteia la ultima instituție care a solicitat custodia. Prin H.G. nr. 115/1990 s-a desființat Oficiul Economic Central Carpați, iar bunurile aparținând acestuia au fost preluate, pe bază de bilanț, de către statul român, prin organele centrale și locale ale acestuia. În condițiile acestea, lucrarea solicitată de reclamantă rămâne în posesia actualei pârâte RA A.P.P.S., care nu deține niciun act asupra acesteia.

La expertiza solicitată asupra lucrării de către Tribunalul Bucureşti, făcută de către experta F.E. (I.), a fost identificată ca fiind originalul acestei lucrări şi care se află în acest moment, cât şi la data expertizării, la Vila Lac 1, însă din cauza restricţiilor impuse de Serviciul de Pază şi Protecţie, lucrare a fost expertizată în altă locaţie.

În aceste condiţii, instanţa a reţinut că, în conformitate cu art. 3 din Legea nr. 182/2000 care protejează patrimoniul cultural mobil şi care face parte din proprietatea publică a statului, reclamanta îndeplineşte condiţiile prevăzute de această reglementare, respectiv să deţină această lucrare, care a aparţinut de drept acestei instituţii, fiind încadrată în categoria lucrărilor menţionate la art. 3 alin. (2) pct. 2 lit. a) al acestui act normativ. În conformitate cu dispoziţiile art. 5 şi art. 8 din acelaşi act normativ, reclamanta este îndreptăţită la restituirea acestei lucrări, pentru care a încheiat acte de împrumut şi, ulterior, de custodie cu succesoarele în drepturi ale fostului Muzeu R.S.R. În conformitate cu dispoziţiile art. 80 alin. (1) din acelaşi act normativ, bunul este încadrat în categoria celor care au fost împrumutate anterior anului 1946 şi care pot fi solicitate la restituire de instituţiile îndrituite, nefăcând parte din cele menţionate la alin. (2) din acelaşi articol de lege. În aceste condiţii instanţa a apreciat că cererea formulată de reclamantă este întemeiată.

În ceea ce priveşte calitatea procesuală a pârâtei RA A.P.P.S., instanţa a reţinut că această excepţie a fost soluţionată de către Tribunalul Bucureşti, prin decizia de casare nr. 1544 din 3 octombrie 2006, motiv pentru care nu se mai impune motivarea cu privire la această excepţie.

Prima instanţă a reţinut şi excepţia lipsei calităţii procesuale pasive a pârâţilor Ministerul de Finanţe şi Ministerul Culturii şi Cultelor, faţă de considerentele menţionate în hotărâre.

Împotriva acestei hotărâri în termen legal au declarat apel pârâţii Muzeul Naţional de Artă al României şi RA A.P.P.S.

Apelanta-pârâtă RA A.P.P.S. a criticat hotărârea pe motive de nelegalitate şi netemeinicie, susţinând că instanţa a stabilit greşit situaţia de fapt, întrucât din adresa nr. 4361/1968 rezultă că a existat acordul ca tabloul în litigiu să rămână în custodia Gospodăriei de Partid, că, pe de altă parte, în temeiul art. 469 C. civ., bunul a dobândit regimul juridic al imobilului în care a fost expus şi care se află în proprietatea publică a statului, că instanţa de fond nu a avut în vedere nici faptul că nu există avizul Comisiei Naţionale a Muzeelor şi Colecţiilor.

Prin motivele de apel pârâtul Muzeul Național de Artă al României critică hotărârea sub aspectul lipsei calității procesuale pasive, având în vedere că tabloul se află în deținerea RA A.P.P.S.

Prin decizia civilă nr. 821 A din data de 17 iunie 2008 a Tribunalului București, Secția a III-a civilă, au fost admise apelurile, a fost schimbată în tot sentința apelată, în sensul că a fost respinsă acțiunea, ca neîntemeiată.

În motivarea deciziei s-a reținut că potrivit art. 80 din Legea nr. 182/2000, bunurile culturale mobile aflate în custodia unor instituții publice nu pot fi restituite direct de acestea persoanelor fizice sau juridice care le-au depus în custodie, potrivit dreptului comun, la cererea scrisă a acestora, cu avizul Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, că prima instanța a stabilit corect situația de fapt în sensul că tabloul „Flori" al pictorului D.G. se afla în posesia RA A.P.P.S., fiind expus în Vila Lac 1, însă a obligat greșit cele două pârâte la restituire. Astfel, în ce privește pe apelantul Muzeul Național de Artă al României, din situația de fapt reținută rezultă că nu are calitatea de detentor sau posesor al tabloului, prin urmare, este lipsit de calitate procesuală pasivă.

În ce privește apelul pârâtei RA A.P.P.S., s-a reținut că dispozițiile art. 469 C. civ. nu sunt incidente în speță, întrucât tabloul nu a fost așezat de proprietar asupra fondului, nefiind prins în lemnărie, că, pe de altă parte, cererea de restituire trebuia avizată de Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor, or, în cauză, acest aviz nu a fost solicitat sau obținut, prin urmare, au fost încălcate dispozițiile art. 80 alin. (1) din Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil.

Împotriva deciziei menționate anterior a declarat recurs reclamanta.

În motivarea recursului s-a arătat că hotărârea recurată s-a dat cu încălcarea și aplicarea greșită a legii, în ceea ce privește apelul RA A.P.P.S., respectiv a dispozițiilor art. 80 alin. (1) din Legea nr. 182/2000 – motiv de recurs prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ., întrucât instanța de apel a efectuat o adăugare la textul de lege în sensul că în lipsa avizului Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, cererea de restituire se respinge, deși textul de lege nu prevede în mod expres acest lucru. Or, în cazul în care legea nu distinge, judecătorul nu poate adăuga sau completa legea. Astfel, art. 80 alin. (1) din Legea nr. 182/2000 prevede că: „Bunurile culturale mobile depuse în custodia unor instituții publice după data de 31 decembrie 1947 vor fi resti-

tuite de către instituţiile deţinătoare persoanelor fizice sau juridice care le-au depus, potrivit dreptului comun, la cererea scrisă a acestora, cu avizul Comisiei Naţionale a Muzeelor şi Colecţiilor". În prezenta cauză nu se aplică acest text de lege, acţiunea fiind întemeiată pe dispoziţiile dreptului comun şi nu pe dispoziţiile Legii nr. 182/2000, motiv pentru care instanţa de apel ar fi trebuit să motiveze hotărârea raportat la temeiul juridic al acţiunii indicat de reclamantă şi nu raportat la Legea nr. 182/2000, ce vizează o procedură administrativă.

În ceea ce priveşte calitatea procesuală pasivă a Muzeului Naţional de Artă al României, recurenta a arătat că acest pârât are calitate procesuală pasivă, având în vedere faptul că Muzeul Judeţean de Artă Prahova a predat tabloul revendicat, sub formă de împrumut acestui pârât în vederea organizării unei retrospective aparţinând pictorului D.G. Ulterior, acest pârât a predat, la rândul său, tabloul fostului CC al R.S.R., fără acordul Muzeului Judeţean de Artă Prahova. Or, în condiţiile în care recurenta-reclamantă a împrumutat tabloul acestui pârât şi recurenta-reclamantă nu şi-a dat niciodată acordul ca acest pârât să împrumute tabloul unei alte unităţi, obligaţia de restituire a acestuia subzistă în solidar cu actuala deţinătoare a tabloului.

Intimatul Muzeul Naţional de Artă al României a formulat întâmpinare prin care a cerut respingerea recursului ca nefondat.

Prin decizia civilă nr. 172R din 24 martie 2009, Curtea a admis recursul formulat de recurentul-reclamant Muzeul Judeţean de Artă Prahova, a modificat în parte decizia recurată în sensul că a respins apelul declarat de RA A.P.P.S., ca nefondat, menţinând celelalte dispoziţii, pentru considerentele expuse mai jos.

Aşa cum corect a reţinut prima instanţă, tabloul „Flori" realizat de pictorul D.G. a fost predat în anul 1966, sub formă de împrumut, alături de alte două lucrări ale aceluiaşi autor către fostul Muzeu R.S.R., actualul Muzeu Naţional de Artă al României, în vederea organizării unei expoziţii retrospective, dintre aceste trei lucrări doar două fiind restituite reclamantei, pictura solicitată prin acţiune nefiind restituită, cu toate că în anul 1968 reclamanta a solicitat printr-o adresă restituirea. Potrivit adresei nr. 806/1974 a fostului Muzeu R.S.R., lucrarea în litigiu a rămas în custodia fostei Gospodării de Partid, iar ulterior, în anul 1985 a fost predată Oficiului Economic Carpaţi. Lucrarea a rămas la această unitate administrativă până în anul 1982, perioada sa de custodie fiind prelungită. Ulterior, reclamantei i s-a adus la cunoştinţă împrejurarea că s-a solicitat predarea custodiei către o altă instituţie, respectiv Oficiul Economic Central Carpaţi, care s-a şi

realizat până în anul 1985. Din anul 1990, reclamanta a prelungit custodia acestei lucrări, nefiind de acord cu transferarea acesteia la ultima instituție care a solicitat custodia. Prin H.G. nr. 115/1990 s-a desființat Oficiul Economic Central Carpați, iar bunurile aparținând acestuia au fost preluate, pe bază de bilanț, de către statul român, prin organele sale centrale și locale. În aceste condiții, lucrarea solicitată de reclamantă rămâne în posesia actualei pârâte RA A.P.P.S., care nu deține niciun act asupra acestei lucrări.

La expertiza asupra lucrării, întocmită la solicitarea Tribunalului București de către experta F.E.I., a fost identificată ca fiind originalul acestei lucrări și care se află atât în acest moment, cât și la data expertizării, la Vila Lac 1, aflată în administrarea RA A.P.P.S.

Apărarea intimatei RA A.P.P.S., în sensul că din adresa nr. 4631/1968 rezultă că a existat acordul ca tabloul în cauză să rămână în custodia fostei Gospodării de Stat, este nefondată, având în vedere că această adresă este emisă de Comitetul de stat pentru cultură și artă, Oficiul pentru organizarea expozițiilor de artă, fiind adresată CC la P.C.R., Secția gospodărie de partid, în conținutul ei fiind menționată și pictura în cauză, solicitarea fiind de a se restitui lucrările către muzeele de la care acestea proveneau ca urmare a închiderii expoziției pentru care acestea au fost împrumutate. Pe spatele acestui înscris a fost fotocopiată adresa nr. 15/1980, prin care reclamanta în cauză solicita CC la P.C.R., Secția gospodărie de partid, transferul lucrării către această secție pentru a nu mai figura în inventarul său, cerere care a fost respinsă, conform adresei nr. 114/1980.

În ceea ce privește aplicarea art. 80 alin. (1) din Legea nr. 182 din 25 octombrie 2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil (în prezent, după republicare, art. 99) – „bunurile culturale mobile depuse în custodia unor instituții publice după data de 31 decembrie 1947 vor fi restituite de către instituțiile deținătoare persoanelor fizice sau juridice care le-au depus, potrivit dreptului comun, la cererea scrisă a acestora, cu avizul Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor" – de către instanța de apel, ca impediment la restituire, în lipsa dovedirii existenței avizului Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, Curtea a constatat nelegală decizia atacată, având în vedere că, interpretând sistematic Legea nr. 182/2002, cu referire în mod special la art. 53, care reglementează atribuțiile Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, rezultă că avizul acestei comisii are ca principal scop ținerea unei evidențe a bunurilor care fac obiectul acestei legi, neputând fi considerat un impediment la restituire.

Pe de altă parte, art. 80 alin. (1) din Legea nr. 182 din 25 octombrie 2000 privind protejarea patrimoniului cultural naţional mobil (în prezent, după republicare, art. 99) reglementează modul de restituire a bunurilor culturale mobile depuse în custodia unor instituţii publice, după data de 31 decembrie 1947, de către instituţiile deţinătoare, iar nu de către instanţa de judecată care a fost sesizată de parte cu o cerere de restituire a bunului deţinut fără un titlu legal, după ce în urma repetatelor cereri făcute de-a lungul timpului, inclusiv după apariţia Legii nr. 182/2000, nu a obţinut un răspuns favorabil.

Curtea a constatat nefondate motivele de recurs referitoare la modul de soluţionare a excepţiei lipsei calităţii procesuale pasive a Muzeului Naţional de Artă al României, având în vedere că a fost făcută dovada faptului că tabloul în speţă se află în posesia RA A.P.P.S., iar nu a Muzeului Naţional de Artă al României, astfel că, raportat la obiectul acţiunii, obligarea la predarea tabloului intitulat „Flori" (Trandafiri), autor D.G., nu există identitate între persoana pârâtului şi cel obligat în raportul juridic, în care dreptul corelativ constă în respectarea proprietăţii reclamantului.

Reclamantul a cerut obligarea pârâţilor în solidar la restituirea tabloului, dar această cerere nu poate justifica în speţă calitatea procesuală pasivă a Muzeului Naţional de Artă al României, întrucât obligaţia de restituire a tabloului nu este solidară, reclamantul neavând alegerea de a cere oricărui debitor executarea integrală a prestaţiei care formează obiectul obligaţiei, conform art. 1039 C. civ. Atât timp cât tabloul este deţinut în fapt de către RA A.P.P.S., în mod evident tabloul nu poate fi restituit de către o altă persoană. Mai mult, solidaritatea pasivă trebuie dovedită, putând rezulta din convenţia părţilor sau din lege.

Faptul că reclamanta ar fi împrumutat tabloul pârâtului Muzeul Naţional de Artă al României şi că recurenta-reclamantă nu şi-ar fi dat acordul ca acest pârât să împrumute tabloul unei alte unităţi nu fac dovada solidarităţii pasive, atât timp cât nu s-a făcut dovada existenţei unei convenţii care să conţină acordul ambilor pârâţi în acest sens. În cazul contractului de comodat (împrumut), în cazul în care comodatarul refuză restituirea bunului, comodantul are drept de opţiune între două acţiuni, o acţiune reală în revendicare şi o acţiune personală care derivă din contract, care nu poate fi formulată împotriva terţilor care ar deţine lucrul împrumutat. Dacă comodatarul nu se mai află în posesia bunului, întrucât a încredinţat bunul unei alte persoane, comodantul va putea acţiona împotriva terţului pe cale oblică, subrogându-

se în drepturile comodatarului, putând cere de asemenea despăgubiri de la comodatar.

În speță, acțiunea formulată este una reală, iar nu una izvorând din contract, neaplicându-i-se regulile speciale din materia creanțelor.

În consecință, în temeiul art. 312 alin. (1)-(3) raportat la art. 304 alin. (1) pct. 9 C. proc. civ., Curtea a admis recursul, a modificat în parte decizia recurată în sensul că, în temeiul art. 296 raportat la art. 295 C. proc. civ., a respins apelul declarat de RA A.P.P.S., ca nefondat, menținând celelalte dispoziții.

27. Obligația de restituire. Condiții. Deteriorarea bunului. Culpa comodatarului

C. civ., art. 1560, art. 1567, art. 1568

1. Astfel cum reiese din dispozițiile art. 1560 C. civ., împrumutul de folosință sau comodatul este un contract prin care o persoană, numită comodant, remite spre folosință temporară unei alte persoane, numită comodatar, un lucru cu obligația pentru acesta de a-l restitui în natură, în individualitatea sa. Comodatul este un contract esențialmente gratuit, iar dacă s-ar stipula contravaloarea pentru folosința lucrului împrumutat, contractul s-ar transforma în locațiune de lucruri şi, de aceea, comodatarul nu este obligat să plătească contravaloarea uzurii lucrului, rezultată din folosirea acestuia pentru destinația cuvenită.

Cu toate acestea, în raport de dispozițiile art. 1567 C. civ., gratuitatea contractului nu se opune stipulării în convenție a unei sume de bani, care să reprezinte echivalentul uzurii suferite de lucru din cauza lipsei de folosință, fără să transforme comodatul în contract cu titlu oneros, deoarece reprezintă doar o precizare a obligației de restituire a lucrului în starea în care a fost predat.

2. Comodatarul dobândeşte numai dreptul de folosință, devenind un simplu detentor precar, principala sa obligație fiind restituirea lucrului. El răspunde pentru deteriorarea sau pieirea, în tot sau în parte a bunului, dacă nu se dovedeşte că deteriorarea este consecința folosirii potrivit destinației şi fără culpă din partea sa (art. 1568 şi art. 1082-1083 C. civ.). Or, reclamantul comodant a dovedit că bunul a devenit nefuncționabil din cauza culpei comodatarului, care l-a manevrat greşit, iar nu ca urmare a uzurii normale.

C.A. Craiova, decizia nr. 12496 din 3 octombrie 2000, în B.J.C.P.J. 2000, p. 104

Judecătoria Vînju Mare, prin sentința civilă nr. 99/2000, a respins acțiunea formulată de reclamant, prin care a cerut ca pârâtul să-i restituie un electromotor în stare de funcționare, împrumutat în anul 1999 şi nerestituit la sfârşitul anului calendaristic, conform înțelegerii.

Pronunțându-se astfel, instanța de fond a reținut că pârâtul şi-a îndeplinit obligația de restituire, dar reclamantul a refuzat primirea, susținând că este deteriorat.

Apelul reclamantului a fost admis de Tribunalul Mehedinți, prin decizia civilă nr. 1317/2000, care a schimbat soluția primei instanțe şi a admis acțiunea, obligând pârâtul să restituie împrumutătorului un electromotor trifazic în stare de funcționare sau contravaloarea de 1.500.000 lei, întrucât nu şi-a îndeplinit obligația de restituire asumată prin contract.

Recursul pârâtului referitor la modalitatea de îndeplinire a obligației de restituire a fost respins de Curtea de Apel Craiova.

S-a avut în vedere că între părți s-a încheiat în luna octombrie 1999 un contract de împrumut de folosință având ca obiect un electromotor trifazic, cu termen de restituire la sfârşitul anului calendaristic. Refuzul reclamantului de a primi bunul a fost determinat de faptul că acesta era deteriorat.

Conform art. 1560 C. civ., împrumutul de folosință sau comodatul este un contract prin care o persoană, numită comodant, remite spre folosință temporară unei alte persoane, numită comodatar, un lucru cu obligația pentru acesta de a-l restitui în natură, în individualitatea sa. Comodatul este un contract esențialmente gratuit, iar dacă s-ar stipula contravaloarea pentru folosința lucrului împrumutat, contractul s-ar transforma în locațiune de lucruri şi de aceea, comodatarul nu este obligat să plătească contravaloarea uzurii lucrului, rezultată din folosirea acestuia pentru destinația cuvenită.

Cu toate acestea, în raport de dispozițiile art. 1567 C. civ., gratuitatea contractului nu se opune stipulării în convenție a unei sume de bani, care să reprezinte echivalentul uzurii suferite de lucru din cauza lipsei de folosință, fără să transforme comodatul în contract cu titlu oneros, deoarece reprezintă doar o precizare a obligației de restituire a lucrului în starea în care a fost predat.

În speță, în convenția părților nu s-a inclus o clauză privind echivalentul uzurii bunului, pe care reclamantul nu l-a cerut, iar deteriorarea şi nefuncționabilitatea acestuia sunt imputabile împrumutătorului.

Comodatarul dobândeşte numai dreptul de folosinţă, devenind un simplu detentor precar, principala sa obligaţie fiind restituirea lucrului. El răspunde pentru deteriorarea sau pieirea, în tot sau în parte a bunului, dacă nu se dovedeşte că deteriorarea este consecinţa folosirii potrivit destinaţiei şi fără culpă din partea sa (art. 1568 şi art. 1082-1083 C. civ.).

Or, reclamantul comodant a dovedit că bunul a devenit nefuncţionabil datorită culpei comodatarului, care l-a manevrat greşit, şi nu datorită uzurii normale, ceea ce a dus la admiterea acţiunii.

28. Acţiune în evacuare. Neprevederea termenului de restituire a bunului. Satisfacerea trebuinţei comodatarului. Imposibilitatea compensării

C. civ., art. 1560, art. 1570, art. 1573

Contractul de comodat este de esenţa lui temporar şi, chiar dacă părţile nu au stabilit expres un termen în conţinutul lui, nu se poate considera că acesta ar avea un caracter viager, iar comodatarul nu ar putea fi absolvit de obligaţia restituirii bunului. Conform dispoziţiilor art. 1560 C. civ., obligaţia esenţială a comodatarului este aceea de a înapoia bunul, iar potrivit art. 1570 C. civ., el nu poate refuza restituirea nici dacă ar avea o creanţă împotriva comodantului, fiind imposibilă compensaţia.

Când contractul de comodat nu cuprinde un termen expres fixat de părţi, instanţa de judecată urmează a-l determina în funcţie de scopul pentru care lucrul s-a împrumutat şi în funcţie de alte circumstanţe concrete.

În cauza de faţă, s-a îndestulat trebuinţa comodatarului, acesta desfăşurându-şi activitatea comercială din 2001 şi până în prezent. Nu se impune ca reclamanţii comodanţi să facă dovada unei „necesităţi neprevăzute" pentru a putea solicita restituirea bunului, întrucât nu sunt întrunite cerinţele excepţiei prevăzute de art. 1573 C. civ., bunul nefiind cerut nici înainte de termen (nestabilit) şi nici înaintea satisfacerii trebuinţei comodatarului (5 ani de activitate comercială şi obţinere de profit).

C.A. Bucureşti, s. a IV-a civ., decizia nr. 1322 din 6 iunie 2006, în C.P.J. civ. 2006, p. 106

Prin acţiunea înregistrată pe rolul Judecătoriei Feteşti la 8 octombrie 2004 sub nr. 2335/2004, reclamanţii A.M.C. şi A.G. au chemat în judecată pe pârâţii S.F. şi SC C.C. SRL, solicitând instanţei ca prin sentinţa ce se va pronunţa să se dispună evacuarea pârâţilor din imobilul situat în Feteşti, respectiv terenul în suprafaţă de 20 mp.

În motivarea cererii, reclamanţii au arătat că au dobândit în anul 2001 imobilul compus din teren şi casă de locuit, situat în Feteşti, pe care era amplasat un chioşc, în care pârâtul îşi desfăşoară activităţi comerciale, pe un teren în suprafaţă de 22 mp, închiriat de autorii lor către pârât, contract pe care ei l-au reînnoit şi apoi au notificat desfiinţarea contractului de închiriere şi evacuarea.

Prin cererea completatoare, reclamanţii au solicitat să se constate rezilierea contractului de comodat, obligarea pârâţilor la ridicarea construcţiei, cu respectarea procedurilor administrative sau preluarea construcţiei cu plata contravalorii către pârât.

Acţiunea a fost întemeiată pe dispoziţiile art. 480 şi art. 494 C. civ.

La dosar, pârâtul S.F. a depus o cerere reconvenţională prin care a solicitat să se constate un drept de creanţă reprezentând valoarea construcţiei amplasate pe terenul din Feteşti şi instituirea unui drept de retenţie asupra imobilului până la achitarea de către reclamanţi a contravalorii construcţiei. Pârâtul-reclamant şi-a modificat cererea reconvenţională prin expunerea concluziilor pe fond, solicitând ca instanţa să-i încuviinţeze să-şi ridice construcţia edificată pe cheltuiala lui.

Prin sentinţa civilă nr. 1128 din 12 octombrie 2005, Judecătoria Feteşti a admis cererea formulată de reclamanţii A.M.C. şi A.G. împotriva pârâţilor S.F. şi SC C.C. SRL, a respins cererea modificatoare formulată de pârâtul S.F. ca tardivă, a admis în parte cererea reconvenţională formulată de pârâtul-reclamant S.F.; s-a constatat rezilierea contractului de comodat (de închiriere pentru suprafeţe locative cu o altă destinaţie decât aceea de locuinţă nr. 9762 din 7 mai 2001) încheiat între reclamantul A.M.C. şi pârâta SC C.C. SRL F., s-a dispus evacuarea pârâţilor S.F. şi SC C.C. SRL din imobilul teren în suprafaţă de 20 mp situat în Feteşti, au fost obligaţi reclamanţii la plata către pârâţi a sumei de 6.937,00 RON, reprezentând contravaloarea spaţiului comercial construit pe terenul în suprafaţă de 20 mp situat în Feteşti; s-a constatat că reclamanţii au un drept de proprietate asupra spaţiului comercial aflat pe terenul de la adresa mai sus indicată; s-a respins capătul de cerere privind constatarea unui drept de creanţă în favoarea pârâtului; s-a instituit un drept de retenţie în favoarea pârâ-

tului S.F. asupra spaţiului comercial situat la adresa sus-menţionată până la plata de către reclamanţi a contravalorii acestui imobil.

Pentru a se pronunţa astfel, instanţa de fond a reţinut că prin contractul de vânzare-cumpărare cu clauză de întreţinere nr. 756/2001, reclamanţii au devenit proprietarii imobilului din Feteşti format din teren de 439,23 mp şi casă de locuit.

Pârâtul S.F. a închiriat 20 mp de la tatăl său S.S. din terenul situat la adresa de mai sus, iar în anul 2001, pârâta SC C.C. SRL a încheiat cu Consiliul local al municipiului Feteşti contractul de închiriere nr. 7282/2001, având ca obiect 19 mp teren din Feteşti, cu destinaţia amplasare construcţie provizorie spaţiu comercial.

Ulterior, prin contractul nr. 9762/2001, reclamantul A.M. şi pârâta SC C.C. SRL, prin reprezentant S.F., a închiriat 20 mp din terenul aferent casei de locuit, fără a se fixa o chirie, chioşcul fiind amplasat atât pe terenul proprietatea reclamanţilor, cât şi pe teren proprietate publică, ambele contracte fiind, în realitate, contracte de comodat, întrucât nu s-a perceput chirie. Reclamanţii au denunţat unilateral contractul de comodat încheiat cu pârâţii prin adresa din 20 septembrie 2005.

S-a constatat buna-credinţă a constructorului şi aplicabilitatea dispoziţiilor art. 494 alin. (3) partea finală C. civ., în raport de care reclamanţii devin proprietarii construcţiei, urmând a fi obligaţi la valoarea materialelor şi preţul muncii.

Împotriva sentinţei civile nr. 1128 din 12 octombrie 2005 a Judecătoriei Feteşti a declarat apel SC C.C. SRL, prin reprezentantul legal S.F., criticând-o pentru nelegalitate şi netemeinicie.

Prin decizia civilă nr. 32/A din 13 februarie 2006 a Tribunalului Iaşi s-a respins ca nefondat apelul pârâtei-apelante SC C.C. SRL F., cu obligarea acesteia la 300 RON, cheltuieli de judecată.

Pentru a se pronunţa astfel, tribunalul a reţinut că s-a denunţat unilateral contractul de comodat, că reclamanţii au devenit prin accesiune proprietarii construcţiilor, urmând a-l despăgubi pe constructor cu contravaloarea materialelor şi manoperei necesare ridicării construcţiilor.

Împotriva deciziei civile nr. 32/A din 13 februarie 2006 a Tribunalului Iaşi au declarat recurs pârâţii S.F. şi SC C.C. SRL, criticând-o sub aspectul motivului de casare prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ., astfel:

1. În mod greşit instanţa a constatat că terenul în litigiu ar fi proprietatea reclamanţilor, întrucât prin contractul de vânzare-cumpărare autentificat sub nr. 756/2001, aceştia au devenit proprietarii construcţiei şi nu au cumpărat şi terenul în suprafaţă de 439,23 mp. Terenul, alături de spaţiul comercial C 4 şi depozitul C 5, nu fac obiectul vânzării, astfel cum rezultă din cuprinsul contractului de vânzare-cumpărare, astfel încât reclamanţii nu au calitatea de proprietari, nici pentru teren şi nici prin accesiune asupra construcţiei, neavând nici calitate procesuală activă în cauză.

2. Instanţa de apel a făcut o greşită aplicare a legii în ceea ce priveşte regulile stingerii comodatului, întrucât în contractul nr. 9762/2001 nu s-a prevăzut posibilitatea denunţării unilaterale a contractului, iar comodatarul putea fi obligat la restituirea bunului înainte de satisfacerea trebuinţelor sale, conform art. 1573 C. civ., numai dacă comodantul ar fi dovedit o mare trebuinţă, trebuinţă ce nu a fost dovedită şi nici măcar invocată de reclamanţi.

În cauză, nu sunt îndeplinite condiţiile stingerii comodatului prin cele trei forme: restituirea lucrului, rezilierea contractului sau moartea comodatarului; în mod eronat s-a apreciat de instanţa de apel că denunţarea unilaterală de către reclamanţi, chiar dacă nu a fost acceptată de pârâţi, a produs efecte.

Examinând hotărârea recurată în raport de criticile formulate, analizând actele şi lucrările dosarului, Curtea constată că recursul este nefondat pentru următoarele considerente:

1. Verificând menţiunile contractului de vânzare-cumpărare cu clauză de întreţinere autentificat sub nr. 756 din 7 mai 2001 la BNP S.I., rezultă cert şi indubitabil că reclamanţii A.M.C. şi A.G. au devenit proprietarii terenului aferent construcţiilor în suprafaţă de 439,23 mp, situat în Feteşti, întrucât după ce sunt enumerate expres construcţiile ce se vând şi precizate expres construcţiile ce nu fac obiectul vânzării (C 4 şi C 5), se precizează că acele construcţii ce fac obiectul vânzării se înstrăinează „împreună" cu terenul având numărul cadastral 765.

Prin actul nou depus în recurs – extras de carte funciară – reclamanţii A.M.C. şi A.C. au dovedit că terenul situat în str. C. nr. 481 în suprafaţă de 439,29 mp este intabulat la numărul cadastral nr. 765 şi că ei figurează ca proprietari ai acestuia, la capitolul sarcini fiind menţionată şi înscrierea expresă „închiriere fără plată pentru 20 mp în favoarea SC C.C. SRL F". Susţinerea recurenţilor în sensul că reclamanţii-intimaţi nu ar fi proprietarii terenului şi că nu au calitate proce-

suală activă în cauză, este vădit nefondată şi nu poate fi primită de instanţa de apel.

2. Contractul de comodat este de esenţa lui temporar şi chiar dacă părţile nu au stabilit expres un termen în conţinutul lui, nu se poate considera că acesta ar avea un caracter viager. Dacă contractul de comodat nu conţine expres clauza denunţării unilaterale, nu se poate considera că folosinţa bunului va fi viageră, iar recurentul comodatar ar putea fi absolvit de obligaţia restituirii bunului. Conform art. 1560 C. civ., obligaţia esenţială a comodatarului este aceea de a înapoia bunul, iar conform art. 1570 C. civ., el nu poate refuza restituirea nici dacă ar avea o creanţă împotriva comodantului, fiind imposibilă compensaţia.

În cauza de faţă, contractul de comodat nu cuprinde un termen expres fixat de părţi, iar dacă acestea nu au stabilit termenul restituirii, în cazul litigiului, instanţa de judecată urmează a-l determina în funcţie de scopul pentru care lucrul s-a împrumutat şi în funcţie de alte circumstanţe concrete.

În cauza de faţă, s-a îndestulat trebuinţa comodatarului, desfăşurându-se activitatea comercială din 2001 şi până în prezent. Faptul că recurentul doreşte să continue activitatea comercială şi să obţină profit nu-l îndreptăţeşte să refuze restituirea terenului, întrucât şi intimaţii-reclamanţi au dreptul să-şi folosească întreaga suprafaţă de teren pe care o deţin în proprietate şi, totodată, să nu suporte un anumit tip de disconfort determinat de o activitate comercială desfăşurată de comodatar.

Nu se impunea ca intimaţii-reclamanţi să facă dovada unei „necesităţi neprevăzute" pentru a putea solicita restituirea bunului, întrucât nu ne aflăm în situaţia excepţiei prevăzute de art. 1573 C. civ., întrucât nu s-a cerut bunul nici înainte de termen (nestabilit) şi nici înaintea satisfacerii trebuinţei recurentului comodatar (5 ani de activitate comercială şi obţinere de profit).

În aceste condiţii, chiar dacă nu s-a prevăzut expres în contract o clauză de reziliere a acestuia, se impunea admiterea unei astfel de cereri formulate de reclamanţii-intimaţi, întrucât o astfel de acţiune are drept efect predarea în natură a bunului proprietatea lor.

Faţă de considerentele de mai sus, având în vedere dispoziţiile art. 312 C. proc. civ., Curtea a respins recursul, ca nefondat.

29. Comodat fără termen. Imobil cu destinaţia de locuinţă. Cerere de evacuare mai înainte de a se fi îndestulat trebuinţa comodatarului ce s-a avut în vedere la încheierea contractului. Dreptul la domiciliu prevăzut de art. 8 din Convenţia europeană a drepturilor omului

C. civ., art. 1560, art. 1561, art. 1572

Potrivit dispoziţiilor art. 1572 C. civ., atunci când contractul nu s-a încheiat pentru un anumit termen, comodantul nu poate cere restituirea bunului dat spre folosinţă înainte de a se fi îndestulat trebuinţa comodatarului ce s-a avut în vedere la încheierea contractului. În consecinţă, acţiunea în evacuare nu poate fi admisă cât timp nu s-a atins scopul urmărit de părţi la data contractării, pârâtul comodatar neavând în continuare posibilităţi de locuit. Obligarea de a părăsi locuinţa ar reprezenta totodată o ingerinţă în dreptul la respectarea domiciliului, din perspectiva art. 8 al Convenţiei europene, care, deşi este prevăzută de lege şi urmăreşte un scop legitim, nu este proporţională cu scopul urmărit.

C.A. Craiova, decizia nr. 319 din 9 martie 2009, s. civ. min. şi fam., juridice.ro.

Prin sentinţa civilă nr. 4570 din 2 septembrie 2008, pronunţată de Judecătoria Slatina în dosarul nr. 2833/311/2008, s-a admis în parte acţiunea reclamantului C.L.P şi s-a dispus evacuarea pârâtului L.I. din imobilul casă de locuit situat pe raza comunei P., jud. Olt şi care aparţine unităţii administrativ-teritoriale a comunei P.

S-a respins cererea de chemare în judecată formulată de reclamant în contradictoriu cu pârâta L.M., ca rămasă fără obiect.

Pentru a pronunţa această sentinţă, instanţa de fond a reţinut că în anul 2006, Primarul comunei P. a pus la dispoziţia pârâţilor o locuinţă proprietatea comunei, până la rezolvarea situaţiei locative a acestora, iar în anul 2008 aceştia au primit în folosinţă suprafaţa de 1000 mp, pe care pârâtul a început ridicarea unei construcţii ce nu a fost finalizată, astfel încât sunt îndeplinite dispoziţiile art. 480 C. civ.

Împotriva acestei sentinţe a declarat apel pârâtul L.I., considerând-o netemeinică şi nelegală, ca urmare a interpretării eronate a probatoriilor administrate, precizând că în momentul de faţă locuinţa acestuia nu este realizată din lipsa posibilităţilor materiale.

Prin decizia civilă nr. 350 din 3 decembrie 2008 a Tribunalului Olt s-a admis apelul, s-a schimbat sentința în sensul că s-a respins acțiunea ca neîntemeiată.

Tribunalul a apreciat că nu se impune în momentul de față evacuarea familiei L., din imobilul atribuit de Primăria comunei P., atâta timp cât nu a fost realizată construcția pe suprafața de teren atribuită în folosință, iar între părți nu a existat o convenție prin care să se stabilească concret termenul în vederea folosirii imobilului proprietatea comunei și nici modalitatea de eliberare a acestuia, ținând cont de resursele materiale ale pârâtului și de starea sa de sănătate.

Împotriva acestei decizii a declarat recurs reclamantul, motivând că pârâtul locuiește singur în imobil, în timp ce soția și copiii săi s-au mutat din luna aprilie 2008, din cauza neînțelegerilor și certurilor repetate cu pârâtul. S-a susținut că finalizarea construcției este întârziată de pârât, care suferă de o boală psihică, are un comportament violent față de vecini. S-a susținut că s-au încălcat dispozițiile art. 480 C. civ. și nu s-a ținut seama că pârâtul este un simplu tolerat în locuință.

Recursul nu este fondat, pentru următoarele considerente.

Imobilul în litigiu este proprietatea unității administrativ-teritoriale, fiind administrat de reclamant. În calitate de administrator, reclamantul a permis pârâtului să folosească imobilul, fără a pretinde plata unei chirii, astfel că între părți nu s-au stabilit raporturi de locațiune (închiriere), ci raporturi specifice unui contract de comodat, întemeiat pe dispozițiile art. 1560 C. civ., cu mențiunea că obiectul contractului îl constituie o suprafață locativă. Definirea exactă a raporturilor dintre părți este necesară pentru a stabili efectele contractului sub aspectul obligațiilor reciproce.

Astfel, locațiunea este un contract cu titlu oneros, acest caracter rezultând chiar din definiția dată de art. 1411 C. civ., or, în speță nu s-a stabilit plata unei chirii, astfel că punerea la dispoziție a imobilului este asimilată juridic contractului de comodat, cu titlu gratuit, care poate avea ca obiect atât bunuri mobile, cât și bunuri imobile, cât timp art. 1560 C. civ. nu distinge.

Potrivit art. 1572 C. civ., atunci când contractul nu s-a încheiat pentru un anumit termen, comodantul nu poate cere restituirea bunului dat spre folosință înainte de a se fi îndestulat trebuința comodatarului ce s-a avut în vedere la încheierea contractului. Cum în speță nu s-a susținut că permisiunea de a folosi locuința a fost dată cu termen, trebuie să se aibă în vedere scopul urmărit de părți la data contractării.

Așa cum s-a susținut de reclamant, situația personală și de familie a pârâtului era deosebit de gravă, acesta suferind de o boală psihică, pentru tratarea căreia au fost necesare internări în spitale de profil, și nu avea posibilități de locuit. Chiar dacă în prezent pârâtul este singur, membrii familiei sale fiind plecați în altă localitate, nu se poate ignora că punerea la dispoziție a locuinței s-a făcut și în considerarea persoanei pârâtului, nu numai a soției și minorilor săi.

Reclamantul a susținut că în anul 2008 a atribuit pârâtului o suprafață de teren pentru edificarea unei locuințe, prin urmare, părțile au avut în vedere la data încheierii contractului de față folosința unei locuințe până pârâtul va avea posibilitatea de a își edifica o locuință personală.

Cum construcția pârâtului nu este încă potrivită locuirii, nefiind finalizată, este evident că nu a încetat starea acestuia de nevoie și nu s-a împlinit trebuința ce a constituit cauza încheierii contractului de comodat, astfel încât nu se justifică acțiunea în evacuare promovată de reclamant.

Deși reclamantul invocă aplicabilitatea dispozițiilor art. 480 C. civ., iar pârâtul are situația juridică a unui tolerat, nu se poate ignora faptul că reclamantul a renunțat temporar la folosința imobilului și l-a pus la dispoziția pârâtului, pentru a asigura acestuia o locuință, în condițiile în care nu are posibilități materiale reale pentru finalizarea unei locuințe în doar câteva luni care s-au scurs de la atribuirea terenului.

Relațiile dintre părți trebuie analizate și din perspectiva Convenției europene a drepturilor omului, care protejează, prin art. 8, inclusiv dreptul la protejarea locuinței. În cauza Cosic contra Croației, nr. 28261/06, dată în ianuarie 2009, Curtea a decis că obligația de a părăsi locuința proprietatea statului constituia o ingerință în dreptul reclamantei la respectarea domiciliului, protejat de art. 8 al Convenției. Această ingerință era prevăzută de lege și urmărea scopul legitim de a proteja dreptul de proprietate al statului, însă ingerința nu era proporțională cu scopul urmărit, deci necesară într-o societate democratică. Pierderea domiciliului fiind una dintre formele extreme de ingerință în acest drept, se apreciază în speța de față că solicitarea reclamantului de a se elibera locuința de către pârât nu protejează dreptul acestuia la respectarea domiciliului.

Faptul că pârâtul ar avea o atitudine violentă față de vecini nu a constituit obiect al cercetării judecătorești în fața instanțelor de fond și nici nu a fost invocat direct prin acțiune ca motiv al evacuării, astfel că nu poate face obiectul unei critici în recurs.

O atitudine necorespunzătoare a pârâtului față de alți membri ai societății poate fi sancționată în alte moduri, prevăzute de lege, după cum și reclamantul poate să încheie cu pârâtul un alt tip de contract, prin care să se solicite pârâtului o contraprestație.

Apreciind că tribunalul a făcut o corectă aplicare a dispozițiilor legale și că nu există motive de nelegalitate a deciziei în sensul dispozițiilor art. 304 C. proc. civ., recursul se va respinge ca nefondat.

30. Comodatar. Posibilitatea de a exercita acțiunea în evacuare

C. civ., art. 1564

În temeiul dispozițiilor art. 1564 C. civ., care stabilesc obligația comodatarului de a se îngriji, ca un bun proprietar, de conservarea lucrului împrumutat, acesta are posibilitatea de a exercita acțiunea în evacuare a terților persoane ce folosesc imobilul.

Prin contractul de comodat, comodatarul devine titularul unui drept de folosință, calitate ce-i conferă dreptul de a exercita acțiunea în evacuare, această acțiune vizând protejarea dreptului de folosință, iar nu a dreptului de proprietate.

C.A. Brașov, decizia nr. 130/Ap din 2 noiembrie 2006, în C.P.J. com., cont. adm și fisc. 2006, p. 64

Tribunalul Brașov a admis excepția lipsei calității procesuale active a reclamantei U.C.M. și a respins acțiunea formulată împotriva pârâților T.P. și SC P.C. SRL, având ca obiect evacuarea acestora din imobil.

S-a reținut că reclamanta, în calitate de comodatar, dobândește numai folosința bunului, dar pentru că nu a intrat în folosința imobilului, are dreptul doar la o acțiune personală formulată împotriva comodatarului. Reclamanta nu poate fi titularul subiectiv al unui drept la acțiune în evacuare, drept care în cauză aparține doar proprietarului.

Împotriva hotărârii a declarat apel reclamanta U.C.M., solicitând modificarea sentinței în sensul admiterii cererii de evacuare a pârâților.

În esență se arată că reclamanta este titulara dreptului personal de folosință, calificat ca drept de creanță, fiind îndrituită să solicite evacuarea pârâților din imobil, întrucât aceștia nu mai dețin un titlu locativ.

În probațiune s-au depus înscrisuri.

Apelul declarat de reclamantă a fost admis pentru următoarele considerente:

Potrivit procesului-verbal de predare-primire încheiat la 22 septembrie 2006, în baza contractului de comodat nr. 3448 din 30 iunie 2005 şi depus în probaţiune în apel, apelanta-reclamantă a făcut dovada primirii imobilului în litigiu, astfel încât nu se mai pune problema validităţii încheierii contractului de comodat.

În ce priveşte calitatea comodatarului de a exercita acţiunea în evacuare a terţelor persoane ce folosesc imobilul, în mod greşit instanţa de fond a reţinut că o asemenea acţiune poate fi exercitată doar de comodant. Astfel, prin contractul de comodat, comodatarul devine titularul unui drept de folosinţă, calitate ce-i conferă dreptul de a exercita acţiunea în evacuare, această acţiune vizând protejarea dreptului de folosinţă, iar nu a dreptului de proprietate.

Fiind o acţiune contractuală, acţiunea în evacuare se distinge de acţiunea în revendicare prin faptul că restituirea bunului nu se întemeiază pe dreptul de proprietate, ci pe obligaţia izvorâtă din contract, în speţă, o atare obligaţie fiind menţionată atât în cuprinsul contractului de comodat la art. 3.1, cât şi în cuprinsul dispoziţiilor art. 1564 C. civ.

Secţiunea a 3-a. Stingerea efectelor comodatului

31. Comodat cu termen. Acţiune în reziliere. Condiţii. Clauză privind încetarea contractului prin manifestarea de voinţă a comodantului. Efecte juridice

C. civ., art. 1020-1021, art. 1564, art. 1569, art. 1572, art. 1573

Rezilierea, ca mijloc de desfiinţare a unui contract cu executare succesivă, în condiţiile art. 1020-1021 C. civ., constituie o sancţiune pentru debitorul care nu îşi îndeplineşte, cu vinovăţie, obligaţiile ce îi revin.

Astfel cum rezultă din dispoziţiile art. 1572 C. civ., comodantul nu poate cere restituirea lucrului înainte de termenul stipulat. Este, într-adevăr, permisă restituirea lucrului înainte de termen, conform art. 1573 C. civ., însă doar când comodantul „ar cădea în

o trebuință mare şi neprevăzută de acel lucru", situație care nu a fost dovedită în cauză şi care, oricum, ar putea eventual justifica admiterea unei acțiuni în restituirea lucrului, iar nicidecum în rezilierea contractului.

De asemenea, nici clauza contractuală invocată de către reclamanți („contractul încetează în momentul în care doresc proprietarii spațiului") nu fundamentează pretențiile acestora, în sensul rezilierii contractului, întrucât are un caracter pur potestativ şi face ca restituirea lucrului să depindă exclusiv de voința comodantului, ceea ce nu este permis, dacă posibilitatea denunțării unilaterale nu a fost prevăzută în contract. Oricum, şi în această situație s-ar pune în discuție eventuala încetare a contractului prin denunțarea unilaterală, iar nu prin reziliere, cum s-a solicitat prin cererea dedusă judecății.

Trib. Bucureşti, s. a VI-a com., sentința nr. 12043 din 19 decembrie 2006, în Contractele comerciale, P.J., ed. a 2-a, p. 154

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Bucureşti, Secția a VI-a comercială, la data de 15 noiembrie 2006, reclamanții C.L.C. şi P.C.G. au chemat în judecată pe pârâta SC U.B. SRL, solicitând instanței ca prin hotărârea care se va pronunța să se dispună rezilierea contractului de comodat atestat sub nr. 10/1603.2004 de către av. I.O.M.

În motivarea cererii sale, reclamanții au arătat că sunt proprietarii apartamentului nr. 24, situat în Bucureşti, sector 2, conform actului de vânzare-cumpărare autentificat sub nr. 423 din 18 decembrie 1996. La data de 16 martie 2004, în condițiile în care reclamantul C.L.C. deținea calitatea de asociat şi administrator al pârâtei, reclamanții au semnat contractul de comodat menționat, prin care şi-au dat acordul ca pârâta să îşi stabilească sediul în apartamentul proprietatea reclamanților.

Ulterior, reclamantul C.L.C. a cedat părțile sociale deținute de societatea pârâtă şi a fost revocat din calitatea de administrator, cu aceeaşi ocazie stabilindu-se ca societatea să îşi mute sediul, în termen de două luni, lucru care nu s-a întâmplat, deşi au solicitat aceasta de mai multe ori administratorului pârâtei.

Mai arată reclamanții că, potrivit art. 5 din contractul de comodat, activitatea încetează în momentul în care doresc proprietarii spațiului.

În drept, reclamanții au invocat dispozițiile art. 1573 şi urm. C. civ.

În dovedirea cererii lor, reclamanții au solicitat proba cu înscrisuri.

Deşi legal citată, pârâta nu s-a prezentat în instanţă şi nici nu a depus la dosar întâmpinare.

Analizând materialul probator administrat în cauză, tribunalul apreciază cererea reclamanţilor ca fiind neîntemeiată şi urmează să o respingă, pentru considerentele care vor fi reţinute în cele ce urmează.

Prin contractul de comodat atestat sub nr. 10 din 16 martie 2004 de către avocat I.O.M., reclamanţii C.L.C. şi P.C.G., în calitate de comodanţi, au pus la dispoziţia pârâtei, în calitate de comodatară, în vederea funcţionării ca sediu social, o cameră din imobilul situat în Bucureşti, sector 2 (art. 1), prin art. 2 din contract fiind stabilit termenul contractual de 5 ani.

Prin cererea cu a cărei judecată reclamanţii au învestit instanţa, aceştia au solicitat să se dispună rezilierea contractului de comodat menţionat, cerere pe care instanţa o apreciază ca fiind neîntemeiată.

Astfel, contractul de comodat (împrumutul de folosinţă), cum rezultă din dispoziţiile art. 1560 C. civ., este contractul prin care o persoană (comodantul) remite spre folosinţă temporară unei alte persoane (comodatar) un lucru, cu obligaţia pentru acesta din urmă de a-l restitui, în natură, în individualitatea sa.

Rezilierea, ca mijloc de desfiinţare a unui contract cu execuţie succesivă, în condiţiile art. 1020-1021 C. civ., poate fi dispusă doar dacă debitorul nu îşi îndeplineşte obligaţiile care îi revin.

În cazul unui contract de comodat, comodatarul are drept obligaţii conservarea lucrului (art. 1564 C. civ.), folosirea lucrului potrivit destinaţiei (art. 1564 C. civ.) şi suportarea cheltuielilor de folosinţă, de întreţinere (art. 1569 C. civ.).

În condiţiile în care sancţiunea rezilierii poate fi aplicată doar dacă debitorul nu îşi îndeplineşte obligaţiile, iar în cauză nu s-a făcut dovada nerespectării vreuneia dintre obligaţiile care incumbă comodatarului, obligaţii anterior evocate, cererea de reziliere a contractului de comodat apare ca neîntemeiată.

Sub acest aspect, tribunalul mai reţine că reclamanţii nici nu au invocat şi cu atât mai puţin au dovedit (deşi sarcina probei le incumba, potrivit principiului *actori incumbit probatio*, statornicit prin dispoziţiile art. 1169 C. civ.), ei nesolicitând decât administrarea probei cu înscrisuri, că pârâta-comodatar nu şi-a îndeplinit vreuna dintre obligaţiile care îi reveneau.

Tribunalul mai reţine apoi că, astfel cum rezultă din dispoziţiile art. 1572 C. civ., comodantul nu poate cere restituirea lucrului înainte de termenul stipulat care, în cauză, este 16 martie 2009.

Nici dispoziţiile legale invocate de reclamanţi (art. 1573 C. civ.) nu pot fundamenta admiterea cererii acestora. Astfel, conform art. 1573 C. civ., este, într-adevăr, permisă restituirea lucrului înainte de termen, însă doar dacă comodantul „ar cădea în o trebuinţă mare şi neprevăzută de acel lucru", situaţie care nu a fost dovedită în cauză şi care, oricum, ar putea justifica admiterea unei acţiuni în restituirea lucrului şi nicidecum în rezilierea contractului.

De asemenea, nici clauza contractuală invocată de către reclamanţi (art. 5: contractul încetează în momentul în care doresc proprietarii spaţiului) nu fundamentează pretenţiile acestora, în sensul rezilierii contractului.

Astfel, o asemenea clauză este pur potestativă şi face ca restituirea lucrului să depindă exclusiv de voinţa comodantului, ceea ce nu este permis, dacă posibilitatea denunţării unilaterale nu a fost prevăzută în contract, iar în contractul în discuţie o asemenea posibilitate nu a fost prevăzută. Oricum, şi în această situaţie s-ar pune în discuţie eventuala încetare a contractului prin denunţarea unilaterală, iar nu prin reziliere, cum s-a solicitat prin cererea dedusă judecăţii.

În consecinţă, având în vedere cele anterior expuse şi dispoziţiile legale evocate, tribunalul a respins cererea ca neîntemeiată.

32. Reziliere. Garanţie stabilită în monedă străină. Modalitatea de restituire

C. civ., art. 969, art. 970, art. 1604

Conform prevederilor art. 969 C. civ., convenţiile încheiate legal, care nu contravin dispoziţiilor de ordine publică, au putere de lege între părţi. În speţă, raportul creat conform convenţiei are o valoare tot atât de puternică ca şi raportul creat printr-o dispoziţie imperativă a legii. Prin contract părţile au stipulat preţul garanţiei în monedă străină, aceasta legând atât pe cel obligat a plăti garanţia, cât şi partea obligată a o restitui. Plata efectivă s-a făcut corect în moneda naţională (garanţia în dolari, în echivalent lei la data plăţii, aşadar, la data restituirii, iar nu echivalentul în lei achitat la data naşterii raporturilor contractuale) cu respectarea normelor imperative emise de Banca Naţională a României, fără să afecteze clauza contractuală.

C.A. Bucureşti, s. a VI-a com., decizia nr. 933 din 17 iunie 2002, în P.J.C. 2002, p. 64

Prin cererea înregistrată sub nr. 9.064/2001 pe rolul Tribunalului Bucureşti, Secţia comercială, reclamanta SC P. SRL a chemat în judecată pârâta SC B. SA, solicitând instanţei să constate rezilierea contractului de comodat nr. 756 din 25 februarie 1998 şi a contractului de livrare nr. 756 din 25 februarie 1998 şi să dispună obligarea societăţii pârâte la restituirea contravalorii în lei a sumei de 7.500 dolari SUA, cu cheltuieli de judecată.

În motivarea cererii, s-a arătat că pârâta a solicitat rezilierea contractelor, reclamanta comunicând acordul său faţă de clauzele abuzive conţinute de actele încheiate şi că în temeiul art. 6 şi art. 8 din contract se cuvine restituirea garanţiei constituite de reclamantă la încheierea contractului.

Prin întâmpinarea depusă la dosarul cauzei la 12 decembrie 2001, pârâta a solicitat respingerea primului capăt de cerere ca inadmisibil, întrucât rezilierea, operând de drept, reclamanta nu îşi poate întemeia acţiunea pe dispoziţiile art. 111 C. proc. civ.

În ce priveşte cel de-al doilea capăt de cerere, s-a solicitat admiterea în parte, în sensul obligării pârâtei la plata sumei de 63.849.380 lei reprezentând contravaloarea garanţiilor contractuale constituite în contabilitate de către reclamantă. S-au invocat în acest sens dispoziţiile art. 8 alin. (3) din contract.

Prin sentinţa civilă nr. 689 din 24 ianuarie 2002, Tribunalul Bucureşti a respins excepţia prematurităţii acţiunii ca neîntemeiată, a admis acţiunea formulată şi a constatat reziliate contractul de comodat nr. 756/1998 şi contractul de livrare nr. 756/1998, obligând pârâta la plata sumei de 7.500 dolari SUA, în lei la data efectuării plăţii, precum şi la cheltuieli de judecată în cuantum de 13.910.200 lei.

Împotriva acestei sentinţe a formulat recurs pârâta, criticând-o pentru nelegalitate şi netemeinicie. S-a solicitat modificarea în parte a sentinţei, în sensul obligării la plata sumei de 63.849.380 lei.

În esenţă, au fost invocate dispoziţiile art. 304 pct. 8 C. proc. civ., interpretarea greşită a dispoziţiilor art. 969 şi art. 970 C. civ. şi a prevederilor contractuale, întrucât art. 8 alin. (3) din contract prevede că „în caz de reziliere, proprietarul va restitui clientului garanţia contractuală care a fost constituită". Or, garanţia contractuală a fost achitată în lei. S-au invocat şi dispoziţiile art. 1604 C. civ., potrivit cărora depozitarul trebuie să restituie numai ceea ce a primit, în aceeaşi monedă, indiferent dacă valoarea acesteia a scăzut sau a sporit pe perioada derulării contractului, şi principiul echităţii, restituirea

garanției în dolari, potrivit clauzelor contractului, fiind socotită prea oneroasă.

Curtea de Apel București, Secția a VI-a comercială, a respins recursul ca nefondat, pentru considerentele ce se vor arăta în continuare.

În fapt, prin contractul de comodat nr. 756 din 25 februarie 1998, părțile au stipulat, la art. 6, o garanție contractuală, intimatul având obligația de a constitui o garanție de 7.500 dolari SUA, în lei, la cursul Băncii Naționale a României la data plății. Potrivit art. 8 alin. (3) din același contract, în caz de reziliere, garanția contractuală constituită urmează a fi restituită.

Recurenta nu a contestat obligația de restituire a garanției, ci cuantumul acesteia, susținând că, atâta vreme cât plata la data constituirii s-a făcut în lei, urmează ca doar această sumă să fie restituită. Un asemenea raționament nu poate fi primit, întrucât s-ar încălca prevederile art. 969 C. civ., prin contract părțile stabilind valoarea garanției în monedă străină, respectiv 7.500 dolari SUA.

Potrivit art. 1 din H.G. nr. 352/1991, toate persoanele juridice care produc, comercializează mărfuri sau prestează servicii cu plata în valută liber convertibilă vor efectua aceste operațiuni în condițiile prevăzute de Regulamentul Băncii Naționale a României privind operațiunile curente și transferurile de capital cu mijloace de plată străine, cu plata în lei. În consecință, pe teritoriul României decontările se efectuează numai în monedă națională.

Din cuprinsul art. 969 C. civ. rezultă că numai convențiile încheiate legal, care nu contravin dispozițiilor de ordine publică, au putere de lege între părți.

În speță, raportul creat prin contract are o valoare tot atât de puternică ca și raportul creat printr-o dispoziție imperativă a legii. Prin contract părțile au stipulat prețul garanției în monedă străină, aceasta legând atât pe cel obligat a plăti garanția, cât și partea obligată a o restitui. Plata efectivă s-a făcut în moneda națională, cu respectarea normelor imperative emise de Banca Națională a României, fără să afecteze clauza contractuală.

În consecință, în temeiul art. 1604 C. civ., recurenta este obligată să restituie ceea ce a primit, pentru că la data efectuării plății, potrivit normelor Băncii Naționale a României în vigoare, a primit 7.500 dolari SUA. Obligația de restituire în aceste condiții nu apare ca oneroasă, ci echitabilă.

Valoarea acestei sume nu s-a modificat, iar devalorizarea monedei naţionale nu afectează executarea, întrucât nu este moneda contractului. Prin urmare, instanţa de fond nu a obligat la plata unei sume mai mari decât cea constituită la data încheierii contractului. Referitor la practica juridică invocată, instanţa nu este ţinută de raţionamentele juridice greşite strecurate în hotărârile invocate.

33. Clauză de încetare anticipată. Validitate

C. civ., art. 1572

Potrivit art. 1572 C. civ., comodantul nu poate cere restituirea lucrului înainte de împlinirea termenului stipulat sau înainte de a fi îndestulat trebuinţa comodatarului, ce s-a avut în vedere la încheierea contractului.

În cauză, părţile au încheiat două contracte, unul de comodat (având ca obiect şase recipiente stabile de stocare şi alimentare cu GPL) şi altul de furnizare GPL, necesar a fi stocat în recipientele stabile, date în folosinţă, conform contractului de comodat. Convenţia de comodat a încetat în condiţiile convenite prin clauzele contractuale, ca urmare a finalizării contractului de furnizare, care, la rândul lui, a încetat tot în condiţii convenite, prin denunţare unilaterală.

Aşadar, în cazul contractului de comodat nu se poate reţine intervenţia unei denunţări unilaterale, ci suportarea efectelor încetării contractului de furnizare. În aceste condiţii, clauza de încetare anticipată a contractului de comodat fiind convenită de ambele părţi, nu poate fi echivalată cu o condiţie pur potestativă, nefiind aplicabile nici prevederile art. 1572 C. civ.

I.C.C.J., s. com., decizia nr. 873 din 27 februarie 2007, www.scj.ro

Prin sentinţa nr. 813 din 17 februarie 2005, Tribunalul Bucureşti, Secţia a VI-a comercială, a admis în parte acţiunea formulată de reclamanta SC C.G. 2000 SRL Bucureşti în contradictoriu cu pârâta SC L.N.M. SRL Bucureşti şi a constatat încetat contractul de furnizare nr. 161 din 19 noiembrie 2003 şi contractul de comodat nr. 160 din 19 noiembrie 2003, prin denunţarea unilaterală a acestora de către reclamantă, fiind respins, ca neîntemeiat, capătul de cerere privind restituirea celor şase recipiente de stocare.

În fapt, instanța de fond a reținut că, la 19 noiembrie 2003, părțile au încheiat două contracte nr. 160 și nr. 161, de comodat și de furnizare GPL, reclamanta instalând șase recipiente de stocare GPL de câte 500 litri fiecare, pe terenul proprietatea pârâtei.

Întrucât pârâta nu și-a respectat obligația asumată de a cumpăra în exclusivitate de la reclamantă minim 50.000 litri/an propan, reclamanta, la 15 iulie 2004, a notificat pârâtei denunțarea unilaterală a contractului de furnizare în temeiul art. 8.1 lit. b) din contractul nr. 161/2003, situație în care, conform art. 7.1 din contractul nr. 160/2003, încetează de plin drept și contractul de comodat.

Potrivit art. 1572 C. civ., comodantul nu poate cere restituirea lucrului înainte de împlinirea termenului stipulat sau înainte de a fi îndestulat trebuința comodatarului, ce s-a avut în vedere la încheierea contractului, astfel că cererea de restituire a celor șase recipiente a fost respinsă, ca nefondată.

Prin decizia nr. 49 din 2 februarie 2006, Curtea de Apel București, Secția a V-a comercială, a respins ca nefondat apelul declarat de reclamanta SC C.G. 2000 SRL.

Critica cu privire la nerestituirea recipientelor GPL a fost înlăturată de instanța de apel, reținându-se că, în speță, sunt incidente prevederile art. 1572 C. civ., contractul încetând prin denunțare unilaterală, iar aceasta este o condiție pur potestativă, care contravine art. 969 alin. (2) C. civ.

Reclamanta a declarat recurs, invocând ca motiv de modificare a deciziei, prevederile art. 304 pct. 9 C. proc. civ.

Recurenta a criticat decizia atacată pentru greșita aplicare a dispozițiilor art. 969 C. civ. și greșita interpretare a prevederilor art. 1572 C. civ., arătând că denunțarea unilaterală își are izvorul în convenția părților, ea nereprezentând o condiție pur potestativă, iar teza a 2-a din art. 1572 C. civ. nu-și are aplicarea în speță, având în vedere comodatul fără convenție scrisă.

Recursul este fondat.

Părțile au încheiat două contracte, unul de comodat (având ca obiect șase recipiente stabile de stocare și alimentare cu GPL) și altul de furnizare GPL, necesară a fi stocată în recipiente stabile, date în folosință, conform contractului de comodat.

Contractul de comodat a încetat în condițiile convenite la art. 7.1, ca urmare a încetării contractului de furnizare, care, la rândul lui, a încetat tot în condiții convenite, prin denunțare unilaterală.

Aşadar, contractul de comodat nu a încetat, cum greşit au reţinut instanţele prin denunţarea unilaterală, ci ca o consecinţă a încetării contractului de furnizare GPL.

Cauza de încetare anticipată a contractului de comodat fiind convenită de ambele părţi, problema echivalării ei cu o condiţie pur potestativă este o falsă problemă, în raport cu dispoziţiile art. 1010 C. civ., instanţele făcând o greşită aplicare a prevederilor art. 1572 C. civ.

Aşa fiind Înalta Curte a admis recursul, a modificat decizia atacată, a admis apelul declarat împotriva sentinţei pe care a schimbat-o în parte, în sensul admiterii capătului de cerere privind restituirea recipientelor (şase recipiente de stocare GPL), cu consecinţa obligării pârâtei la executarea a obligaţiei de restituire.

34. Expirarea termenului contractual. Modalitatea de notificare a concediului. Acţiune în evacuare. Posibilitatea invocării unui drept de retenţie

C. civ., art. 1560, art. 1572

1. Întrucât termenul contractual a expirat, convenţia de comodat nu poate conferi în mod valabil un titlu locativ pârâtei comodatare, iar numeroasele convocări în vederea eliberării spaţiului au fost calificate în mod corect ca reprezentând concediu. De altfel, în mod constant s-a stabilit că şi prin introducerea acţiunii în evacuare se realizează notificarea concediului.

2. Paralizarea acţiunii în evacuare poate fi realizată prin invocarea unui drept de retenţie, în măsura în care aceasta se face în termenele şi în condiţiile instituite de procedura civilă. Apărările pârâtei comodatare, în sensul că nu poate fi evacuată necondiţionat, fără a i se acorda dreptul de a pretinde şi a obţine contravaloarea cheltuielilor efectuate la imobil, nu pot fi primite în lipsa unei cereri exprese cu un obiect determinat şi promovate în condiţiile şi termenele legale.

C.A. Cluj, s. com., cont. adm. şi fisc., decizia nr. 180 din 17 septembrie 2007, în B.J. 2007, p. 475

Reclamanta T.M., prin acţiunea introductivă de instanţă promovată în contradictoriu cu pârâta SC P.F. SRL Cluj-Napoca, a solicitat evacuarea acesteia din imobilul situat în Cluj-Napoca, str. S, nr. 23, iar în justificarea demersului său a invocat împrejurarea că este proprietarul

exclusiv al imobilului, pârâta fiind titulara unui drept de folosință în temeiul contractului de comodat încheiat cu aceasta, însă al cărui termen a expirat la data de 26 mai 2002.

Contractul de comodat încheiat între reclamantă şi pârâtă, autentificat sub nr. 2730 din 26 mai 2000 de B.N.P., confirmă că în virtutea acestuia, comodanta s-a obligat să asigure folosința de către comodatară a spațiului comercial, stabilindu-se perioada de comodat de 2 ani.

Prima instanță a apreciat, aşadar, în mod corect că, odată ajuns la termen, acest contract de comodat nu poate conferi în mod valabil un titlu locativ pârâtei, iar împrejurarea existenței numeroaselor convocări, calificate ca fiind concediu, este corectă.

De altfel, s-a stabilit în mod constant că şi prin introducerea acțiunii în evacuare se apreciază că s-a realizat notificarea concediului.

Alegațiile apelantei referitoare la nerespectarea dreptului la apărare în fața primei instanțe nu pot fi primite raportat la consemnările existente în cuprinsul încheierilor şi raportat la împrejurarea că la termenul din 12 februarie 2007 instanța a dat eficiență dispozițiilor art. 156 alin. (1) C. proc. civ., acordând termen în vederea pregătirii apărării calificate de către pârâtă.

Invocarea folosinței spațiului cu acordul reclamantei-intimate şi a împrejurării că au fost achitate sume de bani în toată perioada, fără prezentarea unor înscrisuri care să releve aspectele afirmate şi în contextul indicării existenței notificării concediului, nu pot fi primite.

Paralizarea acțiunii în evacuare poate fi realizată prin invocarea unui drept de retenție, în măsura în care aceasta se realizează în termenele şi în condițiile instituite de procedura civilă.

Apelanta arată că nu poate fi evacuată necondiționat, fără a i se acorda dreptul de a pretinde şi a obține contravaloarea cheltuielilor efectuate la imobil, apărări care nu pot fi primite în lipsa unei cereri exprese cu un obiect determinat şi promovată în condițiile şi termenele legale.

Susținerile referitoare la împrejurarea că intimata-reclamantă nu poate invoca în calitatea sa de proprietară exclusivă a imobilului, prin raportare la existența litigiului care face obiectul unui alt dosar înregistrat pe rolul Judecătoriei Cluj-Napoca, respectiv revocarea contractului de donație autentificat de Notariatul de Stat Județean Cluj sub nr. 1510 din 9 martie 1973, nu pot fi primite, în raport de probatoriul administrat, care relevă ca unic proprietar pe reclamantă.

35. Vânzarea imobilului ce face obiectul convenţiei de comodat. Inopozabilitatea comodatului faţă de terţul dobânditor. Răspunderea comodantului

C. civ., art. 1441

Contractul de comodat nu îi este opozabil terţului dobânditor, întrucât în cazul acestei convenţii nu există dispoziţii similare celor prevăzute de art. 1441 C. civ., aplicabile contractului de locaţiune, în care se arată că: „dacă locatorul vinde lucrul închiriat sau arendat, cumpărătorul este dator să respecte locaţiunea făcută înainte de vânzare, întrucât a fost făcută prin act autentic sau prin un act privat, dar cu dată certă, afară numai când desfiinţarea ei din cauza vânzării s-ar fi prevăzut în însuşi contractul de locaţiune".

Pentru situaţia stânjenirii comodatarului în folosirea lucrului de către terţul căruia i s-a transmis dreptul de proprietate, eventuala răspundere a comodantului poate fi angajată doar pe teren delictual, în condiţiile art. 998-999 C. civ., întrucât contractul de comodat nu este opozabil dobânditorului, indiferent de buna sau reaua-credinţă a părţilor la încheierea contractului de vânzare-cumpărare, iar comodantul nu şi-a asumat obligaţia de garanţie pentru evicţiune (caz în care ar răspunde contractual).

C.A. Ploieşti, s. com., cont. adm. şi fisc., decizia nr. 1.023 din 24 iunie 2009, în Jurisprudenţa C.A. Ploieşti, Eurolex

Prin încheierea nr. 1428 din 3 aprilie 2009, pronunţată de judecătorul delegat, s-a admis cererea formulată la data de 26 martie 2009 de T.R. şi s-a dispus înregistrarea în registrul comerţului a menţiunii de desfiinţare a sediului secundar de activitate al SC M. SRL declarat în comuna Pietroşiţa, nr. cadastral 623 C1+C2+C3.

Judecătorul delegat a reţinut că reprezentantul SC M. SRL nu are acordul proprietarului imobilului pentru înfiinţarea punctului de lucru, mai mult, acesta cu rea-credinţă a ascuns adevărata situaţie de fapt, în ceea ce priveşte crearea unui nou punct de lucru în baza contractului de comodat încheiat cu G.F.F., contract ce fusese încheiat pentru stabilirea sediului social iniţial. Din contractul de vânzare-cumpărare nr. 4428 din 18 decembrie 2008, reiese faptul că G.F.F. a vândut suprafaţa de teren şi construcţiile aflate în Pietroşiţa, nr. 623, lui T.R., încheindu-se contractul de cesiune de părţi sociale nr. 1/2009, cât şi

hotărârea nr. 1/2009, precum şi noul act constitutiv al societăţii cu sediul schimbat în Pietroşiţa, nr. 118.

Împotriva acestei încheieri a declarat recurs GA, considerând-o nelegală şi arată că nu a avut cunoştinţă de contractul de vânzare-cumpărare dintre G.F.F. şi T.R., contract care a fost făcut anterior retragerii din firmă a asociatei, moment în care G.F.F. era încă acţionară în firmă, iar contractul de comodat era perfect valabil.

Astfel, din contractul de comodat, la pct. 2, art. 1, rezultă că se dau în folosinţă gratuită atât terenul în suprafaţă de 5194 mp, cât şi construcţiile aflate pe acest teren, respectiv C1, C2, C3, iar potrivit pct. 3 art. 3 din acelaşi contract, reiese că acesta a fost încheiat pe o perioadă de 20 de ani şi poate înceta prin acordul părţilor sau prin hotărârea dată de instanţele judecătoreşti.

Recurentul mai învederează că nu este vorba de rea-credinţă în ceea ce priveşte crearea sediului secundar, însă toate utilajele şi investiţiile firmei sunt la această adresă, nu a ştiut de schimbarea proprietarului, neavând nicio legătură de cauzalitate vânzarea-cumpărarea dintre G.F.F. şi T.R. cu cesiunea părţilor sociale, sediul secundar a rămas ca în vechiul statut, din 11 august 2006.

Nu este adevărat că odată cu cesionarea părţilor sociale ar fi existat şi un act de reziliere a contractului de comodat, considerând că de rea-credinţă se face vinovată vânzătoarea, dar şi cumpărătorul, pentru că la data încheierii contractului de vânzare-cumpărare era evident că acolo funcţiona o firmă de producţie, aceştia ştiind că investiţiile în construcţii, utilaje şi reţeaua electrică erau făcute de SC M. SRL.

Analizând încheierea recurată prin prisma criticilor formulate, a probelor administrate, a actelor normative ce au incidenţă în cauză, precum şi sub toate aspectele, conform art. 304^1 C. proc. civ., Curtea a reţinut următoarele:

Potrivit dispoziţiilor art. 21 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 26/1990 privind registrul comerţului, în registrul comerţului se vor înregistra menţiuni referitoare la orice modificare privitoare la acte, fapte şi menţiunile înregistrate.

Articolul 22 alin. (1) şi (2) din acelaşi act normativ prevede: comerciantul are obligaţia să solicite înregistrarea în registrul comerţului a menţiunilor prevăzute la art. 21, în cel mult 15 zile de la data actelor şi faptelor supuse obligaţiei de înregistrare. Înregistrarea menţiunilor se poate face şi la cererea persoanelor interesate, în termen de cel mult 30 de zile de la data când au cunoscut actul sau faptul supus înregistrării.

Demersul intimatului T.R. este legal, acesta având calitate de persoană interesată, dat fiind faptul că prin contractul de vânzare-cumpărare autentificat sub nr. 4428 din 18 decembrie 2008 de notarul public S.A.C. a devenit proprietarul imobilului, teren şi construcţii, situat în com. Pietroşiţa, sat Pietroşiţa, nr. cadastral 623, jud. Dâmboviţa.

Or, contractul de comodat cu privire la acelaşi imobil, încheiat între vânzătoarea G.F.F. şi SC M. SRL, nu îi este opozabil terţului dobânditor T.R., întrucât, în cazul contractului de comodat, nu există dispoziţii similare celor prevăzute la art. 1441 C. civ., aplicabile contractului de locaţiune, în care se arată că: „dacă locatorul vinde lucrul închiriat sau arendat, cumpărătorul este dator să respecte locaţiunea făcută înainte de vânzare, întrucât a fost făcută prin act autentic sau prin un act privat, dar cu dată certă, afară numai când desfiinţarea ei din cauza vânzării s-ar fi prevăzut în însuşi contractul de locaţiune".

Eventuala răspundere a comodantului va putea fi angajată în cazul stânjenirii comodatarului în folosirea lucrului de către terţul căruia comodantul i-a transmis dreptul de proprietate. Întrucât contractul de comodat nu este opozabil terţului dobânditor şi comodantul nu şi-a asumat obligaţia de garanţie pentru evicţiune (caz în care ar răspunde contractual), răspunderea lui va putea fi angajată pe teren delictual, în condiţiile art. 998-999 C. civ.

Buna sau reaua-credinţă a părţilor la încheierea contractului de vânzare-cumpărare sau la înregistrarea punctului de lucru în registrul comerţului nu sunt de natură a modifica aspectele reţinute mai sus.

Pentru aceste considerente şi în temeiul art. 304^1 şi art. 312 C. proc. civ., Curtea a respins recursul ca nefondat.

BCU IAŞI CE

Capitolul al III-lea. Contractul de credit bancar

Secțiunea 1. Validitatea contractului

36. Acțiune în constatarea nulității absolute a actelor adiționale la contractul de credit bancar. Natura litigiului. Competență materială

C. proc. civ., art. 2 pct. 1 lit. a)
C. com., art. 3 pct. 11

Întrucât operațiunile de bancă și schimb sunt fapte de comerț, potrivit dispozițiilor art. 3 pct. 11 C. com., competența de soluționare a acțiunii comerciale neevaluabile în bani privind constatarea nulității absolute a actelor adiționale la contractul de credit bancar revine, în primă instanță, tribunalului, secția comercială, iar nu judecătoriei.

C.A. Iași, decizia civilă nr. 762 din 17 noiembrie 2006, în C.P.J. 2006, p. 138

Reclamanții D.V. ș.a. au chemat în judecată pârâții Banca R. SA, Sucursala Iași, și SC R.D. SRL, pentru a se constata nulitatea absolută a actelor adiționale enunțate în cuprinsul cererii de chemare în judecată la contractul de credit bancar nr. 104 din 26 mai 1999, încheiat de pârâți pe plafonul total de lucru de 730.000.000 ROL. Reclamanții au susținut că au garantat prin contractele de ipotecă numai creanța menționată în contractul de împrumut, nu și împrumuturile acordate prin actele adiționale.

Judecătoria Iași, prin sentința civilă nr. 4631 din 23 mai 2005, a respins acțiunea, stabilind următoarea situație de fapt:

La data de 26 mai 1999, a fost încheiat contractul de credit bancar nr. 104 între pârâtele Banca R. SA, Sucursala Iași, și SC R.D. SRL Iași.

Potrivit punctului V din contract, plafonul de lucru, plata dobânzilor și comisioanele sunt garantate prin patru contracte de ipotecă

nr. 163, nr. 164, nr. 165 şi nr. 166 din 25 mai 1999, contracte ce privesc imobile ale reclamanţilor.

Contractul de ipotecă accesoriu al contractului de împrumut este supus principiului specializării. Astfel, sub sancţiunea nulităţii, ipoteca trebuie să fie specializată sub dublu aspect: trebuie să fie determinată atât asupra imobilului afectat de garanţie (art. 1774 C. civ.), cât şi asupra valorii creanţei garantate (art. 1776 C. civ.).

Sub acest din urmă aspect, ipotecile constituite de reclamanţi au rolul de a garanta doar creanţa menţionată în contractul de credit iniţial încheiat şi doar suma menţionată în chiar contractul de ipotecă.

Faptul că ulterior au fost încheiate acte adiţionale la contractul de credit bancar nu le este opozabil, ei nefiind ţinuţi să răspundă şi pentru alte sume decât cele menţionate în contractul de ipotecă.

În consecinţă, prima instanţă a reţinut că, întrucât încheierea actelor adiţionale la contractul de credit bancar nu le afectează în niciun fel interesele, a respins acţiunea reclamanţilor pentru lipsa calităţii procesuale active a acestora în cauză.

Împotriva acestei sentinţe au declarat apel reclamanţii, care au criticat-o, arătând că motivele hotărârii atacate sunt contradictorii şi străine de natura pricinii, datorită interpretării greşite a actului juridic dedus judecăţii, iar Tribunalul Iaşi, prin decizia civilă nr. 506 din 7 aprilie 2006, a respins acest apel, păstrând hotărârea pronunţată de prima instanţă.

Pentru a se pronunţa astfel, instanţa de apel a reţinut următoarele:

Prin contractul de credit bancar nr. 104 din 26 mai 1999, pârâta Banca R., Sucursala Iaşi, a acordat pârâtei SC R.D. SRL un credit de 300.000.000 ROL garantat prin contractele de ipotecă nr. 163, nr. 164, nr. 165, nr. 166 din data de 25 mai 1999 cu imobilele proprietatea reclamanţilor.

Ulterior, între Banca R. şi SC R.D. SRL au mai fost încheiate o serie de acte adiţionale la contractul de împrumut nr. 104 din 26 mai 1999, prin care s-au acordat plafoane de lucru suplimentare în sumă totală de 730.000.000, ulterior redus la nivelul sumei de 500.000.000 lei.

Actele adiţionale sunt semnate doar de reprezentanţii băncii şi ai societăţii comerciale împrumutate – SC R.D. SRL, nu şi de proprietarii imobilelor ipotecate, dar acest lucru nu atrage nulitatea actelor adiţionale.

În cadrul contractului de împrumut, raportul juridic se stabileşte între împrumutător (Banca R.) şi împrumutat (SC R.D. SRL), contractul, împreună cu actele adiţionale, producând efecte numai între părţile

contractante, potrivit art. 973 C. civ., care conservă principiul relativității efectelor contractului.

Faptul că cel dintâi contract este garantat cu ipotecile constituite asupra imobilelor proprietatea reclamanților face ca obligațiile născute în sarcina acestora să se limiteze la valoarea creanței garantate, menționată în contractul de ipotecă, potrivit principiului specializării acesteia.

Ipoteca este supusă principiului specializării, sub sancțiunea nulității, ea trebuie să fie determinată atât asupra imobilului afectat de garanție (art. 1774 C. civ.), cât și asupra valorii creanței garantate (art. 776 C. civ.).

Prin urmare, imobilele ipotecate nu pot fi urmărite decât în limita creanței înscrise în contractul de ipotecă.

Instanța de apel a mai reținut că reclamanții au consimțit la ipotecarea imobilelor, deținute în proprietate, numai în considerarea creanței înscrise în contractul de credit nr. 104 din 26 mai 1999, nu și în ce privește sumele acordate ulterior, prin actele adiționale nr. 1-8/1999, astfel că, în virtutea principiului specializării ipotecii, imobilele reclamanților pot fi urmărite doar pentru satisfacerea creanței născute din contractul de credit, nu și din actele adiționale.

Astfel, s-a reținut că reclamanții sunt lipsiți de calitate procesuală activă în prezenta cauză, întrucât nu justifică interesul pentru invocarea nulității actelor adiționale.

Întrucât actele adiționale au născut obligații doar în sarcina împrumutatului – SC R.D. SRL –, reclamanții nu intră în categoria persoanelor care justifică interesul și, pe cale de consecință, calitatea procesuală activă în acțiunea în constatarea nulității absolute a acestora.

Împotriva acestei decizii civile și a sentinței civile nr. 4361 din 23 mai 2005 a Judecătoriei Iași au formulat recurs reclamanții, considerând-o ca fiind nelegală, hotărârile sunt pronunțate cu încălcarea competenței altei instanțe, motiv de casare prevăzut de art. 304 pct. 3 C. proc. civ.

Astfel, recurenții arată că actele adiționale la care se referă cererea pe care au formulat-o sunt acte comerciale, încheiate între doi comercianți, în vederea realizării obiectului lor de activitate, astfel încât acțiunea trebuia calificată de către instanță ca fiind o acțiune comercială.

Se mai arată că în cauză este incident și motivul de modificare prevăzut de art. 304 pct. 8 C. proc. civ., deoarece instanțele, interpretând greșit actul juridic dedus judecății, au schimbat și natura acestuia și

înţelesul lămurit şi vădit neîndoielnic. Actul juridic dedus judecăţii este un contract bancar de credit deschis, contract pur comercial.

Recurenţii arată că, dacă se rămânea la plafonul de lucru iniţial (300 milioane), speculaţiile comerciale ale împrumutatului erau limitate la acest plafon iniţial – pe care aceştia au acceptat să-l garanteze. După data de 10 iunie 1999, data semnării primului act adiţional, s-a convenit majorarea plafonului de lucru şi, implicit, s-a majorat posibilitatea creditorului de a ajunge cu debit la finele perioadei de creditare.

Pentru aceste motive, recurenţii arată că în mod greşit instanţele au reţinut că nu au interes în cauză şi nici calitate procesuală activă.

Se mai invocă prin cererea de recurs şi motivul de modificare prevăzut de art. 304 pct. 7 C. proc. civ., în sensul că hotărârea cuprinde motive contradictorii şi străine de natura pricinii.

Astfel, recurenţii susţin că, deşi acţiunea le-a fost respinsă pe calea unei excepţii dirimante de procedură, instanţa de apel a intrat totuşi în cercetarea fondului, reţinând că nesemnarea actelor adiţionale de către proprietarii imobilelor ipotecate nu atrage nulitatea acestor acte.

Analizând recursul formulat de către reclamanţi, s-a reţinut că acesta este fondat, pentru următoarele considerente:

Prin acţiunea formulată de reclamanţi la data de 21 februarie 2005, aceştia au solicitat constatarea nulităţii absolute a actelor adiţionale nr. 1/171/1999, nr. 2/217/1999, nr. 3/225/1999, nr. 4/228/1999, nr. 5/236/1999, nr. 6/244/1999, nr. 7/270/1999, nr. 8/299/1999 la contractul de credit bancar nr. 104 din 26 mai 1999.

Aceste acte sunt acte comerciale, încheiate între comercianţi (Banca R. SA, Sucursala Iaşi, şi SC R.D. SRL), în vederea realizării obiectului lor de activitate.

Astfel, la art. 1.1. din contractul de credit, s-a prevăzut că plafonul de lucru de 300.000.000 lei va fi utilizat pentru cumpărare de mărfuri în scop de comercializare.

Actele adiţionale a căror anulare s-a solicitat fac parte integrantă din contractul de credit nr. 104 din data de 26 mai 1999.

Potrivit dispoziţiilor art. 3 pct. 11 C. com., sunt fapte de comerţ operaţiunile de bancă şi schimb.

Pentru aceste considerente, s-a reţinut că în cauză este incident motivul de casare prevăzut de art. 304 pct. 3 C. proc. civ., întrucât în mod greşit această cauză a fost calificată ca fiind o acţiune civilă, soluţionată în primă instanţă de către judecătorie, potrivit dispoziţiilor art. 1 C. proc. civ., deşi competenţa de judecare a acestei acţiuni comer-

ciale neevaluabile în bani revenea, conform dispozițiilor art. 2 pct. 1 lit. a) C. proc. civ., Tribunalului Iași.

Existența acestui motiv de casare a hotărârilor recurate face de prisos analizarea celorlalte motive invocate de către recurenți, care vor fi însă avute în vedere la soluționarea cauzei de către instanța competentă.

În temeiul dispozițiilor art. 312 alin. (1) și (5) C. proc. civ., s-a admis recursul formulat de către apelanți, s-au casat hotărârile recurate și s-a trimis cauza spre competentă soluționare în primă instanță Tribunalului Iași, Secția comercială și de contencios administrativ.

37. Credit bancar. Clauze abuzive. Sancțiune

Legea nr. 193/2000
O.G. nr. 2/2001

Conform prevederilor art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000, o clauză contractuală care nu a fost negociată direct cu consumatorul va fi considerată abuzivă dacă, prin ea însăși sau împreună cu alte prevederi din contract, creează, în detrimentul consumatorului și contrar cerințelor bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților.

În cazul constatării existenței unor clauze abuzive, instanța are inclusiv posibilitatea de a desființa întregul contract, deci, cu atât mai mult, doar o parte din acesta, chiar dacă, în legătură cu clauzele privite individual, legiuitorul a folosit termenul de „modificare". Interpretarea teleologică a textului duce la concluzia că, în măsura în care este posibil, contractul trebuie să rămână în ființă, esențială fiind doar înlăturarea părții abuzive din acesta.

Judecătoria Sectorului 2, sentința civilă nr. 2033 din 5 martie 2009, portal.just.ro

Prin sesizarea înregistrată la Judecătoria Sectorului 2 București la data de 27 noiembrie 2008, intitulată inițial „plângere contravențională", dar precizată ulterior ca fiind „sesizare", reclamanta-intimată ANPC (numită în continuare și reclamanta, intimata sau ANPC) a solicitat următoarele: constatarea existenței clauzelor abuzive în contractele de credit supuse controlului; aplicarea sancțiunii corespunzătoare; obligarea pârâtei-petente la eliminarea din contractele de credit a clauzelor abuzive.

A arătat că, în urma unor reclamaţii primite de la mai mulţi clienţi ai băncii pârâte, a efectuat verificări în cuprinsul contractelor de credit şi a constatat existenţa mai multor clauze abuzive, în raport cu dispoziţiile Legii nr. 193/2000.

Astfel, au fost verificate contractele încheiate cu pârâta-petentă (numită în continuare şi pârâta, petenta sau Banca) de numiţii E.V., B.C., T.I., A.D. şi R.V., constatându-se că acestea sunt compuse din Condiţii generale şi Condiţii speciale. Atât în Condiţiile generale, cât şi în cele speciale sunt cuprinse clauze care încalcă prevederile art. 4 din Legea nr. 193/2000.

Concret, Banca îşi rezervă dreptul de a modifica natura juridică a acestor contracte din bilaterale în unilaterale, fără a oferi clienţilor posibilitatea de a negocia clauzele contractuale. Totodată, necircumstanţierea în niciun mod a condiţiilor care permit Băncii să modifice unilateral nivelul dobânzii şi neindicarea niciunui criteriu în acest sens, lăsând la aprecierea acesteia posibilitatea majorării dobânzii, sunt de natură a aduce clienţilor grave prejudicii materiale.

De asemenea, modul tehnic de elaborare a contractelor nu ţine seama de puterea de înţelegere a consumatorului.

În drept, a invocat prevederile Legii nr. 193/2000 şi pe cele ale O.G. nr. 2/2001.

Pârâta-petentă a depus întâmpinare/plângere contravenţională, solicitând: anularea procesului-verbal de constatare întocmit de ANPC; respingerea sesizării formulate de aceasta.

A arătat că ANPC avea, potrivit art. 11 din Legea nr. 193/2000, obligaţia de a arăta, în cuprinsul procesului-verbal, faptele constatate şi articolele din lege încălcate, obligaţie pe care nu a îndeplinit-o, mulţumindu-se doar să arate că există indicii cu privire la caracterul abuziv al contractelor.

De asemenea, a precizat că Banca acţionează cu bună-credinţă, având în vedere că majorarea ratei dobânzii este fundamentată din punct de vedere economic, iar clienţii sunt înştiinţaţi cu privire la modificările intervenite, aşa cum este stabilit în contracte.

A mai arătat că întregul conţinut al sesizării nu se sprijină pe argumente concrete, ci cuprinde doar aprecieri pur personale. De asemenea, ANPC face grave erori şi confuzii. Astfel, însăşi legea permite posibilitatea încheierii de contracte preformulate, având în vedere tocmai raţiuni de ordin practic, impuse de specificul activităţii desfăşurate de Bancă.

Totodată, a subliniat faptul că, atât timp cât costurile oricărui credit depind de mai multe elemente variabile, este aproape imposibilă identificarea şi cuantificarea acestora, astfel încât, la momentul încheierii contractului, Banca nu este în măsură să previzioneze evoluţia tuturor costurilor.

În privinţa solicitării de obligare a Băncii la eliminarea clauzelor abuzive, a arătat că nu există un astfel de temei, instanţa având doar dreptul de a le modifica, fără a le putea înlătura.

În drept, a invocat prevederile Legii nr. 193/2000, ale O.G. nr. 2/2001, ale Legii nr. 31/1990 şi ale O.G. nr. 10/2004.

Constatările instanţei în raport cu probele administrate şi cu dispoziţiile legale aplicabile au fost următoarele:

1. Analiza legalităţii procesului-verbal de constatare seria XXX, nr. 0051088 (51/873) încheiat la data de 12 noiembrie 2008 de ANPC.

Banca petentă a invocat încălcarea prevederilor art. 11 din Legea nr. 193/2000, în sensul că ANPC nu ar fi arătat în cuprinsul procesului-verbal faptele constatate şi nici textele de lege pretins încălcate.

Verificând procesul-verbal, instanţa constată că acesta cuprinde, în secţiunea intitulată „descrierea faptelor constatate", descrierea clauzelor din contractele verificate pe care ANPC le consideră abuzive, astfel că susţinerea petentei este neîntemeiată, „fapta" în acest caz constând tocmai în stipularea în contractele verificate a acestor clauze.

În ceea ce priveşte neindicarea textelor de lege pretins încălcate, deşi această susţinere este întemeiată, totuşi, pentru a interveni sancţiunea nulităţii procesului-verbal, ar fi trebuit să fie îndeplinite toate condiţiile prevăzute de art. 105 alin. (2) C. proc. civ., respectiv ar fi trebuit ca această lipsă să producă petentei o vătămare care să nu poată fi înlăturată decât în acest mod. Or, în cauză, nici nu s-a adus Băncii vreo vătămare, aceasta apărându-se în scris şi în faţa instanţei şi prin referire la textele incidente din Legea nr. 193/2000 şi, oricum, chiar dacă ar fi existat o vătămare, aceasta ar fi fost înlăturată prin stabilirea de către instanţă a dispoziţiilor legale relevante, mai ales că, în acest caz, sancţiunea nu este aplicată de către organul constatator, ci, eventual, de către instanţă.

Verificând şi celelalte menţiuni ale procesului-verbal atacat, constată că acesta cuprinde toate elementele prevăzute, sub sancţiunea nulităţii absolute, de art. 17 din O.G. nr. 2/2001. De asemenea, nu există nici alte motive de nelegalitate ce ar putea fi luate în considerare din oficiu.

2. Analiza temeiniciei sesizării, respectiv a clauzelor contractuale cu verificarea cărora instanța a fost învestită, în raport cu prevederile Legii nr. 193/2000.

Prevederile incidente din Legea nr. 193/2000 sunt:

- art. 1 alin. (3) – se interzice comercianților stipularea de clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii;

- art. 4 alin. (1) – o clauză contractuală care nu a fost negociată direct cu consumatorul va fi considerată abuzivă dacă, prin ea însăşi sau împreună cu alte prevederi din contract, creează, în detrimentul consumatorului şi contrar cerințelor bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligațiile părților;

- art. 4 alin. (2) – o clauză contractuală va fi considerată ca nefiind negociată direct cu consumatorul dacă aceasta a fost stabilită fără a da posibilitate consumatorului să influențeze natura ei, cum ar fi contractele standard preformulate sau condițiile generale de vânzare practicate de comercianți pe piața produsului sau serviciului respectiv;

- art. 1 lit. a) din Anexa cuprinzând clauzele considerate ca fiind abuzive – sunt considerate clauze abuzive acele prevederi contractuale care dau dreptul comerciantului de a modifica unilateral clauzele contractului, fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract. Prevederile acestei litere nu se opun clauzelor în temeiul cărora un furnizor de servicii financiare îşi rezervă dreptul de a modifica rata dobânzii plătibile de către consumator ori datorată acestuia din urmă sau valoarea altor taxe pentru servicii financiare, fără o notificare prealabilă, dacă există o motivație întemeiată, în condițiile în care comerciantul este obligat să informeze cât mai curând posibil despre aceasta celelalte părți contractante şi acestea din urmă au libertatea de a rezilia imediat contractul.

Instanța reține că toate prevederile contractuale ce vor fi analizate nu au fost negociate direct cu consumatorii, în sensul dispozițiilor legale de mai sus, având în vedere că, aşa cum afirmă însăşi Banca, aceste contracte sunt preformulate, standard, iar eventualele diferențe dintre ele nu se datorează negocierii cu clienții, ci particularităților fiecărui client în parte. Față de acest aspect, deşi susținerea Băncii în sensul că legea nu interzice încheierea de contracte preformulate este întemeiată, din textele sus-amintite reiese faptul că, pentru a nu fi abuzive, clauzele nenegociate trebuie să nu creeze, în detrimentul consumatorului şi contrar cerințelor bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligațiile părților. Prin urmare, aceste din urmă aspecte vor fi avute în vedere.

A. Convenția de credit nr. 0128651/FD din 24 ianuarie 2008, încheiată între pârâta-petentă și numiții E.I. și E.V.

a) Art. 3 lit. d) din Condițiile speciale prevede că: „Banca își rezervă dreptul de a revizui rata dobânzii curente în cazul intervenirii unor schimbări semnificative pe piața monetară, comunicând împrumutatului noua rată a dobânzii."

Această clauză pune probleme sub aspectul echilibrului contractual, în sensul că oferă Băncii dreptul de a revizui rata dobânzii curente, fără ca noua rată să fie negociată cu clientul, acesta trebuind doar a fi înștiințat. Așa cum s-a arătat mai sus, conform art. 1 lit. a) din Anexa Legii, în principiu, o clauză care dă dreptul furnizorului de servicii financiare de a modifica rata dobânzii în mod unilateral nu este abuzivă, cu condiția ca acest lucru să se facă în baza unui motiv întemeiat, prevăzut și în contract și, totodată, cu condiția informării grabnice a clientului, care să aibă, de asemenea, libertatea de a rezilia imediat contractul.

Instanța constată că motivul întemeiat prevăzut în contract este acela al „intervenirii unor schimbări semnificative pe piața monetară". Prin „motiv prevăzut în contract", în sensul legii, se înțelege o situație clar descrisă, care să ofere clientului posibilitatea să știe, de la început, că, dacă acea situație se va produce, dobânda va fi mărită. Totodată, motivul trebuie să fie suficient de clar arătat, de determinat, ca, în eventualitatea unui litigiu în legătură cu aplicarea unei astfel de clauze, instanța să poată verifica dacă acea situație, motiv de mărire a ratei dobânzii, chiar s-a produs. Așa cum un act normativ trebuie să fie caracterizat prin previzibilitate, la fel și o clauză contractuală trebuie să fie astfel formulată încât consumatorul să poată anticipa că, dacă o anumită situație intervine, o anumită consecință se produce.

Motivul unei „schimbări semnificative pe piața monetară" nu îndeplinește această condiție, astfel că, în eventualitatea unui litigiu, nu numai că nu se poate aprecia dacă este întemeiat sau nu, dar nici măcar nu se poate stabili, conform unor criterii obiective, dacă s-a produs. O schimbare pe care o persoană sau o instituție bancară o apreciază ca fiind semnificativă poate fi apreciată de o alta ca fiind nesemnificativă. Este evident că un motiv întemeiat ar putea fi considerat doar unul care să poată fi apreciat la fel, în mod obiectiv, de orice persoană, inclusiv de către instanța învestită cu verificarea legalității acestei clauze și a aplicării ei.

Nu poate fi primită susținerea Băncii, în sensul că aceste elemente sunt foarte greu de cuantificat și din acest motiv nu pot fi prevăzute în

contract. În primul rând, dificultatea stabilirii unor criterii obiective nu reprezintă un motiv suficient pentru ca acestea să nu fie, totuşi, arătate şi, în al doilea rând, dacă Banca ar fi totuşi în imposibilitate de a găsi un criteriu obiectiv, ar trebui să îşi asume consecinţele acestei imposibilităţi. Or, în cauză, dimpotrivă, cel care se află într-o poziţie în care poate doar să ia act de modificarea ratei dobânzii este clientul.

Cu toate acestea, chiar dacă s-ar accepta ca fiind îndeplinită condiţia „motivului întemeiat", pentru ca o astfel de clauză să nu fie abuzivă, ar trebui, conform textului citat anterior, ca, în urma revizuirii ratei dobânzii, clientul să aibă libertatea de a rezilia imediat contractul. O astfel de posibilitate nu este însă prevăzută în contractul de faţă, astfel că, indiferent de alte consideraţii, clauza analizată este abuzivă.

b) Art. 8.1 lit. c) şi d) din Condiţiile generale prevăd că în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute care, în opinia Băncii, face să devină improbabil ca împrumutatul să-şi poată îndeplini obligaţiile asumate, respectiv în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute conform căreia, în opinia Băncii, creditul acordat nu mai este garantat corespunzător, Banca va avea dreptul, pe baza unei notificări transmise Împrumutatului, Codebitorului şi Garantului, să declare soldul creditului ca fiind scadent anticipat, rambursabil imediat împreună cu dobânda acumulată şi toate celelalte costuri datorate Băncii conform Convenţiei.

Aceste clauze, pentru a nu fi abuzive, ar trebui, de asemenea, să descrie un motiv întemeiat, în sensul arătat anterior.

Formulările cuprinse în clauzele analizate, respectiv „situaţie neprevăzută", „în opinia Băncii", „să devină improbabil", „garantat corespunzător", sunt departe de a oferi posibilitatea reală unui observator independent să aprecieze asupra temeiniciei unui astfel de motiv. În realitate, aceste clauze oferă Băncii dreptul exclusiv şi discreţionar de a declara soldul creditului scadent anticipat, fără ca instanţa învestită cu verificarea legalităţii unei astfel de măsuri să se poată pronunţa într-un sens sau altul. Prin urmare, clauza analizată este *ab initio* abuzivă, întrucât exclude, prin modul în care este formulată, posibilitatea verificării îndeplinirii condiţiilor pe care le cuprinde.

c) Art. 10.2 din Condiţiile generale arată că în oricare din cazurile în care, din diferite motive, arătate în art. 10.1, costurile Băncii legate de acordarea sau de punerea la dispoziţie a oricărui credit cresc, Împrumutatul va plăti acesteia, în termen de 15 zile de la data de la care a fost notificat în scris, sumele suplimentare, astfel încât să compenseze Banca pentru creşterea costurilor.

Cu alte cuvinte, conform acestei clauze, în situațiile în care, din diferite motive, arătate, de această dată, într-un mod ceva mai clar, costurile Băncii (în general, nu doar cele legate de împrumutul ce face obiectul contractului analizat) cresc, această creştere este suportată exclusiv de client.

O astfel de clauză creează, în detrimentul consumatorului şi contrar cerințelor bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligațiile părților, astfel încât este abuzivă, din perspectiva art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000. Practic, în loc ca eventuala creştere a costurilor Băncii cu creditul acordat să fie suportată de aceasta sau, cel mult, riscul să fie împărțit între Bancă şi client, acesta din urmă este obligat să acopere toată suma.

B. Convenția de credit nr. 0038294 din 12 decembrie 2005, încheiată între pârâta-petentă şi numiții B.L.N. şi B.C.C.

a) Art. 3 lit. d) din Condițiile speciale prevede că „Banca îşi rezervă dreptul de a revizui rata dobânzii curente în cazul intervenirii unor schimbări semnificative pe piața monetară, afişând noua rată la sediile sale; rata dobânzii curente astfel modificate se aplică de la data afişării".

Conținutul acestei clauze este similar celei cuprinse în articolul cu acelaşi număr din contractul anterior analizat, cu excepția faptului că, în acest caz, Banca nu comunică împrumutatului noul nivel al dobânzii, ci doar îl afişează la sediul său.

Această diferență este nesemnificativă, atât timp cât clauza este, oricum, abuzivă, aşa cum s-a constatat anterior.

b) Art. 8.1 lit. e) din Condițiile generale prevede că „în cazul apariției unei situații neprevăzute care, în opinia Băncii, face să devină improbabil ca împrumutatul să-şi poată îndeplini obligațiile asumate, Banca va avea dreptul, pe baza unei notificări transmise Împrumutatului, Codebitorului şi Garantului, să declare soldul creditului ca fiind scadent anticipat, rambursabil imediat împreună cu dobânda acumulată şi toate celelalte costuri datorate Băncii conform Convenției".

Conținutul acestui articol este similar art. 8.1 lit. c) din contractul anterior analizat, astfel că, pentru motivele deja arătate, clauza analizată este abuzivă.

c) Art. 10.2 din Condițiile generale este similar articolului cu acelaşi număr din contractul anterior analizat, astfel că, pentru aceleaşi considerente, reprezintă o clauză abuzivă.

C. Convenția de credit nr. 0118531 din 14 august 2007, încheiată între pârâta-petentă şi numiții T.I. şi T.M.R.

a) Art. 3 lit. d) din Condiţiile speciale are un conţinut similar celui al articolului cu acelaşi număr, analizat anterior, la lit. A. Prin urmare, din aceleaşi motive, cuprinde o clauză abuzivă.

b) Art. 8.1 lit. c) şi d) din Condiţiile generale prevăd că în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute care, în opinia Băncii, face să devină improbabil ca împrumutatul să-şi poată îndeplini obligaţiile asumate, respectiv în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute conform căreia, în opinia Băncii, creditul acordat nu mai este garantat corespunzător, Banca va avea dreptul, pe baza unei notificări transmise Împrumutatului, Codebitorului şi Garantului, să declare soldul creditului ca fiind scadent anticipat, rambursabil imediat împreună cu dobânda acumulată şi toate celelalte costuri datorate Băncii conform Convenţiei.

Aceste clauze sunt identice celor având acelaşi număr în contractul analizat la lit. A, astfel că, din aceleaşi motive, sunt abuzive.

c) Art. 10.2 din Condiţiile generale este similar articolului cu acelaşi număr din contractele anterior analizate, astfel că, pentru aceleaşi considerente, reprezintă o clauză abuzivă.

D. Convenţia de credit nr. 0118480 din 3 septembrie 2007, încheiată între pârâta-petentă şi numitul A.D.

a) Art. 3 lit. d) din Condiţiile speciale are un conţinut similar celui al articolului cu acelaşi număr, analizat anterior, la lit. A. Prin urmare, din aceleaşi motive, reprezintă o clauză abuzivă.

b) Art. 8.1 lit. c) şi d) din Condiţiile generale prevăd că în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute care, în opinia Băncii, face să devină improbabil ca împrumutatul să-şi poată îndeplini obligaţiile asumate, respectiv în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute conform căreia, în opinia Băncii, creditul acordat nu mai este garantat corespunzător, Banca va avea dreptul, pe baza unei notificări transmise Împrumutatului, Codebitorului şi Garantului, să declare soldul creditului ca fiind scadent anticipat, rambursabil imediat împreună cu dobânda acumulată şi toate celelalte costuri datorate Băncii conform Convenţiei.

Aceste clauze sunt identice celor având acelaşi număr în contractul analizat la lit. A, astfel că, din aceleaşi motive, sunt abuzive.

c) Art. 10.2 din Condiţiile generale este similar articolului cu acelaşi număr din contractele anterior analizate, astfel că, pentru aceleaşi considerente, reprezintă o clauză abuzivă.

E. Convenţia de credit nr. 0113235 din 26 iulie 2007, încheiată între pârâta-petentă şi numiţii R.V. şi R.T.

a) Art. 3 lit. d) din Condiţiile speciale are un conţinut similar celui al articolului cu acelaşi număr, analizat anterior, la lit. A. Prin urmare, din aceleaşi motive, reprezintă o clauză abuzivă.

b) Art. 8.1 lit. c) şi d) din Condiţiile generale prevăd că în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute care, în opinia Băncii, face să devină improbabil ca împrumutatul să-şi poată îndeplini obligaţiile asumate, respectiv în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute conform căreia, în opinia Băncii, creditul acordat nu mai este garantat corespunzător, Banca va avea dreptul, pe baza unei notificări transmise Împrumutatului, Codebitorului şi Garantului, să declare soldul creditului ca fiind scadent anticipat, rambursabil imediat împreună cu dobânda acumulată şi toate celelalte costuri datorate Băncii conform Convenţiei.

Aceste clauze sunt identice celor având acelaşi număr în contractul analizat la lit. A, astfel că, din aceleaşi motive, sunt abuzive.

c) art. 10.2 din Condiţiile generale este similar articolului cu acelaşi număr din contractele anterior analizate, astfel că, pentru aceleaşi considerente, reprezintă o clauză abuzivă.

Conform art. 13 din Legea nr. 193/2000, instanţa, în cazul în care constată existenţa clauzelor abuzive în contract, aplică sancţiunea contravenţională conform art. 16 şi dispune, sub sancţiunea daunelor, modificarea clauzelor contractuale, în măsura în care contractul rămâne în fiinţă, sau desfiinţarea acelui contract, cu daune-interese, după caz.

În baza acestui articol, va aplica pârâtei-petente amendă contravenţională, în cuantum de 1000 de lei, cuantumul maxim prevăzut de art. 16 din Legea nr. 193/2000, având în vedere că, astfel cum rezultă din contractele analizate anterior, stipularea de clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii s-a repetat.

Referitor la celelalte măsuri pe care le poate lua instanţa, pârâta-petentă a susţinut că nu se poate dispune eliminarea unei clauze, atât timp cât legea prevede doar opţiunea modificării acesteia. Această susţinere nu poate fi primită, având în vedere că instanţa are inclusiv posibilitatea de a desfiinţa întregul contract, deci, cu atât mai mult, doar o parte din acesta, chiar dacă, în legătură cu clauzele privite individual, legiuitorul a folosit termenul de „modificare". Interpretarea teleologică a textului duce la concluzia că, în măsura în care este posibil, contractul trebuie să rămână în fiinţă, esenţială fiind doar înlăturarea părţii abuzive din acesta.

Prin urmare, instanţa va obliga pârâta-petentă să modifice contractele analizate mai sus, în sensul înlăturării clauzelor constatate ca fiind abuzive.

Notă: A se vedea şi C.A. Craiova, Secţia comercială, decizia nr. 561 din 24 iunie 2004, portal.just.ro, prin care s-a reţinut că temeiul nulităţii clauzei penale prin care banca populară a prevăzut şi perceperea de penalităţi de întârziere până la achitarea împrumutului este cel prevăzut de art. 968 C. civ.

Astfel, prevederile clauzei penale sunt contrare bunelor moravuri şi, prin aceasta, nelicite, deoarece au la bază încălcarea bunei-credinţe a persoanelor fizice care au contractat cu banca populară, atâta timp cât în convenţie a fost inclusă o obligaţie care nu a fost negociată în mod direct şi care a generat un dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligaţiile reciproce ale părţilor, fiind vădită disproporţia dintre prestaţia băncii şi obligaţia impusă persoanei fizice cocontractante prin clauza inserată.

38. Posibilitatea modificării dobânzii în raport de „evoluţia pieţei monetar-financiare". Clauză abuzivă în sensul art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000. Directiva nr. 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986. Cererea consumatorului de reziliere a contractului de credit bancar pentru nevoi personale

Legea nr. 193/2000
Directiva nr. 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986

1. Prevederile art. 7.2 din contractul de credit bancar stipulează că „în cazul în care evoluţia pieţei monetar-financiare justifică o astfel de măsură, Banca va putea modifica unilateral procentul de dobândă curentă contractuală", iar în virtutea art. 7.3, „modificarea nivelului dobânzii curente se comunică împrumutătorului prin notificare scrisă cu confirmare de primire".

Împrumutătorul a modificat succesiv dobânda de la 9,75% la 10% şi apoi, în scurt timp, de la 10% la 11,50%, prima dată notificându-l pe împrumutat, iar ulterior fără a-l notifica, în ambele cazuri însa fără a încheia un nou grafic de rambursare.

Clauza inserată la art. 7 pct. 2 din convenţia părţilor constituie o clauză abuzivă în sensul legii, aceasta încălcând prevederile art. 4 din Legea nr. 193/2000.

În momentul în care a fost încheiat acest contract, consumatorul a acţionat de pe o poziţie inegală, în raport cu banca. Contractul încheiat este unul de adeziune, clauzele cuprinse fiind prestabilite de către împrumutător, fără a da posibilitatea cocontractantului de a modifica sau înlătura vreuna dintre aceste clauze. Consumatorul

nu a avut posibilitatea să negocieze nicio clauză din contract, întregul act juridic fiindu-i impus, în forma respectivă, de către bancă. Conform art. 4 alin. ultim din Legea nr. 193/2000, băncii îi revenea obligația de a dovedi că a negociat în mod direct această clauză cu împrumutatul, ceea ce nu s-a întâmplat în cauză.

Prin necircumstanțierea în niciun mod a elementelor care-i permit băncii modificarea unilaterală a dobânzii curente contractuale, prin neindicarea niciunui criteriu care să-i dea băncii acest drept, lăsând la libera sa apreciere majorarea dobânzii, această clauză încalcă prevederile legale incidente în materie, fiind de natură să îl prejudicieze pe consumator. Această clauză, care dă dreptul împrumutătorului de a modifica unilateral dobânda, nu este raportată la un indicator precis, individualizat, acest factor fiind menționat generic drept „evoluția pieței monetar-financiare", fiind de netăgăduit că piața financiară evoluează diferit în funcție de indicele la care te raportezi. Această modalitate de exprimare face ca respectiva clauză să fie interpretată doar în favoarea împrumutătorului, servind doar intereselor acestuia, fără a da posibilitatea consumatorului de a verifica dacă majorarea este judicios dispusă şi dacă era necesară şi proporțională scopului urmărit.

2. Apreciind în raport de legislația internă şi comunitară incidentă, în sensul prevalenței drepturilor şi interesului consumatorului în raport cu cele ale împrumutătorului, instanța a admis solicitarea persoanei vătămate de a se dispune rezilierea contractului de credit bancar, având în vedere şi faptul că dobânda este un element esențial într-un astfel de contract, orice clauză nelegală cu incidență asupra dobânzii afectând însăşi normala derulare a raporturilor contractuale, iar în ipoteza în care acest contract s-ar derula în continuare, se menține pericolul lezării drepturilor şi intereselor consumatorului.

Judecătoria Buzău, sentința nr. 5766 din 17 octombrie 2007[1)]*, portal.just.ro*

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Buzău sub nr. 5812/200 din data de 18 iulie 2007, O.J.P.C. Buzău a înaintat spre competentă soluționare procesul-verbal de constatare nr. 195/284 din 12 iulie 2007, încheiat de inspector B.L., prin care se constată că art. 7 alin. (2) din contractul de credit bancar nr. 10053259 din 1 iunie 2005

[1)] Devenită irevocabilă prin decizia nr. 130 din 6 februarie 2008, pronunțată de Tribunalul Buzău.

încheiat între BR SA - MGNB of G – Sucursala Buzău, în calitate de împrumutător şi N.V.T., în calitate de împrumutat, încalcă prevederile art. 4 alin. (2) din Legea nr. 193/2000, fiind o clauză abuzivă.

În aceste condiţii, în baza art. 12 din actul normativ anterior menţionat, organul constatator a înaintat procesul-verbal instanţei spre soluţionare.

Prin sesizarea adresată O.J.P.C. Buzău, partea vătămată a relatat condiţiile în care a încheiat contractul şi modul în care a luat la cunoştinţă de majorarea dobânzii.

Acesta a susţinut că prevederea contractuală din art. 7.2 constituie o clauză abuzivă, astfel cum este aceasta definită de Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianţi şi consumatori, art. 4, conform căruia: „O clauză contractuală care nu a fost negociată direct cu consumatorul va fi considerată abuzivă dacă, prin ea însăşi sau împreună cu alte prevederi din contract, creează, în detrimentul consumatorului şi contrar cerinţelor bunei-credinţe, un dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligaţiile părţilor. O clauză contractuală va fi considerată ca nefiind negociată direct cu consumatorul dacă aceasta a fost stabilită fără a da posibilitate consumatorului să influenţeze natura ei, cum ar fi contractele standard preformulate sau condiţiile generale de vânzare practicate de comercianţi pe piaţa produsului sau serviciului respectiv. Faptul că anumite aspecte ale clauzelor contractuale sau numai una dintre clauze a fost negociată direct cu consumatorul nu exclude aplicarea prevederilor prezentei legi pentru restul contractului, în cazul în care o evaluare globală a contractului evidenţiază că acesta a fost prestabilit unilateral de comerciant. Dacă un comerciant pretinde că o clauză standard preformulată a fost negociată direct cu consumatorul, este de datoria lui să prezinte probe în acest sens".

A arătat că sunt întrunite condiţiile legale ca această clauză să fie declarată abuzivă, întrucât are calitatea de consumator, în sensul definit de lege, iar banca de comerciant, contractul încheiat fiind unul standard. În Anexa la lege sunt enumerate acele prevederi contractuale care sunt considerate clauze abuzive, la lit. a) fiind stipulate acele dispoziţii contractuale care dau dreptul comerciantului de a modifica, în mod unilateral, clauzele contractuale, fără a avea un motiv specificat în contract şi acceptat de consumator prin semnarea acestuia, situaţie incidentă în cazul de faţă.

A subliniat că, în momentul în care a încheiat acest contract, a acţionat de pe o poziţie inegală, în raport cu banca. Nu a avut posibilitatea să

negocieze nicio clauză din contract, întregul act juridic fiindu-i impus, în forma respectivă, de către bancă. De asemenea, nu i-au fost explicate clauzele contractuale. Prin necircumstanţierea în niciun mod a elementelor care-i permit băncii modificarea unilaterală a dobânzii curente contractuale, prin neindicarea niciunui criteriu care să-i dea băncii acest drept, lăsând la libera sa apreciere majorarea dobânzii, această clauza încalcă prevederile legale incidente în materie, fiind de natură să îl prejudicieze.

Caracterul flagrant abuziv al acestei clauze, precum şi aplicarea, cu rea-credinţă a acesteia, sunt ilustrate, în acest caz particular, de modalitatea în care s-a derulat acest contract. Până la data de 17 aprilie 2007, plătise, peste obligaţiile de plată ce-i reveneau, suma cumulată de 13,04 Euro; cu toate acestea, la aceeaşi dată figura, în evidenţele băncii, cu o restanţă de 0,38 Euro. Faţă de starea de fapt expusă anterior, înseamnă că imediat după ce i-a majorat dobânda la 10%, aceasta i-a fost, încă o dată, majorată la 11,50%, ceea ce a făcut să crească valoarea obligaţiei lunare de plată.

Oricum, în punerea în aplicare a clauzei abuzive care permitea majorarea dobânzii, Banca a încălcat în mod manifest prevederile contractuale. Dacă la prima majorare, a fost notificat, nu a fost însă chemat să semneze un nou grafic de rambursare, astfel cum dispune art. 3.3 din contract. De asemenea, din interpretarea textului contractual anterior invocat, reiese că acest contract se poate considera modificat (în sensul că împrumutatului îi revine o altă obligaţie de plată decât cea iniţial stabilită) doar în momentul în care ambele părţi contractante au convenit asupra unui nou grafic de rambursare, semnându-l. Prin urmare, această modificare a dobânzii nu-i este opozabilă, însă a fost nevoit să o achite datorită reglementărilor interne ale băncii, în această manieră evitând aplicarea unor sancţiuni cu repercusiuni grave asupra sa: penalităţi, introducerea în Banca de Credit şi imposibilitatea contractării altui credit, rezilierea acestui contract cu obligarea la rambursarea anticipata imediată a soldului etc.

Ulterior, Banca a modificat din nou dobânda, majorând-o de la 10% la 11,50%, fără să-l notifice în acest sens şi fără a semna un nou grafic de rambursare.

Atitudinea Băncii manifestată prin inserarea acestei clauze abuzive, coroborată cu modalitatea de punere în aplicare a acestei prevederi contractuale (fără a respecta măcar clauzele stipulate de aceasta în contract, majorarea într-un timp foarte scurt a dobânzii cu 1,75 procente, în condiţiile în care în prezent acordă credite în Euro pentru

nevoi personale cu o dobânda de 8,5%) atrage răspunderea contravenţională a acesteia.

În raport de prevederile art. 8 din Legea nr. 193/2000 („Controlul respectării dispoziţiilor prezentei legi se face de reprezentanţii împuterniciţi ai Oficiului pentru Protecţia Consumatorilor ..."), a sesizat O.P.C. Buzău.

În urma verificărilor efectuate, în aplicarea art. 11 din actul normativ anterior menţionat, s-a încheiat un proces-verbal de constatare nr. 195/284 din 12 iulie 2007, prin care s-a constatat faptul că în contractul încheiat de partea vătămată cu banca este inserată clauza de la art. 7.2, care contravine prevederilor art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000. Acest proces-verbal este semnat de către reprezentantul legal al băncii, care a declarat că nu are obiecţiuni de formulat.

Art. 15 alin. (1) statuează că încălcarea interdicţiei stipulate la art. 1 alin. (3) (se interzice comercianţilor stipularea de clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii) constituie contravenţie şi se sancţionează cu amenda de la 200 lei la 1000 lei. Prin derogare de la dispoziţiile de drept comun în materie contravenţională, nu organul constatator este în drept să aplice sancţiunea, ci, potrivit art. 13 alin. (1) din lege, instanţa de judecată este aceea care aplică sancţiunea, dispunând totodată, sub sancţiunea daunelor, modificarea clauzelor contractuale, în măsura în care contractul rămâne în fiinţă, sau desfiinţarea acelui contract cu daune-interese, după caz.

Agentul constatator arată că sunt întrunite elementele constitutive ale contravenţiei reglementate în art. 15 alin. (1) din lege, în sensul că, astfel cum a dezvoltat anterior, în contract a fost stipulată o clauză abuzivă, încălcându-se în acest mod prevederile imperative ale legii. Având în vedere caracterul continuu al acestei contravenţii, clauza abuzivă producându-şi efectele şi în prezent, în ceea ce priveşte sancţiunea ce urmează a fi aplicată, faţă de limitele de sancţiune extrem de mici, consideră că se impune aplicarea unei amenzi contravenţionale orientate spre maximul special prevăzut de lege.

A solicitat, de asemenea, să se înlăture clauza abuzivă inserată în art. 7 alin. (2) din contract, în condiţiile art. 6-7 din Legea nr. 193/2000, urmând ca acest contract să se deruleze în continuare, însă cu dobânda iniţială de 9,75% pe an şi să se dispună obligarea SC B.R. SA la modificarea dobânzii (*ex tunc*, de la data de 27 iunie 2006 si *ex nunc*, până la încetarea raporturilor contractuale), potrivit graficului iniţial de rambursare, iar sumele plătite în plus ca urmare a modificării abuzive a dobânzii (35,08 Euro conform graficului alăturat, la care se

adaugă 2 Euro, plătiți ca urmare a notificării) trebuind sa fie imputate asupra debitelor următoare, sub sancțiunea unei amenzi civile de 50 lei pe zi de întârziere.

BR SA - MGNB of G – Sucursala Buzău, în temeiul art. 115-118 C. proc. civ., a formulat întâmpinare prin care a solicitat anularea ca neîntemeiat a procesului-verbal de constatare nr. 195/284 din 12 iulie 2007, încheiat de B.L., inspector, prin care s-a constatat că una dintre clauzele contractului de credit, şi anume cea prevăzută de art. 7 pct. 2, încalcă art. 4 pct. 1 din Legea nr. 193/2000.

A arătat că, potrivit art. 78 din Legea nr. 296/2004, o clauză contractuală va fi considerată abuzivă, dacă sunt îndeplinite cumulativ, următoarele condiții:

- clauza nu a fost negociată cu clientul/consumator, adică aceasta a fost stabilită fără a da posibilitatea consumatorului să influențeze natura ei, cum ar fi contractele standard, preformulate sau condițiile generale de vânzare practicate de comercianți pe piața produsului sau serviciului respectiv;
- încalcă exigențele bunei-credințe;
- clauza nenegociată, prin ea însăşi sau împreună cu alte prevederi din contract, creează în detrimentul consumatorului un dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligațiile părților datorită efectului pe care îl imprimă contractului respectiva clauză.

Clauza prevăzută la art. 7 pct. 2 din contractul de credit are următorul conținut: „În cazul în care evoluția pieței monetar financiare justifică o astfel de măsură, Banca va putea modifica unilateral procentul de dobândă curentă contractuală".

Mai arată banca, faptul că toate instituțiile financiar bancare țin cont şi sunt influențate în stabilirea dobânzii de politica BNR, care stabileşte rata dobânzii de referință şi ratele medii ale dobânzii pe piața interbancară conform circularei emise de aceasta, nr. 3 din 1 februarie 2002, de asemenea, are relevanță în stabilirea dobânzii privind cursurile pieței valutare.

De asemenea, împrumutatul (consumatorul) a fost informat, în mod complet, corect şi precis, asupra caracteristicilor esențiale ale produselor şi serviciilor oferite de bancă, astfel încât să aibă posibilitatea de a face o alegere rațională între produsele şi serviciile oferite, în conformitate cu interesele lui economice. Menționează că nu sunt întrunite condițiile pentru ca o clauză să fie catalogată drept abuzivă, deoarece clauza citată nu încalcă exigențele bunei-credințe,

întrucât dobânda fiind fluctuantă, aceasta putea să aibă şi un curs descendent, nu doar ascendent.

În consecinţă, nu se poate susţine reaua-credinţă a băncii prin inserarea respectivei clauze, aceasta fiind o practică generalizată la nivelul instituţiilor financiar-bancare, mai ales că B.R. SA nu deţine nicio poziţie de monopol pe această piaţă.

În dovedirea întâmpinării a depuse în copie xerox contractul de credit bancar nr. 10053259 din 1 iunie 2005.

O.J.P.C. Buzău a formulat note de răspuns faţă de întâmpinarea depusă de petentă şi a arătat că în contractul de credit este inserată o clauză abuzivă, motivat de faptul că în art. 7 pct. 2 se prevede că împrumutătorul are dreptul de a modifica unilateral dobânda. În atare situaţie, modificarea dobânzii nu este raportată la un indicator precis, individualizat, aceasta fiind precizată generic, şi anume „evoluţia pieţei monetar-financiare", or, se ştie fără tăgadă că piaţa financiară evoluează diferit în funcţie de indicele la care te raportezi.

Sunt situaţii în care raportarea se face la dobânda de referinţă a BCE şi aceasta este în scădere, cu toate că în acelaşi timp dobânda de referinţă a Băncii SUA este în creştere. Această clauză fără indicator precis stabilit dă posibilitatea băncii de a modifica dobânda numai aşa cum doreşte aceasta.

Mai mult, tot în cuprinsul contractului de creditare la art. 3 alin. (3) se specifică „în cazul modificării duratei creditului şi/sau a obligaţiilor de plată lunare în sensul diminuării/majorării acestora ca urmare a unor plăţi anticipate din credit/modificări ale nivelului dobânzii, graficul de rambursare modificat şi agreat de ambele părţi are efect automat modificarea corespunzătoare a contractului".

Această clauză contravine flagrant celei prevăzute de art. 7 pct. 2, în sensul că modificarea va putea opera doar atunci când este agreată de ambele părţi.

Având în vedere prevederile Legii nr. 193/2000, incidentă în cauză, consideră că în contractul de credit există clauze abuzive conform prevederilor acestui act normativ şi, în consecinţă, solicită aplicarea prevederilor art. 13 alin. (1) şi art. 15 alin. (1) din actul normativ mai sus amintit.

În raport de întâmpinarea formulată de BR SA – MGNB of G – Sucursala Buzău, partea vătămată N.V.T. a formulat precizări, învederând următoarele:

- clauza nu a fost negociată direct cu consumatorul, întrucât contractul încheiat este unul de adeziune, în care clauzele sunt dinainte

stabilite de către împrumutător, singurele elemente de diferenţiere între acestea fiind suma împrumutată şi data scadentă;

- reaua-credinţă a băncii rezidă în enunţarea intenţionat lacunară a condiţiilor în care dobânda poate fi modificată unilateral, fără a circumstanţia în niciun mod aceste condiţii, decizia acesteia fiind discreţionară şi imposibil de controlat de către consumator;

- reaua-credinţă a băncii s-a manifestat şi prin maniera de punere în aplicare a acestei clauze, prin încălcarea a altor clauze incluse chiar de către aceasta în contract, precum şi prin faptul că dobânda a crescut semnificativ într-un interval scurt de timp (existând în continuare pericolul de creştere), atingând un nivel foarte ridicat în raport de cel practicat la aceeaşi dată de respectiva bancă;

- s-a creat un dezechilibru semnificativ în ceea ce îl priveşte, întrucât dobânda a crescut cu 1,75 procente, fără ca acesta să aibă posibilitatea să verifice baza reală a acestei creşteri, existând pericolul ca aceasta să crească în aceeaşi manieră, fără ca N.V.T. să poată verifica, precum şi faptul că a fost expus riscului de a fi introdus în Biroul de Credit şi Centrala Riscurilor Bancare, fără să aibă nicio vină în derularea raporturilor contractuale, fapt de natură să îl afecteze economic şi moral;

- nu se pune problema dacă banca ocupă sau nu o poziţie dominantă pe piaţă, întrucât în acest cadru procesual este supus analizei raportul comerciant-consumator, sub aspectul respectării drepturilor consumatorului, iar nu raportul dintre B.R. SA şi alţi comercianţi, sub aspectul respectării normelor care disciplinează dreptul concurenţial.

De asemenea, a învederat că, faţă de atitudinea adoptată de comerciant, raporturile contractuale nu se mai pot derula în limite normale, motiv pentru care, în temeiul art. 7 din Legea nr. 193/2000, a solicitat rezilierea contractului de credit bancar nr. 10053259 din 1 iunie 2005, ceea ce presupune încetarea efectelor acestuia pentru viitor. În aceste condiţii, consideră că, la data judecăţii, ar trebui să returneze suma de 1466,60 Euro (obţinută astfel: din soldul de 1509,79 Euro existent la data de 22 octombrie 2007 – luând în calcul că a achitat şi debitul scadent pe această dată – a scăzut suma plătită în plus, peste ratele stabilite conform graficului iniţial, singurul care îi este opozabil, în valoare de 43,19 Euro; fiind vorba de o reziliere, iar nu de o rambursare anticipată, nu se aplică, în acest caz, comision).

Nu a solicitat daune, ci doar cheltuieli de judecată.

Prin sentinţa nr. 5766 din 17 septembrie 2007, pronunţată de Judecătoria Buzău, s-a admis sesizarea; s-a menţinut procesul-verbal de

constatare nr. 195/284 din data de 12 iulie 2007 încheiat de inspector B.L. din cadrul OJPC Buzău; s-a constatat că art. 7 alin. (2) din contractul de credit bancar nr. 10053259 din 1 iunie 2005 constituie o clauză abuzivă în sensul art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000; s-a constatat că fapta SC B.R. SA – MGNB of G – Sucursala Buzău de a insera în cadrul contractului de credit bancar nr. 10053259 din 1 iunie 2005 clauza de la art. 7 pct. 2 constituie contravenţia prevăzută de art. 15 alin. (1) raportat la art. 1 alin. (3) din Legea nr. 193/2000; s-a aplicat o amendă contravenţională în cuantum de 600 lei contravenientei SC B.R. SA – MGNB of G – Sucursala Buzău; s-a dispus rezilierea contractului de credit bancar nr. 10053259 din 1 iunie 2005 încheiat între SC B.R. SA – MGNB of G – Sucursala Buzău, în calitate de creditor, şi N.V.T., în calitate de împrumutat; s-a dispus repunerea părţilor în situaţia anterioară încheierii contractului, obligând împrumutatul să restituie către bancă suma de 1466,60 Euro; contravenienta SC B.R. SA – MGNB of G – Sucursala Buzău a fost obligată la cheltuielilor de judecată în cuantum de 1500 lei către partea vătămată N.V.T.

Hotărând astfel, instanţa fondului a reţinut în fapt şi în drept:

Pe data de 1 iunie 2005, între partea vătămată N.V.T., în calitate de împrumutat, şi SC B.R. SA – MGNB of G – Sucursala Buzău, în calitate de împrumutător, s-a încheiat contractul de credit bancar nr. 10053259 din 1 iunie 2005, pentru suma de 2550 Euro, nevoi personale, urmând a fi rambursat în 60 luni (art. 1-3 din contract).

Ca urmare a contractului, s-a fixat o obligaţie lunară de plată în cuantum de 53,89 Euro (rata + dobânda). Potrivit art. 7.1 din contract, dobânda curentă contractuală la creditul acordat este de 9,75% pe an. Art. 7.2 stipulează că „în cazul în care evoluţia pieţei monetar financiare justifică o astfel de măsură, Banca va putea modifica unilateral procentul de dobândă curentă contractuală", iar în virtutea art. 7.3, „modificarea nivelului dobânzii curente se comunică împrumutătorului prin notificare scrisă cu confirmare de primire".

În contractul încheiat este inserată şi clauza (art. 3.3), conform căreia „în cazul modificării duratei creditului şi/sau a obligaţiilor de plată lunare în sensul diminuării/majorării acestora ca urmare a unor plăţi anticipate din credit/modificări ale nivelului dobânzii, graficul de rambursare modificat si agreat de ambele părţi are ca efect modificarea corespunzătoare a contractului".

Împrumutătorul a modificat succesiv dobânda de la 9,75% la 10% şi apoi, în scurt timp, de la 10% la 11,50%, prima dată notificându-l

pe împrumutat, iar ulterior fără a-l notifica, în ambele cazuri însă fără a încheia un nou grafic de rambursare.

Împrumutatul a aflat de a doua majorare a dobânzii prin notificarea nr. 1 din 10 iunie 2007 emisă de EKR SRL, prin care era anunţat că la data de 10 mai 2007 înregistrează către B.R. SA o restanţă de 0,38 rată credit si 1 Euro comision, sume pe care, dacă nu le achită în termen de maxim 5 zile calendaristice de la data primirii, se vor lua faţă de dânsul măsurile prevăzute în contract şi va fi raportat la B.C.C.R.B.

Acest contract de credit bancar intră sub incidenţa Legii nr. 193/2000, întrucât împrumutatul are calitatea de consumator, iar banca de comerciant. Aceste prevederi legale sunt conforme cu Directiva 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 cu privire la armonizarea dispoziţiilor legislative, reglementare şi administrative ale Statelor membre în materie de credit destinat consumului, art. 1 pct. 2 lit. a) şi b).

Instanţa constată că, fără putinţă de tăgadă, clauza inserată la art. 7 pct. 2 din contract constituie o clauză abuzivă în sensul legii, aceasta încălcând prevederile art. 4 din Legea nr. 193/2000.

În momentul în care a fost încheiat acest contract, consumatorul a acţionat de pe o poziţie inegală, în raport cu banca. Contractul încheiat este unul de adeziune, clauzele cuprinse fiind prestabilite de către împrumutător, fără a da posibilitatea cocontractantului de a modifica sau înlătura vreuna din aceste clauze. Consumatorul nu a avut posibilitatea să negocieze nicio clauză din contract, întregul act juridic fiindu-i impus, în forma respectivă, de către bancă. Conform art. 4 alin. ultim din Legea nr. 193/2000, băncii îi revenea obligaţia de a dovedi că a negociat în mod direct această clauză cu împrumutatul, ceea ce nu s-a întâmplat în cauză.

Prin necircumstanţierea în niciun mod a elementelor care-i permit băncii modificarea unilaterală a dobânzii curente contractuale, prin neindicarea niciunui criteriu care să-i dea băncii acest drept, lăsând la libera sa apreciere majorarea dobânzii, această clauză încalcă prevederile legale incidente în materie, fiind de natură să îl prejudicieze pe consumator. Această clauză care dă dreptul împrumutătorului de a modifica unilateral dobânda nu este raportată la un indicator precis, individualizat, acest factor fiind menţionat generic drept „evoluţia pieţei monetar-financiare", fiind de netăgăduit că piaţa financiară evoluează diferit în funcţie de indicele la care te raportezi. Această modalitate de exprimare face ca respectiva clauză să fie interpretată doar în favoarea împrumutătorului, servind doar intereselor acestuia, fără a da posibilitatea consumatorului de a verifica dacă majorarea

este judicios dispusă şi dacă era necesară şi proporţională scopului urmărit.

Această clauză contravine şi legislaţiei comunitare, încălcând prevederile art. 3 şi art. 4 din Directiva 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 cu privire la armonizarea dispoziţiilor legislative, reglementare şi administrative ale Statelor membre în materie de credit destinat consumului.

Art. 15 alin. (1) statuează că încălcarea interdicţiei stipulate la art. 1 alin. (3) („Se interzice comercianţilor stipularea de clauze abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.") constituie contravenţie şi se sancţionează cu amendă de la 200 lei la 1000 lei. Prin derogare de la dispoziţiile de drept comun în materie contravenţională, nu organul constatator este în drept să aplice sancţiunea, ci, potrivit art. 13 alin. (1) din lege, instanţa de judecată, este aceea care aplică sancţiunea, dispunând totodată, sub sancţiunea daunelor, modificarea clauzelor contractuale, în măsura în care contractul rămâne în fiinţă, sau desfiinţarea acelui contract cu daune-interese, după caz. Contravenţia are caracter continuu, astfel cum se arată în art. 13 din O.G. nr. 2/2001.

În cauză sunt întrunite elementele constitutive ale contravenţiei reglementate în art. 15 alin. (1) din lege, în sensul că, astfel cum am dezvoltat anterior, în contract a fost stipulată o clauză abuzivă, încălcându-se în acest mod prevederile imperative ale legii. Având în vedere caracterul continuu al acestei contravenţii, clauza abuzivă producându-şi efectele şi în prezent, în ceea ce priveşte sancţiunea ce urmează a fi aplicată, faţă de limitele fixate de legiuitor, instanţa urmează să aplice o sancţiune cu amenda contravenţională în cuantum de 600 lei.

Faţă de solicitarea persoanei vătămate de a se dispune rezilierea contractului de credit bancar, în acord cu prevederile art. 7 din Legea nr. 193/2000 şi dezideratele fixate prin Directiva 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 cu privire la armonizarea dispoziţiilor legislative, reglementare şi administrative ale Statelor membre în materie de credit destinat consumului, Directiva 90/88/CEE a Consiliului din 22 februarie 1990 de modificare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 cu privire la armonizarea dispoziţiilor legislative, reglementare şi administrative ale Statelor membre în materie de credit destinat consumului, respectiv Directiva 98/7/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 16 februarie 1998 de modificare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 cu privire la armonizarea dispoziţiilor legislative, reglementare

şi administrative ale Statelor membre în materie de credit destinat consumului, în sensul prevalenţei drepturilor şi interesului consumatorului în raport cu cele ale împrumutătorului, instanţa va admite această cerere şi va dispune rezilierea contractului.

Instanţa are, de asemenea, în vedere şi faptul că dobânda este un element esenţial într-un contract de credit bancar, orice clauză nelegală cu incidenţă asupra dobânzii afectând însăşi normala derulare a raporturilor contractuale. În raport de prevederile contractuale, instanţa reţine că, în ipoteza în care acest contract s-ar derula în continuare, se menţine pericolul lezării drepturilor şi intereselor consumatorului prin majorarea indirectă a dobânzii anuale efective, potrivit art. 7 pct. 5 din contract.

Instanţa va dispune repunerea părţilor în situaţia anterioară. Fiind în prezenţa unui contract cu executare succesivă, rezilierea îşi produce efecte numai pentru viitor, această reziliere se traduce prin obligarea consumatorului să returneze către împrumutător suma de 1466,60 Euro, calculată la data pronunţării. Această sumă a fost obţinută astfel: din soldul de 1509,79 Euro existent la data de 22 octombrie 2007, stabilit conform graficului iniţial semnat şi agreat de ambele părţi contractante se scade suma plătită în plus, peste ratele stabilite conform graficului iniţial, singurul opozabil acestuia, în valoare de 43,19 Euro, inclusiv suma de 1,38 Euro achitată potrivit notificării, sumă nedatorată întrucât împrumutatul nu era în culpă; fiind vorba de o reziliere, iar nu de o rambursare anticipată, nu se aplică, în acest caz, comision. Sumele plătite sunt dovedite cu foile de vărsământ depuse la dosarul cauzei. Dacă până la rezilierea efectivă, consumatorul îşi va achita ratele în continuare, aceste debite se vor scădea din suma anterior calculată.

39. Credit garantat prin ipotecă convenţională. Cerinţa formei autentice, *ad validitatem*, a garanţiei. Nerespectare. Consecinţe

C. civ., art. 948, art. 1772

Întrucât, conform prevederilor art. 1772 C. civ., ipoteca convenţională nu poate fi constituită decât prin act autentic, condiţie de validitate a convenţiei ce nu a fost îndeplinită, clauza inclusă în contractul de credit, referitoare la garanţia imobiliară, este nulă

absolut, lipsindu-i obiectul, cerinţă esenţială prevăzută de art. 948 C. civ.

I.C.C.J., s. com., decizia nr. 225 din 22 ianuarie 2002, www.scj.ro

Tribunalul Alba Iulia, prin sentinţa civilă nr. 1040 din 3 decembrie 1999, a respins acţiunea reclamanţilor SC A.N. SRL şi a persoanelor fizice R.E., R.A. şi R.D. împotriva pârâtei Dacia Felix – Sucursala Alba Iulia, prin care se cerea să se constate nulitatea contractului de credit din septembrie 1993 completat prin act adiţional, a contractului de garanţie imobiliară fără număr anexă la primul contract şi a contractului de ipotecă, asupra imobilului situat în Alba Iulia, cu motivarea că societatea reclamantă nu justifică un interes legitim în promovarea acţiunii, iar contractul de ipotecă este legal încheiat.

Curtea de Apel Alba Iulia, Secţia comercială şi de contencios administrativ, prin decizia nr. 415 din 12 mai 2000, a respins apelul reclamanţilor, reţinând în considerentele deciziei că la data semnării actului adiţional la contractul de credit, coproprietarii imobilului au garantat creditul, semnând şi contractul de garanţie în conformitate cu dispoziţiile art. 1772 C. civ. existenţa ipotecii fiind condiţionată de existenţa actului autentic.

Reclamanţii au declarat recurs, invocând excepţia autorităţii de lucru judecat, prin existenţa deciziei nr. 1134 din 5 mai 2000, pronunţată anterior de Curtea de Apel Alba Iulia şi care, faţă de aceleaşi părţi, a constatat nulitatea încheierii de înscriere a dreptului la ipotecă convenţională şi a dispus radierea acestei ipoteci, situaţie faţă de care, în mod nelegal, prin încheierea din 31 mai 2000 s-a notat provizoriu acelaşi drept de ipotecă, menţionându-se răspunderea solidară a garanţilor.

Reclamanţii au precizat că îşi menţin criticile în ce priveşte contractul de credit şi actul adiţional la acesta, sub aspectul clauzei de garanţie.

Recursul este fondat.

Printr-o decizie anterioară deciziei atacate în prezent cu recurs s-a constatat nulitatea încheierii din 1993, de înscriere a dreptului de ipotecă convenţională şi s-a dispus radierea acestei ipoteci, reţinându-se în considerente că este lovit de nulitate contractul de garanţie imobiliară, în sensul dispoziţiilor art. 1171, art. 1772 C. civ.

Prin decizia supusă recursului s-a dat o interpretare greşită prevederilor art. 1772 C. civ., ţinând seama că forma autentică este o condi-

ție de validitate a contractului de ipotecă, iar disocierea dintre acesta și contractul de garanție este fără suport juridic, ipoteca convențională fiind o garanție imobiliară.

Ca atare, clauza inclusă în contractul de credit prin actul adițional, dintre beneficiarii creditului și pârâtă, referitoare la această garanție imobiliară este nulă absolut, lipsindu-i obiectul, condiție esențială prevăzută de art. 948 C. civ., pentru validitatea convențiilor. La aceasta se adaugă și faptul nesemnării contractului de garanții reclamanți, nici în forma inițială și nici în forma completată prin actul adițional, care face parte integrantă din acest contract.

În consecință, recursul a fost admis, decizia recurată a fost casată, apelul admis, iar sentința schimbată parțial, în sensul constatării nulității contractului de garanție ipotecară și a nulității parțiale a contractului de credit încheiat între societatea reclamantă și pârâtă, în privința clauzei care are ca obiect această garanție imobiliară.

40. Neacordarea sumei din contractul de credit. Nulitate. Novație. Cerințe

C. civ., art. 1130

Cum suma menționată cu titlu de credit nu a fost acordată și nici primită, în mod corect s-a constatat nulitatea contractului de credit, în lipsa unui act din care să rezulte voința părților de a nova, față de dispozițiile art. 1130 C. civ., care prevăd că novația nu se prezumă, voința de a o face trebuind să rezulte în mod evident.

I.C.C.J., s. com., decizia nr. 1213 din 28 martie 2006, www.scj.ro

Reclamanta SC A.C. SA a chemat în judecată pârâta SC R.B. SA, Sucursala Constanța, pentru a se constata nulitatea absolută a contractului de credit din 12 iunie 1995, precum și a contractului de gaj fără deposedare, încheiat cu aceleași părți la 18 aprilie 2002.

Tribunalul Constanța a respins acțiunea.

Curtea de Apel Constanța a admis apelul reclamantei, a schimbat în tot sentința civilă, în sensul că a admis acțiunea și a constatat nulitatea absolută a contractului de credit, precum și a contractului de gaj fără deposedare.

Împotriva acestei din urmă hotărâri judecătoreşti, pârâta a declarat recurs, solicitând respingerea acţiunii prin menţinerea soluţiei instanţei de fond, întrucât chiar şi în lipsa unei novaţii, creditul a fost acordat la valoarea utilajelor agricole preluate.

Recursul este nefondat.

Din examinarea probatoriilor, s-a constatat că între părţi, iniţial, s-a încheiat contractul de credit din 12 iunie 1995 pentru procurarea unor utilaje şi echipamente agricole, fără a fi menţionată perioada şi dobânda la credit.

În vederea garantării creditului, respectiv a comisioanelor şi dobânzilor aferente, s-a încheiat contractul de gaj fără deposedare din 18 aprilie 2002.

Cum este de necontestat că împrumutul propriu-zis nu a fost acordat reclamantei, iar aceasta a achitat contravaloarea utilajelor agricole achiziţionate de la SC I. SA către furnizoare, instanţa de apel a constatat că nu a intervenit o novaţie, întrucât părţile nu au manifestat o voinţă de a nova datoriile prin schimbarea debitorului.

Rezultă că prin hotărârea atacată s-a făcut o corectă aplicare a dispoziţiilor art. 1130 C. civ., care prevăd că novaţia nu se prezumă, voinţa de a o face trebuind să rezulte în mod evident din act.

În această situaţie, în lipsa unui act din care să rezulte voinţa părţilor de a nova, încheierea contractului de credit a cărui anulare s-a cerut nu poate conduce la concluzia că părţile ar fi convenit schimbarea debitorului prin acordarea creditului, pe care pârâta a recunoscut că nu l-a înmânat efectiv reclamantei şi care a achitat utilajele în contul furnizorului, aşa cum s-a constatat prin expertiza efectuată în cauză.

În consecinţă, cum suma menţionată cu titlu de credit nu a fost acordată şi nici primită niciodată, instanţa de apel a constatat nulitatea contractului de credit, în lipsa cauzei pentru care părţile trebuiau să-şi manifeste consimţământul.

41. Reprezentarea prin aceeaşi persoană a părţilor cu interese contrarii. Consecinţe juridice

C. civ., art. 948
Legea nr. 31/1990, republicată

Contractul de credit este lovit de nulitate absolută, întrucât atât pentru împrumutat, cât şi pentru împrumutător, a semnat în

calitate de reprezentant aceeaşi persoană, ignorându-se astfel interesele contrare ale celor două părţi.

C.A. Bucureşti, s. com., decizia nr. 1495/2000, în C.P.J.C.C.A. Bucureşti 2000-2001, p. 119

Prin sentinţa nr. 704/1999 a Tribunalului Ialomiţa a fost respinsă, ca neîntemeiată, cererea formulată de reclamanta SC A. SA, în contradictoriu cu pârâta P.A.S., a fost respinsă cererea de intervenţie în interes propriu formulată de intervenientul M.T. şi a fost obligată reclamanta la 500.000 lei, cheltuieli de judecată.

Împotriva acestei soluţii au declarat apel reclamanta şi intervenienta. Reclamanta a criticat sentinţa şi a arătat că nu este o societate bancară, neavând în obiectul ei de activitate acordarea de împrumuturi. La data semnării contractului de credit, societatea nu era legal reprezentată, conducerea ei nu era înregistrată la C.C.I., ceea ce echivalează cu lipsa capacităţii de folosinţă. S-a mai susţinut că art. 105 alin. (1)[1)] din Legea nr. 31/1990 interzice acordarea de avansuri sau împrumuturi către terţi şi, în mod eronat, instanţa de fond a reţinut că temeiul legal al împrumutului îl reprezintă acest text.

Intervenienta a arătat că Legea nr. 31/1990, prin dispoziţiile art. 267 pct. 3[2)], instituie forma de răspundere pentru administratorul care acordă împrumuturi sau avansuri asupra acţiunilor societăţii. S-a susţinut că nu se poate aprecia că, prin motivarea referitoare la constatarea nulităţii unui contract, au fost analizate toate actele de gestiune ale foştilor administratori, mai exact ale administratorului care a gestionat efectiv societatea.

Curtea a constatat că toate criticile aduse sunt întemeiate şi a admis apelurile, pentru următoarele considerente.

Deşi este adevărat că posibilitatea acordării unui împrumut este reglementată de art. 105 din Legea nr. 31/1990, problema nulităţii contractului de credit se pune câtă vreme, atât pentru împrumutat, cât şi pentru împrumutător, a semnat aceeaşi persoană, o dată în calitate

---

[1)] Modificat prin Legea nr. 441/2006 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 31/1990 privind societăţile comerciale, republicată, şi a Legii nr. 26/1990 privind registrul comerţului, republicată (M. Of. nr. 955 din 28 noiembrie 2006). În prezent, art. 105 alin. (1) are următorul conţinut: „Acţiunile dobândite în conformitate cu dispoziţiile art. 103[1] şi 104 nu dau dreptul la dividende pe perioada deţinerii de către societate".

[2)] În urma republicării legii (M. Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004), art. 267 pct. 3 a devenit art. 273 pct. 3.

de director al SC A. SA şi altă dată ca membru al consiliului de administraţie al P.A.S.

Întrucât atât împrumutatul, cât şi împrumutătorul nu pot fi reprezentate de aceeaşi persoană, se impune a se constata nulitatea absolută a contractului de credit.

Pentru aceste considerente, apelurile au fost admise şi, pe fond, a fost admisă acţiunea principală şi cererea de intervenţie în interes propriu şi s-a constatat nulitatea absolută a contractului de credit încheiat între SC A. SA şi P.A.S.

42. Eroare-obstacol. Lipsa consimţământului. Nulitate

C. civ., art. 948

Reclamanţii au fost induşi în eroare de pârâtă cu ocazia încheierii actelor de garanţie imobiliară, aceştia crezând că semnează un act de garanţie materială pentru calitatea de angajat, iar nu acte de garanţie imobiliară pentru creditul luat de societate. În consecinţă, se reţine falsa reprezentare a realităţii în ceea ce priveşte natura actului juridic încheiat, ce determină lipsa totală a consimţământului ca urmare a erorii-obstacol.

I.C.C.J., s. com., decizia nr. 1844 din 17 martie 2005, în B.C. nr. 1/2006, p. 27

Reclamanţii S.L., C.A., S.V., C.Gh., B.G., B.C. au solicitat constatarea nulităţii absolute a contractului de credit din 19 decembrie 1996, radierea ipotecilor instituite prin actele de garanţie imobiliară.

Ulterior, reclamanţii şi-au precizat acţiunea, cerând şi constatarea nulităţii absolute a contractelor de garanţie imobiliară încheiate în favoarea B., Sucursala Suceava, pentru creditul contractat de SC L.C. SRL Suceava.

Prin sentinţa comercială nr. 316 din 6 aprilie 2001, pronunţată de Tribunalul Suceava, Secţia comercială şi de contencios administrativ, s-a admis în parte acţiunea şi s-a constatat nulitatea absolută a contractului de credit din 20 decembrie 1996, în ceea ce priveşte clauza constituirii garanţiei imobiliare a creditului de către reclamanţi şi a actelor de garanţie imobiliară, s-a dispus radierea ipotecilor instituite prin actele de garanţie imobiliară şi s-a respins acţiunea.

Pentru a pronunţa sentinţa, instanţa de fond a reţinut că reclamanţii au fost induşi în eroare de pârâta O.G. cu privire la natura juridică a

actelor încheiate de reclamanţi, aceştia crezând că încheie acte de garanţie materială pentru eventualele prejudicii ce le-ar produce societăţii în calitate de gestionari, când, de fapt, aceştia au semnat acte de garanţie imobiliară în favoarea B., Sucursala Suceava, pentru rambursarea în termen a creditului primit de SC L.C. SRL Suceava, ceea ce echivalează cu lipsa consimţământului, fapt ce duce la nulitatea absolută a actelor de garanţie imobiliară.

Împotriva sentinţei, B., Sucursala Suceava, a formulat apel, criticând sentinţa ca fiind nelegală şi netemeinică, deoarece nu s-a reţinut corect situaţia de fapt şi probele administrate au fost interpretate greşit, cu privire la anularea contractelor de garanţie imobiliară.

Prin decizia nr. 420 din 27 septembrie 2001, pronunţată de Curtea de Apel Craiova, Secţia comercială şi de contencios administrativ, apelul pârâtei a fost respins ca nefondat.

Împotriva deciziei, pârâta a declarat recurs, criticând-o pentru nelegalitate.

În primul motiv de recurs, pârâta a susţinut că instanţa de fond a dispus şi cu privire la valabilitatea contractului de credit, deşi acest lucru nu s-a cerut, motiv încadrat în drept în prevederile art. 304 pct. 6 C. proc. civ.

Recursul nu este fondat.

Prin acţiune, reclamanţii au solicitat în primul capăt de cerere constatarea nulităţii absolute a contractului de credit din 20 decembrie 1996.

Precizarea depusă ulterior de recurenţi la instanţa de fond privea în mod expres al doilea capăt de cerere din acţiune, având ca obiect radierea ipotecilor constituite prin actele de garanţie imobiliară, solicitându-se constatarea nulităţii absolute a actelor de garanţie imobiliară.

Prin sentinţă, s-a dispus şi asupra contractului de credit, care a format obiectul acţiunii iniţiale a reclamanţilor, şi instanţa nu a acordat mai mult decât s-a cerut.

În al doilea motiv de recurs, s-a susţinut că în cauză s-a făcut o greşită aplicare a legii, invocându-se prevederile art. 304 pct. 9 C. proc. civ., că instanţa de fond şi apel nu s-au pronunţat cu privire la toate probele administrate din care rezulta că reclamanţii nu au fost induşi în eroare de pârâtă, consimţământul reclamanţilor cu ocazia încheierii actelor de garanţie imobiliară fiind legal şi valabil exprimat.

Nici această critică nu este fondată.

În pronunţarea soluţiilor, atât instanţa de fond, cât şi instanţa de apel au avut în vedere totalitatea probelor administrate în cauză şi au reţinut, în mod corect, că reclamanţii au fost induşi în eroare de pârâtă cu ocazia încheierii actelor de garanţie imobiliară, aceştia crezând că semnează un act de garanţie materială pentru calitatea de angajat la SC L.C. SRL, iar nu acte de garanţie imobiliară pentru creditul luat de societate de la B., fapt ce a echivalat cu lipsa consimţământului, care, potrivit art. 948 C. civ., atrage nulitatea absolută a actului juridic.

Faţă de aceste considerente, în cauză nu subzistă niciunul dintre motivele prevăzute de art. 304 C. proc. civ. pentru a modifica sau casa decizia recurată.

În consecinţă, recursul a fost respins ca nefondat.

43. Nedeterminarea cuantumului penalităţilor. Sancţiune

C. civ., art. 966, art. 968, art. 1088
Legea nr. 313/1879
O.G. nr. 9/2000, art. 9

Clauza penală inserată în cuprinsul contractului de credit, care nu prevede expres procentul de penalitate incident în situaţia încălcării termenelor de plată, este lovită de nulitate absolută.

C.A. Bucureşti, s. com., decizia nr. 3577/2000, în C.P.J.C.C.A. Bucureşti 2000-2001, p. 139

Prin sentinţa nr. 313 din 26 iunie 2000, Tribunalul Călăraşi a admis, în parte, acţiunea formulată de reclamantul Z. împotriva pârâtei SC X.C., care a fost obligată la plata sumei de 210.000.000 lei, credit restant, şi a respins capătul de cerere privind obligarea pârâtei la plata penalităţilor de întârziere.

Pentru a hotărî astfel, s-au analizat actele de la dosar. Împotriva acestei sentinţe a declarat apel reclamantul Z.

Curtea de Apel Bucureşti, Secţia comercială, a respins apelul, ca nefondat. Pentru a hotărî astfel, Curtea a constatat că, în cuprinsul contractului de credit nr. 136/1996, încheiat între părţi, este cuprinsă o clauză penală, care este, însă, nulă, deoarece nu s-a precizat prin aceasta procentul de penalitate ce se aplică în situaţia nerespectării termenelor de plată stabilite în contract.

Secțiunea a 2-a. Executarea contractului

44. Plată parțială efectuată de garantul ipotecar. Dobânzi. Imputația plății

C. civ., art. 1111

Garanții ipotecari au garantat nu numai o sumă într-un anumit cuantum din creditul acordat, ci şi dobânda aferentă acestuia, astfel încât nu pot invoca stingerea datoriei în situația în care din chitanța eliberată rezultă că obiectul plății îl reprezintă dobânda aferentă creditului, ceea ce reprezintă, practic, o concretizare a regulilor imputației plății, în sensul că suma plătită se impută cu întâietate asupra dobânzilor, conform art. 1111 C. civ.

C.S.J., s. com., decizia nr. 3138 din 24 iunie 2003, www.scj.ro

Tribunalul Mureş, Secția comercială, prin sentința nr. 72 din 21 ianuarie 2000, a admis acțiunea formulată de reclamanta C.B., sucursala Alba Iulia şi a obligat, în solidar, pe pârâții M.I. şi M.R., C.E. şi C.O. la plata sumelor de: 4.000.000 lei credit restant, 18.080.268 lei dobândă aferentă, 3.524.732 lei cheltuieli de judecată, în baza şi în limita contractelor de garanție încheiate de aceştia pentru restituirea creditului restant, în sumă de 8.000.000 lei, acordat de bancă la 14 octombrie 1994 pârâtului M.I.

Prin decizia nr. 618 din 23 octombrie 2000, Curtea de Apel Târgu Mureş, Secția comercială, a admis apelul declarat de pârâta garantă C.O. împotriva sentinței.

Schimbând în parte sentința, a respins, ca nefondată, acțiunea promovată de reclamanta C.B., sucursala Alba Iulia, împotriva pârâtei garante C.O., menținând restul dispozițiilor sentinței.

Pentru a hotărî astfel, s-a reținut, în motivarea deciziei, că reclamanta C.B. a acordat, prin contractul de credit nr. 10 din 14 octombrie 1994, un împrumut de 8.000.000 lei, cu termen de rambursare la data de 25 octombrie 1995, Asociației Familiale T.M. din Târnăveni, împrumut a cărui restituire a fost garantată, până la concurența sumei de 4.000.000 lei, prin contract de ipotecă şi de soții C.O. şi C.E.

La data de 8 iunie 1998, pârâta garantă C.O. a plătit suma de 4.000.000 lei, iar cum din contractul de ipotecă rezultă că s-a garantat restituirea unui împrumut acordat persoanei fizice M.I., iar nu Asociației Familiale T.M., acțiunea față de această garantă s-a apreciat a fi neîntemeiată.

Împotriva deciziei a declarat recurs reclamanta C.B., solicitând casarea acesteia, respingerea apelului pârâtei şi menţinerea sentinţei tribunalului.

Se critică decizia pentru greşita apreciere a probelor, deoarece pe chitanţa de plată a sumei de 4.000.000 lei, eliberată intimatei, s-a înscris ca obiect al plăţii „dobânzi", precum şi pentru neaplicarea prevederilor art. 1111 C. civ.

Recursul este fondat pentru considerentele care urmează:

Prin contractul de credit nr. 10 din 14 octombrie 1994, reclamanta C.B. a acordat Asociaţiei Familiale T.M., reprezentată prin administratorii M.I. şi M.R., un credit de 8.000.000 lei, iar restituirea lui a fost garantată şi de intimaţii C.O. şi C.E., care au semnat contractul de împrumut, aceştia încheind şi contractul de ipotecă, autentificat sub nr. 24964 din 13 octombrie 1994, prin care se obligau să garanteze împrumutul de 4.000.000 lei şi dobânzile aferente cu imobilul proprietate personală.

Intimaţii nu contestă acest lucru, dar opun chitanţa nr. 21484 din 8 iunie 1998, care reprezintă, susţin aceştia, dovada plăţii sumei de 4.000.000 lei, a cărei restituire au garantat-o.

Este de observat, însă, că intimaţii au garantat nu numai o sumă într-un anumit cuantum, dar şi dobânda aferentă acesteia, iar din chitanţa invocată rezultă că obiectul plăţii îl reprezintă dobânda creditului acordat Asociaţiei Familiale T.M., ceea ce reprezintă, practic, o concretizare a regulilor imputaţiei plăţii, în sensul că suma plătită se impută cu întâietate asupra dobânzilor, conform art. 1111 C. civ.

Prin urmare, greşit instanţa de apel a stabilit că suma de 4.000.000 lei reprezintă plata sumei garantate, situaţie în care s-a admis recursul declarat de reclamantă, s-a casat decizia atacată şi s-a trimis cauza spre rejudecare, pentru a se determina dobânda aferentă cotei-părţi din creditul garantat de 4.000.000 lei, urmând a se constata sau nu plătită suma prin chitanţa eliberată de reclamantă la 8 iunie 1998.

45. Recuperarea integrală a debitului restant. Dobânzi curse ulterior pronunţării sentinţei de obligare la plata creditului. Inexistenţa autorităţii de lucru judecat

C. civ., art. 1201

Întrucât creditorul a continuat procedura de recuperare a debitului restant, ca urmare a rambursării creditului cu întârziere

şi în rate, debitorul datorează nu numai sumele prevăzute în dispozitivul sentinţei rămase definitive, dar şi dobânzile care curg de la pronunţarea sentinţei şi până la achitarea totală. În cazul introducerii unei acţiuni separate având acest obiect, nu se poate invoca autoritatea de lucru judecat, chiar dacă ambele acţiuni au la bază acelaşi contract de credit.

I.C.C.J, s. com., decizia nr. 1666 din 6 martie 2002, www.scj.ro

Tribunalul Teleorman, prin sentinţa civilă nr. 996 din 13 decembrie 1999, a respins acţiunea reclamantei SC B.P. SA Teleorman în contradictoriu cu pârâta SC R.S. SRL, reţinând că în cauză există autoritate de lucru judecat, acelaşi contract de credit nr. 1130 din 30 septembrie 1996 formând şi obiectul sentinţei civile nr. 423 din 8 septembrie 1998.

Apelul reclamantei a fost respins prin decizia nr. 2098 din 1 septembrie 2000 de Curtea de Apel Bucureşti, Secţia comercială, care, a reţinut de asemenea, că există în cauză autoritate de lucru judecat.

Invocând dispoziţiile art. 304 pct. 8 şi 9 C. proc. civ., reclamanta a declarat recurs susţinând că instanţele, în mod greşit, au apreciat că în cauză există autoritate de lucru judecat pentru dobânzile care au făcut obiectul cererii, dobânzi care au curs de la pronunţarea sentinţei nr. 423 din 8 septembrie 1998 până la data introducerii prezentei cereri.

În contextul unui prim motiv de recurs, se arată că pârâta a rambursat cu întârziere foarte mare şi în trei rate obligaţia reţinută în dispozitivul sentinţei nr. 423/1998, fapt ce a determinat banca reclamantă, cu respectarea normelor interne ale BNR, să continue procedura de recuperare a debitului restant.

Printr-un al doilea motiv de recurs se arată că instanţa în mod greşit a reţinut în dispozitivul sentinţei achitarea integrală a sumelor de către pârâţi.

Recursul este fondat.

Analizând actele şi lucrările dosarului, cu privire la modul de repartizare a sumelor acordate prin sentinţa civilă nr. 423/1998, se constată că aceasta nu are nicio relevanţă juridică, pentru că instanţa nu a menţionat că sumele respective reprezintă datoriile până la 16 martie 1998 şi nici nu a rezervat reclamantei dreptul de a formula o acţiune separată pentru sumele eventual datorate de către pârâtă şi giranţi, după data de 16 martie 1998.

În consecinţă, pârâta şi giranţii nu datorează reclamantei numai sumele prevăzute în dispozitivul sentinţei civile nr. 423/1998, rămasă definitivă la data de 17 martie 1999.

După pronunţarea sentinţei pârâta a făcut plăţi şi datorează dobânzi pentru perioada de la 17 martie 1999, data rămânerii definitive a sentinţei şi până la data plăţilor.

În consecinţă, se constată că nu există autoritate de lucru judecat, întrucât prezenta acţiune are alt obiect, decât cel stabilit prin sentinţa civilă nr. 423/1998, respectiv plata unor dobânzi pentru sumele stabilite definitiv şi până la achitare. În consecinţă, s-a admis recursul, s-a modificat decizia recurată în sensul admiterii apelului reclamantei, sentinţa primei instanţe a fost desfiinţată şi cauza trimisă aceluiaşi tribunal pentru rejudecarea în fond, cu privire la dobânzile datorate la sumele stabilite prin sentinţa rămasă definitivă şi irevocabilă.

46. Credit bancar. Recuperarea sumei datorate. Identitate de părţi. Autoritate de lucru judecat

C. civ., art. 1201

Faptul că reclamanta creditoare a promovat o nouă acţiune împotriva asociatului unic al societăţii debitoare, raportându-se la această calitate a pârâtei, nu este de natură să înfrângă autoritatea de lucru judecat a sentinţei prin care debitoarea, persoană fizică, a fost obligată în solidar cu societatea debitoare la plata creditului restant şi a dobânzilor bancare, în calitate de garant ipotecar.

I.C.C.J., s. com., decizia nr.800 din 10 februarie 2005, www.scj.ro

Reclamanta B.I.R., Sucursala zonală Timişoara, prin lichidator SC R.V.A. SA, a solicitat obligarea pârâtei D.I., în calitate de administrator şi asociat unic al SC G.I. SRL Coştei, la plata creditului restant şi dobânzi aferente.

În motivarea acţiunii, reclamanta a arătat că, prin contractul de credit din 26 ianuarie 1996, a acordat SC G.I. SRL Coştei, un împrumut pentru care asociatul unic al societăţii, T.I.A. (în prezent D.I.), a prezentat drept garanţie imobilul situat în localitatea Coştei, Str. P., proprietatea sa.

Imobilul respectiv a fost constituit drept garanţie prin contractul de ipotecă din 25 ianuarie 1996.

Ulterior, s-a încheiat contractul din 26 februarie 1996, adiţional la contractul de împrumut din 26 ianuarie 1996, iar contractul de ipotecă a fost încheiat pentru garantarea unei sume de bani.

Deoarece societatea nu şi-a respectat obligaţiile contractuale, reclamanta a formulat acţiune în pretenţii, iar Tribunalul Timiş, prin sentinţa civilă nr. 1164 din 14 noiembrie 1996, a obligat societatea debitoare SC G.I. SRL Coştei, în solidar cu garanţii T. V.I. şi T.I.A., la plata creditului nerambursat plus dobânzile bancare.

Prin încheierea din 2 noiembrie 2001, Judecătoria Lugoj a încuviinţat executarea silită în baza titlului executoriu, sentinţa civilă nr. 1164 din 14 noiembrie 1996, prin intermediul executorului bancar al BIR.

Executorul bancar a valorificat, prin licitaţie publică, imobilul proprietatea garanţilor, iar pentru creanţa rămasă restantă, reclamanta a precizat că debitoarea nu mai poate fi urmărită în procedura de executare silită şi nici lichidată judiciar, conform Legii nr. 64/1995, deoarece societatea a fost radiată din data de 19 decembrie 2001, conform Legii nr. 314/2001.

Reclamanta a motivat că recuperarea diferenţei de creanţă rămase neachitată o face prin prezenta acţiune formulată împotriva asociatului unic al societăţii debitoare, respectiv doamna D.I.A., fostă T., în temeiul art. 223 alin.(2), art. 231 şi art. 228 din Legea nr. 31/2001.

Tribunalul Timiş, prin sentinţa civilă nr. 2869 din 4 septembrie 2003, a respins acţiunea reclamantei BIR, Sucursala Timişoara împotriva pârâtei D.I.A.

Prima instanţă a reţinut că prin sentinţa civilă nr. 1164 din 13 noiembrie 1996, pârâta D.I.A. (fostă T.) a fost obligată în solidar cu societatea debitoare la plata creditului restant şi dobânzile aferente, astfel că în cauză există un titlu executoriu şi, ca atare, acţiunea a fost respinsă pentru autoritate de lucru judecat şi ca neîntemeiată, privind dobânzile în continuare solicitate de creditoare, până la achitarea debitului restant, cu motivarea că pârâta, în calitate de garantă, şi-a asumat responsabilitatea doar pentru suma pretinsă şi nu poate fi răspunzătoare pentru alte despăgubiri.

Împotriva acestei hotărâri, reclamanta a declarat recurs, prin lichidator, calea de atac fiind calificată de instanţă ca fiind apel, în conformitate cu dispoziţiile O.U.G. nr. 58/2003.

Prin decizia civilă nr. 8 din 21 ianuarie 2004, Curtea de Apel Timişoara, Secţia comercială şi de contencios administrativ, a respins apelul reclamantei, reţinând că instanţa de fond a admis în mod corect

excepţia autorităţii lucrului judecat şi a fost înlăturată susţinerea apelantei, potrivit căreia pârâta a fost chemată în judecată în calitate de asociat unic al fostei societăţi debitoare, iar nu în calitate de girant al acestei societăţi, reţinându-se că pârâta poate răspunde în mod legal numai în calitate de girant ipotecar, în condiţiile contractului de credit şi al contractului de ipotecă.

Reclamanta a declarat recurs, în temeiul art. 304 pct. 10 C. proc. civ., susţinând că în cauză nu sunt aplicabile dispoziţiile art. 1201 C. civ., deoarece a chemat în judecată pârâta în calitate de asociat unic al SC G.I. SRL, în conformitate cu art. 223 alin. (2) din Legea nr. 31/1990, că nu putea declanşa procedura prevăzută de Legea nr. 64/1995, deoarece societatea era radiată din anul 2001.

Recursul este nefondat.

Din verificarea actelor şi lucrărilor dosarului se constată că în mod corect instanţa de fond şi instanţa de apel au reţinut că, în speţă, există autoritate de lucru judecat conform art. 1201 C. civ., întrucât există tripla identitate de părţi, obiect şi cauză juridică, între litigiul care a format obiectul dosarul Tribunalului Timiş, în care s-a pronunţat sentinţa civilă nr. 1164 din 14 noiembrie 1996 şi litigiul de faţă.

Faptul că reclamanta a promovat o nouă acţiune împotriva asociatului unic al SC G.I. SRL nu este de natură să înfrângă autoritatea lucrului judecat a sentinţei nr. 1164 din 14 noiembrie 1996, prin care pârâta a fost obligată în solidar cu societatea debitoare SC G.I. SRL la plata creditului restant şi la plata dobânzilor bancare.

În această situaţie, reclamanta, care era în posesia titlului executoriu, sentinţa nr. 1163 din 14 noiembrie 1996, avea posibilitatea să recupereze datoria de la societate, fie pe calea executării silite, fie pe calea procedurii prevăzută de Legea nr. 64/1995.

În consecinţă, recursul a fost respins, ca nefondat.

47. Credit ipotecar. Inaplicabilitatea solidarităţii garantului cu debitorul. Reguli specifice pentru fidejusiune

C. civ., art. 1774, art. 1776
C. com., art. 42 alin. (2)

Prevederile art. 42 alin. (2) C. com. instituie prezumţia că în obligaţiile comerciale fidejusorul, chiar necomerciant, care garantează o obligaţie comercială, răspunde solidar cu debitorul, dacă nu există o stipulaţie contrară.

Instanța de apel a reținut în mod eronat că pârâții, care au garantat contractul de credit încheiat cu reclamanta cu ipotecă asupra imobilelor proprietatea lor, răspund solidar cu societatea pentru restituirea împrumutului și a dobânzilor datorate, în temeiul art. 42 alin. (2) C. com., punând semnul egalității între garantarea prin ipotecă și garantarea prin fidejusiune.

I.C.C.J., s. com., decizia nr. 1024 din 17 martie 2004, www.scj.ro

Tribunalul Cluj, prin sentința civilă nr. 2144 din 25 noiembrie 1996, a admis în parte acțiunea reclamatei SC B.P. SA, pârâții SC S. SRL, G.G. și G.A. fiind obligați în solidar la plata creditului restant și a dobânzii restante, precum și la plata dobânzilor în continuare până la achitarea efectivă a datoriei. S-a respins totodată capătul de cerere privind înființarea sechestrului asigurător.

Instanța de fond a reținut, pe de o parte, realitatea creditului contractat potrivit contractului de credit din 26 mai 1995 și actului adițional, scadența întregului credit fiind iunie 1996, iar, pe de altă parte, garantarea acestuia prin contract de ipotecă asupra unor imobile, beneficiul diviziunii fiind o chestiune ce se poate ridica în faza executării.

Împotriva acestei soluții pârâții, persoane fizice, au declarat apel, vizând modul în care instanța de fond a reținut situația de fapt în funcție de probele administrate, în sensul că nu a observat că actul adițional nu a fost semnat și garantat de aceștia. De asemenea, au susținut că nu sunt debitori ai băncii, având numai calitatea de fidejusori, iar beneficiul de discuțiune și diviziune poate fi invocat și pe cale principală, iar garanția a vizat numai împrumutul, nu și dobânzile.

Soluționând apelul, ca urmare a încheierii din 10 noiembrie 1998 a Curții Supreme de Justiție, prin care s-a dispus strămutarea pricinii, Curtea de Apel Craiova, Secția comercială, prin decizia civilă nr. 564 din 6 iunie 2001, a admis apelul, a schimbat în parte sentința criticată și a obligat pe pârâții-apelanți în solidar cu SC S. SRL la plata echivalentului în lei a sumei pretinse în dolari, precum și a dobânzii restante, calculate potrivit contractului de credit din 1995, în limitele valorii garanțiilor, menținând celelalte dispoziții ale hotărârii.

Instanța de apel a reținut că pârâții persoane fizice au garantat numai pentru împrumutul aferent contractului încheiat la data de 26 mai 1995, așa cum rezultă din contractul de ipotecă, care, chiar dacă

s-a încheiat la 1 iunie 1995, nu se poate susţine că a garantat şi obligaţiile asumate de SC S. SRL pentru viitor.

S-a mai reţinut că obligaţia de garanţie fiind semnată în solidar nu se poate invoca beneficiul de discuţiune sau de diviziune, în condiţiile art. 1662 şi art. 1667 C. civ.

Reclamanta şi pârâţii, persoane fizice, au declarat recurs.

Criticile reclamantei vizează aspectele de netemeinicie prevăzute de art. 304 pct. 9 C. proc. civ., precizând că în mod eronat, instanţa de apel a ignorat dispoziţiile art. 42 C. com., că a recunoscut solidaritatea giranţilor alături de firma împrumutată, dar a oprit această solidaritate pentru dobânzile care vor curge în continuare până la stingerea totală a datoriei, iar pe de altă parte, a reţinut ca dată de referinţă luna iunie 1996, deşi împrumutul a fost în valută.

Recurenţii-pârâţi au făcut referire, în criticile formulate, la dispoziţiile art. 304 pct. 7, 8 şi 9 C. proc. civ., susţinând că instanţa de apel nu a realizat situaţia creată prin vânzarea imobilului ipotecat din Cluj-Napoca, str. D., pentru restituirea împrumutului care a acoperit în totalitate restanţa.

De asemenea, au arătat că s-a interpretat greşit actul dedus judecăţii, în sensul că, potrivit contractului de ipotecă încheiat, pârâţii sunt garanţi ipotecari şi nu li se aplică regimul juridic al fidejusiunii, apreciind că decizia pronunţată a fost dată cu încălcarea legii, neţinându-se cont că în calitatea lor de garanţi ipotecari, pârâţii răspund în limita sumei garantate şi a valorii bunului ipotecat.

Recursul reclamantei creditoare este nefondat.

Din înscrisurile anexate rezultă că pârâţii G.A. şi G.G. au garantat restituirea împrumutului luat de SC S. SRL cu contract de credit ipotecar pe imobile determinate, având calitatea de garanţi ipotecari, al căror regim juridic este stabilit de dispoziţiile art. 1774 şi art. 1776 C. civ., neputând fi asimilaţi fidejusorului.

Astfel, la art. VI pct. 8 din contractul de credit sunt prevăzute toate contractele de ipotecă ce au garantat împrumutul, debit acoperit în întregime prin vânzarea imobilului, la data de 24 iunie 1997, fapt confirmat de creditoare prin adresa din 23 mai 2001.

Faptul că suma încasată din vânzarea imobilului a fost preluată de Administraţia Financiară Cluj nu justifică obligarea pârâţilor la restituirea diferenţei de credit în valută şi nici la paritatea leu/dolar.

În ceea ce priveşte recursul pârâţilor, persoane fizice, acesta este fondat.

Articolul 1774 şi art. 1776 C. civ. reglementează ipoteca ca fiind generată de principiul specializării sub dublu aspect, atât asupra imobilului asupra căruia se instituie garanţie, cât şi asupra valorii creanţei garantate.

Realizarea de către creditor a bunului ipotecat nu se poate face decât pentru acoperirea datoriei garantate.

Articolul 42 alin. (2) C. com. instituie prezumţia că în obligaţiile comerciale fidejusorul, chiar necomerciant, care garantează o obligaţie comercială, răspunde solidar cu debitorul, dacă nu există o stipulaţie contrară.

Instanţa de apel a reţinut că pârâţii au garantat cu ipotecă asupra imobilelor proprietatea lor contractul de împrumut cu reclamanta şi în temeiul art. 42 alin. (2) C. com., răspund solidar cu societatea pentru restituirea împrumutului şi a dobânzilor datorate. Astfel, instanţa de apel a pus, în mod greşit, semnul egalităţii între garantarea prin ipotecă şi garantarea prin fidejusiune şi a extins aplicarea acestui text şi la garantarea prin ipotecă.

Prin urmare, în mod greşit, instanţa de apel a extins aplicarea art. 42 alin. (2) C. com. şi la contractele de ipotecă încheiate de recurenţi.

De altfel, creditoare a procedat la executarea silită a imobilelor ipotecate, în temeiul prevederilor art. 1824-1836 C. civ. şi art. 488 şi urm. C. proc. civ., titlul executoriu constituindu-l chiar contractul de ipotecă.

În această situaţie, cum creditoarea a procedat la valorificarea imobilelor ipotecate, debitorii răspund numai în limita imobilului ipotecat, iar soluţia instanţei de apel a fost dată cu încălcarea legii.

În consecinţă, recursul declarat de pârâţii garanţi a fost admis, cu schimbarea sentinţei instanţei de fond, în sensul respingerii acţiunii faţă de garanţi, cu menţinerea celorlalte dispoziţii ale sentinţei, iar recursul reclamantei a fost respins ca nefondat.

48. Scrisoare de garanţie. Fidejusor necomerciant. Aplicarea prezumţiei de solidaritate

C. com., art. 42

Conform dispoziţiilor art. 42 alin. (1) şi (2) C. com., „în obligaţiile comerciale, codebitorii sunt ţinuţi solidar, afară de stipulaţie contrarie. Aceeaşi prezumţie există şi contra fidejusorului, chiar necomerciant, care garantează o obligaţie comercială".

Solidaritatea fidejusorului necomerciant, emitent al scrisorii de garanţie, cu debitorul obligaţiei principale este condiţionată de natura comercială a obligaţiei garantate şi de inexistenţa unei convenţii contrare, or, în speţă, nu se contestă caracterul comercial al contractului de credit, iar scrisoarea de garanţie face dovada neîndoielnică a voinţei fidejusorului de garanta, pentru a produce efecte juridice fiind suficient caracterul ei expres, nefiind necesară forma autentică.

C.S.J., s. com., decizia nr. 18 din 11 ianuarie 2000, în P.R. nr. 3/2001, p. 69

Prin acţiunea formulată la 9 septembrie 1998, reclamanta B.C.I.C. SA Bucureşti a chemat în judecată pârâta SC T.C. SRL Bucureşti şi giranţii P.V., P.M. (fostă P.M.) şi P.C., pentru obligarea în solidar la plata sumei de 80.000 dolari SUA, reprezentând credit restant, şi 4.502 dolari SUA, reprezentând dobânzi restante, cu cheltuieli de judecată.

În susţinerea acţiunii, reclamanta a invocat contractul de credit nr. 100 din 20 mai 1997 prin care a acordat pârâtei SC T.C. SRL Bucureşti, prin reprezentantul pârât P.C., un credit de 80.000 dolari SUA, pe termen de 3 luni, cu o dobândă de 14,5% pe an. Creditul a fost garantat de giranţii P.V. şi P.M., prin contractul de ipotecă privind imobilul situat în localitatea B., teren şi construcţie, autentificat cu nr. 4448/1997, contractul de gaj nr. 101/1997 şi scrisoarea de garanţie prin care P.C. garantează creditul cu toate bunurile sale mobile şi imobile.

Prin sentinţa nr. 4704 din 10 noiembrie 1998, Tribunalul Bucureşti, Secţia comercială, a admis acţiunea şi a obligat pârâta SC T.C. SRL Bucureşti la plata sumei de 80.000 dolari SUA, reprezentând credit restant şi 4.501,38 dolari SUA, reprezentând dobânzi bancare, cu 15.871.025 lei cheltuieli de judecată.

Instanţa a respins acţiunea faţă de pârâţii giranţi P.V., P.M. şi P.C., reţinând că prin semnarea unor contracte de ipotecă sau convenţie de garanţie, aceştia nu au dobândit calitatea de fidejusori, dispoziţiile art. 42 C. com. nefiindu-le aplicabile.

Apelul declarat de reclamantă împotriva sentinţei menţionate a fost respins ca nefondat de Curtea de Apel Bucureşti, Secţia comercială, prin decizia civilă nr. 886 din 14 aprilie 1999.

În pronunţarea acestei decizii, s-a reţinut că întemeiat au fost respinse pretenţiile reclamantei, întrucât giranţii nu pot fi obligaţi în solidar cu pârâta, nefiind aplicabile prevederile art. 42 C. com.

Împotriva deciziei instanței de apel reclamanta a declarat recurs prin care a susținut că netemeinic și nelegal a fost înlăturată răspunderea intimatelor P.M. și P.V., întrucât acestea au garantat creditul prin contractul de ipotecă, în care s-a menționat că renunță la invocarea beneficiilor de diviziune și discuțiune și că răspund solidar cu debitorul pentru împrumuturile acordate acestuia, astfel că s-a făcut o greșită aplicare a dispozițiilor art. 42 C. com. Instanța de apel nu a motivat respingerea apelului față de garantul P.C., deși acesta a emis o scrisoare de garanție care constituie o veritabilă fidejusiune.

Recursul este întemeiat, fiind admis pentru următoarele considerente.

Contractul de credit încheiat între reclamantă și SC T.C. SRL București a fost garantat, conform pct. 4 din contract, prin ipotecă asupra imobilului în valoare de 43.463 dolari SUA, proprietatea girantelor P.V. și P.M., ipotecă contractuală, prin contractul autentificat sub nr. 2075 din 21 mai 1997, precum și prin scrisoarea de garanție, în valoare de 30.000 dolari SUA, emisă de P.C., asociat unic al SC T.C. SRL, beneficiara contractului de credit.

Hotărârile pronunțate de instanța de fond și apel de respingere a acțiunii față de garanții contractului de credit sunt criticabile.

În acest sens, prin contractul de ipotecă, P.V. și P.M. au consimțit să garanteze irevocabil rambursarea creditului și a dobânzilor aferente contractului de credit nr. 100 din 2 mai 1997, în valoare de 80.000 dolari SUA, cu imobilul teren și construcție situat în localitatea B., evaluat la 43.463 dolari SUA.

Având în vedere obligațiile asumate, girantele răspund în solidar cu debitoarea pentru nerestituirea creditului și dobânzilor, însă numai în limita sumelor garantate prin contractul de ipotecă, respectiv 43.463 dolari SUA. Ca urmare, în cazul neexecutării obligației de către pârâta beneficiară a creditului, reclamanta are posibilitatea să procedeze la executarea silită a imobilului ipotecat, în temeiul art. 1824-1836 C. civ. și art. 488 și urm. C. proc. civ.

În ce privește pârâtul P.C., răspunderea acestuia se întemeiază pe dispozițiile art. 42 alin. (1) și (2) C. com., potrivit cărora: „În obligațiile comerciale codebitorii sunt ținuți solidar afară de stipulație contrarie. Aceeași prezumție există și contra fidejusorului chiar necomerciant, care garantează o obligație comercială".

În speță, P.C. a garantat creditul și dobânzile aferente prin scrisoarea de garanție, până la un plafon de 30.000 dolari SUA, garanția

urmând să se realizeze asupra întregului patrimoniu mobil şi imobil de la data contractării creditului, inclusiv creşterile ulterioare.

Solidaritatea fidejusorului este condiţionată de natura comercială a obligaţiei garantate, or, în speţă nu se contestă caracterul comercial al contractului de credit. Conform dispoziţiilor legale invocate, solidaritatea comercială nu se aplică dacă se face dovada că părţile au convenit să o înlăture. În speţă, dimpotrivă, scrisoarea de garanţie face dovada neîndoielnică a voinţei fidejusorului de a garanta, pentru a produce efecte juridice fiind suficient caracterul ei expres, nefiind necesară forma autentică.

Prin urmare, răspunderea pârâtului P.C. urmează să fie angajată în solidar cu pârâta SC S.T.C. SRL pentru nerambursare credit şi dobânzi aferente.

Faţă de cele de mai sus, recursul a fost admis, decizia atacată a fost casată şi, prin admiterea apelului aceleiaşi reclamante, sentinţa instanţei de fond a fost schimbată în parte, în sensul admiterii acţiunii şi faţă de girantul P.C., în solidar cu pârâta, pentru creditul şi dobânzile aferente, iar girantele P.V. şi P.M. răspund în solidar cu pârâta debitoare SC T.C. SRL numai în limita valorii bunurilor ipotecate.

În temeiul art. 274 C. proc. civ., intimatele au fost obligate să plătească recurentei suma de 15.921.000 de lei, cheltuieli de judecată în apel şi recurs.

49. Prescripţia dreptului la acţiune privind plata ratelor. Penalităţi de întârziere. Incidenţa Legii nr. 313/1879 în materie comercială

C. civ., art. 1088, art. 1144, art. 1145
Decretul nr. 167/1958, art. 1, art. 3, art. 7 alin. (1) şi (3), art. 12
Legea nr. 313/1879

1. Conform dispoziţiilor art. 7 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, prescripţia începe să curgă de la data când se naşte dreptul la acţiune, iar potrivit alin. (3) al aceluiaşi articol, dacă dreptul este sub condiţie suspensivă sau cu termen suspensiv, prescripţia începe să curgă de la data când s-a împlinit condiţia sau a expirat termenul. De asemenea, potrivit art. 12 din acelaşi act normativ, în cazul în care un debitor este obligat la prestaţii succesive, dreptul la acţiune cu privire la fiecare dintre aceste prestaţii se stinge printr-o prescripţie deosebită.

În condițiile în care au fost prevăzute rate de restituire a creditului, fiecare sumă era exigibilă la o dată distinctă, prestațiile fiind succesive, iar dreptul la acțiune pentru fiecare rată se prescrie într-un termen distinct.

2. În conformitate cu prevederile art. 1088 C. civ., la obligațiile băneşti, daunele-interese pentru neexecutare nu pot cuprinde decât dobânda legală, afară de regulile speciale în materie de comerț, de fidejusiune şi societate. Dar, nici Codul comercial şi nici legile speciale nu cuprind derogări de la această regulă în materia contractului de împrumut bancar, cum se prevede, de exemplu, pentru contractul de mandat (art. 383 C. com.).

Ca atare, neexistând nicio normă specială de drept comercial derogatorie de la dreptul comun în materie, rezultă că sunt incidente dispozițiile art. 1088 C. civ., creditorul neputând cere decât dobânda legală, astfel încât cererea de obligare a debitorului la plata unor penalități de întârziere este neîntemeiată.

Dispozițiile art. 1 şi art. 2 din Legea nr. 313/1879 fac vorbire despre „contractele de împrumut", fără a se face precizarea că dispozițiile respective se aplică doar contractelor civile, astfel că *ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus*. Legiuitorul a făcut în mod expres această distincție doar în cuprinsul art. 3 din lege, care se referă la admisibilitatea anatocismului în materie comercială, acesta fiind însă un argument în plus în favoarea interpretării aplicării dispozițiilor articolelor anterioare atât în materie civilă, cât şi în materie comercială.

Trib. Bucureşti, s. a VI-a com., decizia nr. 166 din 15 septembrie 2004, în Contractele comerciale, P.J., ed. a 2-a, p. 231

Prin cererea înregistrată pe rolul Judecătoriei Sectorului 5 Bucureşti la data de 6 mai 2004, reclamanta B.P.R. – Cooperativa de Credit, prin lichidator, a chemat în judecată pârâta P.I., solicitând instanței ca, prin hotărârea care se va pronunța, să se dispună obligarea acesteia la plata sumei de 2.375.650 lei, din care: 833.332 lei capital împrumutat şi nerestituit, 366.668 lei dobândă şi 1.665.350 lei penalități de întârziere, calculate până la data de 1 aprilie 2002, precum şi penalități de întârziere de 1% pe zi, până la achitarea integrală a debitului.

Prin sentința civilă nr. 3534 din 28 iunie 2004, Judecătoria Sectorului 5 Bucureşti a admis excepția prescripției dreptului la acțiune cu

privire la ratele 21-22, iar capetele de cerere privind restituirea ratelor 23 şi 24 au fost respinse ca neîntemeiate.

În considerentele sentinţei s-a reţinut că, în baza dispoziţiilor art. 1 şi art. 3, precum şi ale art. 2 din Decretul nr. 167/1958, ratele 21 şi 22 din contractul de împrumut încheiat de părţi erau scadente la 16 martie 2001 şi, respectiv, 16 aprilie 2001, astfel că dreptul la acţiune s-a prescris.

În ceea ce priveşte penalităţile de întârziere, instanţa de fond a apreciat că reprezintă o clauză penală inserată în contractul de împrumut, lovită de nulitate absolută, în conformitate cu dispoziţiile art. 1 şi art. 2 din Legea nr. 313/1879, în vigoare, aşa cum rezultă şi din interpretarea dată de Curtea Constituţională prin Decizia nr. 524/1997.

În final, instanţa de fond a apreciat că pârâtul datora doar ratele 21 şi 22, împrumut şi dobânzi, în sumă totală de 600.000 lei, debit neprescris, care a fost imputat din fondul social de 2.865.350 lei, apreciind că pârâtul a achitat în întregime datoria.

În termenul legal prevăzut de art. 301 C. proc. civ., la data de 29 iulie 2004, reclamanta a formulat recurs împotriva sentinţei civile menţionate, invocând motivul prevăzut de art. 304 pct. 9 C. proc. civ.

Recurenta critică soluţia instanţei, arătând că acţiunea a fost introdusă în termenul de prescripţie, deoarece în speţă s-a încheiat un contract bancar pe o perioadă de 12 luni, care trebuie privit şi analizat ca un tot unitar, existenţa ratelor neproducând consecinţe juridice decât la expirarea contractului, fiind în prezenţa unui contract cu executare dintr-o dată. De asemenea, arată că a calculat dobânda convenită de 22%/an numai în raport de valoarea capitalului şi doar până la scadenţa ratelor, iar ulterior, în caz de neplată, se datorează penalităţi.

În acest context, în mod greşit instanţa a anulat clauza contractuală privind perceperea de penalităţi de întârziere, invocând în motivare prevederile Legii nr. 313/1879, deoarece art. 3 al acestei legi exclude din domeniul său de aplicare contractele comerciale. În raporturile de drept comercial părţile pot stabili dobânda şi penalităţile pentru întârziere în executarea obligaţiilor băneşti în mod liber, fără limitări, invocând în acest sens dispoziţiile art. 6 şi art. 10 din O.G. nr. 9/2000.

În fine, soluţia a mai fost criticată pe considerentul că în mod greşit instanţa de fond a compensat datoria cu fondul social, nefiind îndeplinite condiţiile prevăzute de art. 1145 C. civ.

În drept, au fost invocate dispoziţiile art. 304 pct. 9 C. proc. civ.

Intimatul nu a formulat întâmpinare.

Verificând actele şi lucrările dosarului prin prisma motivelor invocate de către recurentă, dar şi în conformitate cu dispoziţiile art. 304[1] C. proc. civ., tribunalul a reţinut următoarele:

Raporturile contractuale existente între părţi decurg din contractul de împrumut nr. 2935 din 14 iunie 1999, conform căruia recurenta-reclamantă a acordat intimatei-pârâte un împrumut în valoare de 5.000.000 lei, ce urma să fie rambursat în 24 luni, termenul final de rambursare fiind 15 iunie 2001, cu dobândă de 28% pe an şi un comision de gestiune de 0,3% pe lună.

Prin clauza nr. 5 din contract s-a stabilit că în cazul neplăţii ratelor se percep penalităţi de întârziere de 1% pe zi, calculate la valoarea ratelor şi a dobânzilor neachitate. Pârâtul avea constituit un fond social în cuantum de 2.865.350 lei şi reclamanta recunoaşte că pârâta a achitat primele 20 de rate din capitalul împrumutat.

Analizând motivele de recurs invocate, tribunalul apreciază că în mod corect instanţa de fond a admis excepţia prescripţiei dreptului la acţiune pentru ratele 20 şi 21.

Astfel, potrivit dispoziţiilor art. 1 din Decretul nr. 167/1958, dreptul la acţiune având un obiect patrimonial se stinge prin prescripţie dacă nu a fost exercitat în termenul stabilit de lege, iar potrivit dispoziţiilor art. 3 din acelaşi act normativ, termenul de prescripţie este de 3 ani.

Conform art. 7 alin. (1) din Decretul nr. 167/1958, prescripţia începe să curgă de la data când se naşte dreptul la acţiune, iar potrivit alin. (3) al aceluiaşi articol, dacă dreptul este sub condiţie suspensivă sau cu termen suspensiv, prescripţia începe să curgă de la data când s-a împlinit condiţia sau a expirat termenul.

De asemenea, potrivit art. 12 din acelaşi act normativ, în cazul în care un debitor este obligat la prestaţii succesive, dreptul la acţiune cu privire la fiecare dintre aceste prestaţii se stinge printr-o prescripţie deosebită.

Tribunalul nu a reţinut susţinerile recurentei privind interpretarea contractului încheiat de părţi ca un tot unitar în ceea ce priveşte incidenţa prescripţiei şi ca fiind un contract cu executare *uno icto*, deoarece, în condiţiile în care au fost prevăzute rate de restituire a creditului, fiecare sumă era exigibilă la o dată distinctă, prestaţiile fiind succesive, în sensul anterior arătat, astfel că sunt incidente dispoziţiile legale menţionate.

În consecinţă, în mod corect instanţa de fond a reţinut că dreptul la acţiune pentru ratele 21 şi 22 se prescrie într-un termen deosebit, care,

faţă de graficul de rambursare, se împlinea la data de 16 martie 2004 şi, respectiv, 16 aprilie 2004.

În condiţiile în care acţiunea a fost introdusă la data de 6 mai 2004, având în vedere cele expuse anterior, precum şi dispoziţiile legale menţionate, rezultă că dreptul material la acţiune în ceea ce priveşte ratele 20 şi 21 s-a prescris. Pe cale de consecinţă, faţă de dispoziţiile art. 1 alin. (2) din Decretul nr. 167/1958 (care prevăd că odată cu stingerea dreptului la acţiune privind un drept principal se stinge şi dreptul la acţiune privind drepturile accesorii), este prescris inclusiv dreptul de a cere dobânda aferentă ratelor 20 şi 21 din capital.

Pentru considerentele expuse, tribunalul a apreciat că soluţia instanţei de fond este corectă sub aspectul reţinerii aplicabilităţii prescripţiei dreptului material la acţiune, iar în ceea ce priveşte penalităţile de întârziere, s-a stabilit că în mod corect instanţa de fond a reţinut inaplicabilitatea acestei dispoziţiei contractuale, având în vedere că în speţă este vorba de un contract de împrumut al unei sume de bani.

Astfel, în conformitate cu dispoziţiile art. 1088 C. civ., la obligaţiile băneşti, daunele-interese pentru neexecutare nu pot cuprinde decât dobânda legală, afară de regulile speciale în materie de comerţ, de fidejusiune şi societate. Nici Codul comercial şi nici legile speciale nu cuprind însă derogări de la această regulă în materia contractului de împrumut bancar, cum prevede, de exemplu, pentru contractul de mandat (art. 383 C. com.).

Ca atare, neexistând nicio normă specială de drept comercial derogatorie de la dreptul comun în materie, rezultă că sunt incidente dispoziţiile art. 1088 C. civ., creditorul neputând cere decât dobânda legală.

În consecinţă, faţă de cele expuse anterior, rezultă că cererea recurentei-reclamante de obligare a intimatului-pârât la plata unor penalităţi de întârziere este neîntemeiată.

Referitor la incidenţa Legii nr. 313/1879, care – susţine recurentul – s-ar aplica doar în cazul contractelor civile de împrumut, tribunalul a reţinut că în art. 1 şi art. 2 din această lege se face vorbire despre „contractele de împrumut", fără a se face precizarea că dispoziţiile respective se aplică doar contractelor civile, astfel că *ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus*. Legiuitorul a făcut în mod expres această distincţie doar în cuprinsul art. 3 din lege, care se referă la admisibilitatea anatocismului în materie comercială, acesta fiind însă un argument în plus în favoarea interpretării aplicării dispoziţiilor articolelor anterioare atât în materie civilă, cât şi în materie comercială.

Având în vedere cele expuse anterior, împrejurarea că primele 20 de rate au fost achitate de către intimată (astfel cum recunoaşte reclamanta încă prin cererea de chemare în judecată formulată), că dreptul la acţiune pentru ratele 20 şi 21 (atât capital, cât şi dobânzi) s-a prescris, iar cererea de obligare la plata penalităţilor de întârziere este neîntemeiată, rezultă că intimata mai datora doar ratele nr. 23 şi 24, capital şi dobânzi, în cuantum de 600.000 lei, sumă în privinţa căreia în mod corect instanţa de fond a procedat la compensare, imputând fondul social asupra acestui debit.

Astfel, conform art. 22 din contractul de împrumut, „împrumutatul este de acord ca în cazul neplăţii ratelor la împrumutul acordat, precum şi nerespectării clauzelor prevăzute în prezentul contract, Banca să treacă la recuperarea sumei datorate din contul fondului social depus de împrumutat, iar când valoarea datoriei depăşeşte suma fondului social să treacă la recuperarea sumei rămase de plată prin executarea silită a bunurilor aduse în garanţie".

Faptul că recurenta a aşteptat aproape 3 ani pentru a declanşa procedura de recuperare a ratelor restante, timp în care a calculat nejustificat penalităţi, nu poate conduce la reţinerea imposibilităţii aplicării art. 22 din contract, faţă de dispoziţiile art. 2 din decizia lichidatorului nr. 63 din 20 noiembrie 2001.

În speţă sunt îndeplinite cerinţele compensaţiei legale reglementate de art. 1144 şi 1145 C. civ., deoarece obligaţia intimatului de plată a ratelor şi obligaţia recurentei de restituire a fondului social sunt reciproce, au ca obiect bunuri fungibile, sunt certe, lichide şi exigibile. Interpretarea dată de recurentă, în sensul că intimatul avea dreptul la restituirea fondului social numai în cazul în care îşi îndeplinea obligaţiile contractuale, este eronată, deoarece art. 22 din contract instituie obligativitatea, iar nu posibilitatea recuperării debitului din fondul social şi numai în cazul în care valoarea datoriei depăşeşte fondul social permite declanşarea procedurii silite (în art. 22 din contract se menţionează expres „recuperarea sumei rămase de plată"). Prin urmare, în mod corect instanţa a compensat sumele datorate – debitul şi dobânda aferentă – cu fondul social, reţinând că debitul este mai mic decât fondul social, pârâtul achitând întreaga datorie.

Faţă de cele expuse, reţinând că instanţa de fond a făcut o corectă aplicare a legii, sentinţa atacată fiind legală şi temeinică, având în vedere dispoziţiile legale anterior menţionate, precum şi dispoziţiile art. 304 pct. 9 şi art. 312 C. proc. civ., tribunalul a respins recursul ca nefondat.

50. Închiderea procedurii insolvenței și radierea societății debitoare. Consecințe asupra contractului de credit încheiat. Executarea garanțiilor

Lege nr. 85/2006

Radierea societății debitoare are drept consecință încetarea existenței societății ca subiect de drept, însă obiectul contractului de credit nu este afectat, iar imposibilitatea de executare față de debitor nu are ca efect desființarea sau încetarea creditului. Pentru aceleași rațiuni, se va reține că și contractul de garanție, ipoteca ce a fost constituită, subzistă ca accesoriu, astfel că, în afara procedurii falimentului, după închiderea acesteia, în lipsa unor codebitori sau a fidejusorilor, bunurile afectate drept garanție reală pentru obligațiile debitorului pot fi executate în condițiile legii.

I.C.C.J., s. com., decizia nr.454 din 13 februarie 2009, www.scj.ro

Reclamanții S.Ş., O.A. şi S.D. au chemat în judecată A.V.A.S. şi au solicitat ca prin sentința care se va pronunța să se constate încetarea contractului de credit încheiat între B.A. SA şi SC U.G. SRL, încetarea contractului de ipotecă, anularea actelor de executare întocmite de Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului Bucureşti şi radierea ipotecii instituite asupra terenului determinat.

Reclamanții au motivat că SC U.G. SRL a încheiat un contract de credit cu B.A. SA, creanța fiind garantată cu un contract de ipotecă asupra imobilului teren în suprafață determinat. Au mai arătat că garanția ipotecară a fost încheiată între Bancă şi C.S., ai cărui moştenitori sunt, că din creditul acordat SC U.G. SRL a folosit doar o parte, restul rămânând la dispoziția Băncii. Creanța rezultând din contractul de credit a fost cesionată de Bancă, A.V.A.S. care a pornit executarea împotriva succesorilor prin comunicarea titlurilor executorii, acte de executare a căror anulare se solicită prin acțiune. În fond, reclamanții şi-au argumentat acțiunea arătând că SC U.G. SRL s-a aflat în procedura falimentului, că această procedură s-a închis în anul 2003, ca urmare a inexistenței unor bunuri care să poată fi urmărite în patrimoniul debitoarei şi că societatea a fost radiată.

În aceste condiții titlurile executorii emise de A.V.A.S. pe seama lor, au susținut contestatorii, au încetat să-şi mai producă efectele, creanța nefiind reală, întrucât o parte din credit nu a fost utilizat, iar altă parte nu a putut fi restituit, întrucât s-au suprimat facilitățile

fiscale pentru utilajele tehnologice de prelucrat laptele contractate în baza acestui credit, aceste utilaje revenind în proprietatea statului, întrucât nu a existat posibilitatea de a fi ridicate din vamă.

Contestația a fost soluționată prin sentința nr. 26 din 7 februarie 2007, pronunțată de Curtea de Apel București, Secția comercială, care a anulat formele de executare, respingând capătul de cerere referitor la radierea ipotecii. În esență, Curtea a reținut că după închiderea procedurii falimentului față de debitorul principal, există o imposibilitate fortuită de a mai declanșa executarea obligației de restituire a creditului pentru motivul că societatea nu mai există ca subiect de drept civil. Având în vedere și faptul că declanșarea procedurii falimentului nu a fost rezultatul conduitei culpabile a debitoarei, prin reprezentantul acesteia, instanța a ajuns la concluzia că sunt elemente suficiente pentru a anula formele de executare. Prima instanță, prin aceeași soluție, a respins celelalte susțineri în legătură cu preluarea de către stat a utilajului tehnologic și cu faptul că o parte din sumă a rămas la dispoziția băncii, ca nedovedite. Cererea pentru radierea ipotecii a fost respinsă, fiind citate în acest scop dispozițiile art. 32 din Legea nr. 7/1996, potrivit cărora radierea se poate cere numai după rămânerea irevocabilă a unei hotărâri.

Sentința nr. 26 din 7 februarie 2007 a fost recurată de contestatorii S.Ș., O.A. și S.D., precum și de intimata A.V.A.S. Contestatorii au criticat soluția primei instanțe și au cerut modificarea parțială a sentinței în sensul de a se constata încetat contractul de credit și contractul de ipotecă, cu consecința radierii ipotecii, apreciind că instanța nu s-a pronunțat pe fiecare capăt de cerere în parte. La rândul său, A.V.A.S. a criticat sentința în partea care privește anularea formelor de executare îndreptate împotriva moștenitorilor. A mai arătat că A.V.A.S. a trecut la executarea bunurilor care constituie garanție, întrucât creanța deținută prin contractul de credit nu a putut fi recuperată integral, după executarea debitorului principal.

Recursurile au fost admise prin decizia nr. 3246 din 19 octombrie 2007, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, care a apreciat, față de criticile aduse sentinței, că instanța de fond nu a respectat cerințele art. 129 alin. (6) C. proc. civ.

În rejudecare, Curtea de Apel București, Secția comercială, a pronunțat sentința nr. 34 din 27 februarie 2008, prin care a respins excepția prematurității invocată de intimată și contestația la executare formulată de contestatorii S.Ș., O.A. și S.D.

Împotriva sentinţei nr. 34 din 27 februarie 2008 au declarat recurs contestatorii S.Ş., O.A. şi S.D., prin care au evocat motivul prevăzut de art. 304[1] C. proc. civ., pentru a susţine că soluţia pe care o critică este netemeinică şi nelegală.

Recurenţii au susţinut că sunt îndreptăţiţi să solicite anularea formelor de executare şi constatarea încetării efectelor contractului de credit şi a ipotecii, întrucât debitoarea, SC U.G. SRL a folosit doar o parte din creditul contractat, restul sumei rămânând la dispoziţia B.A. Au susţinut în continuare că debitoarea, societatea comercială amintită, a fost radiată în urma închiderii procedurii de faliment, ceea ce, în opinia lor, duce la încetarea contractului de credit pe care aceasta l-a încheiat, cât şi la încetarea garanţiei reale ca accesoriu al contractului de credit încheiat de antecesorul lor.

În sprijinul acestui motiv au invocat art. 1800 C. civ., care precizează că ipoteca este un act subsecvent contractului de credit, întrucât garantează restituirea împrumutului, iar soarta contractului de ipotecă urmează soarta contractului principal. În concluzie, recurenţii au susţinut că încetarea contractului de credit are drept consecinţă încetarea contractului de ipotecă, motiv care îi îndreptăţeşte să solicite admiterea recursului şi, în fond, admiterea acţiunii aşa cum a fost formulată.

După ce a făcut trimitere la caracterul indivizibil al obligaţiilor ipotecare, intimata A.V.A.S. s-a referit la obligaţiile solidare ale codebitorilor şi la faptul că aceştia sunt ţinuţi solidar. În concluzie, intimata a ajuns la concluzia că moştenitorii lui S.C. au obligaţia să achite împrumutul prin executarea ipotecii.

Recursul este nefondat.

Recurenţii şi-au întemeiat criticile pe dispoziţiile art. 304[1] C. proc. civ., potrivit cărora „Recursul declarat împotriva unei hotărâri care, potrivit legii, nu poate fi atacată cu apel nu este limitat la motivele de casare prevăzute de art. 304, instanţa putând să examineze cauza sub toate aspectele". Dispoziţiile citate, deşi dau dreptul instanţei să examineze cauza sub toate aspectele, nu exclud obligaţia indicării motivelor de nelegalitate care sunt prevăzute de art. 304 pct. 1-9 C. proc. civ., întrucât nu se poate înţelege că aceste prevederi dau dreptul la o judecată în fond.

Această concluzie se impune întrucât recursul nici în această situaţie nu se transformă într-o cale de atac devolutivă, pentru că nu este posibilă readministrarea probelor de primă instanţă şi, ca atare, nu poate fi asimilat acest drept atribuit instanţei cu devoluţiunea căii de

atac a recursului. În raport de aceste precizări, se va reține că recursul s-a mărginit la invocarea unor susțineri neîncadrate în drept, care în esență vizează chestiuni de fond, iar nu dreptul încălcat. În concret, se constată că prin criticile aduse sentinței pronunțate de Curtea de Apel nu a fost invocat niciun motiv de nelegalitate și nici nu au fost dezvoltate argumente care să vizeze încălcări ale legii în așa fel încât să provoace o analiză în legătură cu aplicarea greșită a legii.

Sintetizând susținerile recurenților, Curtea constată că au fost readuse în discuție chestiunile care privesc inexistența creanței prin prisma condițiilor pe care trebuie să le îndeplinească obligațiile pentru ca împotriva garanților ipotecari, creditorul unui raport obligațional să fie îndreptățit să solicite executarea. Din acest punct de vedere se observă că recurenții i-au opus creditorului faptul că titlurile executorii s-au emis pentru creanțe care nu sunt ferme, incertitudinea existenței drepturilor creditorului rezultând din încetarea contractului de credit și a contractului de garanție, primul încheiat cu debitorul SC U.G. SRL și cel de-al doilea cu garantul ipotecar, persoană fizică, ai cărui moștenitori sunt contestatorii.

Sub acest aspect, reconsiderarea de către Curtea de Apel, după casare, a chestiunii existenței contractului de credit încheiat de creditoarea B.A. cu debitoarea SC U.G. SRL este corectă. În adevăr, închiderea procedurii falimentului față de debitoarea persoană juridică și radierea acesteia a avut ca efect, din punct de vedere obligațional, imposibilitatea creditorului de a-și valorifica drepturile cedate, rezultând din contractul de credit. Este evident că radierea societății debitoare are drept consecință încetarea existenței societății ca subiect de drept, însă obiectul contractului de credit nu este afectat, iar imposibilitatea de executare față de debitor nu are ca efect desființarea sau încetarea contractului de credit. Pentru aceleași rațiuni, se va reține că și contractul de garanție, ipoteca ce a fost constituită de S.C. subzistă ca accesoriu, astfel că, în afara procedurii falimentului, după închiderea acesteia, în lipsa unor codebitori sau a fidejusorilor bunurile afectate drept garanție reală pentru obligațiile debitorului pot fi executate în condițiile legii.

În raport de considerentele de mai sus se va reține, deci, că executarea vizează garanția, iar garanții succesori nu pot fi executați în calitate de debitori, așa cum sugerează intimata prin apărările formulate în recurs, așa încât nu poate fi pusă în discuție solidaritatea pasivă a recurenților, atribuindu-le acestora calitatea de debitori, și nu de garanți ipotecari, cu toate consecințele legate de executarea ipotecii.

Rezumând considerentele de mai sus, se va reţine în esenţă că radierea societăţii după închiderea procedurii falimentului nu înlătură dreptul creditorului care nu şi-a recuperat creanţele din averea debitorului, societate comercială, de a urmări silit, în condiţiile legale, bunuri constituite ca garanţie.

Argumentele prezentate, pe de o parte, duc la concluzia că legătura dintre contractul principal (de credit) şi contractul de garanţie ca accesoriu al primului subzistă, iar pe de altă parte, că executarea silită a garanţiei ipotecare nu este împiedicată de radierea debitoarei, societate comercială, care a încetat să mai subziste ca subiect de drept comercial.

În virtutea aceluiaşi raţionament se va reţine şi un alt aspect, şi anume că obligaţia principală subzistă în condiţiile şi în măsura în care, aşa cum a afirmat creditoarea A.V.A.S., fapt necontestat de recurenţi, a epuizat căile de recuperare a creanţei faţă de debitoarea societate comercială. În alte cuvinte, existenţa creanţei care justifică executarea garanţiei împotriva bunurilor afectate cu acest titlu de autorul contestatorilor este fermă, astfel că emiterea titlurilor executorii pe seama garanţilor este justificată.

În contextul arătat, se observă şi faptul că instanţa de apel, prin sentinţa recurată, a dat o dezlegare corectă acestei chestiuni care ţine de existenţa creanţei şi de dreptul de a trece la executarea garanţiei, în condiţiile în care contractul de ipotecă subzistă ca accesoriu al contractului de împrumut ale cărui efecte nu au încetat.

51. Pactul comisoriu de gradul IV. Intervenţia instanţei

C. civ., art. 969

Clauza convenită de părţi prin contractul de credit, conform căreia „la apariţia oricăruia dintre cazurile de culpă prevăzute la art. 43, contractul se consideră reziliat de plin drept, fără a mai fi necesară îndeplinirea vreunei alte formalităţi, fără punere în întârziere şi fără intervenţia instanţelor" constituie un pact comisoriu expres de ultim grad, modul de redactare al pactului fiind fără echivoc în sensul forţei sale juridice de pact comisoriu expres.

Ca atare, rolul instanţei sub aspectul aplicării sancţiunii rezilierii este înlăturat în totalitate. Dacă una din părţi sesizează instanţa, aceasta nu poate decât să verifice dacă au fost îndeplinite condiţiile prevăzute în pactul comisoriu expres, în speţă,

dacă operează cauza de culpă stipulată în contract şi invocată de către pârâtă.

I.C.C.J., s. com., decizia nr. 907 din 2 martie 2006, www.scj.ro

Reclamanta SC M. SA Târgu Jiu a cerut obligarea pârâtei Banca de Export Import a României E. SA Bucureşti să respecte contractul de credit încheiat la data de 31 mai 2004, să-i acorde creditul de 1.590.000 Euro necesar în vederea cumpărării unei fabrici de cărămidă de la firma germană T.H.G.COKG.

În motivarea cererii, reclamanta a susţinut că, urmare a încheierii contractului de credit din 31 mai 2004, a început derularea contractului pentru plata primei tranşe din suma convenită, respectiv 280.000 Euro, plată efectuată prin acreditiv documentar deschis.

A susţinut că operaţiunea odată realizată este irevocabilă, dar pârâta a invocat rezilierea contractului, susţinând că a primit la 21 iunie 2004, din partea M.F.P., Biroul Administrarea Marilor Contribuabili, adrese de înfiinţare a popririi asupra disponibilităţilor băneşti ale societăţii pentru o sumă de 62,3 miliarde lei, reprezentând datorii ale acesteia către bugetul de stat.

Privind poprirea înfiinţată, reclamanta a mai arătat că încă de la data de 7 iunie 2004, Direcţia Generală a Finanţelor Publice Gorj a comunicat pârâtei, în baza art. 143 alin. (5) din O.G. nr. 92/2003, că se suspendă executarea silită înfiinţată asupra conturilor societăţii deschise la banca E., astfel că pârâta, în mod nejustificat, a refuzat să execute contractul de credit încheiat.

Prin sentinţa nr. 819 din data de 7 decembrie 2004, Tribunalul Gorj a admis acţiunea precizată şi a obligat pârâta să respecte contractul de credit încheiat cu reclamanta, în sensul de a-i acorda împrumutul de 1.590.000 Euro.

Instanţa de fond a reţinut că refuzul pârâtei de a onora împrumutul acordat este nejustificat. Susţinerea pârâtei în sensul că după perfectarea contractului s-au primit mai multe adrese de la M.F.P., privind înfiinţarea unei popriri asupra conturilor reclamantei pentru datorii la bugetul de stat, nu justifică neîndeplinirea de către pârâtă a obligaţiilor contractuale asumate, în condiţiile în care creditul urma să fie acordat sub forma acreditivului şi virat în contul de credit al reclamantei, în timp ce poprirea viza numai contul de disponibil.

Referitor la pactul comisoriu stabilit prin contract, tribunalul a reţinut că acesta nu a operat, pârâta nefăcând dovada declaraţiei unilaterale de reziliere a contractului.

Împotriva sentinţei, pârâta a declarat apel, susţinând că în ceea ce priveşte contractul de credit, acesta a fost reziliat pentru neîndeplinirea de către reclamantă a obligaţiei prevăzute în art. 43 lit. j) din capitolul „Cazuri din Culpă".

Curtea de Apel Craiova, Secţia comercială, prin decizia nr. 255 din 15 septembrie 2005, a respins apelul pârâtei ca nefondat.

Instanţa de control a reţinut că începerea executării silite de către DGFP Gorj nu poate constitui un caz de culpă, aşa cum l-au denumit părţile în contractul de credit, care să conducă la reziliere, iar pe de altă parte, clauza înscrisă la art. 44 din contract nu are valoarea unui pact comisoriu de gradul IV, atâta vreme cât se referă la cazurile de culpă care se constată şi se apreciază în conformitate cu legislaţia în vigoare.

Împotriva deciziei, pârâta a declarat recurs, invocând motivul de nelegalitate prevăzut de dispoziţiile art. 304 pct. 9 C. proc. civ., când hotărârea este dată cu încălcarea sau aplicarea greşită a legii, şi a solicitat modificarea în tot a deciziei, admiterea apelului şi pe fond respingerea acţiunii.

Recurenta a susţinut că instanţa a reţinut în mod nelegal despre clauza înscrisă la art. 44 din contract că aceasta nu are valoarea unui pact comisoriu de gradul IV şi, ca atare, rezilierea unilaterală a contractului nu era posibilă. A mai susţinut că instanţa de apel în mod cu totul eronat a considerat că motivul rezilierii este determinat de blocarea conturilor reclamantei şi că această împrejurare nu constituie un caz de culpă în sensul prevederilor art. 43 din contractul de credit, eroarea constând în aceea că nu poprirea conturilor a constituit clauza de culpă, ci neîndeplinirea de către reclamantă a obligaţiei de a încunoştinţa banca în termen de 5 zile de la existenţa procesului-verbal de control ce constituia titlul executoriu.

Recursul este fondat, hotărârea fiind dată cu încălcarea dispoziţiilor art. 969 C. civ., potrivit cărora convenţiile legal făcute au putere de lege pentru părţi şi pentru instanţă.

Clauza convenită de părţi la art. 44 din contractul de credit, conform căreia „la apariţia oricăruia dintre cazurile de culpă prevăzute la art. 43, contractul se consideră reziliat de plin drept, fără a mai fi necesară îndeplinirea vreunei alte formalităţi, fără punere în întârziere şi fără intervenţia instanţelor" constituie un pact comisoriu expres de ultim grad, modul de redactare al pactului fiind fără echivoc în sensul forţei sale juridice de pact comisoriu expres.

Ca atare, rolul instanței sub aspectul aplicării sancțiunii rezilierii este înlăturat în totalitate. Dacă una din părți sesizează instanța, aceasta nu poate decât să verifice dacă au fost îndeplinite condițiile prevăzute în pactul comisoriu expres, în speță, dacă operează cauza de culpă prevăzută la art. 43 lit. j) din contract, invocată de către pârâta-recurentă.

Prin urmare, pentru soluționarea legală și corectă a litigiului, în raport cu obiectul cererii și apărările pârâtei, instanțele trebuiau să examineze clauzele contractului, să le acorde semnificația cuvenită, fiind clare și precise, nesusceptibile de interpretare.

Or, în cauză, nici prima instanță, nici curtea de apel, ca instanță de control, nu au abordat litigiul din această perspectivă, deoarece, pe de o parte, au calificat greșit pactul comisoriu expres, iar pe de altă parte, nu au examinat clauza de culpă invocată de pârâtă în raport cu finalitatea urmărită.

Potrivit celor consimțite de părți în art. 43 lit. j), reclamanta, beneficiara creditului, se consideră în culpă, dacă nu declară, în termen de maximum cinci zile de la apariție, orice situație care ar putea determina modificarea condițiilor de acordare a creditului.

Așadar, chestiunea ce trebuia clarificată era de a ști în ce măsură datoria la bugetul statului, astfel cum a fost stabilită prin procesul-verbal încheiat la 31 mai 2004, constituie o împrejurare care ar putea determina modificarea condițiilor de acordare a creditului.

Faptul că au fost blocate numai conturile de disponibil ale reclamantei prin poprirea instituită în baza procesului-verbal de control nu are semnificație unică în aprecierea cauzei de culpă, care are în vedere acele situații de natură să afecteze bonitatea reclamantei, posibilitățile sale de restituire a creditului în condițiile și la termenele stabilite.

În același sens se impunea stabilirea împrejurării dacă la data încheierii contractului de credit, 31 mai 2004, banca împrumutătoare cunoștea, ca urmare a verificării situației financiare a reclamantei, situația datoriilor acesteia la bugetul de stat și dacă cele stabilite prin procesul-verbal de control ce poartă aceeași dată (31 mai 2004) au adus modificări la situația economico-financiară a reclamantei, de natură să pună în discuție o reapreciere a bonității acesteia.

Așa fiind, Înalta Curte, în temeiul art. 312 alin. (2) C. proc. civ., cu referire la art. 315 alin. (1) C. proc. civ., a admis recursul, a casat hotărârea atacată și a trimis cauza la Curtea de Apel Craiova, pentru rejudecare.

Instanța de trimitere, pornind de la problemele de drept dezlegate prin prezenta decizie, va ordona chiar și din oficiu, probele necesare

pentru clarificarea situaţiilor sub aspectul cazului de culpă invocat şi, totodată, va solicita lămuriri şi explicaţii în legătură cu conţinutul adresei nr. 1670 din 2 iulie 2004 prin care reclamata a solicitat băncii împrumutătoare suspendarea (anularea) contractului de credit ca urmare a celor stabilite prin procesul-verbal de control din 31 mai 2004.

Secţiunea a 3-a. Recursuri în interesul legii

52. Contracte de credit bancar. Aplicarea în timp a legii. Caracterul de titlu executoriu

C. civ., art. 1
C. proc. civ., art. 372
Legea nr. 58/1998, republicată[1)], art. 79 alin. (2)

Contractele de credit bancar încheiate anterior intrării în vigoare a prevederilor Legii nr. 58/1998 au caracter de titlu executoriu. Dispoziţiile art. 79 alin. (2) din Legea nr. 58/1998, atribuind contractelor de împrumut bancar, fără nicio distincţie, valoarea de titlu executoriu, au în vedere, prin prisma unor interese de ordine publică şi a regulilor prescrise în materia executării silite în natură a obligaţiilor, nu numai contractele care se vor încheia după intrarea în vigoare a textului menţionat, dar şi pe cele încheiate sub imperiul legii vechi.

I.C.C.J., S.U., decizia nr. 13 din 20 martie 2006, în M. Of. nr. 677 din 7 august 2006

În aplicarea dispoziţiilor art. 79 alin. (2) din Legea nr. 58/1998 privind activitatea bancară, republicată, instanţele judecătoreşti nu au un punct de vedere unitar cu privire la caracterul contractelor de credit bancar încheiate anterior intrării în vigoare a acestei legi.

Astfel, unele instanţe, invocând principiul *tempus regit actum*, s-au pronunţat în sensul că au caracter de titlu executoriu numai contractele de credit bancar încheiate după intrarea în vigoare a Legii nr. 58/1998.

[1)] Legea nr. 58/1998, republicată (M. Of. nr. 78 din 24 ianuarie 2005) a fost abrogată prin O.U.G. nr. 99/2006 (M. Of. nr. 1027 din 27 decembrie 2006). Potrivit art. 120 din O.U.G. nr. 99/2006, contractele de credit, inclusiv contractele de garanţie reală sau personală, încheiate de o instituţie de credit constituie titluri executorii.

În motivarea punctului de vedere menționat s-a relevat că atât timp cât în momentul încheierii contractului de credit bancar nu exista o reglementare legală care să-i atribuie caracter de titlu executoriu, prevederile art. 79 alin. (2) din Legea nr. 58/1998 nu pot fi extinse asupra unor asemenea contracte încheiate anterior intrării în vigoare a acestei legi.

S-a mai învederat că o altă soluție ar contraveni atât principiului neretroactivității legii civile, consacrat în art. 15 alin. (2) din Constituție și în art. 1 C. civ., cât și principiului libertății de voință a părților contractante.

Alte instanțe, dimpotrivă, considerând că dispozițiile art. 79 alin. (2) din Legea nr. 58/1998 sunt norme de procedură de imediată aplicare, au decis că pentru realizarea creanțelor care decurg din contractele de credit sunt aplicabile normele legale în vigoare în momentul executării silite a acestor contracte, independent de legea sub imperiul căreia s-a născut raportul de drept pe care ele se fundamentează.

Aceste din urmă instanțe au interpretat și aplicat corect dispozițiile legii.

Într-adevăr, potrivit art. 56 alin. (2) din Legea nr. 58/1998 privind activitatea bancară, devenit art. 79 alin. (2) în urma republicării acestei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 78 din 24 ianuarie 2005, „contractele de credit bancar, precum și garanțiile reale și personale, constituite în scopul garantării creditului bancar, constituie titluri executorii".

Textul de lege menționat constituie astfel normă prin care s-a reglementat executarea silită, în cazul titlurilor la care se referă, în scopul asigurării realizării tuturor drepturilor de creanță ce decurg din acte juridice încheiate cu respectarea cerințelor de validitate, independent de data acestora.

Instituindu-se astfel un sistem execuțional unitar, simplificat, de natură a asigura recuperarea cu celeritate a creanțelor bancare, fără a se mai recurge la procedura complicată, specifică răspunderii contractuale, s-a răspuns unui vădit interes public, de garantare a creditului, care să înlăture riscul pentru depunători și acționari de a ajunge în situația de a fi lipsiți de economiile sau investițiile pe care le-au făcut.

În această privință, este de reținut că activitatea bancară, deși se realizează de persoane juridice de drept privat, prezintă un incontestabil interes public.

Or, realizarea acestui interes public impune garantarea creditului acordat de către bănci printr-o dispoziție a legii, în sensul că actul

juridic prin care împrumutul a fost convenit să aibă şi caracter de titlu executoriu, spre a fi folosit, ca atare, în cadrul unei proceduri suple, simplificate, pentru recuperarea sumelor împrumutate de la debitorii de rea-credinţă care ar refuza să le restituie la termenele scadente. În acelaşi spirit, anterior reglementării menţionate, prin art. 52 din Legea nr. 34/1991 s-a prevăzut că: „Actele de împrumut încheiate de Banca Naţională a României constituie titluri executorii în caz de neplată pentru întreg soldul creanţei de plătit", precum şi că: „Organele de stat financiare sau judecătoreşti sunt obligate să execute creanţa Băncii Naţionale a României numai pe baza unei notificări din partea acesteia", iar în conformitate cu prevederile art. 5 din O.U.G. nr. 43/1997, aveau caracter executoriu şi contractele de credit încheiate de Banca Agricolă până la data de 31 decembrie 1996.

Este de reţinut, totodată, că prin art. 372 C. proc. civ., care constituie dreptul comun, se prevede că: „Executarea silită se va efectua numai în temeiul unei hotărâri judecătoreşti ori al unui alt înscris care, potrivit legii, constituie titlu executoriu".

Rezultă deci că prevederile legale care recunosc valoarea de titlu executoriu unor înscrisuri, fie că sunt cuprinse în Codul de procedură civilă, fie în legi speciale, au caracter de norme procedurale referitoare la executarea silită.

Acest caracter trebuie avut în vedere, chiar dacă în momentul naşterii raportului juridic de drept material nu exista o dispoziţie legală care să-i confere calitatea de titlu executoriu înscrisului constatator al convenţiei dintre părţi. Mai întâi, pentru motivul că, în materie contractuală, sunt supuse reglementării date prin legea în vigoare în momentul încheierii contractului numai condiţiile necesare valabilităţii naşterii raportului juridic, precum şi conţinutul său juridic, înţeles ca suma de drepturi şi obligaţii corelative pe care părţile şi le-au asumat sau care le erau impuse de legea în vigoare în momentul respectiv. Or, textul art. 79 alin. (2) din Legea nr. 58/1998 nu distinge în raport de momentul în care a luat naştere raportul juridic de drept bancar şi nici nu aduce vreo atingere drepturilor private determinate prin contractele de credit bancar valabil şi definitiv încheiate sub imperiul legii vechi.

Apoi, pe planul dreptului intertemporal, ori de câte ori o lege ulterioară modifică efectele viitoare ale unor specii de contracte sau le exclude, pentru satisfacerea unui interes de ordine publică, trebuie să se considere că dispoziţia modificatoare sau prohibitivă a legii ulterioare se aplică şi la efectele nerealizate ale contractului încheiat

anterior, pentru motivul că ordinea publică, astfel cum legiuitorul o stabileşte, trebuie să aibă, prin esenţa ei, un caracter de unitate şi de uniformă obligativitate pentru toţi, neputând prevala legea privată a contractului asupra dispoziţiilor legale de interes public. O asemenea concluzie este în totală concordanţă cu spiritul reglementărilor cu caracter internaţional, adoptate prin Convenţia de la Roma din 1980 privind legea aplicabilă obligaţiilor contractuale.

Ca urmare, în sensul acestei concluzii, rezultă că dispoziţiile art. 79 alin. (2) din Legea nr. 58/1998, atribuind contractelor de împrumut bancar, fără nicio distincţie, valoarea de titlu executoriu, au în vedere, prin prisma unor interese de ordine publică şi a regulilor prescrise executării silite în natură a obligaţiilor, nu numai contractele care se vor încheia după intrarea în vigoare a textului menţionat, dar şi pe cele încheiate sub imperiul legii vechi. Mai exact, acţiunea în timp a textului menţionat cuprinde şi efectele viitoare ale unor raporturi juridice trecute (*facta futura*), ceea ce impune concluzia, în baza art. 1 C. civ., că textul, privit ca lege nouă, este de imediată aplicare.

De altfel, acţiunea legii noi în sensul arătat este dictată şi de situarea textului în materia normelor executării silite, care, ca norme de procedură, nici nu retroactivează şi nici nu supravieţuiesc, ci sunt de imediată aplicare. Mai mult, procedura de executare silită fiind de ordine publică, rezultă existenţa unei situaţii juridice obiective legale, cu privire la care orice lege nouă are un efect imediat.

În consecinţă, în temeiul dispoziţiilor art. 25 lit. a) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, şi ale art. 329 alin. (3) C. proc. civ., urmează a se admite recursul în interesul legii şi a se stabili că au caracter de titlu executoriu, în sensul prevederilor art. 79 alin. (2) din Legea nr. 58/1998 privind activitatea bancară, republicată, şi contractele de credit bancar încheiate anterior intrării în vigoare a acestei legi.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Index*)

Accesiune 28
Achitarea ratelor împrumutului 16
Act autentic 20
Act juridic unilateral 1-3
Act simulat 20
Acte adiţionale la contractul de credit bancar 36
Acte comerciale 36
Activitate bancară. Interes public 52
Actualizarea sumei împrumutate 12
Acţiune în evacuare 19, 28, 29, 30, 34
Acţiune în restituirea bunului împrumutat 26
Acţiune în revendicare 24
Acţiune în reziliere. Condiţii 31
Admisibilitatea probei cu martori 5
Ameninţare 3
Aplicarea în timp a legii 52
Aplicarea principiului nominalismului monetar 12
Aprecierea probelor 21
Autoritate de lucru judecat 45-46

Beneficiul diviziunii 47
Bun propriu 16
Buna-credinţă a constructorului 28

Calitate procesuală pasivă 26
Cauză ilicită 3, 18, 19, 24
- falsă, ilicită sau imorală 17
Cerere reconvenţională 2
Cerinţa formei autentice, *ad validitatem*, a garanţiei 39
Cerinţa multiplului exemplar 1
Cheltuieli pe care părinţii le fac cu instruirea copiilor 16
Chitanţa de liberatorie de mână 14
Clauza penală 9, 17, 43
- nulitate 18, 20
- nelegalitate 22
Clauză de încetare anticipată 33
Clauze abuzive 37, 38
Comodat cu termen 31
- fără termen 29
- caracter gratuit 23
- caracterul temporar 28
Compensaţia 4
Competenţă alternativă 14
- materială 36
Condiţie pur potestativă 25, 33
Contestarea contractului 2
Contract cu executare succesivă 31, 38, 39
Contract de credit 36
- titlu executoriu 52
- nulitate 40, 41

*) Cifrele fac referire la numerele marginale ale speţelor.

Contract de furnizare 33
Contract de ipotecă 36
Contracte preformulate 37
Contractul de adeziune 38
Contractul de comodat 23-35
Contractul de credit 36-52
Contractul de împrumut 1-22
- real unilateral 20, 21
Contract de împrumut cu garanţie imobiliară 5, 20
Convenţie de împrumut 25
Credit bancar 37, 45, 46
- garantat prin ipotecă convenţională 39
- ipotecar 47
- nerestituit 15
Culpa 51
- comodatarului 27
- procesuală 3

Daune interese moratorii 3
Denunţarea unilaterală a contractului 33
Deteriorarea bunului 27
Dezechilibru între drepturile şi obligaţiile părţilor 37, 38
Dobânda 3, 11, 44, 45
- legală 2, 3, 22, 49
- moratorie 9
- excesiv de oneroasă 17
- modificare 37, 38
- convenţională 2
Dovada actelor juridice 6
Dovada cauzei actului juridic 17
Drept de creanţă 16, 30
Drept de folosinţă 24, 34
Drept de retenţie 34
Dreptul la domiciliu prevăzut de art. 8 CEDO 29

Echitatea 12
Eroare materială 16
- obstacol 42
Evacuare 24
Excepţia de necompetenţă 14
Executarea silită 52
Executarea garanţiilor 50
Expirarea termenului contractual 34

Fapte de comerţ 36
Fidejusiune 8, 47
Fidejusor necomerciant 48
Forţa obligatorie a contractului 21
Frauda la lege 17

Garant ipotecar 46
Garant plătitor 16
Garanţi necomercianţi 9
Garanţie materială pentru calitatea de angajat 42
Garanţie stabilită în monedă străină 32
Gratuitatea contractului de comodat 27

Identitate de părţi 46
Ieşire din indiviziune 16
Imobil cu destinaţia de locuinţă 29
Imposibilitatea morală de preconstituire a înscrisului 6
Imposibilitatea compensării 28
Imputaţia plăţii 44
Indexarea cu indicele de inflaţie 3
Inopozabilitatea comodatului faţă de terţul dobânditor 35

Intervenţia instanţei 51
Ipotecă 8, 42

Împrumut
- constatat prin act autentic 20
- de consumaţie 12
- definiţie legală 1
- efecte juridice 1
- contract real 5
Început de dovadă scrisă 1-3
Închiderea procedurii insolvenţei 50
Înscris
- recognitiv 2
- sub semnătură privată 1, 3
- autentic 5
Înşelăciune 19

Licitaţie publică 46
Lipsa capacităţii de folosinţă 41
Lipsa cauzei 20, 21
Lipsa consimţământului. Nulitate 42

Manopere dolosive 19
Masă succesorală 16
Mărturisire judiciară 2
Menţiunea „bun şi aprobat" 1
Moneda în care se face plata 13

Neprevederea termenului de restituire a bunului 28
Notificarea concediului 34
Novaţie. Cerinţe 40
Nulitate absolută 17, 18
Nulitatea contractului de împrumut 5

Obligaţia de garanţie pentru evicţiune 35
Obligaţia de restituire 1
Obligaţia de restituire 7, 8, 13, 27
Obligaţie imperfectă 15
Obligaţie solidară 2
Operaţiune juridică speculativă 24

Pact de răscumpărare 17
Pact comisoriu de gradul IV 51
Partaj 16
Penalităţi de întârziere 8, 22, 49
Pierderea posesiei de către comodatar 26
Plata în rate 5
Plată făcută terţului 7
Plată parţială 4, 43
Poprire 51
Prescripţie 4, 15, 49
Prestaţii succesive 49
Prevalenţa drepturilor şi interesului consumatorului 38
Prezumţia de bună-credinţă 23
Prezumţie de solidaritate 8, 48
Prezumţie legală relativă 20
Principiul
- anulării actului subsecvent ca urmare a actului iniţial 20
- forţei obligatorii a contractelor 7, 18
- libertăţii contractuale 18
- nominalismului 13
- specializării ipotecii 36, 47
- relativităţii efectelor actelor juridice 7
Proba contractului 1, 2
Proba testimonială 3, 19

Radierea societăţii debitoare 50
Rata dobânzii. Motiv de mărire 37
Rata inflaţiei 12
Răspundere solidară 8, 39
Răspunderea comodantului 35
Răspunderea contravenţională 38
Recuperarea debitului restant 45, 46
Recurs în interesul legii 22, 52
Reprezentare 41
Restituirea bunurilor 26
Restituirea împrumutului 8
Restituirea lucrului 26
Reziliere 28, 32, 38, 51

Sancţiune contravenţională 37
Satisfacerea trebuinţei comodatarului 28
Scăderea preţului monedelor 12
Scopul imediat 5, 20, 21
Scrisoare de garanţie 48
Simulaţia 2, 19
Solidaritatea pasivă 26
Solidaritatea garantului cu debitorul 47

Tacita relocaţiune 23
Teoria proprietarului aparent 23
Termenul contractului de comodat 28
Testament 2
Titlu executoriu 9, 47
Titlu locativ 34

Validitatea contractului de comodat 24
Vânzarea imobilului 35
Vânzare-cumpărare cu pact de răscumpărare 17

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Contracte speciale
Locațiunea, închirierea locuințelor, antrepriza
Practică judiciară

Luminița Cristina Stoica
Judecător la Tribunalul București

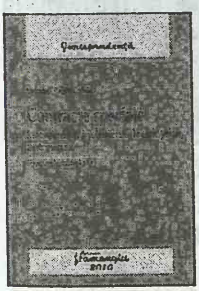

978-606-522-2724
33 lei, 368 p.

În prezenta culegere veți găsi peste o sută de hotărâri judecătorești, în marea lor majoritate irevocabile, reprezentative în materia contractelor de locațiune, închiriere a locuințelor, antrepriză, însoțite de comentarii pertinente, de trimiteri la modificări legislative și reglementări conexe, subliniindu-se, unde este cazul, situațiile de practică neunitară sau, dimpotrivă, opiniile concordante.

Lucrarea este utilă, deopotrivă, persoanelor cu implicare directă în domeniul dreptului – judecători, avocați, notari publici, auditori de justiție, studenți de la facultățile de drept –, cât și oricărei persoane fizice sau juridice, parte sau viitoare parte într-un astfel de contract.

BCU "MIHAI EMINESCU" UNIVERSITY LIBRARY

Excepția de neconstituționalitate. Practică judiciară adnotată

Gabriela Bogasiu
Marius Eftimie

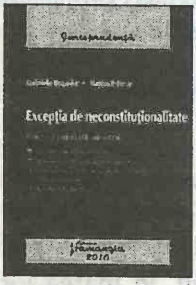

978-606-522-169-7
25 lei, 248 p.

Pentru că procedura excepției de neconstituționalitate cuprinde, în linii mari, două etape – cea a invocării excepției și verificării condițiilor de admisibilitate a acesteia, derulată în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial, și cea de-a doua, privind controlul propriu-zis de constituționalitate efectuat de Curtea Constituțională se poate afirma cu temei că jurisprudența cristalizată în această materie poate contribui în mod consistent la semnalarea carențelor reglementării actuale și la conturarea unor direcții de îmbunătățire a calității legii, a aptitudinii ei de a răspunde necesităților ivite în practică.

Prin spețele selectate, lucrarea de față își propune să ofere celor care *spun* ori *scriu dreptul* o privire asupra modului în care se reflectă în practica judiciară preocupările privind identificarea **limitelor atribuțiilor instanțelor de judecată în mecanismul controlului de constituționalitate**, clarificarea și nuanțarea sensului **condițiilor de admisibilitate a excepției de neconstituționalitate, abuzul de drept,** precum și unele **aspecte relevante în derularea procedurii,** prin prisma unei interpretări flexibile a normelor juridice.

BCU LIBRARY

Arestarea preventivă. Practică judiciară 2008-2010

Nicoleta Cristuș

978-606-522-313-4
35 lei, 408 p.

Hotărârile judecătorești selectate, reprezentative la nivel național și pentru toate gradele de jurisdicție, oferă cititorului o sinteză a activității instanțelor de aplicare a dispozițiilor procesual penale în materia arestării preventive în perioada 2008-2010. Importanța culegerii constă în prezentarea unor soluții inedite din practica recentă, atât a instanței supreme, cât și a altor instanțe, iar situațiile evidențiate în spețele alese își vor păstra utilitatea chiar în contextul unor modificări legislative ulterioare.

Cauzele au fost redate pentru a clarifica anumite aspecte ce au apărut în practica instanțelor din ultimii ani (cum ar fi frecvența cererilor de liberare provizorie sub control judiciar sau pe cauțiune, dar și a cererilor de revocare sau înlocuire a măsurii arestării preventive), precum și pentru a răspunde unei cerințe stringente impuse de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în sensul motivării corespunzătoare a tuturor deciziilor ce vizează arestarea preventivă. În acest sens, lucrarea este completată cu un capitol dedicat cauzelor recente în care instanța de la Strasbourg a constatat încălcarea de către statul român a dispozițiilor Convenției referitoare la libertatea persoanei și dreptul la un proces echitabil.

Litigii de muncă
Jurisprudența relevantă a Curții de Apel București pe semestrul I 2010

Carmen-Georgiana Comșa
Bianca-Antoaneta Scrob

978-606-522-333-2
29 lei, 360 p.

Lucrarea reprezintă o sinteză a practicii judiciare a Curții de Apel București Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, din perioada 1 ianuarie 30 iunie 2010, în materia litigiilor de muncă.

Deciziile selectate cuprind soluțiile cele mai relevante la probleme de actualitate privind aplicarea și interpretarea dispozițiilor legale ce reglementează încheierea, modificarea, suspendarea și încetarea contractului individual de muncă, concedierea individuală și colectivă (legalitatea deciziei de concediere, dreptul de preaviz, concedierea pentru necorespundere profesională, inaptitudine fizică și/sau psihică etc.), salarizarea (dovada plății salariului, compensarea orelor suplimentare), răspunderea disciplinară și patrimonială (cauze de înlăturare, repararea prejudiciului moral), jurisdicția muncii.

BCU IAȘI UNIVERSITY LIBRARY

Pensii și alte drepturi de asigurări sociale Jurisprudența relevantă a Curții de Apel București pe semestrul I 2010

Dragoș Călin
Magdalena Petre

Jurisprudență
Pensii și alte drepturi de asigurări sociale
Jurisprudența relevantă a Curții de Apel București pe semestrul I 2010
2010

978-606-522-332-5
24 lei, 272 p.

Lucrarea reprezintă o sinteză a practicii judiciare a Curții de Apel București Secția a VII-a civilă și pentru cauze privind conflicte de muncă și asigurări sociale, din perioada 1 ianuarie 30 iunie 2010, în materia asigurărilor sociale.

Deciziile selectate cuprind soluțiile cele mai relevante la probleme de actualitate privind aplicarea și interpretarea dispozițiilor legale ce reglementează condițiile de stabilirea a diferitelor categorii de pensii pensia pentru limită de vârstă, pensia de invaliditate, pensiile speciale , stagiul de cotizare, drepturile de asigurări sociale ale agricultorilor, indemnizațiile prevăzute în legi speciale, indemnizația pentru creșterea copilului, recalcularea pensiilor din sistemul public provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat.

BCU IAȘI UNIVERSITY LIBRARY

Legea nr. 10/2001. Jurisprudența I.C.C.J. în materia imobilelor preluate abuziv • 2001-2010. Hotărâri C.E.D.O. în materia proprietății, ed. a 3-a
cu supliment electronic

Florin Costiniu

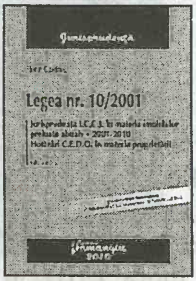

978-606-522-340-0
53 lei, 408 p.

Dacă în primele ediții ale acestei cărți am prezentat, succesiv, jurisprudența Secției civile și de proprietate intelectuală a Înaltei Curți de Casație și Justiție în materia Legii nr. 10/2001 din perioada 2001-2006 (ediția 1), respectiv 2007-2008 (ediția a 2-a), pentru această a 3-a ediție am ales o cu totul altă abordare: am selectat și am rezumat cele mai relevante decizii din perioada 2008 - iunie 2010, dar am revăzut și soluțiile din edițiile anterioare, dintre care am selectat și reținut aici pe cele ce și-au păstrat actualitatea. Ceea ce a rezultat este o sinteză reprezentativă a jurisprudenței Înaltei Curți de Casație și Justiție în materia Legii nr. 10/2001, din momentul în care problematica extrem de complexă a imobilelor preluate abuziv a ajuns pe rolul instanței supreme și până la zi.

Jud. ***Florin Costiniu***

BCU IASI
UNIVERSITY LIBRARY
B.C.U. "M. EMINESCU" IAȘI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2010/7403

Jurisprudență

Împrumutul de consumație, comodatul (împrumutul de folosință) și creditul au devenit convenții extrem de folosite în societatea contemporană, generând, mai ales în contextul actual social și economic, frecvente situații litigioase.

Cele 52 de hotărâri judecătorești selectate, unele dintre ele publicate pentru prima oară, sunt în multe cazuri urmate de note și comentarii, de trimiteri la alte soluții jurisprudențiale sau doctrinare, indicându-se totodată textele legale aplicabile și eventualele modificări legislative.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Preț: 23 lei

reduceri de până la 30%
pentru comenzi on line
www.hamangiu.ro

ISBN 978-606-522-352-3
9 786065 223523